

Huius voluminis continentia
perstringitur sub compendio.

Ineniatio

nis ordo postulat vt qui i
primo libro de sexplicabili
mysterio summe trinitatis
irrefragabili sanctorum at/
testatione aliqd diximus ac deinde in secu
do libro conditiōis rerū ordinē hominū la-
psium sub certi autoritatē regulis insinuau
mus. de eius repatiōe p grām mediatoris
dei et hoim pstita. atq; hūane redēptōnis
sacramētis quibus p tritiōes hoīs alligā-
tur ac vulnera pctōz curant. cōsequēter i
tertio et in quarto libro differamus. vt sa/
maritanus ad vulneratū. medicus ad infir/
mum. gratia ad miserum accedat.

Incipiunt rubricę tertij libri.

DI. I Quare filius carnem assumpsit nō
pater vel spiritus sanctus.

Utrū p̄r vl spū sanctus potuerit incarnari.
An filius qui tm̄ carnez accepit aliqd fece-
rit quod nō pater vel spiritus sanctus.

DI. II Quare totā humanā naturā acce-
pit. et quid nomine nature intelligitur.

De unione verbī et carnīs mediante aīa.
Q̄ simul assumpsit aīam et carnem verbū.
nec caro prius est concepta q̄ assumpta.

DI. III De carne assumpta qual̄ aī fuerit.
Q̄ nullus est sine pctō h̄ excepta virgine.

Quare x̄ps nō fuit decimatus in Abraaz
sicut leui.

Quare caro christi non dicta est peccatrix
sed similis.

DI. IIII Quare spū sancto tribuatur in/
carnatio. cum sit opus trinitatis.

Quare dicatur x̄ps cōceptus et natus de
spiritu sancto.

Quare apostolus dicit x̄pm factum quez
nos fatemur natum.

DI. V Si psona vel natura psonā vl na-
turā assūpsit. et si natura dei sit incarnata

An diuina natura debeat dici caro facta.

Quare non accepit psonam hominis cum
assumpsit hominē. quod quidā proba-
re nituntur.

DI. VI De intelligentia h̄az locutionū
deus est homo. deus factus est homo et
tres sententias ponit.

Prima est eoz qui dicunt in incarnatione
hominē quendam ex anima et carne con/
stitutum et illū hominem esse factum deū

et deū illū hominem. et autoritates qui-
bus ita esse asserunt ponit.

Secunda est eoz qui dicunt hominē illū
ex tribus substantijs vel duabus naturis
cōstare. et hūc fatētur vnam esse psonam
ante incarnationē simplicem tm̄. et in in/
carnatione cōpositā. et autoritates quibz
se mununt proponit.

Tertia est eoz qui non solū psonam ex na/
turis cōpositā negant sed etiam aliquem
hoim. vel aliquā substātiā ibi ex anima
et carne cōpositā diffitētur. et sic duo illa
scz carnē et animā verbo vnita dicunt. vt
nō ex illis aliqua substātia vel psona cō-
poneret. sed illis duobus velut indumē/
to deus vestiret. vt mortalibus ocul̄ ap-
pareret. qui rōnem incarnationis fm̄ habi-
tum accipiunt.

Deinde autoritates inducit q̄bus hec sen-
tentia roboratur.

Quatuor species habitus distinguunt.

DI. VII Deinde que singulis sententijs
aduersari videntur ponit.

Ex quo sensu dicitur x̄ps predestinatus.
Q̄ nō debet dici homo dominicus.

DI. VIII An diuina natura dici debeat
nata de virgine.

De gemina natiuitate x̄pi q̄bus natus est.

DI. IX De adoratiōe exhibenda huma-
nitati christi.

DI. X An x̄pus fm̄ q̄ homo sit adopti-
uus filius.

An persona vel natura predestinata sit.

DI. XI Utrū x̄ps sit creatus vel factus
De perfidia et pena arrij.

DI. XII An homo ille semper fuerit.

An deus aliū sumere potuerit vel aliunde
q̄ de genere ade.

Si homo ille potuerit peccare. vel nō esse
deus.

Si deus potuerit assumere hoim in sexu
muliebri.

DI. XIII De sapiētia et gratia x̄pi hoīs;
an in eis proficere potuerit.

DI. XIII Si aīa x̄pi habuit sapientiam
parem cū deo. et si oīa scit que deus.

Quare deus nō dedit illi anime potentiaz
omniū vt scientiam.

DI. XV De hominis defectibus quos as-
sumpsit christus.

De ppassiōe et passiōe timor̄ vel tristitie.

De quibusdaz capitulis h̄ylarij obs. uris
quibus a carne x̄pi dolores passiōis sub
moueri videntur.

De tristitia x̄pi et eius cā: fm̄ eundem.

Tituli

DI. XVI An in xpo fuerit necitas patie
di r moiedti. q est defectus generalis.
De statibus hominis r quid xps de singu
lis acceperit.
DI. XVII Si omnis xpi oratio vel volu
tas impleta sit.
De voluntatibus xpi fm duas naturas.
De capitulis quibusda Ambrosij r hyla
rij vbi de dubitatioe r timore xpi agit.
DI. XVIII Si xps meruit sibi r nobis.
et qd sibi r quid nobis.
Qua conceptu meruit sibi idem qd per pas
sionem.
De eo quod scriptu est: donauit illi nome
qd est sup omne nomen.
Si xps sine omi merito habere valuit qd
merito obtinuit.
De causa passionis et mortis xpi.
DI. XIX Qualiter a diabolo et a pecca
to redemit nos christus p mortem.
Cur deus homo r mortuus.
Quomodo a pena nos redemit christus.
Quo penam nostram portauit.
Si solus christus redemptor r mediator de
bet dici.
De mediatore.
Scdm qua naturam sit mediator.
DI. XX Quomodo potuit liberare.
Quare isto modo potius.
Qua iusticia sit victus diabolus.
De causa inter deu r hoiem r diabolum.
De traditione christi facta a Iuda. a deo.
r a iudeis.
Utru christi passio sit op dei vel iudeoz.
DI. XXI Si in christi morte separata fu
it anima vel caro a verbo.
Qua rone dr christus mortuus vl passus
DI. XXII Si christus in morte fuit ho.
Si christus vbicunq est sit homo.
Quod christus vbicunq totus est. sed no totu. vt
totus est homo vel deus sed non totu.
Si ea q dicunt de deo vel filio dei possint
dici de hoie illo. vel de filio homis.
DI. XXIII Si christus habuerit fidem
spem r charitatem.
Quid sit fides.
Quot modis dicitur fides.
Quid sit credere deum: vel deo: vel in de
um.
De informi qualitate mentis que in malo
christiano est.
Quomodo dicatur vna fides.
Quod fides est de his que non vident p pte.
ipsa tm videt ab eo in quo est.
Descriptio fidei.

Quare sola fides dicitur fundamentum.
DI. XXIII Quo intelligat quod scrip
tum est. cu factum fuerit credatis.
Si Petrus habuit fide passionis qm vidit
illum hominem pati.
Si aliqua sciuntur que creduntur.
DI. XXV De fide antiquorum.
De fide simplicium.
Que an aduentu credere sufficiebant.
De fide Cornelij.
De equitate fidei. spei r charitatis r opis.
DI. XXVI De spe quid sit.
De quibus sit spes.
Quo differant fides r spes.
Si in christo fuerit fides vel spes.
Si iusti in inferno fide r spem habuerunt.
DI. XXVII De charitate dei r primi q
in christo r in nobis est.
Quid sit charitas.
Si eade charitate diligit deus r primus
Quare dicunt duo madata charitatis.
De modo diligendi.
De impletione illius madati. Diliges deu
ex toto corde.
Quod alteru mandatu in altero est.
Qua charitate diligenda sint.
DI. XXVIII Si iubemur totu primus
diligere r nos totos.
Quod in dilectione primi includitur dilectio
angelorum.
Quis sit proximus.
Quibus modis dicitur primus.
DI. XXIX De ordine diligendi. qd pri
us. quid posterius.
An oes hoies pariter diligendi sint.
De gradibus charitatis.
DI. XXX Si meli e diligere inimicos
q amicos.
DI. XXXI Si charitas sel hita amittat
Quare fides. spes r scia dicunt euacuari
r no charitas: cum r ipsa sit ex pte.
Si xps ordine diligedi seruauit que nos.
DI. XXXII De charitate dei.
Quo dicit deus magis diligere vel min
hunc vel illum.
Quod dupliciter inspicenda est dilectio dei.
Si quis magis vel minus diligitur a deo
vno tpe q alio.
Si deus ab eterno dilexit reprobos.
DI. XXXIII De. iij. virtutib pncipalib
Utr be vtutes i xpo fuerit r in angelis sint
De vsibus earum.
DI. XXXIII De. vij. donis spu sancti.
Utru sint virtutes r sint in angelis.
Utrum in christo fuerint.

De timorū distinctione.
 De timore casto ⁊ seruilī. ⁊ initiali.
 Quō differāt castus ⁊ fuillis vel initialis
 Quō timor fuillis ⁊ initialis dicunt in itū sa
 pientie. sed differenter.
 Quō castus timor pmanet in eternū.
 Si timor pene qui fuit i xpo fuit fuillis vt
 initialis.

DI. XXXV De sapia ⁊ scia quo differāt
 In quo differat sapia ab intellectu.
 Utrū intellect⁹ ⁊ scia q̄ inter dona numerā
 tur sint illa q̄ naturaliter habet homo.

DI. XXXVI De p̄nexeione virtutum q̄
 nō sepantur. an cuncte vtutes pares sint
 in quocunq; sunt.

Quō in charitate tota lex pendet.
 DI. XXXVII De decem mandatis quō
 p̄tineantur in duobus.
 Quare idolū nihil esse in mundo dicitur.
 Quare in spū sancto pprie dicit fieri remis
 sio peccatorum.

De sensu spiritali ⁊ carnali legis.
 De furto.
 De mendatio.

DI. XXXVIII De triplici genē mēdatij
 De octo speciebus mendatij.
 Quid sit mendatium.

Quid mentiri.
 Quomne mendatium peccatū sit. siue p̄fit
 siue non. ⁊ quare.

In quib⁹ rebus cū p̄culo errat. vel non.
 DI. XXXIX De periurio.
 An sit piuriū quod nō est mendatij.
 De triplici modo periurij.

An iuratio sit malum.
 De iuramento quod fit p̄ creaturas.
 Que iuratio sit grauior. an que fit p̄ deū:
 an que fit p̄ creaturas vel p̄ euangelium.

Quid sit dicere per deum.
 De illis qui iurant p̄ falsos deos.
 Quommentū vel p̄missio contra deum fa
 cta non est tenenda.

Si est piurius q̄ nō facit qd̄ incaute iurat.
 De illis qui verboꝝ calliditate iurant.
 De illo qui cogit aliquē iurare.

DI. XL Quare lex dicit cōprimere ma
 num non animum.
 Que sit littera occidens.
 De legis ⁊ euangelij distantia.

**Incipit liber tertius de incar
 natione verbī.**

¶ In de DI. I

nit igitur plenitudo
 temporis: vt ait apo
 stolus: misit deus fi
 lium suū sc̄m de mu
 liere: factuz sub lege
 vt eos q̄ sub lege erāt
 redimeret: vt in ad

optionem filiorum dei reciperemur. Tem
 pus autem plenitudinis dicit tēpus gra
 tie. quod ab aduentu saluatoris exordiuꝝ
 sumpsit. Hoc est temp⁹ miserendi ⁊ annus
 benignitatis: in quo gratia ⁊ veritas p̄ se
 sum christum facta est. Gratia. qz p̄ chari
 tate implet qd̄ in lege p̄cipiebat. Veritas
 quia p̄ christi aduentū exhibet atq; p̄fici
 tur humane redemptionis sp̄sio facta ab
 antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarna
 tio. Eo enī missus est. qz in forma hominis
 mūdo visibilis apparuit. de quo supra suffi
 cienter dictum est.

Quare filius carnē assumpsit non
 pater vel spiritus sanctus.

Diligēter vero an

notandū est quare filius nō pater vel spū
 sanct⁹ est incarnat⁹. Solus nanq; fili⁹ ho
 minē assumpsit. Ad vtq; congruo ordine
 atq; alto dei sapientia fecit cōsilio. vt de⁹ q̄
 in sapientia sua mundū p̄diderat p̄m illud
 Dia i sapientia fecisti dñe que in celis sunt
 ⁊ que in terris: restauraret in eadē. Hec ē
 mulier euangelica que accendit lucernā et
 dragmā decimaz que p̄dita fuerat reperit
 sapientia scz patris que testam humane in
 firmitatis lumine sue diuinitatis accēdit.
 p̄ditumq; hominē repauit nomine regis

Prima rō

Secōdā rō.

Augusti.

Ideo etiam filius mis
 sus est ⁊ nō pater. qz cōgruētius mitti de
 bebat qui est ab alio q̄ qui a nullo est. fili⁹
 autē a patre est. pater vero a nullo est. Et
 n. ait Augusti. in libro de trinitate. Non
 enīz habet de quo sit. Sicut ergo pater ge
 nuit filius genitus est. ita p̄grue pater mi
 sit. filius missus est. Ab illo enī conuenien
 ter mittit̄ dei v̄bum: cuius est verbū. Ab
 illo mittit̄ de quo natū est. Ab itit̄ qd̄ ge
 nitū est. Pater v̄o q̄ misit a nullo ē. Itq;
 pater missus non est. ne si mitteret̄ ab alio
 esse putaret̄. Ab illo enī q̄ p̄mo fili⁹ q̄ a solo
 patre est. Deinde etiā spiritus sanctus q̄ est
 a patre ⁊ filio. sed filius solus in carne mis
 sus est. non spiritus sanctus sicut nec pater

Quare pater non missus

Tertia rō. Quod ideo factū est vt qui erat in diuinitate dei filius: in humanitate fieret hoīs fili-
 lius. Nō pater vel spūsanct⁹ carnē induit
 ne alius in diuinitate esset filius. al⁹ in hu-
 manitate. Et ne idem esset pater ⁊ filius si
 deus pater de homine nasceref. Vñ in ec-
 clesiasticis dogmatibus. Nō pater carnē
 assumpsit. neq; spūsanctus. sed filius tm̄.
 vt qui erat i diuinitate dei filius. ipse fieret
 in homine hominis filius: ne filij nomē ad
 alterū trāsiret qui nō esset eterna natiuita-
 te filius. Dei ergo filius hominis factus ē
 fili⁹. natus fm̄ veritatē nature ex deo dei
 filius. ⁊ fm̄ veritatē nature ex homine ho-
 minis filius: vt vitas geniti. nō adoptōne
 nō appellatione. sed in vtraq; natiuitate fi-
 lij nomē nascendo haberet. vt esset ver⁹ de-
 us ⁊ verus hō vnus filius. Nō ergo duos
 christos. neq; duos filios. s̄ deū et hoīem
 vnū filiū quē ppter ea ⁊ vnigenitū dicim⁹
 manentē in duabus substantijs. sicut ei na-
 ture veritas contulit non cōfusis naturis
 neq; imixtis sicut thimotheani volunt. s̄
 societate vnitis. Ecce habes qre filius nō
 pater vel spiritus sanct⁹ carnē assumpserit.

Aug⁹. in ec-
 clesiasticis do-
 gmatibus.

Utrū spūsanctus vel pater potue-
 rit incarnari vel possit.

Si vero queritur
 vtrū pater vel spūsanctus incarnari potue-
 rit. vel etiam modo possit. sane rñderi pos-
 sit. ⁊ potuisse olim ⁊ posse nunc carnem su-
 mere ⁊ hoīem fieri tam patrē q̄ spūsanctū
 Sicut enī filius hō factus est. ita pater vel
 spiritus sanctus potuit ⁊ potest.

An filius qui tantuz carnem acce-
 pit aliquid fecerit quod nō pater
 vel spiritus sanctus.

Sz forte aliqui di-
 cent cū indiuisa sint opera trinitatis si fili⁹
 carnē assumpsit. tunc pater et spūsanctus
 qz si fili⁹ carnem assumpsit nec hoc fecit pa-
 ter vel spūsanctus non omne quod facit fi-
 lius facit et pater et spūsanctus. At omnia
 simul pater et filius amboz spūs pariter ⁊
 p̄corditer operant. Ad quod dicim⁹ quia
 nihil opatur filius sine patre et spūsancto
 sed vna est hoz trium opatio indiuisa ⁊ in-
 dissimilis. et tamen filius nō pater vel spū-
 sanctus carnem assumpsit. Ipsaz tamē car-
 nis assumptionem trinitas operata est sic
 Aug⁹. dicit in lib. de fide ad p̄detrū. Recō-

Responſio.



cllari sumus p̄ solum filium fm̄ carnē. sed
 non soli filio fm̄ deitatem. Trinitas enim
 nos sibi recōciliavit. per hoc q̄ solum ver-
 bum carnē ipsa trinitas fecit. Trinitas er-
 go carnis assumptionem fecit: sed verbo.
 nō patri vel spiritui sancto. Si enim pater
 sibi. ⁊ filius sibi. vel pater filio ⁊ filius pa-
 tri carnis assumptionē operatus esset. iam
 nō eadem esset operatio vtriusq; sed diui-
 sa. Sed sicut inseparabilis et indiuisa est
 vnitas substantie trium. vt ait Augustin⁹
 in libro de trinitate. ita ⁊ operatō. nō tamē
 eandem trinitatem natā de virgine. cruci-
 fixam ⁊ sepultam catholici tractatores do-
 cuerunt. sed tm̄modo filium. nec eandē tri-
 nitatem in specie columbe descendisse sup̄
 Iesum. sed tantum spiritum sanctum. nec
 eādem dixisse de celo. tu es filius meus. s̄
 tantū patris vocem fuisse ad filium factaz
 Quis pater ⁊ filius ⁊ spūsanctus sicut in l-
 sepabiles sunt: ita ⁊ inseparabiliter operen-
 tur. Hec ⁊ mea fides est. quoniā quidē hec
 est catholica fides. Licet ergo sol⁹ fili⁹ car-
 nem assumpserit. ipam tm̄ incarnationē cū
 patre ⁊ spiritui sancto operatus est.

Augusti.

Hic incipit terti⁹ liber sententiarū

In quo magister postq̄ egit de deo fm̄ se seu fm̄ rō-
 nē sue naturalis p̄fectionis. s. in primo. ⁊ fm̄ q̄ eius
 potentia recludet in effectu mundane creatiōis. puta
 in secundo libro. Agit consequenter de eo inquan-
 tum eius sapientia respicendit in effectu mundane re-
 stauratiōis. Et dicit idē iste tertius liber in tres tra-
 ctatus principales. In primo agit de verbi eterni in-
 carnatione. ⁊ ille extenditur a principio libri vsq; ad
 decimā quintā distinctionē. In secundo tractat de
 eiusdem verbi incarnati passione. ⁊ protendit a de-
 cima quinta distinctione vsq; ad viceſimā tertā di-
 stinctionem. In tertio determinat de donorū ⁊ vir-
 tutum perfectione. ⁊ hoc a viceſimā tertā distinc-
 tione vsq; ad finē libri. In prima inquā distinctione p̄-
 mi tractatus tria facit. Primo enim ostēdit quid sit
 incarnatio. Secundo qualiter specialiter filiū incar-
 nari deicit: de dicit. Tertio an pater ⁊ spiritus san-
 ctus incarnari potuerunt. Inquit. Primum facit a
 principio distinctionis vsq; ibi. Diligenter vero. Se-
 cundum vero subiungit abinde vsq; ibi. Si vero q̄-
 ritur. Tertium autem subiūgit vsq; ad finem distin-
 ctionis. In speciali enim magistri sentētia stat in tri-
 bes propositionibus. quarum prima est hec. Visi-
 bilis dei filij missio est ipsa verbi incarnatio. Hāc enī
 p̄positione magister probat auctoritate apostoli de
 centis. q̄ in tempore plenitudinis. scilicet in tempe-
 gratie quod inuitū habuit ab aduētū saluatoris no-
 stri. Ipater misit filium suum antiquis patribus pro-
 missum in lege. cuius quidem filij visibilis in carne
 missio dicitur esse ipsa incarnatio. Secunda propo-
 sitio est hec. Licet etiam a qualibet persona diuina
 potuit humana natura assumi. nulla tamen persona
 rum ita congrue humanari potuit sicut persona ver-
 bi. id est filij. Hanc quidem propositionem magister
 probat triplici ratione. Quarum quidem rationum
 prima sumitur ex appropriato filij scilicet sapientia.
 Nam consonum fuit. vt deus qui in sapientia om-

nia condidit. per sapientia etiam omnia restauraret et hoc confirmat parabola euangelica de muliere que rente et inueniente dragmam perditam Luce. xv. Secunda ratio sumitur ab origine ipsius filij. Nam origo filij est esse ab alio. congruum igitur fuit ut primo mitteretur ille qui est a solo patre. et deinde spiritus sanctus qui est a patre et filio. Et hanc rationem confirmat auctoritate beati Augustini. libro de ciuita. ca. j. Tertia ratio ad idem colligitur ex proprio filij. Nam proprium filij est esse filium. cum ergo congruum fuit ut qui in deitate erat dei filius. in humanitate fieret hominis filius. ne duos filios estimaremus deuit per sonam filij precipue incarnari. Hanc rationem confirmat auctoritate Augustini. in ecclesiasticis dogmatibus ca. ij. Tertia propositio est hec Quiauis pater et spiritus sanctus incarnari possent si uellent aut uoluissent. ad solum tamen filium carnis assumptio terminata est. Hanc probat per hoc quod una et eadem diuinarum personarum potentia. si igitur ex illa potentia una potuit incarnari. et omnes potuerunt incarnari. Postea magister obijcit contra superius dicta scilicet quod solus filius sit incarnatus. Et arguit sic. Opera trinitatis ad extra sunt indiuisa. si igitur filius assumpsit naturam humanam et pater et spiritus sanctus assumpserunt. Alioquin aliquid faceret una persona quod non faceret alia. et sic opera trinitatis ad extra essent diuisa. Ad quam obiectionem magister dicit quod quibus tota trinitas incarnationem christi sit operata eo quod opera trinitatis ad extra sunt indiuisa. sola tamen persona filij est incarnata. eo quod assumptio nature humane ad ipsum terminatur. quod exemplificat de tribus puellis uni de ipsis tunicam induentibus. que omnes operantur ad inductionem. et tamen una sola est induta Et tantum in specialia.

Quare totam humanam naturam accepit et quid nomine humanitatis vel humane nature intelligendum sit.

Quia in ho

DI. II. **c** mine tota humana natura uel corrupta erat. tota assumpsit. id est animam et carnes. ut totam curaret et sanctificaret. Quae autem humane nature siue humanitatis uocabulo: anima et caro intelligi debeant. aperte docet Hieronymus in expositione catholice fidei dicens. Sic confitemur in christo unam filij esse personam. ut dicamus duas perfectas et integras esse substantias. id est deitatis et humanitatis que ex anima continentur et corpore. Ecce aperte ostendit humanitatis nomine animam et corpus intelligi que duo assumpsit dei filius intelligitur ubi hominem siue humanitatem uel humanam naturam accepisse legitur. Errant ergo qui nomine humanitatis non substantiam sed proprietatem quamdam a qua homo nominatur significari contendunt uel dicuntque humanitas christi memoratur. Sicut enim Johannes

Erronee quorundam tantum qui humanitatem male accipiunt.

damascenus Sciendum quidem est quod deitatis et humanitatis nomen substantiarum scilicet naturam est representatiuum. Natura enim non sic accipitur in christo. ut cum dicitur una natura esse omnium hominum. quod euidenter idem Johannes ostendit differentem rationem dicti assignans. cum natura humana in christo nominatur. et cum una dicitur natura omnium hominum. Sicut enim cum unam hominum naturam dicimus sciendum est quod non considerantes ad animam et corporis rationem hoc dicimus. Impossibile enim est unum naturam dicere domini corpus et animam adiuuicem compata. Sed quod plurime persone hominum sunt. omnes autem eandem suscipiunt rationem nature omnes enim ex anima et corpore compositi sunt et omnes naturas anime participat. et substantiam corporis possident. communem speciem plurimarum et differentiam personarum unam naturam dicimus unius cuiusque scilicet persone duas naturas habentis. et in duabus perfecte naturis anime scilicet et corporis existentis. In domino autem iesu christo non est communem speciem accipere. neque enim factus est nec est. nec aliquando fiet alius. Sed christus ex deitate et humanitate est deitateque et humanitate deus factus est idem et homo perfectus. Totam ergo hominum naturam. id est animam et carnes et horum proprietates siue accidentia assumpsit deus non carne sine anima nec animam sine ratione: ut heretici uoluerunt: sed et carne et animam cum sensibus suis. Unde Johannes damascenus ait. Omnia que in natura nostra plantauit deus. uerbum assumpsit scilicet corpus et animam intellectualem et horum idiomatica. Totus enim totum assumpsit me. ut toti mihi salutem gratificet. Quod enim in assumptibile est: incurabile est.

Jo. dam.

Jo. dam.

De unione uerbi et carnis mediante anima.

Assumpsit ergo dei filius

carne et animam. sed carne mediante anima. unum est carni per medium intellectum uerbum dei. Tante enim subtilitatis atque simplicitatis est diuina essentia. ut corpori de limo terre formato uniri non congruerit nisi mediante rationali essentia Illa autem unio inexplicabilis est adeo ut etiam Johannes ab utero sanctificatus: se non esse dignum fateatur soluere corrigiam calciamenti Iesu. quia illius unio inis modum inuestigare: alijsque explicare

non erat sufficiens. Non sunt ergo audiē-
di. qui non verum hominē filium dei susce-
pisse dicunt. neq; natum de femina. sed fal-
sam carnem et imaginem corporis simula-
tam ostendisse videntibus. In quem erro-
rem prumpunt. qz timent qd fieri non pos-
sit scilicet ne humana carne veritas et sub-
stantia dei inquinetur. et tamen predicāt
istum visibilem solem radios suos per om-
nes feces spargere. et eos mundos et sence-
ros seruare. Sic ergo visibilia munda visi-
bilibus imundis ptingi pnt et nō coinqna-
ri quātomagis in cōmutabilis et inuisibilis
veritas p spm aiām. et p aiām corpus su-
scipiens: totū hominem sine sui cōmutatio-
ne assumpsit. et ab omnib' infrinitatibus
liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiā per
spiritum assumpsisse animā. et p animā cor-
pus. Spiritus enī sanctus pars anime su-
perior et maiori similitudine deo ppiquat
q̄ anima. scz ipsa eadem fm inferiorē par-
tem. et anima magis q̄ corpus. et ideo non
incongrue anima dicitur assumpta p spiritū
et corpus per animam.

Qd verbū simul assumpsit carnē
et animā. neq; caro prius est cōce-
pta q̄ assumpta.

Si autē queritur

utrum verbum carnē simul et animā assum-
perit. an prius animā q̄ carnē. vel carnez
q̄ animam. et vtrum caro illa prius fuerit
in vtero virginis cōcepta. et postea assum-
pta. Verissime et absq; vlla ambiguitate
dicitur quia ex quo deus hominē assumpsit
totum assumpsit. simulq; sibi vniuit ani-
mam et carnem. nec caro prius fuit conce-
pta et postmodū assumpta. sed in pceptio-
ne assumpta. et in assumptione concepta.
Unde Augustinus in libro de fide ad Ipe-
trum. Firmissime tene. et nullatenus dubi-
tes non carnem christi sine diuinitate con-
ceptam in vtero virginis priusq; suscipe-
retur a verbo. sed ipsum verbum deū sue
carnis acceptione conceptū. ipsamq; car-
nem verbi in carnatiōe conceptam. Idem
in libro de trinitate. Non esset dei hominū
q̄ mediator. nisi esset idem deus idem ho-
mo in vtroq; vnus et verus. quam serui-
lem formam a solo filio susceptam. tota tri-
nitas cuius vna est voluntas et operatio
fecit. Non autem in vtero virginis prius
caro suscepta est. et postmodum diuinitas
venit in carnem. sed mox vt verbum venit

in vterum. seruata veritate proprie nature
factum est caro et perfectus homo. et in ve-
ritate carnis et aie natus est. De hoc etiam
Gregorius in moralibus ait. Angelo nūci
ante et spiritu adueniente. mox verbum in
vtero. mox intra vterum verbum caro.

Grego.

Ista est distinctio secunda huius
tertij libri. In qua magister postq̄ egit de persona
carnē assumēte. tractat de modo assumendi. Et tria
facit. Primo em ostendit q̄ verbum totam naturā
humanam assumpsit integre. Secundo q̄ ordinate
assumpsit carnem scilicet mediante anima Tertio q̄
animā et carnem simul assumpsit tempore. Primum
facit a principio distinctionis vsq; ibi. Assumpsit dei
filius. Scdm vsq; ibi. Si aut queritur. Tertij vsq;
ad finem distinctionis. In speciali sentētia magistri
statim tribus propositionibus quaruz prima est hoc
filius dei cum sibi humanam naturam vniuit: totam
naturam scilicet corporis et anime simul assumpsit.
Hanc magister probans dicit sententialiter. q̄ q̄a
per peccatum primorum parentum tota natura hu-
mana corrupta fuit. ideo dei filius totam naturā af-
sumpsit que constat ex corpore et anima. vt totā na-
turam curaret et sanctificaret. In christo em vna p-
sona fuit et due substantie seu nature. scilicet diuina
et humana. Si igitur habuit et assumpsit humanam
substantiam assumpsit tam corpore q̄ animam: per
consequēs naturam totam et integram. cum nomi-
ne humanitatis corpus et anima simul intelligantur
Postea excludit errorem quorundam dicentium. q̄
filius dei carnem humanam vel humanitatē nō af-
sumpsit fm substantiam ipsius nature. sed solum fm
quandam proprietatem a qua proprietate hominis
denominationem accepit fuerunt isti forte de opi-
nione illozum hereticoruz qui christum fm q̄ homo
dicebat non esse quid sed aliquialiter se habens. po-
nentes humanitatem esse in christo vt habitum. Et
de opinione Platonis ponentis formas vel res in
actu extra animā vt sic proprietate participata chris-
tus homo diceretur. Sed hunc errorem magister ex-
cludens dicit filium dei assumpsisse carnem et animā
et omnes proprietates ipsas sequētes. Et hoc cōfir-
mat autoritate Iohannis damasceni. Secunda pro-
positio est hec. Quāuis vtrancq; scilicet carnē et ani-
mam assumpsit dei filius. tamē carnem assumpsit
mediante anima Hanc magister ponens rationē hu-
ius addidit dicens. q̄ decebat simplicissimā diuinita-
tis essentia corpori terreno nō vniiri nisi mediāte ra-
tionali essentia. que quidem vniō ab humano intel-
lectu inuestigari non potest. in qua vniōe nō corp^o
fantasticum. sed veruz corpus natū de muliere chris-
tus assumpsit. quod tamen quidam hereticorū ne-
gabant. estimantes verbum dei vram carnem non
posse assumere sine sui iniquatione quozū erro-
res vesantiam dicit clidi p radios solares. quos sup in-
munda et feda diffundi videmus et tamen nō iniqui-
nari. Tertia ppositio est hec. In assumptione per-
fecte humanitatis inter cōceptionem et animationē
et vniōe non fuit ordo temporalis posterioritatis vsq;
prioritatis. Hanc magister insinuans querit. An
verbum simul assumpsit carnem et animā. vel pri-
us carnem q̄ animam aut e contra Et respondendo
dicit q̄ simul et semel carnem et animā assumpsit me-
diante spiritus sancti operatione. nec vnum prius as-
sumpsit alio. Et pbat hoc autoritatibus beatoruz
scz Augusti. et Grego. Et tū in speciali.

In gregorio mox q̄ cōcepta
in assumptione greg.

Augusti.

et

De carne quam verbū assumpsit qualis ante fuerit, ⁊ qualis assumpra sit, a

DI. III

Veritur etiā

de carne verbi. an priusq; cōciperetur obligata fuerit peccato. an ⁊ talis assumpta fuerit a verbo. Sane dici potest ⁊ credi oportet. iuxta sanctorum attestacionis conuenientiam: ipsam prius peccato fuisse obnoxiam sicut reliqua virginis caro. sed spiritus sancti operatione ita mundatam vt ab omni peccati cōtagiōe immunis vniretur verbo. Pena tantum non necessitate. sed voluntate assumentis remanente. Mariam quoq; totam spiritus sanctus in eam preueniens a peccato prorsus purgauit ⁊ a fomitem peccati etiam liberauit. vel fomitem ipsum penitus euacuando: vt quibusdā placet: vel sic debilitādo. ⁊ extenuando. vt ei postmodū peccandi occasio nullaten⁹ extiterit. Potentiā quoq; generādi absq; viri semine virgini preparauit. Ita enī verba euangelij docent. vbi angelus virginē alloquens ait. Spiritus sanctus superueniet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Et quod nasceretur ex te sanctus vocabitur filius dei. Cui sacra virgo respōdit. Ecce ancilla domini: fiat mihi s̄m verbum tuum. Quod exponens Johannes ait. Post cōsensum autem sancte virginis. spiritus sanctus preuenit in ipsam. s̄m verbū domini quod dixit angelus purgans ipsam. ⁊ potentiam deitatis verbi receptiuam preparans simul autem ⁊ generatiuam. Et tunc obumbrauit ipsam dei altissimi p se sapientia ⁊ virtus existēs. id est filius dei patris homouosios. id est cōsubstantialis sicut diuinum semen. Et copulauit sibi ipsi ex sanctissimis ⁊ purissimis ipsius virginis sanguinibus. nostre antique cōspersionis carnem animatā anima rationali ⁊ intellectiua. non seminans sed per spiritum sanctum creans. quare simul caro. simul dei caro. simul caro animata. rationaliq; ⁊ intellectu simul dei verbi caro animata rationali ⁊ intellectiua. Ex his perspicuum fit quod ante diximus. carnem scz verbi simul conceptam ⁊ assumptam. eandemq; immo totaz virginem spiritus sancto preueniente ab omni labe peccati castificatā Cui collata ē potentia nouo more generādi. vt sine coitu vi

Ad nō solum illa caro sed etiā sacra virgo ab oī peccato a spiritu scto fuit mū data.

De formis mē vna

Jo. dām. vō lo

Quoy modo sapie

si. sine libidine concipientis in ytero virginis celebraretur conceptus dei ⁊ hominis. Illa enim caro quam deus de virgine sibi vnire dignatus est sine vicio cōcepta. sine peccato nata est. hanc tamen carnem nō celestis. non aerie. nō alterius cuiusq; putēs esse nature. sed eius cuius est omnium hominum caro.

De carnis nō p

Autozitate firmat extūc fuisse virginem immunem a peccato, b

Quod autez sacra

virgo extūc ab omni peccato immunis extiterit Augustinus euidenter ostendit in libro de natura ⁊ gratia inquiring. Excepta sancta virgine maria. de qua ppter honorem domini. nullam prorsus cum de peccatis agituri haberi volo questionem. Inde enim scimus q; ei plus sit gratie collatū ad vincendum ex omni parte peccatum q; cōcipere ac parere meruit. quam constat nullum habuisse peccatum. Hac ergo virgine excepta: si omnes sancti ⁊ sancte congregari possent. ⁊ quereretur ab eis an peccatus haberent. quid responderetur. nisi qd Johannes ait. Si dixerimus quia peccatum nō habemus nos ipsos seducimus. Illa autem virgo singulari gratia preuēta est atq; repleta vt ipsum haberet v̄tris sui fructū quē ex initio habuit vniuersitas dominū: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis: tantummodo generis nō criminis originem duceret.

Augusti.

Quare non fuit christus decimatus in abraam sicut Leui. cum caro quaz acceperit in eo fuit peccato obnoxia, c

Cum autem illa ca

ro cuius excellētia singularis verbis explicari non valet. anteq; esset verbo vnita obnoxia fuerit a peccato in maria ⁊ in alijs a quibus propagatione traducta est. nō immerito videri potest in Abraā peccato subiacuisse. cui⁹ vniuersa caro peccato subiacēbat. Unde queri solet quare leui decimatus dicatur in Abraam ⁊ non christus. cū in lumbis abrae yterq; fuerit s̄m materialem rationem quando abraam decimatus est. ⁊ decimas dedit melchisedech. Tunc

Qua itelligē
tia Leuit decim
mar^o dicatur
in abraam.

enim apostolus Leui decimatum dicit in
abraam tanq̄ in materiali causa. Quia ea de
cimacione sicut Abraam minor Melchi/
sedech ostenditur: cui psonaliter decimas
soluit. ita 7 leuiticus ordo q̄ in abraam fm
rationē seminalem erat: 7 ex eo per concu/
piscenciam carnis descendit. xps autē non
est decimatus. q̄ licet ibi fuerit fm carnez
nō tñ descendit fm legem cōmunem. s. per
carnis libidinē. sicut etiā in adam oēs pec
cauerunt. sed nō xps. Unde Aug^o. super
Gen. Sicut adam peccante qui in lumbis
ei us erant peccauerunt. sic Abraam dāte
decimas q̄ in lūbis eius erāt decimati sunt
S3 hoc nō sequit̄ in xpo: licet i lūbis Ade
7 abrae fuerit. quia nō fm concupiscenciā
carnis inde descendit. Cū ergo leui 7 xps
fm carnem essent in lumbis abrae qñ deci
matus est ideo pariter decimati nō sunt qz
fm aliquem modum non erat ibi xps quo
erat ibi leui. Scdm rationē quippe illam se/
minalem ibi fuit leui. qua ratione p concu
bitū vēturus erat in matrē. fm quā ratio
nem nō erat ibi christi caro q̄uis fm ipsaz
ibi fuerit Marie caro. Ille ergo decimar^o
est in Abraam. qui sic fuit in lumbis abrae
sicut ille fuit in lumbis patr̄ sui. id est qui
sic est natus de patre abraā. sicut ille de pa
tre suo natus est sez per legem carnis 7 in /
uincibilem concupiscenciam.

Aug^o. sup
Gen.

Scdm aliquē
modū ibi fuit
leui q̄ nō chri
stus.

Qua ratōne caro christi dicta est i
scriptura non fuisse peccatrix s3 si
milis. quo aperitur quare obliga
ta peccato non fuit in christo. d

Quo circa primiti

am nostre masse recte assūpsisse dicit̄ chri
stus. quia non carnē peccati sed similitudi
nem carnis peccati accepit. **Abist. n. de^o**
filiū suū: vt ait ap̄tus. in similitudinem car
nis peccati. Assumpsit. n. verbū carnē pec
cati similē in pena 7 nō in culpa. 7 ideo nō
peccatricē **Letera** vero hoim ois caro pec
cati est. Sola illius nō est caro peccati. qz
nō eū mater ꝑcupiscētia. sed gratia ꝑcepit
habet tñ similitudinē carnis peccati p pas
sibilitatē et mortalitatem. qz esurijt. sitijt et
hmōi **Licet** ergo eadem caro sit que 7 nra
non tamē ita facta est in vtero sicut nostra
Est enim sanctificata in vtero. et nata sine
peccato. 7 nec ipse i illa vnq̄ peccauit. In
pena ergo similis est nre. nō in q̄litate pec

Aug^o. de ver
bis apostoli.

cati. qz pollutione que ex ꝑcupiscencie mo
tu ꝑcepta est om̄ino non habuit. nec ex car
nali delectatione nata est. Venit ergo ad
corpus imaculatū. qd̄ p̄ter libidinis ꝑcu
piscenciā fuit ꝑceptus. nec illud in se habu
it vitij qd̄ in alijs est causa peccati nec i eo
peccauit. Ideoqz vere dicit̄ verbi caro nō
fuisse in xpo obligata peccato.

Quidā vidētur aduersari illi sen
tentie qua dictū est carnez christi
nō pri^o conceptā q̄ assumptā. e

Illi autē snie qua

supra diximus carnē verbi non ante fuisse
ꝑceptaz q̄ assumptā: videt̄ obuiare quod
Aug^o. ait sup Joh. vbi legit̄ Soluite tem
plum hoc 7 in tribus dieb^o excitabo illud
Dixerūt ergo iudei. xl. 7. yf. annis edifica
tū est hoc teplū. 7 in trib^o dieb^o excitabis
illud. **Hic** inquit numerus ꝑfectioni domi
nici cozporis ꝑuenit. quia vt dicit̄ phisicē
tot diebus forma humani cozporis ꝑficif
horū occasione verboz quidā dicere ꝑe
sumperunt domici cozporis formā tot die /
bus ad modū aliorū cozporum ꝑfectam. 7
membroz lineamētis distinctā. 7 mox ver
bum dicitur sibi vnisse carnē 7 animam. et
hoc modo dicunt illū numerum ꝑfectioni
dn̄ici cozporis ꝑuenire Sed alia ratio illius
dicti extitit ex qua sana oritur intelligētia
verbi. **Non. n. ideo** illud dixit Augul. qui
mox vt caro illa opere spū sancti sanctifica
ta. 7 a reliqua sepata fuit verbo dei cū ani
ma vniret. vt ꝑfectus 7 verus deus esset
ꝑfectus 7 ver^o homo. Sed quia membro
rum illius dom̄nici cozporis distinctio in ip
so momēto ꝑceptionis 7 vnionis dei 7 ho
minis adeo tenuis erat 7 parua: vt huma
no visui vix posset subijci. dieb^o aut quos
Aug^o. memorat ꝑfecta est 7 nobilis facta.
Incarnatū est ergo verbum: vt ait Johā.
damas. 7 a propria in corporalitate non re
cessit. 7 totū incarnatum est. 7 totum est in
circūscriptum. **Abinozā^o** cozpaliter 7 cō
trahitur. 7 diuine est incircūscriptum. non
coextensa carne eius cū incircūscripta di
uinitate. **In** omnib^o igitur qui sup omnia
erat. 7 in vtero sancte genitricis exitebat.
sed in ipso actu incarnationis.

Hierony.
Tres car
sas ponit.

Augusti.

Joh. damas.
quō in virgīe
q̄ erat vbiqz.

Ista est distinctio tertia huius ter
tij libri In qua quidem distinctione post q̄ magister
egit de persona carnis assumentē 7 modo assument
di. agit hic consequenter de qualitate nature assunta

pte. Et tria facit. Nam primo inquit qualis fuit christi caro in agente primo. scilicet virgine beata. Secundo qualis fuit in antiquis patribus puta an fuit in Abraam decimata. Tertio qualiter fuit in virginali utero formata. Primum vsq; ibi. Cum autem ille caro. Secundum vsq; ibi. Illi autem sententie. Tertium vsq; ad finem distinctionis. Et tantum in generali. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus. quarum prima est hec. Caro christi anteq; esset de virgine separata materialiter sicut reliqua caro Marie fuit peccato obligata. Istam magister ponens pponit duas questiones. quarum prima est. Utrum caro christi fuerat peccato obligata ante sui conceptionem videlicet anteq; a carne virginis separabatur. Secunda questio est. Utrum adhuc caro christi fuerat peccato obligata. quando a verbo assumebatur. Ad primum respondet sicut communem sanctorum doctorum attestationem. q; caro ante sui conceptionem fuerit peccato obligata sicut reliqua beatissime virginis caro. Ad secundam questionem respondet dicens. q; caro illa ad hoc q; viretur verbo spiritus sancti operatione immunis reddebatur ab omni peccato remanente tamē in ea possibilitate patiendi. et hoc non ex aliqua necessitate. sed ex libera voluntate ipsam assumentis. Et q; spiritus sanctus pueniens virginem in conceptione ipsam ab omni labe purgavit. extinguendo in ipsa fomitem peccati ita q; ex tunc non possit ei existerē occasio vel inclinatio ad malum. Ipsius virgini nouam generandi potentiam absq; virili semine et absq; victo tamē concipiētis q; etiam nati contulit. Qui natus ex propagine primi hominis originem tantum generis et non criminandur. Et omnes has sententias probat magister auctoritatibus doctorum scilicet Augustini. et Damasceni. que patet in textu. Secunda propositio est hec. Quamuis christus de semine abrahe sicut corpus tantam substantiam sit natus. non tamē est in eo vt Leui decimatus. cum ab ipso non sit sicut culpam propagatus. Hanc magister probans querit. Quare christus nō dicitur decimatus in lumbis abrahe vt Leui cum tamen vterq; eorum fuit in abraam quando ipse Melchisedech decimas dedit. Ad quod respondens dicit. q; licet vterq; ipsorum fuerit in abraam et ab eo descenderit. tamen Leui in eo fuit sicut rationē seminalem. et descendit ab eo sicut legem communem aliorum hominum. Unde dici potest q; licet christus in abraam fuerit quando decimas soluit. decimatus tamen non extitit sicut dicitur q; omnes peccauerunt et tamen christus non peccauit in eo qui etiam in eo fuit. Et subdit q; caro christi fuit talis qualis fuit in statu innocentie primitus instituta. et ideo dicitur sumptisse primitias nostre masse. vnde caro eius fuit similitudo nostre non in culpa. sed in humanis penalitatibus. Unde licet eadem sit caro christi et aliorum hominum sicut materiam. tamē christi caro fuit per gratiam concepta et sanctificata et nata. quod aliorum hominum caro nō habet et propter hoc caro christi nō fuit obligata. Tertia propositio est hec. Caro christi in principio sue conceptionis fuit simul debita membrorum distinctione formata. animata et assumpta. Licet tamen in quadraginta sex diebus membra corporis christi ad tantam quantitatem qua distincte discerni possent sunt adaucta. Hanc magister insinuans obijcit contra superius dicta. scilicet q; caro christi nō fuit prius concepta q; assumpta. et hoc per verbum beati Augustini super illo verbo Iohannis Soluite templum hoc et in tribus diebus reedificabo illud. Dic numerus dicit beatus Augustinus perfectioni dominici corporis conuenit quia vt dicunt phisici tot diebus forma humani corporis perficitur. Et quibus ver-

bis patet carnem christi per successionē dierum fuisse formatam sicut ceterorum hominum. et per consequens nō in principio sue conceptionis animatā seu assumptam. Ad quod respondes dicit beatus Augustinus verba illa non ideo dicere q; caro christi p aliquot dies sit formata anteq; animata seu assumpta. sed ideo q; distinctio membrorum corporis q; verbum animatum in principio conceptionis assumptum tam tenuis et parua erat q; vix discerni potuisset que quia in quadraginta sex diebus tantum increuit q; perfecte discerni potuit. ideo dicit numerū tot dierum dominici corporis perfectioni conuenire. Quod confirmat auctoritate damasceni. Et tū in speciali.

Quare in scriptura sepius tribuatur incarnatio que est opus trinitatis spūs sancto. et de ipso etiā conceptus et natus dicatur.

Im vero in

DI. III

c carnatio verbi sicut in superioribus tractatum est: operatio vere sit patris et filij et spūs sancti. inuestigatione dignū nobis videt quare in scriptura spiritus sancto hoc opus sepius tribuatur et de ipso christus conceptus et natus memoratur. Non enim ideo operatio incarnationis spūs sancto sepius tribuit q; eam ipse solus sine patre ac filio fecerit. s; quia spūs sanctus est charitas et donū patris et filij. et ineffabili dei charitate vobum caro factum est. et ineffabili dei dono filius dei sibi vniuit formam serui. Non ergo frequēs denominatio spiritus sancti ab illo opere patrem vel filium secludit. sed potius vno nominato tres intelliguntur. sicut fit sepe alijs operibus. Unde Augustinus super hoc mouens questionem in hunc modum eandem determinat in enchiri. ita inquit Cum illam creaturam quam virgo concepit et peperit: quis ad solam personam filij pertinentem: tota trinitas fecerit. neq; eniz separabilia sunt opera trinitatis. cur in ea facienda spiritus sanctus solus nominatus ē. An etiam quando vnus triū in aliquo opere nominatur: vniuersa opari trinitas intelligitur. ita vere est et exemplis doceri potest. Audistis propositā questionē. eiusdemq; solutionem vel expositionem.

signat

caro natus est magister in opo dicitur

Au gusti Solutio.

Quo sensu dicatur christus conceptus et natus de spiritus sancto.

Sed non est in hoc diutius immorandum. Illud enim mouet quomodo dicitur est christus natus de spūs

Qd nō quic-
qd de aliqua
re nascit eius
filius dicitur.

Nō om̄s qui
dicunt̄ alicu-
ius filij de illo
nati sunt.

sancto. cum filius nullo modo sit spiritus/
sancti. Nunquid dicitur sumus patrē ho-
minis christi esse spiritum sanctum. ut deus
pater verbum genuerit spiritum sanctum ho-
minem ex qua vtracq; substantia christus
vnus esset. et dei patris filius s̄m verbum
et spiritum sancti filius s̄m hominem q̄ eum
spiritum sanctum tanq̄ pater eius de matre
virgine genuisset. Quis hoc dicere aude-
bit: cum hoc ita sit absurdum vt nulle fide-
lium aures id valeant sustinere. Proinde
cum fatemur christum natū de spiritu san-
cto ex Maria virgine. quomodo non sit fi-
lius spiritus sancti et sit filius virginis: cum
et de illo et de illa sit natus explicare diffi-
le est. Proculdubio non sic de illo vt de pa-
tre. Sic autē de illa vt de matre natus est
Non est autē concedendum quicquid de
aliqua re nascitur cōtinuo eiusdem rei fili-
um nuncupandum. Et enim omittam ali-
ter de homine nasci filium. aliter capillum
aliter pediculum. et lumbicum. quorum ni-
hil est filius. Et ergo hec omittam. quoniā
tante rei desomiter cōparantur. certe qui
nascitur ex aqua et spiritu sancto: nō aque
filios eos recte quispiam dixerit. sed dicitur
filij dei patris. et matris ecclesie. Sic er-
go de spiritu sancto natus est christus. nec
tamen filius est spiritus sancti. Sicut econ-
uerso non omnes qui dicuntur alicuius fi-
lij consequens est vt de illo etiam nati esse
dicantur. vt illi qui adoptantur. Dicitur
etiam filij gehenne. non ex illa nati. sed in il-
lam preparati. Cum itaq; de aliquo nasca-
tur aliqd: et non ita vt sit filius. nec rursus
om̄s qui dicitur filius de illo sit natus cu-
ius dicitur filius. Profecto modus iste quo
natus est christus de Maria sicut filius:
et de spiritu sancto non sicut filius insinuat
nobis gratiam dei qua homo nullis meri-
tis p̄cedentib; in ipso exordio nature sue q̄
esse cepit. verbo dei copularetur in tanta
persone vnitatem vt idem esset filius dei q̄
filius hominis et filius hominis qui filius
dei et sicut in nature humane susceptiōe fie-
ret quodammodo ipsa gratia illi homini
naturaliter qua nullū possit admittere pec-
catum. que gratia ideo per spiritum sanctū
est significata. quia ipse proprie sic est deus:
vt sit etiam dei donum. Per hoc ergo q̄ d̄
spiritu sancto esse natiuitas christi dicitur
quid aliud q̄ ipsa gratia dei demonstrat:
qua homo mirabili et ineffabili modo ver-
bo dei est adiunctus atq; connexus et diui-
na gratia copozaliter repletus.

Alia ratio quare dicatur nat^o de
spiritu sancto. C

Potest etiā dici cri-

stus s̄m hominē ideo natus de spiritu san-
cro. quia cum fecit Inq̄tum enī homo est
et ipse factus est: vt ait apostolus. Conce-
ptus ergo et nat^o de spiritu sancto esse dicitur.
nō q̄ spiritus sanctus fuerit virgini p
semine. non enim de substantia spiritus san-
cti semen partus accepit. sed quia per gra-
tiam dei et operationē spiritus sancti de car-
ne virginis est assumptus quod verbo est
vnitum. Et in euāgelio s̄m hāc intelligen-
tiam legitur de maria q̄ inuenta est in vte-
ro habēs de spiritu sancto. Cuius dicti ra-
tionem Ambrosius insinuans in tertio li-
bro de spiritu sancto: ait. Quod ex aliquo
est. aut ex substantia. aut ex potestate eius
est. Ex substantia sicut filius. qui a patre
vel ex patre: et spiritu sancto qui a patre et
filio procedit. Ex potestate autem sicut ex
deo om̄ia. Quomodo ergo in vtero habu-
it Maria ex spū sancto. Si quasi ex sub-
stantia. ergo spiritus in carnem et ossa con-
uersus est. nō vtiq;. Si vero quasi ex ope-
ratione et potestate eius virgo cōcepit: q̄s
neget spiritum sanctum dominice incarna-
tionis auctorem.

Au. in en/
chiridion.

Ambro. in ex
positiōe fidei
catholice.

Quare apostolus dicat christū fa-
ctum cū nos eū esse fateamur na-
tum. D

Bed q̄ri potest cū

nos saluatorem natū profiteamur cur apo-
stolus eum factum dicat ex semine dauid
et alio loco factum ex muliere. cum aliud
sit fieri aliud nasci. Aliquid ergo significa-
uit hoc dicto. Quia enim non ab humano
semine cōgregata est caro dñi in vtero vir-
ginis. et corpus effecta. sed effectus et virtute
spiritus sancti. ideo apostolus dicit factus
nō natus. Aliud est enim semine admixto
et sanguinis coagulo generare. Aliud est nō
pmixtione. sed virtute procreate. possunt
enī homines generare filios sed non facere
Ecce quare dicit apostolus factū et nō na-
tum. ne eius scz natiuitas que fuit sine viri-
li semine: nostre silis putaretur q̄ pficitur
seminū commixtione. Ideo autem cum fa-
ctū diceret: apostolus addidit. ex semine da-

Propos. ad p̄m



uid. & quia si non intercessit semen hominis in conceptione virginis. in qua ex ea carne christus formatus est que constat ex semine: recte dicitur quia factus est.

Ista est distinctio quarta huius tertij libri. In qua magister postquam egit de qualitate nature assumptae agit de autore assumptionis. Et tria facit. Nam primo inquit quare opus incarnationis potius attribuatur spiritui sancto quam toti trinitati. Secundo quare christus sit conceptus de spiritu sancto cum tamen non sit filius spiritui sancto. Tertio quare apostolus dicit potius christum de muliere fieri quam nasci. Primum facit versus ibi. Sed non est in hoc. Secundum ab inde versus ibi. Sed queri potest. Tertium versus ad finem distinet. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus quarum prima est hec. Licet opus carnis incarnationis frequenter attribuatur spiritui sancto. ab hoc tamen non excluditur patris et filij cooperatio. Hanc magister probans querit. quare opus incarnationis spiritui sancto specialiter attribuitur in scripturis. cum tamen ut supra dictum est tota trinitas ipsam incarnationem operata sit. et respondet scripturam hoc facere non ideo quod spiritui sancto solus sit incarnationem operatus. sed quod verbum dei factum est caro ex ineffabili charitate et estimabili dei dono et bonitate. que quia spiritui sancto appropriantur. ideo opus incarnationis sibi specialiter attribuitur. nec per hoc ab ipso opere incarnationis pater et filius excluduntur. quia in actionibus essentialibus sub una persona cetera subintelliguntur cum opera trinitatis ad adextra sunt indivisa. Quam sententiam magister confirmat autoritate beati Augustini in encheridion. Secunda propositio est hec. Licet filius dei dicatur natus de virgine ut de matre. tamen de spiritu sancto non est natus ut de patre. Hanc magister insinuans querit. Cum christus sit natus de spiritu sancto an debeat dici filius spiritui sancto. Et arguit primo quod non. Nam ex quo pater eum genuit secundum quod est verbum. si ergo spiritui sanctus cum genuisset secundum quod est homo. christus ex duabus naturis scilicet divina et humana compositus esset et secundum unam esset filius unius. et secundum aliam esset filius alterius quod est absurdum. In oppositum arguit sic. Nam quia christus natus est de beata virgine dicitur filius beate virginis. igitur a simili quia natus est a spiritu sancto debeat dici filius spiritui sancto. Ad quod respondens magister dicit. quod filius dei non potest dici filius spiritui sancto quia non natus de ipso ut de patre. Sed bene potest dici filius beate virginis. eo quod natus sit de ipsa ut de matre. Quam sententiam confirmat per hoc quod multa de aliqua re nascuntur. que tamen non dicuntur filij eius. ut pili de capite etiam hi qui nascuntur ex aqua et spiritu sancto in baptismo. non dicuntur aque filij sed ecclesie. Et e converso multi aliquorum filij dicuntur qui tamen de ipsis non nascuntur ut filij adoptivi et filij gebenne qui tamen de ipsis nati non sunt. Et subdit etiam magister duas rationes quare christus specialiter dicatur natus de spiritu sancto. Quarum prima est. quia scilicet huiusmodi incarnatio est donum dei. ad designandum ergo quod nullis precedebat meritis. sed ex solo dei dono. copulato nature humane cum persona divina sit expleta. Et secundum hoc cum christus dicatur natus de spiritu sancto. id est de denotat rationem operis. Secunda est quod christus dicitur natus de spiritu sancto qua virtute et potestate spiritui sancto illud scriptum est de virgine quod verbo unum est. non sic quod spiritui sancto sit seminalis materia. sed quod fuerit efficiens causa. et sic cum christus dicitur natus de spiritu sancto. id est

denotat habitudinem cause efficientis. sicut etiam dicunt esse ex deo non substantialiter sed potestative seu effectue. Tertia propositio est hec. Quamvis christus natus sit de virgine. potius tamen dicitur factus quam natus. cum non sit conceptus ex virili semine. Hanc magister insinuans querit. Cur apostolus ad Romanos primo dicat christum factum ex semine David et alibi dicit ipsum factum ex muliere cum tamen nos dicimus christum natum. et aliud est nasci. et aliud est fieri. Ad quod respondens dicit quod apostolus tantum dicit christum factum ex muliere ad ostendendam differentiam conceptionis sue a communi hominum conceptione. Nam christus ratione sue singularis conceptionis habet rationem facti rationem. ex eo quod sola operatione spiritui sancti in utero virginis formabatur. Ceteri autem homines habent solam rationem nate et non facti. quia caro eorum virtute virilis seminis formatur in utero quare etiam homines dicuntur filios generare et non facere. Et subdit quod apostolus dicit christum factum ex semine. non ideo quia semen hominis eius conceptioni interuenit. sed quia ex carne virginis que ex semine David venit caro christi formata fuit. Et tamen in speciali.

Si persona vel natura personam vel naturam quam assumpsit. et si natura dei incarnata sit

Reterea inquit

propter cum ex premillis constet verbum dei carnem et animam simul assumpsisse in unitatem persone. quod horum potius concedendum sit scilicet quod persona personam. vel natura naturam. vel persona naturam. vel natura personam assumpsit. Et an ita veniat dici divinam naturam esse incarnatam: sicut deus incarnatus et verbum incarnatum sane dicitur. Hec inquisitio siue querendi ratio. iuxta sacrarum autoritatum testimonia primum implicita atque propleta. primum explicita est et apta. Tertium est cum et sine ambiguitate verum quod non natura personam. nec persona personam. sed persona naturam assumpsit. quod sanctorum subditis comprobatur testimonij et astruitur documentis. Augustini in libro de fide ad petrum. Deo vniuersum dum conciperet veritatez carnis accepit ex virgine. et cum nasceret integritate virginis suavitatis in matre. et paulo post. Sic deus humanam naturam in unitatez persone suscepit. quod se humilitatis propter misericordiam in corrupte virginis vierum ex ea nasciturus impleuit. Formam ergo serui. id est naturam serui in suam accepit ille deus personam. Item deus verbum non accepit personam hominis sed naturam. Item dei filius vniuersum ut carnem huius animamque mundaret susceptione carnis animeque rationalis incarnatus est. Huius alijque pluribus autoritatum euidenter ostenditur. non naturam personam. nec personam

DI. V

Ad illa inquisitio aperta est.

Augusti.

Item

De ptequesti
onis pplexā.

De toletano
cōcilio hic po
nit ea quibus
innui videtur
naturam non
accepisse na-
turam.

Hic ponit ea
quibus pba-
tur non acce-
pisse naturā.

nam psonam. sed personam naturam acce-
pisse. De quarto vero questionis articulo
vtrum scilicet natura naturam assumpse-
rit: scrupulosa etiam inter doctos questio
est. Quia et in hoc plurimum dissentire vi-
dentur: qui auctoritate preclari. alijs do-
ctiores in sacra pagina extiterunt. nec tan-
tum alijs ab alijs. verum etiam idem a seip-
sis dissonare videntur sicut subiecta capita-
la docent. Legitur enim in concilio toletano
viii. traditum sic. Solum verbum caro fa-
ctum est: et habitauit in nobis. et cum tota
trinitas operata sit formationem suscepit
hominis. quoniam inseparabilia sunt ope-
ra trinitatis. solus tamen filius accepit ho-
minem in singularitatem persone. non vni-
tatem diuine nature. id est quod est propri-
um filij non quod commune est trinitati. Item
in concilio. xi. toletano. Vnius substantie
credimus deum patrem et filium et spiritum
sanctum non tamen dicimus vt huius tri-
nitatis vnitatem. Maria virgo genuerit.
sed tantum filium qui solus naturam no-
stram in vnitatem sue persone assumpsit.
Incarnationem quoque huius filij dei to-
ta trinitas operata esse credenda est. So-
lus tamen filius formam serui accepit in
singularitatem persone. Hic insinuari vide-
tur quod persona tantum naturam. non natura
naturam assumpsit. Si enim quod commune
est trinitati non accepit hominem. ergo non
natura diuina que communis est tribus per-
sonis. Cui videtur obuiare quod Aug. ait in
libro. de fide ad Petrum. Nec diuinitas i-
quit christi aliena est a natura patris. Im illud
In principio erat verbum. nec humanitas
eius aliena est a natura matris. Im id quod ver-
bum caro factum est. Illa enim natura que
semper genita manet ex patre naturam nostram
sine peccato suscepit vt nasceretur ex virgine
Hac auctoritate videtur tradi quod diuina natu-
ra humanam suscepit. Ubi vehementer mo-
ueri possumus quod eam genitam eternaliter
ex patre dicit nisi forte natura pro persona
hic accipitur alioquin si dixerimus naturam
tribus personis communem genitam esse oc-
currunt nobis ex aduerso que in tractatu de
trinitate disseruimus. vbi diximus non na-
tura naturam. sed persona personarum genu-
isse. Quia si natura genuisset naturam cum
vna eademque sit natura trinitatis. eadem res
seipsam genuisset. Quod Aug. fieri posse
negat. Sed alibi certum reperimus docu-
mentum. quo natura naturam assumpsisse
monstratur. Sic enim Augusti. in primo libro

de trinitate. Etiam seipso christus factus
est minor forma serui accipiens. Neque enim
sic accepit formam serui vt amitteret formam
dei. in qua erat equalis patri. vt et in for-
ma serui et in forma dei idem ipse sit vni-
genitus filius patris. quia forma dei accepit for-
mam serui. Si autem forma dei formam ser-
ui accepit sine dubio natura naturam acce-
pit. Forme enim nomine nature significatur
vt Augustinus euidenter docet in libro de
fide ad Petrum Cui inquit de christo audis
quia in forma dei erat. oportet te agnoscere
firmissimeque tenere in illo forme nomine na-
turalem plenitudinem debere intelligi. In
forma deiterno erat. quia in natura dei pa-
tris semper erat de quo natus erat. Hilarius
quoque in. xij. libro de trinitate. ita ait. Esse in
forma dei non alia intelligentia est quam in dei
manere natura. Didicisti nomine forme in-
telligentiam fieri nature. et audisti quod forma
dei formam serui suscepit. Unde conueniens
est quod natura diuina naturam humanam susce-
pit. Quod etiam Hieronymus in explanatione fi-
dei euidenter insinuat inquit. Passus est
filius dei non putatiue sed vere. Im illud pas-
sus est quod pati poterat. id est non Im illam sub-
stantiam que assumpsit. sed Im illam que as-
sumpta est. Ex quo apparet diuinam substā-
tiam assumpsisse humanam. Ex verbis autem
Augustini superius positus adhibita dili-
gentia innui videtur solum verbum carnem fa-
ctum et naturam solum suscepisse humanam
et diuinam naturam eandem accepisse. Sic
enim Trinitas nos sibi reconciliauit per hoc quod
solum verbum carne ipsa trinitas fecit In
quo sic veritas incommutabilis manet diuini-
tatis humaneque nature. vt sicut vera semper est
eius diuinitas quam de patre habet. ita veri-
ter semper et incommutabilis est sit humanitas
quam sibi vnitam summa diuinitas gerit
Ecce et solum verbum dixit carnem factum
et humanitatem diuinitati vnitam. Idem
quoque superius dixit seruilem formam a so-
lo filio susceptam quam tota trinitas fecit.
Iam facile est agnoscere quod diuersa et mul-
tiplicia super questione proposita auctores tra-
diderunt. Ideoque posteriores ea legentes
varias atque contrarias ex predictis occasio-
nem sumentes promouerunt sententias.
Quid de hoc tenendum sit. b
Nos autem omnis
mendacij et contradictionis notam a sa-
cris paginis secludere cupientes. orthodo-
xis patribus atque catholicis doctoribus

Quid forme
nomen intelli-
tur.

Hilarius.

Hieronymus.

De nomine q^{no}
 nulla prave intelligentie suspitioe notatis
 consentimus dicentes. et personam filij as-
 sumpsisse naturam humanam. et naturam diui-
 nam humane nature in filio unitam. eamq^{ue} si-
 bi unisse vel assumpsisse. Unde et vere in-
 carnata dicitur. Et vero dicitur solus filius for-
 ma seruis accepisse. p hoc non excludit diui-
 na natura ab acceptione seruilis forme. sed
 alie due persone pater scz et spiritus sanctus.
 Item et illud aliud. scz id qd est proprium
 filij non quod commune est trinitati: homine
 accepit. sic oportet intelligi. id est proprie
 in hypostasi filij non tribus communiter p-
 sonis. diuina natura humanam naturam si-
 bi uniuu. Qui sensus ex verbis Iohannis
 damasceni confirmatur qui totam diuinam
 naturam in vna hypostasi in carnataz
 esse euidenter asserit dicens. In humana-
 tione dei verbi aimus omnem et perfectaz
 naturaz deitatis in vna eius hypostaseon
 incarnatam esse. id est unitam humane na-
 ture et non parte parti. Omni. n. humane
 nature aimus esse unitam omnem deitatis
 naturam vel substantiam. Item. Eadem
 est natura in singula hypostaseon. id est. p
 sonarum. et quando dicimus naturam ver-
 bi incarnatam esse fm beatos scilicet fm
 Athanasium et Cyrillum. deitate dicitur
 esse unitam carni. et vnam naturam dei ver-
 bi incarnata consistitur. Verbum autem et
 qd commune est substantie possidet. et qd pro-
 prietatis est habens hypostaseos. i. psona
 Ex his manifeste ostendit q natura diui-
 na incarnata est Unde et eade vere dicitur
 suscepisse humanam naturam.

An diuina natura debeat dici ca-
 ro facta.

Sed qritur vtru

eadem diuina natura debeat dici caro fa-
 cta sicut verbuz dicitur caro facta. Si em
 id est. incarnari qd est carne fieri: videri
 potest ita debere dici q sit caro facta sicut
 dicitur incarnata. Ad quod dicimus qa si
 illud dictum in sacra scriptura reperiretur
 ex eadem intelligentia acciperet qua cum
 dicitur incarnata sz quia illud autotas
 subituit. atq locutionis modus nimiam
 videretur facere expressionem si natura di-
 uina diceretur caro facta. meli silere hoc
 puto vel negare q temere asserere. ne si il-
 lud dicatur. conuertibilitas nature in na-
 turam significari putetur. Ex premissis in-
 dubitabiliter pstat q psona verbi siue natu-

ra hois naturam. s. carnem et aiā assumpsit
 sed non psonam hois. Si autem natura diuina
 naturam hois accepit. quare non dicitur fa-
 cta homo vel esse homo sicut verbum dei
 Ad qd dici pot q dei filius dicitur factus ho
 vel esse ho. non solum q hoiem assumpsit. s qz
 spm in unitate et singularitatem sui et pso-
 ne accepit. Natura autem diuina hoiem q
 dem accepit. i. hominis formam sibi uniuu:
 sed non in singularitatem et unitatem sui. Ser-
 uata em pprietate ac diuersitate duaru na-
 turaruz psona singularitas extitit. Ideo-
 qz non sic dicitur diuina natura esse homo vel
 facta homo: sicut dei filius. Quidam tu in
 differenter vtrumqz concedunt.

Quare non accepit personam hois
 cum hominem accepit.

Ideo vero non per-
 sonam hominis assumpsit. qz caro iua et ani-
 ma illa non erant unita in vna psona qua
 assumpsit. qz non ex illis pstat persona
 quando illis unitum verbum est. Nam si
 bi inuicem sunt unita simul cum verbo Al-
 tera tamen vnione inuicem unita sunt illa
 duo. scilicet anima et caro. alia vnione ver-
 bo unita sunt. Quia alia est vnio anime il-
 lius ad carnem. et alia est vnio verbi ad ani-
 mam illam et ad carnem. Non ergo accepit
 dei personam hominis s naturam. qz non erat
 ex carne illa et anima illa vna composita p-
 sona qua verbum accepit. s accipiendo vni-
 uit et uniendo accepit.

Contra hoc opinio qua probare
 quidam volunt personam accepisse
 personam.

Hic a quibusdam

opponit q psona assumpsit psonam. Per-
 sona em est substantia rationalis indiuidua na-
 ture. hoc autem est anima. Ergo si anima assum-
 psit et psonam. quod ideo non sequitur. quia
 anima non est psona quando alij rei unita est
 psonaliter: sed quando per se est. absoluta
 em a corpore psona est sicut angelus. Illa
 autem anima nunquam fuit quin esset alij rei con-
 iuncta. Ideo qz non ea assumpta. psona est
 assumpta. Aliter quoque nituntur pbare ver-
 bum dei assumpsisse personam qz assumpsit ali-
 quem hoiem. Assumpsit em Iesum et p in er-
 go aliquem hoiem. Et autem hominem Iesum
 christum assumpsit: Augusti. in expositio-
 ne symboli sub anathemate tradit dicens.

Responso.

no sed vbi

Alia pba-
 tio.

Determina-
 tio autorita-
 tum.

Ioh. dam.

Responso.

Si quis dixerit atq; crediderit hoiem Je-
sum xpm a filio dei assumptū nō fuisse ana-
thema sit Qui etiā in plurib; sc̄pture locis
h̄mōi v̄t̄ locutiōib;. Ille hō a x̄bo dei ē
assumptus. Ille hō factus est christus. Et
pp̄heta de hoie christo loquens deo ait.
Beatus quē elegisti ⁊ assumpsisti. ⁊c. Et
quibus cōsequi videtur. q; aliquis homo
assumptus sit a verbo. ⁊ ita p̄sona a perso-
na sit assumpta. Sed q; hoc nephas est di-
cere aut sentire. p̄missa locutiōes eisq; simi-
les fm̄ hanc intelligentiā sane accipi debēt
vt homo christus siue hō ille siue quidam
homo dicatur assumptus a verbo siue vni-
tus verbo: nō q; hominis p̄sona sit assum-
pta vel vnita verbo. sed q; illa anima ⁊ ca-
ro illa assumpta sunt ⁊ vnita verbo in qui-
bus subsistit p̄sona dei ⁊ hominis. vt ad ho-
mīs naturā nō ad p̄sonā respicias: cū assū-
ptū vel vnitū. vel quendā vel aliquem in
h̄mōi locutionibus scriptura cōmemorat
Quo circa cū querit sine p̄posita autozita-
te an aliquis vel quidā sit assumptus a ver-
bo vel vnitus verbo. sine distinctiōe intel-
ligentiā nō est hic reddenda respōsio quo-
niam multiplex p̄missa est questio. s̄ instā-
te querentis ita determinato. si de hominis
p̄sona queris. respōdeo nō. si de hominis
natura. dico est.

Ista est distinctio quita huius ter-
tij libri. In q̄ magister postq̄ egit de p̄sona assump-
te. de qualitate nature assumpte. et auctore assump-
tionis. mouet ⁊ determinat quasdam dubitatiōes
Et circa hoc tria facit. Primo eū determinat quas-
dā questioes principales Secōdo soluit questioes q̄-
dā incidētes. Tertio remouet impugnātes. Primū
v̄t̄q; ibi. Sed querit. Secōdo v̄t̄q; ibi. Ideo vero non
p̄sonā. Tertio v̄t̄q; ad finē distinctiōis. In speciali
s̄ntia magistri stat in tribus p̄positionib;. quarū pri-
ma est hec. Persona p̄sonā vel natura naturā assū-
pisse nullus ꝓcedit catholice Hanc magister ponēs
q̄rit quadrimembre questioes quarū prima est hec
Utrū p̄sona assumpsit p̄sonam. Secūda est. Utrum
natura assumpsit p̄sonam. Tertia est. Utrum p̄sona
assumpsit naturā. Quarta est. Utrum natura assū-
pfit naturā Et r̄ndendo dicit ad primos tres articu-
los. q; certū est q; p̄sona nō assumpsit p̄sonā. nec na-
tura p̄sonā. sed p̄sona naturā. Sed ad quartū arti-
culū. s̄. an natura assumpsit naturā maxime difficile
ē r̄ndere. s̄. cū p̄clari doctores s̄ntias quasi contrari-
as de hoc vident tenuisse. Nam q; natura nō assū-
pfit naturā hoc videt̄ sentire autozitas ꝓcilij toleta-
ni dicēs. q; quis incarnationē tota trinitas sit opa-
ta: cū opa trinitatis a dextra sint diuisa sic et̄ sub-
stātia solū tū filij carnē vel naturā assumpsit hūanā
Qd̄ autē natura naturā assumpserit: hoc videt̄ senti-
re beatus Aug⁹. in de fide ad Petrū dicēs. q; ista na-
tura que sp̄ manet genita ex patre naturā assumpsit
hūanā. vbi. b. Aug. expresse dicit naturā assumpsis-
se naturā. Et cōfirmat idē p. b. Aug⁹. in de fide ad
Petrū dicentē. q; cum p̄sona sit idem quod natura.
videt̄ certe Aug. velle naturā naturam assumpsisse

Qd̄ magister iterū p̄firmat autozitatib; sc̄tō:ū Hy-
la. ⁊ Piero. quā difficultatē tādē solūe dicit esse te-
nendū q; diuina p̄sona assumpsit hūanā naturā. ⁊
q; natura diuina hūane nature i p̄sona filij sit vnita
⁊ q; natura diuina incarnata sit. Et quis dicat q; so-
lus filius naturam seu formā accepit ab hac tñ exce-
ptione nō excludit naturā diuinā. sed hoc dicitur q;
h̄mōi assumptio in p̄sona p̄ris vel sp̄s̄sancti nō ē sc̄ā
vnde cū d̄: q; pp̄riū sit filij q; naturā humanam as-
sumpsit talis sensus exprimi intendit q; in pp̄ria hy-
postasi filij ⁊ nō in tribus p̄sonis deus sibi humanā
naturā vniuit. p̄ cuius euidētia magister allegat au-
tozitatē. Damas. que patet in textu. Secūda p̄posito
est hec. Licet sit cōcedēdū q; diuina natura etiā p̄so-
nā filij sit incarnata. nō tñ est affirmandū simplr q;
eadem sit caro facta. Hanc magister ponēs querit.
Cū natura diuina possit dici incarnata an etiā sit cō-
cedēdū q; sit caro facta. sicut ratiōe incarnationis di-
cit q; verbū caro factū ē. Et r̄ndet q; si h̄mōi locutio
natura diuina est caro facta in scriptura inueniatur
intelligenda est vt idē sit q; incarnata. sed tamē me-
lius dicit simpliciter est neganda. ne putet̄ q; natura
diuina sit in carnē cōuersa. q; iste modus locutionis
nimā videt̄ facere expressiōē. Et subdit querendo
Cū natura diuina assumpsit naturā humanā. qua-
re rōne illius assumptionis natura diuina nō possit
dici facta esse hō. vel esse homo. sicut verbū dei dicit̄
factū esse homo. ⁊ esse hō rōne illius assumptionis.
Et r̄ndet hoc esse ideo. q; natura diuina non vniuit
sibi naturā humanā in vnitatē nature. sicut verbū
dei vniuit sibi naturam humanā in vnitatē persone
Tertia p̄positio ē hec. Sic p̄uenit verbū dei corpo-
ris ⁊ ale vnionē q; nō assumpsit aliquā hoie p̄sonā.
Hāc magister insinuās dicit q; verbū nō assumpsit p̄-
sonam hois. q; caro humana ⁊ anima que verbum
assumpsit nō fecerunt aliquā p̄sonā an assumptionē
sui. S; cōtra illud obijcit duplr. Primo sic. Verbū
assumpsit animā. sed ex quo illa sit p̄sona cū rationa-
lis nature indiuidua substantia verbū videt̄ assū-
pisse p̄sonam. Secōdo sic. Secōdo. b. Aug. in expo-
sitione symboli. verbū assumpsit hoiem s; cū homo
sit p̄sona videt̄ verbum assumpsisse p̄sonam. qd̄ est
cōtra p̄dicta. Ad primā obijctionē respondet magi-
ster dicens. q; anima carni vnita nō habet rōnem p̄-
sone. sed tñ a corpore separata. cū igitur verbum non
assumpsit aiām separatā s; cōiunctā. videtur vt pri-
us nō assumpsisse p̄sonā. Et in hoc q; magister dicit
aiām esse p̄sonam nō tenet̄ a modernis doctoribus
Ad fm̄ dicit. cum dicit verbum assumpsisse hoiem
ly homo accipiēdū est vt est expressiū nature. ⁊ nō
vt significat p̄sonam. Et tñ in speciali.

De intelligentia harū locutionū
deus factus est homo. deus est hō
an his locutionib; dicatur deus factus
esse aliquid vel esse aliquid.
vel non esse aliquid.

Xpremissis

antez emergit questio plu-
rimū cōtinens vtilitatis.
s̄ nimū difficultatis atq;
p̄plexitat̄. Cū. n. p̄ter ex

p̄dictis ⁊ alijs plurib; testimonijs. oēsq;
catholici vnanimiter fateantur deum fa-
ctū esse hominē. ⁊ xpm verum deum esse.

Responsio d
terminans p̄-
missas locuti-
ones.

DI. VI.

et verum hominem. querit an his locutionibus deus factus est homo. filius dei factus est filius hominis: deus est homo. et homo est deus. dicat deus factus esse aliquid: vel esse aliquid vel aliquid dicat esse deus: et an ita convenienter dici. homo factus est deus. et filius hominis factus est filius dei. sicut e converso dicitur: et ex his locutionibus non dicitur deus factus esse aliquid vel esse aliquid. Que sit intelligentia harum locutionum et sententiarum. In huius profunditatis referentione: et scrupulose questionis expositione plurimum differre inveniunt sapientes

Ad in huius questionis expositione differunt sapientes

Quorundam sententiam refert. b

Alii enim dicunt in

ipsa verbi incarnatione homines quedam ex anima rationali et humana carne constitutum. Ex quibus duobus ois verus homo constituitur: et ille homo cepit esse deus. non quidem natura dei. sed persona verbi et deus accepit esse homo ille. Locedunt etiam hominem illum assumptum a verbo et unitum verbo et tamen esse verbum. et ea ratione tradunt dictum esse deum factum hominem vel esse hominem. quia deus factus est id est cepit esse quedam substantia ex anima rationali et humana carne subsistens. et illa substantia facta est. id est cepit esse deus non tamen demigratione nature in naturam. sed utriusque nature servata proprietate factum est. ut deus esset illa substantia. et illa substantia esset deus. Unde vere dicitur deus factus est homo. et homo factus est deus. et deus est homo. et homo deus. et filius dei filius hominis et e converso. Licet dicunt illum hominem ex anima rationali et humana carne subsistere. non tamen fatentur ex duabus naturis esse compositum. divinam. scilicet et humanam. nec illius partes esse duas naturas. sed animam tantum et carnem.

Autozitates ponit quibus munit suam sententiam. c

Et ne de suo sensu

tam loqui putentur. hanc sententiam plurimum munit testimonijis. Ait. n. Augustinus in libro de trinitate. Cum legimus verbum caro factum est. in verbo intelligo verum dei filium. in carne agnosco verum hominis filium. et utrumque simul unam personam deum et hominem ineffabilis gratie largitate coniunctum. Idem in enchiridion. Christus iesus deus de deo est homo autem natus est de spiritu sancto ex maria virgine. Utraque substantia divina et humana

Augusti.

filius est unicus dei patris omnipotentis de quo procedit spiritus sanctus utriusque unus. sed aliud propter verbum. et aliud propter hominem. non duo filii deus et homo. sed unus dei filius. Deus sine initio. homo a certo initio. Idem in eodem. Quid natura humana in christo homine meruit ut in unitate persone unicus filii dei singulariter assumpta esset. Que bona voluntas. que bona opera precesserunt. quibus mereret iste homo una fieri persona cum deo. Nunquid antea fuit homo. et hoc ei singulare beneficium prestitum est ut singulariter premereret deum. Nempe ex quo homo esse cepit: non aliud cepit esse homo quam dei filius et hic unicus. et propterea dei verbum. quia est ab illo suscepta caro. facta est utique deus. ut quemadmodum una est persona quilibet homo anima. scilicet rationalis et caro. ita sit christus una persona verbum et homo. Idem super Iohannem. Agnoscamus geminam substantiam christi divinam. scilicet qua equalis est patri. et humanam qua minor est patre. utriusque autem simul non duo sed unus est christus. ne sit quaternitas non trinitas deus. Ac pro hoc christus est deus. anima rationalis et caro. Idem quoque in libro de predestinatione sanctorum. Illi homo vel a verbo patri coeterno in unitate persone assumptus filius dei unigenitus esset nisi hoc meruit. quod bonum ei precessit. ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret. Faciente ac suscipiente deo verbo. ipse homo ex quo esse cepit filius dei unicus esse cepit. Item homo quicumque ita gratia sit christianus. sicut gratia homo ille ab initio factus est christus. Idem in libro. xiiij. de trinitate. Gratia dei nobis in homine christo commendat. Quia nec ipse vel tanta unitate deo vero coniunctus: una cum illo persona filius dei fieret. velis est precedentibus meritis assecutus. sed ex quo homo esse cepit. ex illo est et deus. Unde dictum est. Verbum caro factum est. Hilarius. us quoque in. x. libro de trinitate. ait Christum non ambigimus esse deum verbum. neque rursus filium hominis ex anima et corpore constituisse ignoramus. His aliisque autozitatibus utuntur. qui hominem quedam ex anima rationali et carne compositum dicunt deum factum sed gratia: non natura. Sola. n. gratia habuit ille homo: non meritis vel natura: ut esset deus siue dei filius. ut haberet omnem scientiam et potentiam quam habet verbum. cum quo est una persona. Nec tamen in superioribus legitur quod homo ille sit una persona cum verbo. et sit ipsum verbum. sed etiam quod anima rationalis et caro eadem persona sit et christus sit deus.

no

no

Hilarius.

Aliorum sententia.

Sunt autem et alij qui

istis in pte sentiunt. sed dicunt hoim illuz non ex aia rationali et carne tm̄. sed ex humana et diuina natura. i. ex tribus substatijs diuinitate. carne. et aia stare. et huc Iesum xpm fatent et vna psona tm̄ esse. an incar natione ho solummodo simplicem. s̄ in incarnatione facta coposita ex diuinitate et humanitate. Nec est ideo alia psona q̄ prius s̄ cu ipus esset dei tm̄ psona. in incarnatione facta est etia hois psona. no vt due essent psonae. sed vt vna et eade esset psona dei et hominis. Persona ergo q̄ prius erat simplex et in vna tm̄ natura exis. in duabus et ex duabus subsistit naturis. et psona que tm̄ deus erat. facta est etia verus ho. subsistens non tm̄ ex aia et carne. s̄ etiam ex diuinitate. nec tm̄ psona illa debet dici facta psona. quis dicat facta psona hominis. Facta est igitur illa psona (vt quibusdam placet) quiddam subsistens ex anima et carne. sed no est facta psona vel substantia vel natura. et inq̄tum est illa subsistens: coposita est. Inquantum autem verbum est. simplex est.

Autoritates etiam ponit que hac probant sententiam.

De hoc Aug^o. in li

bro sententia. p̄scribit. Hodis oib⁹ approbare cotendimus sacrificium ecclesie duobus consistere. duobus confici. visibili elem̄torum specie. et inuisibili dñi nostri Iesu xpi carne et sanguine. sacramento et re sacri. i. corpore xpi. sicut xpi psona constat et pficit ex deo et hoie. cu ipse xps verus sit deus et verus homo. Quia omnis res illarum rerum naturam et veritatem in se continet ex quibus conficit. De hoc eodē Joh. damascen^o. In domino nostro Iesu xpo duas quidem naturas cognoscimus. vna autem hypostasim ex vtriusque compositam. Incarnatus est ergo xps ex virgine assumens primitiam nostre massae. vt ipsa extiterit in carne hypostasis. q̄ dei verbi hypostasis coposita et facta fuerit: q̄ prius simplex erat verbi hypostasis. Coposita vero ex duabus perfectis naturis deitate et humanitate. et ferat ipsa diuine verbi dei filiationis characteristicum et determinatiuum idiomata. s̄m q̄ diuisa est a patre et spiritu sancto. et carnis characteristicum et determinatiua idiomata. s̄m que differat a matre

Jo. dam.

et reliquis hominibus. Item. Vna hypostasis filij dei confitemur in duabus naturis perfecte se habentibus deitatis et humanitatis et incarnata esse eadem hypostasim. et has duas naturas custodiri et manere in ipso post unionem non seorsum et s̄m ptes ponentes singula. sed vnitas inuicem in vna coposita hypostasim substantialē. n. inquitimus unionē. s. verā et nō s̄m fantasiam. substantialē autē nō duabus naturis pficientibus alterā. s. vna compositam naturā. s̄ vnitas inuicē in vna hypostasim coposita filij dei et manere eandē substantialē differentia deteminamus. q̄ creabile mansit creabile. et q̄ increabile increabile. et mortale mortale. et immortale immortale. et circūscriptibile circūscriptibile. et incircūscriptibile incircūscriptibile. et hoc quidem refulget miraculis. De hoc etiā. Aug^o. in libro de trinitate ait. Que madmodū s̄m deitatez vna est patris filijque natura. ita etiam iuxta humanitatem. eadem est matris et filij vna natura. Ex vtraque ergo suba et diuinitatis et humanitatis vnus atque idē est deus. dei et hois filius Iesus xps. vt verus deus ita etiam homo verus. Idē etiā in lib. xiiij. de trinitate. Sic deo coniungi potuit humana natura. vt ex duabus substatijs fieret vna psona. Ac p hoc ita est ex tribus. deo. anima. et carne. hīs alijsque pluribus autoritatibus se muniat qui dicunt psonā xpi coposita esse vel facta siue constantē ex duabus naturis siue ex tribus substatijs.

Tertia aliorum sententia.

Sunt etiam alij qui

in incarnatione verbi nō solū psonā ex naturis coposita negant. verū etiam hoim aliquē siue etiā aliquā substantiā ibi ex aia et carne compositā vel factā diffitentur. Sed sic illa duo. sciam et carnē verbi psonae vel nature vnita esse aiūt. vt nō ex illis duobus vel ex his tribus aliqua natura vel psona fieret siue coponeretur. s̄ illis duobus vel lut indumento verbū dei vestiret vt mortaliū oculis congruēter appareret. Quis ideo dicitur verus factus ho. qz veritatem carnis et aie accepit. Que duo etiā in singularitate vt vnitate sue psonae accepisse legitur. nō quia illa duo vt aliqua res ex illis composita sit vna psona cū verbo. vel sit verbum s̄ qz illis duobus accedētib⁹ xpo nō est psonarū numerus auct⁹ vt fieret quaternitas in trinitate. et qz ipsa psona verbi q̄ prius

Augusti

erat sine indumento. assumptione indumenti
 non est diuisa vel mutata. sed vna eademque imu-
 tata permansit. Qui secundum habitum dei et hominum
 factus dicitur. Accipiendo enim hominem dicitur est
 deus: factus est homo: et propter acceptum homi-
 nem dicitur deus vere esse homo: et propter assum-
 ptum deum dicitur homo esse deus. Non essentialiter
 inquisit illi deus esse homo. vel homo
 esse deus intelligeretur: tunc si deus assum-
 pisset hominem in sexu muliebri: et mulier essen-
 tialiter deus esset. et e converso. At potuit de-
 us assumpsisse hominem in sexu muliebri po-
 tuit ergo mulier esse deus et e converso.

Autozitates inducit quibus hec sen-
 tentia roboratur. S

De autem et istis de

suo sensu influere videantur: testimonijs in
 medijs productis: quod dicitur confirmat. **Ait**
 enim Augustinus in libro de gratia noui testame-
 ti. Sicut non augetur numerus personarum: cum
 caro accedit anime ut sit vnus homo: sic non
 augetur numerus personarum cum homo acce-
 dit verbo ut sit vnus homo christus. Legitur
 itaque deus homo: ut intelligamus huius pro-
 sone singularitatem: non ut suspicemur in car-
 ne mutatam diuinitatem. Ideo quoque tractans
 illud verbum apostoli: habitu inuentus est
 ut homo. manifeste ostendit deum: dici factum esse
 hominem: vel esse hominem secundum habitum. in libro
 lxxxiij. questionum: ita inquit. **Ab** ultimo
 modo habitum dicimus: vel habitum animi sicut
 discipline preceptionem vsu firmatam: vel habi-
 tum corporis: sicut dicimus alium alio validiorem
 vel habitum eorum que membris accomodantur
 extrinsecus: ut cum dicimus aliquem vestitum
 vel calciatum. et huiusmodi. In omnibus generibus
 manifestum est in ea re dici habitum que acci-
 dit vel accedit alicui: ita ut eam possit etiam
 non habere. hoc autem nomen ductum est ab illo ver-
 bo quod est habere. **H**abitum ergo in ea re dicitur que
 nobis ut habeat accedit vel accedit. **Ve-**
 rum tamen hoc interest: quod quedam eorum que acci-
 dunt vel accedunt: ut habitum faciunt non mu-
 tantur: sed ipsa mutantur in se integra et incon-
 cussa manentia: sicut sapientia accedens homini
 non ipsa mutat: sed hominem mutat: que de
 stulto sapientem facit. Quedam vero sic acce-
 dunt vel accidunt ut mutantur et mutantur ut
 cibum qui amittens speciem suam in corpore ver-
 titur: et nos cibo refecti: ab exilitate atque la-
 guore in robur atque valentiam mutamur.
Tertium genus est cum ea que accidunt vel ac-
 cedunt: nec mutant ea quibus accidunt nec

ab eis ipsa mutantur: sicut annulus posuitur in
 digito: quod genus rarissime reperitur. **Quar-**
 tum genus est cum ea que accidunt vel accedunt
 mutantur non a sua natura: sed aliam speciem et
 formam accipiunt: ut est vestis que deiecta
 atque deposita non habet eam formam quam su-
 mit induta. **I**nduta. enim membris accipit for-
 mam quam non habebat exuta: quod genus
 congruit huic comparationi. **D**eus enim filius
 semetipsum exinanivit non formam suam mutat:
 sed formam serui accipiens: neque conuersus
 aut transmutatus in hominem amissa incom-
 mutabili stabilitate: sed in similitudine ho-
 minum factus est ipse susceptor: verum homi-
 nem suscipiendo habitu inuentus est ut homo:
 id est: habendo hominum inuentus est ut homo
 non sibi sed eis quibus in homine apparuit. **Q**uod
 autem dicitur ut homo veritatem exprimit: nomen
 ergo habitus satis significauit apud qualiter
 dixerit in similitudinem hominum factus: quod non
 transfiguratione in hominem: sed habitu factus
 est: cum indutus est hominem quem sibi vnus
 quodammodo atque conformans immortalitati
 eternitati que sociaret. **N**on ergo oportet intelli-
 gi mutatam esse verbum susceptione hominis: si-
 cut nec membra veste induta mutantur: quis
 illa susceptio ineffabiliter susceptum suscipi-
 enti copularet. **H**is verbis apte innuere vi-
 detur Augustinus deum dici factum hominem secundum habi-
 tum. **Q**ui etiam ipsius incarnationis mo-
 dum volens exprimere querentibus in. iij.
 lib. de trinitate. ait: **S**i queris ipsa incarnatio
 quomodo facta sit: ipsum verbum dei dico car-
 nem factum. id est hominem factum. **N**on tamen in hoc quod
 factum est conuersum atque mutatam: sed car-
 ne ut carnibus congruenter appareret indu-
 tum. **I**ta sane factum ut ibi sit non tamen verbum dei
 et hominis caro. sed etiam rationalis hominis anima
Atque hoc totum et deus dicitur propter deum: et
 homo propter hominem. **Q**uod si difficile in-
 telligitur: mens fide purgetur a peccatis absti-
 nendo et bona operando. **d**ifficilia enim sunt
 hec. **I**dem in libro de fide ad Petrum. **D**ei filius
 cum sit deus eternus et verus: pro nobis factus
 est homo verus et plenus. **I**n eo verus: quod
 veram habet deum ille humanam naturam. **I**n
 eo vero plenus: quod et carnem humanam su-
 sceperit et animam rationalem. **I**tem. **N**on aliud
 fuit illa dei summi susceptio vel exinanitio
 nisi forme seruilis. id est nature humane susce-
 ptio. **v**traque ergo est in christo forma: quia
 vtraque vera et plena est in christo substan-
 tia: diuina scilicet et humana natura. **I**dem in li-
 bro contra Marcionem. **C**um esset pro seipsum
 inuisibilis: visibilis in homine apparuit:
 quem de femina suscipere dignatus est. **I**dem

Quarta spe-
 cies congruit
 huic compar-
 ationi.

Augusti.

De modo incar-
 nationis.

Augusti.

Prima spes
 habitus.

Secunda.

Tertia.

B

Hylarius.

in eodē. Nos xpm dnm verū hominez sus-
cepisse credimus: et in ipso visibiliter inui-
sibilem hominibus apparuisse. In ipso in-
ter hoies conuersatū fuisse. In ipso ab ho-
minib⁹ humana pertulisse. In ipso homi-
nes docuisse. Hylarius quoq; in .x. lib. de
trini. ait: Quomodo dei filius nat⁹ ex ma-
ria est nisi q^o verbū caro factū est: scz q^o fili-
us dei cum in forma dei esset: formam ser-
uī accepit. Unum tamen eundēq; non dei
defectione sed hominis assumptione p^ote-
mur: et in forma dei ppter naturā diuinā
et in forma serui ex conceptione spū sancti
fm hoīs habitū repertū fuisse: nō fuit ha-
bitus ille tm homiis: sed vt hominis: neq;
caro illa caro peccati: sed in similitudine car-
nis peccati. Ad istis tres fm diuersos po-
sitas sententias: et pro singulis inducta te-
stimonia.

Ista est distinctio sexta huius ter-
tij libri. In qua magister postq^o egit de filij dei incar-
natione. s. de conditionibus constituentibus actum
vntatis: incipit agere de conditionibus actum vnto-
nis consequentibus. Et circa hoc tria facit in hac et
in se. distin. Nam primo ponit quinque questioes. Se-
cundo recitat varias opiniones. Tertio das questio-
num motarū solutiones. Primū facit vsq; ibi. Alij
autē dicunt. Scdm abinde vsq; ad finē distinctiois
Tertij vero facit p totam sequentē distia. In specul
ali snia magistri stat in tribus ppositionibus. quarū
prima est hec. Ad hmoi. questiones. scz an deus fa-
ctus est homo vel homo factus sit deus et plimiles.
difficiliter possunt dari responsiones. Hāc magister
pbans dicit. q^o ex dictis pcedentibus emergūt que-
stiones difficiles et dubie. Quarū prima est hec. Cū
dicit filius dei factus est homo. et deus est homo. et
homo est deus. An deus factus est aliquid: vel
aliquid dicatur esse deus. Secunda est. An bene
possit dici Homo factus est deus. sicut bene dicitur
ecōuerso. Deus homo fact⁹ est. Et respondet dices
q^o difficile est ad hmoi. questiones respondere: cū mal-
ti doctores videant in earū solutiōibus discordare.
et sic dimittentes absq; vteriori responsione vsq; ad
distinctionē sequentē. Scda ppositio est hec. Tres
sunt antiquorū opiniones de eterni verbi incarnati-
one. Has magister recitans non discutit. sed earū di-
scussiones legentibus derelinquit. Quarū opinio-
nū prima dicit. q^o aīa et corpus xpi ordine non t^oris
sed nature prius fuerunt ad inuicē vnita ad cōstitu-
endū hominē. et sic homo ex eisdem cōstitutus fuit a
verbo assumptus. et q^o homo est nomē suppositi. id
opinio dicit duo supposita esse in xpo. vnum creatū
quod ē homo subsistēs in natura humana. aliud in-
creatum verbū subsistēs in natura diuina. et quōs
sic in christo ponat duo supposita. in ipso tamen nō
ponit nisi vnā personā. q^o suppositū creatum scilicet
homiis non dicit esse psonam. illa de causa q^o psona
dicit suppositum ad dignitatē ptinens. Cū igit sup-
positū creatū in christo sit vntum supposito diuino
seu digniori. psonitas in christo solū accipienda est
a supposito digniori. s. diuino et non humano. Itēz
ista opinio dicit. q^o ppuetas vntus suppositi in xpo
nō dicit de altera absolute. sed tm cum quadā rēdu-
plicatione. Ita fm istā opinionē tales ppositiones

non sunt concedende. Iste homo demonstrato xpo ē
eternus. nisi addatur in quātū deus. et similiter ista
Iste homo est mortuus demonstrato eodem. nisi ad-
datur in quātū homo. Itē opinio hec dicit. q^o pso-
na verbi non fuit magis composita post incarnatio-
nem verbi q^o ante. cū homo assumptus fm ipam nō
pertineat ad vntatē persone diuine. Ista omnia p-
bat magister particularim octo doctorū autoritate.
Secunda opinio quā magister recitat. ponit primo
q^o corpus et anima xpi fuerunt prius natura. et non
tempore vnita. non tm ad constitutionem suppositi
sed tm ad constitutionē nature humane. et sic a ver-
bo simul fuerunt assumpta. Secūdo donit q^o in chri-
sto non est nisi vnum suppositum seu vna psona sub-
stans duabus naturis. Tertio ponit q^o ppter vnto-
nem suppositi in duplici natura possint de xpo vere
pdicari nomina significantia ppuetas vtriusq; na-
ture. vt dicendo. Deus est passus: iste homo est eter-
nus. et sic de alijs. Quarto ponit q^o persona verbi
post incarnationē facta est composita. que prius erat
simplex. ita intelligēdo q^o persona verbi que ante in-
carnationē subsistebat tm in vna natura. post incar-
nationem subsistit in duabus. Et ista omnia magister
pbat diuersis sanctorū autoritatibus. Tertia opi-
nio ponit primo. q^o anima christi et corpus christi de-
uisa ab inuicem sine vlla cōpositione inter se verbo
fuerunt vnita seu a verbo assumpta: ita q^o fm can-
cum dicit filius dei assumptis naturam. locutio intel-
ligēda est materialiter vt sit sensus. filius dei assūm-
pit naturam humanā. i. assūmpit ptes humane na-
ture. que dicuntur humana natura sicut partes dom⁹
dicuntur domus. Secūdo ponit q^o anima et corp⁹ fue-
rūt verbo vnita solū accidentaliter p modū extrinsecē
habiti: sicut vestis vnit corp⁹. Tertio ponit q^o ani-
ma xpi et corpus non ptinent ad psonalitātē verbi
sed extrinsecē se habent ad illam. sicut indumentum
ad hominē. Quarto consequenter ponit q^o in xpo
sit vna psona tam simplex post incarnationē sicut aīa
et ista omnia fulciunt autoritatibus doctorū que pa-
rent in textu. Et subdit postea quattuor genera habi-
tū: eliciens exinde qualiter verbū dei sit in carne
et in anima quasi habitu indutam.

Positis sententijs. platisq; restio-
nis intelligētias. ppositarū locu-
tionū exequitur fm singulas sen-
tentias. et prius fm primā. a

Secundū pri-

mā vero dicit de⁹ factus hō
et homo factus deus: q^o de⁹
cepit esse quedā substātia ra-

tionalis que an nō fuerat: et illa suba cepit
esse deus: et hoc gratia nō natura vel meri-
tis habuit. An recte dicit xps in q^o hōi
mo pdestinatus esse filius dei. huic autēz
sentētie opponit. Si illa substātia cepit eē
deus: et deus illa. Quedā ergo substātia
est deus que nō semp fuit deus: et quedā
substātia est deus que nō est diuina sub-
stātia: et deus est aliquid quod non semp
fuit. Quod et illi concedunt Origenis te-
stimonio innitētes: qui ait: Factus est sine

DI. VII

Que opponi
tur huic sent.Sup ep^o Lam
ad romanos

dubio id quod prius non erat: sed addidit
fm carne. Scdm deū vero erat prius: et nō
erat quā nō erat. Alijs quoq; pluribus mo-
dis illi sententie pōt opponi: quibus supse
demus exercitationis studiū lectori relin-
quentes: et ad aliam pperantes.

Hic explanat scdam sniaz et earū/
de locutionū sensus. b

In secundā dō sen

tentia huius distinctionis talis videt rō: vt
cū dicit deus factus est hō: intelligat cepit
se esse subsistens ex duabus naturis vel tri-
bus subsistētijs: et cōuerso hō factus est deus:
q; subsistēs in duab; naturis cepit esse de-
us: vel potius hō factus est deus: et cōuer-
so dicit q; deus assumpsit hōiem: et hō as-
sumptus est a deo. Augusti. e
Uñ Aug. dicit in li. de
trini. Talis fuit illa susceptio que hōiez fa-
ceret deū et deum hōiem. Varias autē in
telligētia cū dicit: deus est hō: et hō est deus.
Dicit enī deus esse psona subsistēs in dua-
bus: et ex duabus naturis: et psona subsi-
stēs in duabus et ex duabus naturis dicit
esse deus. i. vobū vel natura diuina. pōt enī
pdicari persona simplex vel natura de pso-
na cōposita. Non est autē vt ait Joh. Ba-
ma. idē dicere naturā vel psonā.

Ex quo sensu dicunt christum pre-
destinatum. c

Isti dicunt christū

pdestinatū in q̄tū est hō. i. in q̄tū est subsi-
stens ex duabus subsistētijs. s. anima et car-
ne. Nam q̄tū ad naturā diuinitatis nō est
ipse pdestinatus. Non q̄ in q̄tū in ea vel
ea subsistit pdestinat; est sed in q̄tūz subsi-
stit in alijs duabus subsistētijs. i. in anima et
carne: hoc est in q̄tū est homo.

Qualit̄ exponūt auctoritates p̄me
q̄isti vident obuiare snie. d

Determinant etiā

auctoritates q̄ prime cōueniūt snie: et huic
vident p̄radicere: vt cū legit: hō ille assū-
ptus a verbo in singularitate p̄sone: vel fa-
ctus vna p̄sone cū verbo de natura huma-
na intelligat: que vbo vnita est in singula-
ritate p̄sone. i. ita q; eadē p̄sone q̄ prius erat
et simplex erat: sine incrementō nūcri p̄sone
rū etiā imutata p̄māsit et cōposita. Cōpo-

sitionis vero huius aliā dicit esse rōnem q̄
sit in alijs hominib;: q; huius ex trib;: ali-
orū ex duabus subsistētijs est compositio.
Nēgant quoq; naturā humanā esse perso-
nā vel dei filiū: et sicut vnū eundēq; dicit
esse hominē et deū: et filiū hominis et filiū dei
ita vnū et idē non aliud et aliud: sicut nec
alium et alium.

Quedam ponit q̄ p̄missis vident
aduersari. e

Bed his videntur

aduersari que subditis cōtinent capitulis
ait enī Aug. sup Joh. Aliud ē vobū dei. Augusti.
aliud homo: sed verbū caro factū est. i. hō
nō itaq; alia verbi: alia est hominis p̄sone
qm̄ vtrūq; x̄ps et vna p̄sone. Idē ad Feli-
cianū. Aliud dei filius: aliud hominis filius
et nō alius. Itē. Dei filius aliud de p̄re: aliud
de m̄re. Idē in lib. j. de trini. Cū fili; sit et
deus et hō: alia subsistētia deus. alia hō.

Qualiter his respondeant. f

Hec autem in hūc

modū determināt: q; cū dicit: aliud verbū
dei: aliud hō: siue alia sub̄a deus: alia ho-
mo: alterius nature significatur x̄ps eē in-
q̄tum est homo: et alterius in q̄tū est deus.
et aliud natura q̄ est homo: aliud natura q̄
est deus. Jo. Bansi. g
At enī ait Joh. Bama. Incōuer-
se et inalterabiliter vnite sunt ad inuicē na-
ture: neq; diuina distante a p̄pria simplici-
tate: neq; humana aut cōuersa in deitatis
naturā: aut in nō existentia diuisa: neq; ex
duabus vna facta composita natura. Cōpo-
sita enī natura neutri earū ex q̄b; cōpo-
nit̄ naturis: homouisia. i. p̄substantialis esse
pōt ex alteris p̄ficiēs alter;: vt corp; ex q̄t
tuor elemētis cōpositū: nec ignis noiatur
nec aer: nec terra: nec aqua: nec horū alicui
homouision dicit. Si q̄ fm hereticos x̄ps
vni; cōposite nature post vnionez extitit:
ex simplici natura p̄uersus ē in cōpositā: et
neq; p̄ri simplici nature extitit: neq; m̄ri est
homouisios: et neq; deus neq; hō denoiabilis
et x̄ps solū: et erit hoc nomē. s. x̄ps non p̄so-
ne ipsius natura: s; vnus fm ipsos cōposi-
te nature. Nos autē x̄pm non vni; cōposite
natiue dogmatizam;: et hoc no men. s. x̄ps
p̄sone dicim;: nō monotropos. i. vno mō-
dictū: s; duarū naturarū esse significatiuū s.
deitatis et hūanitatē. Ex deitate autē et hu-
mani tate deū p̄fectū et hōiem p̄fectū eun-
B 2

Augusti.

Jo. Bansi.

220 r̄p̄e
aliter dicit
em. ad
cu. q. p̄
naratio:
in ip̄o nō
omniā p̄
toratio:
nū primo
ra. et non
suppositi
lic a ver-
q; in dōi
ona sub-
p̄t vno
ip̄o vere
trūq; q̄
mo est car-
fona vob
p̄o pas era
q; que ante in
2. q̄tū uac.
fona magis
Toria q̄p̄
pas dicit dō-
inter se verbo
ta q; fm can
locano intel
us dei alius
humane na
partes vno;
et corp; fac-
dū extitit
o p̄tū q; vni
vbiat̄ verbū
indeterminat
vni; q; in ip̄o
monē licet in
cōp̄o que pa-
gnera hū-
ri sit in carne

cy restio:
arū locu-
gulas sen-
mā. a

dū pri:
de; factus hō
deus: q; de;
hū sub̄ina ra
illa sub̄a cepit
natura vel merā
de in q̄tū hō
ei. hūc autē
stātia cepit ce-
rgo substantia
deus: et quodā
ō est vnica sub̄
quod non semp
unt. Quomōdō
it: factus est hō

dem et esse et dici: ex duobus et in duabus naturis confitemur. Sic ergo dicitur aliud esse filius dei: aliud filius hominis: quia alterius est substantie vel nature in quantum est filius dei. alterius in quantum est filius hominis: non quod ipse filius dei et hominis sit duo illa diuersa. id est. due diuerse nature.

Autoritate confirmat determinationem. S

Apte enim Hylarius in ix. libro de trinitate ait. Cum non aliud sit filius hominis: neque aliud filius dei: verbis enim caro factum est: et cum ille qui filius dei est ipse et hominis sit filius: requiro quod in hoc filio hominis glorificatus sit: Euidenter dicit non aliud esse filium dei: et aliud filium hominis. Ex quo promissa roboratur et approbatur determinatio.

Alia etiam verba autoritatum annotat ut determinet. h

Quod etiam dictum

est utrumque Christus est: et una persona: mouere potest lectoris sicut et illud quod Augustinus dicit in i. libro de trinitate. Quia forma dei formam serui accepit: utrumque deus: utrumque homo. Sed utrumque deus: propter accipientem deum: et utrumque homo propter acceptum hominem. Et illud quod idem ait in libro de bono pseuerantie. Qui fidelis est: in eo veram naturam humanam credit suscipiente deo verbo ita sublimata: ut qui suscipit et quod suscipit una esset in trinitate: persona: assumptione illa ineffabiliter faciente persone unius in deo et homine veritate. Si autem qui suscipit. et quod suscipit una est persona secundum naturam humanam cum verbo una est persona. Sed hec omnia ex tali sensu dicta forte tradunt ut utrumque dicatur esse Christus et una persona quia in utroque vnus Christus et una persona subsistit. Ita etiam susceptum cum suscipiente dicitur. vna persona: quia susceptum suscipienti est sociatum in unitate persone: et ita quod unitas persone permansit: non ita ut caro et anima sint vnus deus: quod ut ait Hieronymus. Verbum est deus non caro assumpta. Et Ambrosius in libro iij. de spiritu sancto ait: Aliud est quod assumpsit: et aliud quod assumptum est.

Et hic autoritate vult ut confirmet determinationem.

Hic quandam ponit autoritatem que multum videtur huic sententie opposita. i

Est autem et aliud

quod huic sententie plurimum videtur obutere. Ait enim Augustinus in libro i. contra Maximinum. Christus vna persona est gemine substantie. quia et deus est et homo est: nec tamen deus vel homo personae huius sube dicitur potest: alioquin filius dei deus antequam susciperet formam serui: non erat totus: et creuit cum homo diuinitati eius accessit. Ecce deus dicitur non esse partem illius persone. Quia videtur illa persona non constare ex deo et homine. Ad quod etiam illi dicunt illa personae non ita constare ex deo et homine: quasi totum ex partibus. Ita enim partes alicuius totius conueniunt: ut ex illis quod non erat constituitur. Non autem sic humana et diuina natura in Christo vniuntur. Inexplicabilis enim est istius unionis quod non est primum ratio. Quidam tamen nomine dei ibi personam significari putant: quia de tribus agebat personis: quare nullam trinitatis partem esse dicebat: sicut personae istius persone non est deus. Ad si de persona intelligatur: manifestum est quia persona non est personae persone. Posita est diligenter sententia secunda et eius explanatio: cui in nullo vel in modico obuiant autoritates in tertia sententia inducte que iam consideranda est.

Ratio eorum cum determinatione.

Tertia sententia que sit promissarum propositionum intelligentia. k

In hac ergo sententia

ita sic dicitur deus factus homo: quia hominem accipit: sic dicitur esse homo: quia hominem habet: vel quod est habens hominem: et homo factus deus: quia assumptus est a deo: et homo esse deus: quia habens hominem est deus. Cum ergo dicitur deus est homo vel habitus predicatur vel persona sed humana. Et quod persona humanata predicatur: Cassiodorus ostendere videtur dicens: Factus est ut ita dixerim humanatus deus: quod etiam in assumptione carnis: deus essentia destitit. Ad tamen varie accipi potest ut dicatur deus factus humanatus: vel Christus factus deus humanatus: utrumque enim sane dici potest. Cum ergo dicitur factus est deus homo: multiplex in istos fit intelligentia: ut naturam humanam accepisse vel humanatum verbum esse incepisse intelligatur. Nec tamen si incepit esse humanatus verbum: ideo sequitur quod inceperit esse verbum nec si deus factus est humanatum verbum sequitur quod factus sit verbum: sicut de aliquo dicitur. Hodie iste cepit esse bonus homo vel factus est bonus homo: nec tamen hodie cepit esse homo: vel factus est homo.

Cassiod.

Quo sensu fm illos dicat pdesti-
natus christus.

Scdm istos dicit

xps fm qd hō pdestinat⁹ esse filius dei: qd
est pdestinat⁹ a deo ab eterno: ⁊ in tpe col
lat⁹ est ei p grām: vt ipse ens homo sit fili
us dei: hoc. n. nō semp habuit: s̄ in tpe p
grāz accepit. Qd videt Aug. notasse. i. li.

Augusti.
Auto: tate
cōfirmat ex
positionem.

ad pspey ⁊ hylari. dicēs. Pdestinatus
est Iesus: vt qd futur⁹ erat fm carnē filius
dauid: eēt in x̄tute fili⁹ dei. Hi etiā cū dici
tur xps minor pfe fm qd hō: fm habitū h
intelligūt dictū. i. in q̄tū habet sibi hoīem
vnitū. Vñ Aug. in. j. li. de trini. De fili⁹
deo patri natura ē eqlis: habitu minor: In
forma eī serui minor: est patre. In forma
dei equalis est patri: ⁊ qz fm habituz acci
piēda est incarnationis ratio: ideo deū hu
manatū: nō hoīem deificatū dici tradunt.

Augusti.

Jo. Dam.

Vñ Joh dam. Non hoīem deificatū dici
mus: sed deū hoīem factum.

q nō debet dici hō dñicus.

Et licet dicatur ho

mo deus: nō tñ congrue dicit hō dñicus.
Vñ Aug. in li. retractationū. Non video
vtz recte dicat hō dñicus: qd est mediator
dei ⁊ hoīem xps iesus: cum sit vtiqz dñs: ⁊
hoc qdem vt dicerē apud quosdā legi ca
tholicos tractatores. S3 vbi cunqz hoc di
xi: dixisse me nollē. Postea q̄pe vidi nō
esse dicendū: q̄uis nōnulla posset idē rōne
defendi. Scdm istos etiā dicit psona filij
in duabus ⁊ ex duab⁹ existere naturis fm
adherentā vel inherentiā. Altera eī in
heret ei altera inest.

Augusti.

q̄ p̄dicta non sufficiunt ad cogno
scendā hanc q̄stionē.

Batis diligēter in

sta diuersoz sniam suprapositam absqz af
fessione ⁊ iudicio tractauimus q̄stiones
Verūtā nō in tāta re: tāqz ad cogno
scendū difficulti putare lectorē: istaz sibi no
strā debere sufficere disputationez s̄ legat
⁊ alia forte melius considerata atqz tracta
ta: ⁊ ea q̄ hīc mouere p̄nt: vigilātiore atqz
intelligentiore si pōt mente discutiat. Hoc
firmiter tenēs qd de hoīez assūpsit hō i de
um trāsiuit: nō nature x̄sibilitate: s̄ dei di

gnatōe: vt nec de⁹ mutaret i hūanā subaz
assumēdo hoīez: nec hō in diuinā glorifica
tus isse i deū: qz mutatio v̄l x̄sibilitas na
ture: diminutionē ⁊ abolitionē sube facit.

Ista ē distinctio septima hui⁹ ter
tij libri: que p̄tinet sniam tertie opinionis que ē hec
Scdm doctoz diuersoz opiniones varie dande sūt
rñsiones q̄ ponunt supus in p̄ma p̄positiōe. Hanc
magr insinuās exponit p̄mo p̄mā p̄positiōe p̄posi
tā i p̄ma p̄ncipali p̄positiōe p̄cedētis distinctiōis vicz
istā. De hō fact⁹ est: qd valet tñ sicut ista. Deus inci
pit esse substantia rōnalis que prius nō erat. Et ex
hoc ad istā q̄stionē cū dicit: de hō fact⁹ est: an deus
dicat factus aliud. Scdm p̄mā opinionē dicit respō
dendū esse affirmatiue dicēdo qd de fact⁹ est aliqd:
scz substantia q̄ esse cepit. Cōcedendū etiā est fm istaz
opinionē. qd xps est pdestinat⁹ dei fili⁹: sed nō in q̄tū
hō. S3 p̄tra hoc arguit sic. Si deus incepit esse ali
qua substantia: v̄z est dicere qd de⁹ ē aliqd qd nō sp
fuit. Ad qd rñdens dicit: qd ista opinio hū cōceditur
nō tñ simplr s3 cū determinatiōe: dicēdo fm carnez
fact⁹ est aliqd qd p̄us nō fuit. Scdm scdam opinio
nē ponit duplicē intellectū dictarū p̄positiōnū: quo
rū vn⁹ est: cū dicit fact⁹ est hō: sensus ē. qd de⁹ ince
pit esse subsistēs in duab⁹ naturis. All⁹ est. qd deus
humanā naturā assūpsit: fm quam hō dicit esse a
deo assūptus. Et subdit qd ly hō pōt teneri p̄ p̄so
na vel p̄ natura: ⁊ fm hoc diuersimode in diuersis
p̄positiōnib⁹ accipit. Subiūgit etiā postea solutiōes
auto: tātū diuersoz que vident dicere qd hō sit assū
ptus: ⁊ qd xps sit duo: ⁊ qd p̄sona xpi nō sit cōposita
que oīa p̄me opinionē vident cōsonare: ⁊ scde opin
onē obuiare: ⁊ ille solutiōes patent in lra. Scdm ter
tiā opinionē ponit intellectū dictarū p̄positiōnū di.
qd cū dicit: de fact⁹ est hō: ⁊ deus est hō: p̄ p̄dicatū
scz ly hō denotat solus habitus: vt sit sensus. de⁹ h3
hoīem: vel est p̄sona hūanata: ⁊ p̄puls istam p̄cedāt.
qd deus ē humanat⁹. nō tñ cōcedūt qd hō est deifica
tus. S̄ licet hū dicat homo ē deus: nō tñ pōt dici
hō est dñicus: qz hoc brō Aug. nō placuit: imo post
q̄ frequētius hoc dixerat p̄mo retract. ca. xix. hoc
ipm retractauit: ⁊ sic vltimo oīa ista in duab⁹ distins
ctionibus istis disputatiue dicta magr nō discutit: s3
lectoris iudicio discutienda derelinq̄t. P̄o aliquāli
p̄dicto: hū euidētia notādū est: qd p̄cedētis opinionēs
in q̄tuo: p̄dictis pueniūt ⁊ in q̄tuo: differūt. Cōue
niūt eī p̄mo i hoc: qd ponūt in xpo vnā p̄sonā: cōtra
hereticū Nestoriū. qd ponūt in xpo duas. Scdo i hoc
qd ponunt in xpo duplicē naturā. s. diuinā ⁊ huma
nā cōtra erroz Euticij qd posuit post incarnationez
in xpo ex diuina ⁊ hūana naturā vnā naturā factā
⁊ in hoc qd ponūt tres substantias in christo. s. cozp⁹
aiam ⁊ deitatē cōtra erroz Appollinaris qd posuit
aiam nō esse a verbo assūptā: sed deitatē esse loco
ale. Tertio cōueniūt in hoc qd ponūt verā carnez et
veram aiām verbū assūpsisse: cōtra erroz Mani
chei: qui posuit christū h̄re nisi carnem fantastam.
Quarto in hoc cōueniūt: qd cozp⁹ xps ⁊ aīa nō fue
rūt p̄us tpe qd assūpta fuerūt: ⁊ contra erroz quozū
dā dicentū: qd prius intellectus fuit assūptus ⁊ po
stea hō: quos narrat Dam. lib. o. iij. errasse. Simi
liter tñ quattuor: p̄dictis differūt p̄dicte q̄tuo: opin
iones. P̄mo in hoc qd p̄ma opinio ponit duo suppo
sita in christo. Scda aut ponit tñ vnū suppositū i eo
qd qdē idē suppositū ponit subsistere i duab⁹ naturz
Tertia x̄o opinio h3 ponat tñ vnū suppositū i xpo.
tñ hoc in vna ipsarū naturarū ponit nisi p̄ accidens

subsistere. dicit enim quod spiritus corpus christi et anima ad rationes christi pertineant: non tamen suppositum christi in eisdem subsistit cum illo supposito solum ab extrinseco ut testes quidam adveniunt. Secundo differunt quoniam ad hoc quod prima opinio dicit hominem assumptum: secunda humanitatem; tertia vero nec proprie hominem nec humanitatem nisi solum per se sine doctore. scilicet capiendo presertim diversas per toto. Tertio differunt quoniam ad hoc quod prima ponit corpus et animam assumptas vel presertim hominem assumptum et non personam assumptam. Unde dicit quod persona assumptis modo sitaeque simplex scilicet post assumptionem ut ante fuit. Secunda opinio e contra verso ponit eas assumptas ut personam assumptam: et non hominem assumptum: quoniam secundum illam opinionem non homo: sed humanitas assumpta fuit. Tertia dicit quod persona quae antea fuit simplex facta est composita quodammodo. Tertia autem ponit eas assumptas: non ut partes hominis assumpti: nec ut partes personae assumptae: sed solum ut quendam habitum exteriorum. Quarto differunt in hoc: quod prima opinio ponit quod christus est aliquid secundum quod est homo: quoniam ponit eum fore quoddam suppositum a verbo assumptum: sed secundum da dicit quod sit aliquid secundum quod natura humana: quoniam natura humana quam assumpsit predicat de eo creaturam. Tertia vero ponit quod christus non sit aliquid secundum quod est homo: sed tamen aliquo modo se habens: si est homo indutus aliter se habet quam nudus. Tamen secundum primam opinionem quoniam dicitur: filius dei est homo tunc sensus est quod filius dei est aliquid hominis suppositum sibi unitum. Nam secundum istam opinionem christus secundum quod est homo unitus est aliquid est. scilicet suppositum: sed non est unus vel aliquid. Cuius ratio est: quoniam neutrum genus significat suppositum in forme masculinum vero genus personae. Tamen sequenter dicitur habet: quod christus est duo naturaliter. scilicet suppositum: et non nisi unum masculinum: quoniam nisi una persona: secundum eandem opinionem quoniam dicitur: filius dei est homo. tunc sensus est: filius dei est suppositum hominis habens humanitatem sibi unitam: et sic secundum istam opinionem christus secundum quod est homo etiam est aliquid: quoniam est compositum ex anima et corpore constitutum: et est etiam unum et unum unitum est. scilicet suppositum in utraque natura subsistens. et unum est: quoniam una persona. Secundum tertiam opinionem: cum dicitur filius dei est homo: tunc sensus est: filius dei est humanitate indutus: et sic secundum opinionem istam christus non est aliquid secundum quod est homo: sed tamen aliquo modo se habens: et sic etiam christus est unum et unus in utraque natura: non tamen per se sed per accidens. Prima istarum opinionum a modernis doctoribus dicitur falsa et erronea. Secunda vero catholica. Tertia vero est simpliciter haeretica. ut patet extra de here. li. v. §. Cuz christus. ubi Alexander. li. j. simpliter anathe matizavit omnes dicentes christum secundum quod est homo non esse aliquid. Et tamen in speciali.

An divina natura debeat dici nata de virgine.

DI. VIII

Est predicta

quiri debet: utrum divina natura debeat dici nata de virgine: sicut dicitur in virginem in carnata: Et videtur utique non debere dici nata de virgine: cum non sit nata de patre. Quae enim res non est de patre genita non dicitur de matre nata: ne res aliquid filiationis nomen habeat in humanitate quod illud non teneat in divinitate. Videtur tamen posse pbari: quod sit nata de virgine: quod si hoc est nasci deum de virgine. scilicet homines assumere in utero virginis: cum natura divina super dicta sit homo

minem assumpsisse: videtur debere dici nata de matre autem Augustinus in li. de hi. ad petrum sic ait. Natura eterna atque divina non posset temporaliter accipi et nasci ex natura humana: nisi secundum susceptorem divinitatis humane veram temporaliter acceptorem et naturam ineffabilem in se divinitas accepisset. Sic est deus eternus veraciter secundum tempus et conceptus et natus ex virgine. Ista autem videtur insinuari quod natura divina sit nata et concepta de virgine. Sed si diligenter notentur verba: potest de persona agi intelligi que sine dubitatione et de patre et de matre nata esse dici debet.

Augusti.

De gemina christi natiuitate quibus natus est.

Queritur etiam solet

utrum debeat dici christus bis genitus ut dicitur dei et hominis filius: Ad quod dicitur potest christum bis natum esse: duasque natiuitates habuisse. Tamen Augustinus in li. de hi. ad petrum. Pater deus de sua natura genuit filium deum sibi coequaliter et coeternum. Idem quod unigenitus deus secundum naturam est ex patre semel: ex matre semel. Natus est enim de patre dei verbum. Mater est de matre verbum caro factum. unum ergo atque idem dei filius natus est ante secula: et natus in seculo: et utraque natiuitas unum est filium dei: divinum. scilicet et humanum. De hoc etiam Iohannes Damascenus ait. Quas geminas christi natiuitates veneramus: unam ex parte ante secula quam est super carnem et rationem et spiritum et naturam: et unam quam in ultimis temporibus propter nos et secundum nos et super nos: propter nos: quoniam propter nos salutem: secundum nos: quoniam natus est homo ex muliere: et tempore conceptionis. scilicet novem mensium super nos: quoniam non ex semine: sed ex spiritu sancto et sancta virgine supra legem conceptionis. Ex his manifeste apparet christi duas esse natiuitates: eundemque bis natum fore.

Augusti.

Ioh. dam.

Ista est distinctio octava huius tertij libri. In qua magister postquam egit de conditionibus sequentibus actu unionis quo ad effectum ex ipsa sequente: agit de eisdem conditionibus quo ad naturam venientem. Et tria circa hoc facit in istis duabus distinctioibus sequentibus scilicet. Nam inquit primo an natura divina in christo possit dici nata. Secundo an ratione duplicis nature christus possit dici bis natus. Tertio an christi caro sit adoranda eadem adoratione qua verbum. Primum facit versus ibi. Queritur etiam solet. Secundum versus ibi. Preterea investigari oportet: ubi incipit nona distinctio. Tertium subiungit per totam sequentem distinctionem. In speciali ista magistri in duabus sequentibus distinctioibus stat in tribus propositionibus: quarum prima est haec. Natura divina per ubi persona de virgine potest dici nata. Haec magister exequens quirit. Utrum natura divina possit dici nata sicut in precedentibus potest dici incarnata. Et non arguit ex hoc quod ipsa non dicitur nata de patre natiuitate eterna: et ideo multominus dicitur nata de virgine natiuitate temporaliter. In oppositum arguit sic. Naturam humanam in utero virginis assumere est nasci de virgine: sed natura

divina assumpsit humanam in utero virginis ergo ipsa est nata de virgine. Et rñdet q̄ capiēdo naturā p̄ p̄sona p̄ōdici q̄ natura diuina sit nata de virgine: s̄ capiēdo naturā p̄ cēnta mīne d̄z dici nata: siue de p̄re eter naliter: siue de mīre ipaliter. An̄ vbiq̄q̄ inuenit̄ d̄i cū q̄ natura diuina sit incarnata: siue nata de p̄re vel mīre: tūc p̄ naturā sp̄ d̄z intelligi p̄sona: r̄ nō abso lute essentia. Sc̄da p̄positio ē hec. Propter duarū naturarū in xp̄o p̄prietates: ponunt̄ eiusdē d̄istincte natiuitates. Hāc m̄gr̄ ponēs q̄rit. Utrū xp̄s debeat dici bis nat̄? sicut̄ dicit̄ filius dei r̄ h̄. is. Et rñdet q̄ p̄pter p̄prietates duarū naturarū in xp̄o: xp̄s p̄ōt dici bis natus seu habere duas natiuitates. An̄ h̄z eternā natiuitatē a p̄re. s̄m quā est p̄fī coeternus: r̄ an̄ secula genit̄? r̄ natiuitatē ipalē: qua est a mīre in seculo nat̄. r̄ ista cōfirmat magister autoritatib̄ be ati Aug. r̄ Johan. damas.

De adoratiōe hūanitat̄ xp̄i. an eadem sit adoratio humanitati et deitati exhibenda.

DI.IX

Reterea iue

stigari oportet: vtz caro xp̄i r̄ aīa vna eadēq̄ cū x̄bo de beat adoratiōe adorari illa. s.

q̄latría d̄z. Si em̄ aīe vel carni exhibet̄ la tria q̄ intelligit̄ seruit̄? siue cult̄? soli creato ri debir̄? cū aīa xp̄i v̄ caro creatura tm̄ sit creature exhibet̄ quod soli creatori debet̄ qd̄ faciēti idolatriā deputat̄. Jō q̄busdāz videt̄ nō illa adoratiōe q̄ latría ē carnē xp̄i vel aīam xp̄i esse adorandā: s̄ illa que ē du lia: cui? duas sp̄s vel modos esse dicunt. Est em̄ cuiusdā modi dulia q̄ creature cui liber exhiberi p̄ōt: r̄ ē quedā soli hūanita ti xp̄i exhibēda nō alij creature. qz xp̄i hu manitas sup̄ oēm creaturā est venerāda r̄ diligēda. Non tm̄ adco vt cult̄? diuinitati debir̄? ei exhibeat̄: q̄ cult̄? in dilectōe r̄ sa crificij exhibitōe atqz reuerētia p̄sistit: q̄ la tine dicit̄ pietas. grece aut̄ theosebia. i. dei cultus vel eusebia. i. bonus cultus.

Aliorū snia qua vnā adoratiōnez vtriqz exhibendā tradūt.

Alijs autez placet

christi humanitatē vna adoratiōe cū ver bo esse adorandā: nō p̄pter se sed propter illū cuius scabellū est cui est vnita. Necqz ipsa humanitas sola vel nuda: sed cū ver bo cui ē vnita: nec p̄pter se: sed p̄pter illū cui ē vnita ē adorāda. Nec q̄ hoc facit ido latricus iudicari p̄ōt: qz nec soli creatu re: nec p̄pter ip̄az: sed creatori cū hūanita te: r̄ i hūanitate sua seruit̄. De hoc Johes

dam. ita ait. Due sunt nature xp̄i: ratōe r̄ mō differētes: vnite vero s̄m hypostasim. Unus ergo xp̄s est deus p̄fectus r̄ homo p̄fectus: quē adoramus cū patre r̄ spiritu vna adoratiōe cum incōtaminata carne eius. Nō inadōrabilem carnem dicentes. Adorat̄ em̄ in vna x̄bi hypostasi: q̄ hypo stasis generata est. Nō creature venerati onē p̄bentes. Non q̄ vt nudam carnē ado ramus: sed vt vnitā deitati in vnam hypo stasim dei verbī duabus reductis naturis Timeo carbonem tangere p̄pter ligno co pulatuz ignē. Adoro christi dei mei simul vtrāqz naturā: p̄pter carni vnitaz deitatē Non em̄ quartā appono p̄sonā in trinita te: sed vnā p̄sonā confiteor verbī r̄ carnis ei. His verbis insinuari videt̄ christi hu manitatē vna adoratiōe cum verbo esse adorandā. De hoc etiā Aug. ait ex ser. do mini vbi dicit: Non turbet̄ cor vestrū: ita dicit. Dicunt heretici filiū nō natura esse deū sed creatum. Quibus respondendū est qui si filius nō est deus natura sed creatu ra: nec colēdus est oīno: nec vt deus ado randus: dicente ap̄lo: Coluerunt r̄ seruie runt potius creature q̄ creatori. Sed illi ad hoc replicabūt r̄ dicēt. Quid est q̄ car nē eius quā creaturā esse non negas simul cuz diuinitate adoras: r̄ ei nō minus q̄ di uinitati deseruis. Ego dñicam carnē imo p̄fectā in xp̄o humanitatē ideo adoro: qz a diuinitate suscepta et deitati vnita est: vt nō aliū r̄ aliū: sed vnū eundēqz deuz r̄ ho minē filiū dei esse cōfitear. Deniqz si homi nē sepaueris a deo: illi nunqz credo nec ser uio: velut si quis purpurā vel diadema re gale iacens inueniat: nunquid ea conabit̄ adorare. Cum vero ea rex fuerit indutus: piculū mortis incurrit: si ea cum rege ado rare q̄s contempserit. Ita in christo domi no humanitatē nō solā vel nudā: sed diui nitati vnitā. s. vnū filiū deū vez r̄ hominē vez si quis adorare contempserit: eterna liter morietur. Idē sup̄ p̄. .xcvij. vbi dicit̄ tur. Adorate scabellū pedum eius quā san ctū est. Sciendū qz in xp̄o terra est. id ē. ca ro que sine impietate adorat̄. Suscepit. n. de terra terrā: qz caro de terra est: r̄ de car ne Marie carnē accepit: hec sine impieta te a x̄bo dei assumpta adorat̄ a nobis: qz nemo carnē eius māducat nisi p̄us adoret sed qui adorat non terram intuetur: sed il lum potius cuius scabellū est. p̄pter quem adorat. His autoritatibus p̄misle inuesti gationis absolutio explicat̄.

Joh. dami.

Augusti.

ves
tate
Aug.
p̄ter
dōm
nati
sic
na
ri q̄
ine.
p̄o
r̄ de
ibous
b
blet
d̄z dei r̄
bis natū
An̄ Aug.
a natura
eternuz,
ex p̄re
p̄re dei
ū. v̄ q̄
r̄ nat̄ in
liū dei d̄i
d̄m. alt̄
mur: v̄
ōz r̄ ip̄s
us p̄pter
ōz: qz p̄
est h̄o ex
mentum
ex sp̄s
ceptionis.
duas esse na
re.
na hūi? ter
p̄prietatē
r̄ ip̄s
ē vnita. Et
ōz: qz p̄
in sp̄s
r̄ ip̄s
d̄z dei
d̄z dei
maḡi in
ōz: qz p̄
a d̄z
p̄ natura
de v̄
ata de p̄re
ata de
lic. Natus
de

Quidā dicit
nō illa adora
tione adoran
dum esse.
De speciebus
dulle.

Tertia ppositio ē hec. Caro chri
sti in q̄tu verbo vnita ē adozatiōe latric adozanda.
Danc mgr̄ insinuans q̄rit: vtrū hūana natura i chri
sto debeat eadē adozatiōe adozari: cū verbo cui vni
ta ē. Et r̄idet circa hoc fore duas op̄inōes: q̄z vna
dicit q̄ nō: q̄ adozatiōe latric: q̄ est cultus deo dedi
tus vt creatori. ⁊ q̄ nulli creature exhiberi debet: ip
se solus deus adozari debet. Cū igit̄ caro vel aīa x̄
bo vnita sit vt creatura: patet q̄ eadē adozatiōe cuz
verbo nō est adozanda. Est t̄m p̄e ceteris creaturis
rationalibus simplr ⁊ p̄cipue adozanda seu venerā
da nō t̄m vt honor diuinitati exhibitus ei p̄ se attribu
at qui quidē cultus exhibendus cōsistit in amore et
cordis dilectione: ⁊ bonoz ipalū ⁊ sacrificioz ⁊ mē
brozū exhibitōe. ⁊ omnimoda reuerētia q̄ sibi minī
me exhibet. Alia op̄inō q̄ cōmuniō: ē ⁊ verior ap
paret dicit: q̄ hūana natura vnita diuine p̄sone ca
dē adozatiōe q̄ diuina p̄sona adozat: est pie adozā
da cōsiderādo ip̄ naturā humanā vt verbo vnita: et
nō ab ip̄o separata. Nā qui eā sic adozat nō peccat:
q̄ eam nō adozat vt creaturā: sed vt vnitā diuine p̄
sone. Et istā op̄inōem magister cōfirmat autoritati
bus Aug. ⁊ Dam̄. Et t̄m in speciali.

**An xp̄us fm q̄ homo sit persona
vel aliq̄uid.** a

DIX

Argumenta
tio de vtraq̄
p̄te q̄stionis.

Olet etiam a

q̄busdā inquiri. vtz xp̄s fm
q̄ hō sit p̄sona vel etiā sit ali
qd. Ex vtraq̄ p̄te hui⁹ que
stionis argumēta p̄currūt. Ex em̄ p̄sona sit
his differūt rōibus. Si fm q̄ hō aliqd est
vel p̄sona: vel suba: vel aliud est. Sz aliud
nō: q̄ p̄sona vel suba. Si suba ē: vel rōnat:
vel irrōnalis: s̄ nō est irrōnalis suba. q̄ rō
nalis. Si nō fm q̄ hō ē rōnalis suba. q̄ p̄
sona: q̄ hec est diffinitio p̄sone suba rōna
lis idiuidue nature. Si q̄ fm q̄ hō: est ali
quid: ⁊ fm q̄ homo p̄sona est. Sz ec̄ouer
so: si fm q̄ hō p̄sona est. vel tertia in trīni
tate: vel alia: sed alia nō. q̄ tertia in trīni
tate p̄sona. At si fm q̄ hō p̄sona est tertia in
trīnitate. q̄ deus. Propter hec incōueniē
tia ⁊ alia: quidā dicunt xp̄m fm hominez
nō esse p̄sonā: nec aliq̄uid nisi forte: fm sit
exp̄ssiū vnitatis p̄sone. Sc̄m em̄ habet
multiplicē rōem. Aliq̄n em̄ exprimit cōdi
tionē: vel pp̄rietatē diuine nature vel hu
mane: aliq̄n vnitātē p̄sone: aliq̄n notat ha
bitū: aliq̄n cām. Cuius distinctōis rōnem
diligenter lector: animaduertat: atq̄ i sinu
memorie recōdat: ne ei⁹ cōfundant̄ sensus
cū de xp̄o sermo occurrerit.

**Et si xp̄s fm q̄ hō dicat̄ substātia
rōnalis. non inde t̄m sequit̄ q̄ p̄so
na sit fm q̄ homo.** b

Illud tamen nō se
quitur qd̄ in argumētatione sup̄iori indu
ctū est. Ex si xp̄s fm q̄ hō est suba rationa
lis. ergo p̄sona. Nā ⁊ modo aīa ch̄risti est
substātia rōnalis: non t̄m p̄sona: q̄ non est
p̄ se sonans: imo ali⁹ rei p̄iūcta. Illa t̄m p̄so
ne defectio nō ē data p̄ illis trib⁹ p̄sonis.

Alia. p̄batio q̄ xp̄s sit p̄sona. c

Sed adhuc aliter

nitunt̄ p̄bare xp̄m fm hōiem esse p̄sonam
quia christus fm q̄ homo p̄destinatus
est vt sit dei filius. Sed illud est qd̄ vt sit p̄
destinatus est. ergo si p̄destinatus est fm
q̄ hō vt sit filius dei. ⁊ fm q̄ hō ē fili⁹ dei.
Ad qd̄ dici pōt xp̄m esse id qd̄ vt sit p̄desti
natus est. Est em̄ p̄destinat⁹ vt sit fili⁹ dei
⁊ ip̄e vere est filius dei: sed fm hōiem p̄de
stinatus est vt sit filius dei: q̄ p̄ gratiā ha
bet hoc fm hominē. nec t̄m fm hominē est
filius dei: nisi forte fm vnitatis p̄sone sit
exp̄ssiū vt sit sensus. Ip̄se q̄ est homo est
dei filius: vt aut̄ ip̄se ens homo sit dei fili⁹
p̄ gr̄am habet: s̄ si causa notet̄ fallū ē. Nō
em̄ quo homo est: eo dei filius est.

**An xp̄s sit adoptiuus filius fm q̄
hō vel alio modo.** d

Sivero queritur

an christus sit adoptiuus filius fm q̄ ho
mo siue alio modo: respondemus christuz
nō esse adoptiuū filiū aliquo mō: s̄ t̄m na
turalē: q̄ natura filius dei est: nō adoptio
nis gr̄a. Nō autē sic dicit̄ filius natura vt
dicit̄ deus natura. Non em̄ eo fili⁹ est quo
deus est: q̄ natiuitate diuinitatis fili⁹ est:
⁊ cum dicit̄ natura vel nature filius quia
naturaliter est fili⁹: eandē. s̄. habens natu
ram quam ille qui genuit. Adoptiuus au
tem filius nō est: q̄ prius non fuit: ⁊ post
modū adoptatus est in filiū: sicut nos dici
mur adoptiuū filij. Quia cuz nati fuerim⁹
ire filij: p̄ gratiam facti sumus filij dei: ch̄ri
stus vero nunq̄ fuit non filius dei: ⁊ ideo
nō est adoptiuus filius.

Op̄inō q̄ sit adoptiu⁹ filius. e

**Sz ad hoc opponi
tur sic. Ch̄ristus filius hominis est. i. vit⁹**

Quare nō sit
adoptiu⁹ fili⁹?

liter: et filius natura originaliter. Et qd nō ē filius adoptiuus pater: qz prius nō fuit nō filius: et postea i filiū adoptatus: sicut homines in filios adoptant: sed semp fuit filius. ergo nō adoptiuus. Sed cōtra hoc arguit sic. Christus est filius dei natura: et filius virginis p generationē: cum igit esse filius p grām sit esse filiū adoptione: videtur certe qd fm q homo sit filius adoptiuus. Et respondet q licet sit filius virginis: simul p naturam et gratiam vnionis: ex hoc tamen non pōt dici filius adoptiuus: cum nō sit filius vtriusq nō p gratiam adoptionis: et hoc pbando magister allegat sanctorū autoritates. Tertia ppositio ē hec. Filius dei qui fm q deus est. p nostra salute tpaliter i carnatus: et fm q hō eternalitōr pdestinatus. Hāc magister insinuās querit. Vtrū natura vel psona in xpo fuit pdestinata. Et rōdendo dicit q vtrūq: nā persona fuit pdestinata: vt scz ens hō fieret filius dei et similr natura vt vniret verbo dei in vnitāte psonae. Et tñ de sentētia huius dīstin. in speciali.

Utrū xps sit creatura siue creatus vel factus.

DI. XI

Olet etiam

queri vtrūq debeat simplr dici atqz pcedi xpm esse factū vel creatū. v. creaturā

Ad qd dici pōt: hoc simpliciter et absq de terminatōe min⁹ pgruēter dici. Et si qñqz breuitatis cā simplr denūciat: nūqz tñ simpliciter debet intelligi. Quia vt Aug. in. j. li. de trini. ait: Cum de xpo loqmur qd fm qd et ppter quid dicat: prudens et diligēs ac pius lector: intelligere debet. Qui xpm vel dei filiū nō esse factū vel creaturā: in pmo libro de trini. ostendit ita inquis. In pncipio erat verbū: et verbū caro factū ē. et oia p ipsum facta sunt. Neqz dicit omnia nisi que facta sunt. i. omnē creaturam. Vñ liqde apparet ipm factū nō esse: p que omnia facta sunt. et si factus non est: creatura nō est. Si aut creatura nō est: eiusdē cū patre substātie est. Dis em̄ suba que deus non est: creatura est: et que creatura nō est: deus est. Sed si filius nō est eiusdē sube cui⁹ pater: ergo facta substātia est: et si facta suba est: non oia p ipsum facta sunt. At oia per ipsum facta sunt: facta ergo suba non est: s̄ vna cum patre infecta suba est. Itē in eodē. Si vel filiū fecit pater quē non fecit ipse filius: non omnia p filiū facta sunt. At omnia p filium facta sunt. Ipse ergo factus nō est: vt cū patre faceret omnia que facta sūt. Idē in libro. lxxiij. questionū. Dicit creatura quicquid fecit deus pater per filium: qui nō pōt appellari creatura: qm p ipsum facta sunt oia. Ambro. in. j. lib. de trinita. Probemus inq̄t creaturaz non esse dei fili

Ambrosi⁹

um. Audiuimus em̄ in euāgelio dñm mādasse discipulis. Predicate euāgelium vniuerse creature. Qui vniuersā creaturā dicit nullam excipit: et vbi sunt qui creaturā xpm appellāt: Nā si creatura esset: sibi mādaret euāgelium predicari: et subiect⁹ esset vanitati: quia testate apostolo: ois creatura vanitati subiecta est. Non ergo xps creatura est sed creator: qui docende creature discipulis mandat officium.

De perfidia et pena Arrij.

Arrij hec fuisse per

fidia legit vt xpm creaturā faceret. Ideo effusa sunt Arrij viscera atqz crepuit medius pstratus in facie: ea quibus christū negauerat feda ora pollut⁹. Hīs alijsqz pluribus testimonijs instrui mur non debere fatēri simpliciter xpm esse factum vel creaturā: s̄ addita determinatione recte dici pōt. vt si dicat fact⁹ fm carnē vel fm hoiez: vt factura humanitati: nō deo attribuat. At em̄ ait Ambro. in. j. lib. de trini. Nō deus factus est: sed deus dei filius natus est: postea vero fm carnē homo factus ex Maria est. Ad hūc em̄ deus filium suum factus ex muliere: factum sub lege. Filium inquit suum scz non vnum de multis: cū dicit suum: generatiōis eterne prietatem signauit. Postea factus ex muliere asseruit: vt factura nō diuinitati sed assumptioni corporis ascriberet. Factum ergo ex muliere dicit: ppter carnis susceptionē: sub lege: propter obseruantia legis: generatio generatiōi nō p̄iudicat nec caro diuinitati. Deus em̄ eternus incarnatiōis sacramentū suscepit nō diuidū⁹ s̄ vnus: et in vtroq vn⁹ scz diuinitate et corpore. Non em̄ alter ex patre: alter ex virgine: sed idem aliter ex patre: aliter ex virgine: qui factus est fm nostre susceptionē nature: nō fm eterne substātia vite: quē legit⁹ primogenitum et vnigenitū. Primogenitum: qz nemo ante ipsum. Vnigenitū: quia nemo post ipsum. Ex his euidenter tradit q̄ intelligentia accipiendū sit cū dicit christus factus: vel simpliciter vel cū additamēto: vt factura. s. vel creatura nō ad assumētē deū: s̄ ad assumptū hoiez referat. In deo em̄ creator a eē nō pōt: vt Ambro. ait. j. lib. de trini. Nunquid dico factus est xps? Nunquid mandato creat⁹ est christus? Quomodo aut creatura esse in deo potest. Et em̄ deus nature

Ambrosi⁹.

Ambrosi⁹.

simplicis est nō iuncte atq; cōposite: cui nihil accidat: sed solū qđ diuinū est in natura habeat sua. Et si ergo xps fm hoīem dicif creatura: nō tñ simplr pdicādu: est creatura. Nec ex eo q xps fm hoīez dī: ē creatura pōt quis pgredi sic argumētādo Si fm q homo xps est creatura: vñ ratio nalis vel non: vel que est deus vel non nitens p hoc pbare xpm esse aliquid non diuinū: qz quod ipse est fm hominē ipse est. Et ideo si fm hominē est aliqua subst. itia nō diuina: est vtiq; aliquid nō diuinū. Sz ex tropicis locutionibus nō est recta argumentationis pcessio. Illa autē locutio tropica est qua xps dicif creatura: vel simpliciter vel cum adiunctione.

Ista est distinctio vndecima huius

tertij libri. In qua magister postq; egit de cōditionibus cōsequētib; ex actu vniōnis ad dignitatē persone pertinetibus: agit de conditionibus ad defectus spectantib;. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit xpm nō debere dici creaturā simplr & absolute. Secūdo ostēdit q pōt dici creatura cū certa tñ determinatione. Tertio autē excludit obiectiones que possēt fieri in cōtrariū. Primū vsq; ibi. Dis alijsq;. Secūdū vsq; ibi. Et si ergo xps. Tertiu vsq; ad fidem distinctionis. In speciali sentētia magistri stat in trib; ppositionib;: quarū prima est hec. Licet psona verbi sit hypostatice in humana natura. absolute tamē loquēdo xps nō est creatura. Hanc magister insinuat ans querit. vtrū sit cōcedendū q christus debeat dici factus vel creatus vel creatura. Ad quam questonem respōdendo dicit: q nullo modo simplr debeat dici q sit factus vel creat; vel creatura: qđ diuersis sanctorū autoritatibus pbat in lra: quorum quidam dicunt. Et quo p ipsum facta sunt oīa. non potest dici factus. & psequens nec creatura. Alij nō dicunt. Si ipse fuisset creatura: mandatum sibi fuisset euangelii pdicare: cum in euangelio dicat. Predicāte euangelii omni creature. Alij vero asserunt Si ē creatura esset subiectus vanitati: cū apostolus dicat omnē creaturā vanitati esse subiectā: q omnia absurda sunt: & per consequēs simplr loquendo xps non est creatura. Secūda ppositio est hec. Quāuis simplr loquendo non sit cōcedendū: xpus est factus vel creatura: pōt tñ hec ppositio concedi cum determinatione sumpta. s. dicendo sic: cōstit; fm naturā assumptā est creatura. vel xps fm q homo incepit ēē. Quod pbat diuersis sanctorū autor. Tertia ppositio est hec. Quāuis sit cōcedēdū q xps fm humanā naturam sit factus vel creatura. ex hoc inferri non debet q sit creatus simpliciter: cum ibi sargueretur a locutione in tropi figura. Hec ppositio patet p hoc q arguitur sic. Chrit; fm q hō est creatura. igitur xps est creatura: qz arguit a ppositio ne seu locutione que est in figura tropi: vbi videlicet illud quod est partis attribuitur toti: qualis modus arguendū non valet. Et tñ in speciali.

An homo ille semp fuerit vel ceperit esse.

De predicta

DI. XII

querit: vtrū hō ille cepit esse vel sp fuerit: sicut simplr enūciamus xpm vel dei filiū sp fuisse: nec cepisse. De hoc Aug. ita inq; su per Job. Habuit aliquē dei filius qđ nōdū habuit idē ipse hō dei filius: qz nōdū erat hō. Itē idē in codez. Pprie q; mūdus esset nec nos eram; nec ipse mediator dei & hominū hō xps iesus. Idem sup p. Chrit; noster & si forte hō recēs est: tñ ē etern; deus. Alibi vero legit q puer ille creauit stellas. Et xps dicit se esse principiū: & esse aū Ab:ā. Ihs ē alijsq; autoritatib; in nullo resultātes dicim; hoīem illū inq; hō est cepisse inq; tū verbum est semp fuisse. Hic enī absq; distinctione non est referenda responsio. Itā & ipse Aug; hōi vtiq; distinctione in pluribus locis: dicēs p xpm oīa esse facta inq; tū verbū est. Scdm illud vō q hō est: ipm esse factū & glorificatū. Si ḡ ad psonā respicias: cōfidētē dic hoīem illum sp fuisse. Si vero ad naturā hominis: concede eum cepisse.

Aug. sup Johanne

Aug. sup psal.

Si de alio hoīem assumere potuit vel aliunde qz de genere Adē. b

Solet etiam queri

vtrum aliū hominē vel aliunde qz de genere illius Adam deus assumere potuerit? Ad quod sane dici potest ipsum aliam animā & aliā carnem potuisse assumere: quia gratia tantū assumpta est anima illa et caro a verbo dei. Et enī ait Augustin;: In rebus per tempus ortis illa summa gratia est: q homo in vnitāte psonē cōiunct; est deo. Potuit ergo deus aliā animā & aliaz carnem sumere: & carnem vtiq; aliunde qz de genere Adam. Unde Augustinus in libro. xiiij. de trinitate. Potuit itaq; de hominem aliunde suscipere: in quo esset mediator dei & hominū: non de genere illius Adam qui peccato suo obligauit gen; humanum: sicut ipsum quem primo creauit. non de genere alicuius creauit. Poterat ḡ vel sic vel alio quo vellet mō creare vnum aliū de quo vinceret victor; potis. Sz melius indicauit & de ipso qđ victū fuerat genere assumere hoīem p que hoīs vinceret inimicuz: & tamen ex virgine cuius conceptum spūs nō caro: fides nō libido puenit nec interfuit carnis cōcupiscētia qua cete;

Respōsio.

Augusti.

Augusti.

Medi
line
pluri
ere fa
creatu
ci pōt.
ley: vt
f. Et
deus
Ambrosij
est: po
Ab:
n factuz
inquit
dicif su
i signa
it: vt fa
i corpo
uicere dī
lege: pō
generati
ani. Deus
mentū sulce
rooz vñ qz
a alter ex p
s est fm
cane sibi
grammā &
memo ante
ost ipsum
gentia acci
us: vel sim
ctura. s. vel
i: s. ad assum
i creatura ē
de trim. vñ
Pūqd mandū
modo autō
m deus nature

ri concipiunt qui originale trahunt peccatum: sed credendo non concumbendo facta est secundata virginitas. Ex his aperte ostenditur et aliud et aliunde homines deum assumere potuisse.

Si homo ille potuit peccare vel non esse deus.

Ideo non immerito querit. Utrum homo ille potuerit peccare vel non esse deus. Si enim potuit peccare: et potuit damnari. Si potuit damnari: potuit non esse deus. ergo si potuit peccare: potuit non esse deus. quia esse deum et posse velle iniquitate simul esse nequeunt. Hic distinctione opus est: utrum de persona an de natura agitur. Si enim de persona agitur manifestum est quod peccare non potuit: nec deus non esse potuit. Si vero de natura: discutendum est utrum agatur de ea ut verbo unita an de ea tanquam non unita verbo et tamen entis: id est: an de ea secundum quod fuit unita verbo an de ea secundum quod esse potuit et non unita verbo. Non est enim ambiguum animam illam esse unitam verbo peccare non posse: et est sine ambiguitate verum eandem si esset et non unita verbo: posset peccare.

Quorundam opinio quod potuerit etiam unita deo peccare.

Quidam tamen perba re conatur etiam eam unitam verbo posse peccare: quod libere arbitrium habet: et ita potest flecti in utramque partem: quod friuolum est: cum et angelus liberum arbitrium habeat: et tamen gratia a deo sunt confirmati ut peccare nequeant. Quamotenus ille homo cui spiritus est datus sine mensura inducit quoque autoritate ad perbandum idem. Scriptum est enim in libro Sapientie. Qui potuit transgredi et non est transgressus: facere malum et non fecit. Sed hoc accipiendum est secundum membra: vel partem de capite: partem de membris. De capite: non est transgressus: et non fecit malum. De membris: potuit transgredi: et facere malum.

Si deus potuerit assumere hominem in sexu muliebri.

Solet etiam queri quis curiose a nonnullis: si deus humana natura potuit assumere secundum muliebrem

sexum. Quidam arbitrantur eum potuisse assumere hominem in femineo sexu ut assumpsit in virili. Sed opportunius atque conuenientius factum est: ut de femina nasceretur et virum assumeret: ut ita utriusque sexus liberatio ostenderetur. Unde Augustinus in libro xxxiij. questionum. hominis liberatio in utroque sexu debuit apparere: ergo quod virum oportebat suscipere: qui sexus honorabilior est: conseruatus erat et femineo sexus liberatio. Hinc apparet quod ille vir de femina natus est. Sapientia ergo dei que dicitur unigenitum filium hominis suscepto in utero et de utero virginis liberationem hominis indicauit.

Augusti.

Ista est distinctio duodecima huius tertij libri. In qua magister postquam inquisit an christus debeat dici creatura: inquitur an in ipso fuerint defectus quos natura habet sibi communiter annexos. Et tria facit. Primum inquitur an assumpsit defectus omnem naturam creatam communiter sequentes. Secundo an assumpsit defectus naturam humanam consequentes specialiter. Tertio an naturam assumere in sexu muliebri potuerit. Primum facit versus ibi. Solet etiam queri. Secundum versus ibi. Solet etiam queri quis. Tertium versus ad finem distinctio. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus: quarum prima est hec. Quamuis concedendum sit christum secundum hominem temporaliter incepisse: tenendum est tamen ipsum secundum verbum eternaliter fuisse. Hanc magister ponens querit: utrum scilicet iste homo scilicet christus initium habuit vel semper fuit: sicut filius dei dicimus semper fuisse. Et quod esse incepit arguit sic. Christus esse acquisiuit quod aliquid quando non habuit: quia non semper homo fuit. igitur esse incepit. In oppositum arguit sic. De christo puero in scriptura legitur: quod manus eius creauerunt stellas quod quia in principio mundi fuit. igitur christus fuit ante mundum: et per consequens non incepit esse. Unde ad questionem istam respondens per distinctionem dicit: quod si queritur de natura humana: tunc initium habuit. Secunda propositio est hec. Aliud de quo de materia. Adeo christus potuit carnem assumere: quis peccatum non potuit se pollueri. Hanc magister ponens querit. utrum verbum potuit alium hominem quam assumpsit assumere: quod veli delictum non fuisset de primi hominis genere. Et respondet quod sic: quia sicut primum hominem de terra et non alteri hominis genere formauit: sic et nouo modo potuisset hominem formare et assumpsisse: contra tamen erat ut de genere. Adeo assumere homo: ut per eundem per quem homo fuit victus: diabolus victo: vinceret. Postea querit an iste homo scilicet christus potuit peccare. Et arguit quod non. quod si peccare potuisset: damnari potuisset: et sic non fuisset deus. Respondendo dicit quod persona christi peccare non potuit: nec natura humana. nec anima si considerentur. put sunt verbo unita. Si autem considerentur. put si essent vel esse possent non unita verbo sed separata ab eo. potuit vel posset peccare. Sed contra illud obijcit dupliciter. Primo sic. Natura humana verbo unita habuit libere arbitrium ideo potuit peccare. Ubi respondendum est. quod non omnes habentes liberum arbitrium possunt peccare. quod angelus beatus habet libere arbitrium. et tamen non possunt peccare. et multo minus ipse christus. Unde patet argumentum non valere. Secundo obijcit per autoritatem scripture que dicit verbum dei beatus qui potuit transgredi et non trans-

Autoritate vel
ocul ad idem.

OLXIII

P

recepit
ram: r
luc: d
ad dard
ita bab
fentus
pne. Jo
ctus r
est tanc
do diu
omnes
tam d
cum de
perit a
nam: s
de elem
pner e
ipa con
Houit
dabit v
exiit: n
ppter s
Autoritate
uare.
Huc au
ne videt
gaur. Ju
gratia ap
bat sapie
habuisse
ad quod

gressus. Et respondendo dicit q̄ illa auctoritas tota intelligenda est de membris xpi: et non de capite. s. xpo: vel p̄m de membris xpi: et p̄m de xpo: vt videlicet ly ē potuit transgredi intelligat dicit de membris et ly nō transgressus de xpo. Tertia p̄positio ē hec Quāuis sit concedendū q̄ christus potuit assumere sexum femininum. est tamen tenendū q̄ sexus virilē assumere de femina est magis congruum. Hanc magister insinuans querit vtrū deus potuit assumere sexum muliebrem. Respondendo autē dicit q̄ sic: sed fuit magis cōueniens et congruū: vt assumeret naturam in sexu virili ex femina: vt p̄ hoc ostēderet virtutis liberationē p̄ xpm esse fiendā: qd̄ cōfirmat auctoritate beati Augustini. Et tñ in sp̄ali.

Si xps fm naturā hoīs in sapientia et gratia pficere potuit vel p̄fecit.

DI. XIII

Reterea scien

p dum est xpm fm hominē ab ipsa conceptione gr̄e plenitudinē recepisse: cui sp̄s datus est non ad mensuram: et in quo plenitudo diuinitatis corpore habitabat. Ita x̄o habitabat. vt ait Aug. ad Dardanū: q̄ omni gr̄a plenus est. Nō ita habitat in sanctis vt in n̄ro corpe inest sensus singulis membris: sed nō q̄tū in capite. Ibi enim et visus est et auditus: et olfactus et gustus et tactus. In ceteris autē solus est tactus. Ita in xpo habitat oīs plenitudo diuinitatis: q̄ ille est caput in quo sunt omnes sensus: in sanctis vero quasi solus est tactus: q̄bus datus est sp̄s ad mensuram cum de illius plenitudine acceperūt. Acceperūt autē de illi plenitudinē nō fm essentiam: sed fm similitudinē: q̄ nūq̄ illa eandē essentialiter: sed simile acceperūt gr̄am. Puer ergo ille plenus sapia et gr̄a fuit ab ipsa conceptione. Unde hierē. recte dicit: Nouū faciet dñs sup̄ terrā: mulier circumdabit virū: q̄ in vtero virginis p̄fectus vir extitit: nō solū p̄pter aiām et carnē: s̄ etia p̄pter sapiētia et gr̄atiā qua plenus erat.

Autoritatem ponit que videt obuiare.

Huic autem sentētie videt obuiare qd̄ in Luce euangelio legitur. Iesus pficiebat sapientia et etate et gratia apud deū et homines. Si enim pficiebat sapientia et gratia: nō videt a cōceptione habuisse plenitudinē gratie sine mensura. Ad quod sane dici pot̄ ipm fm hoīem tan

tam a p̄ceptione accepisse sapiētie et gratie plenitudinē vt de ei plenius p̄ferre nō potuerit: et tñ vere dicit pfecisse sapia et gr̄a: nō quidē in se sed in alijs qui de ei sapiētia et gratia pficiebant: dum eis sapiētie et gratie munera fm p̄cessū etatis magis ac magis patefaciebat. Unde Grego in quadam omel. ait: Iuxta hoīs naturam pficiebat sapia. nō q̄ ipse sapientior esset ex tempore: q̄ a p̄ma p̄ceptionis hora sp̄s sapiētie plenus p̄manebat: sed eandē q̄ plenus erat sapientiam ceteris ex tpe paulatim demonstrabat. Iuxta hoīs naturā pficiebat etate de infantia ad iuuentutem. Iuxta hoīs naturā pficiebat gr̄a: non ipse qd̄ nō habebat p̄ accessum t̄p̄is accipiēdo: sed pandēdo donum gratie qd̄ habebat. Apud deū et hoīs pficiebat: q̄ q̄tū pficiente etate patefaciebat hominibus dona gratie que sibi inerant et sapientie. tātū eos ad laudem dei excitabat: et sic deo patri ad laudem dei et hominibus ad salutē pficiebat. In alijs q̄ nō in se pficiebat sapientia et gr̄a. Vñ in eodem euangelio puer ille sapientia plenus et gr̄a phibetur. Sic ergo dicit pfecisse sapientia et gratia vt aliquis rector ecclesiasticus dicit pficere in cura sibi tradita: cū per eius industriā alij pficiunt.

Grego.

Predictis videt aduersari quod Ambrosius ait.

Alibi tamē scriptū

reperit q̄ fm sensum hominis pfecerit sicut etate hominis pfecit. Aut enim Amb. iu lib. iij. de sp̄s sancto sic. Deus p̄fectione naturae suscepit humane. Suscepit sensū hominis: sed nō sensu carnis fuit instatus. Sensu hoīs animā dixit conturbat: sensu hominis esuriuit et rogauit: sensu hoīs profecit sicut scriptū est: Iesus pficiebat etate et sapientia et gratia. Quō pficiebat sapiētia dei: profectus etatis: et p̄fectus sapiētie. non diuine: sed humane nature est. Ideo etate cōmemorauit: vt fm hoīs crederes dictuz. Etas enim nō diuinitatis: sed corporis est: Ergo si pficiebat etate hoīs pficiebat sapientia hoīs. Sensus autē pfecit: q̄a sensus ideo sapientia. Quis sensus pficiebat? Si humanus ergo susceptus est ipse. Si diuinus: ergo mutabilis p̄ p̄fectuz. Quō enim pfecit mutat in melius: sed qd̄ diuinuz est nō mutat. Quō q̄ mutat: nō est diuinū. Sensus ergo pficiebat humanus. Sensus

Ambrosio.

De duobus sensibus christi scilicet generis et sapientia.

Quo de plenitudo diuinitatis habitare in xpo.

Quo intelligat de plenitudine eius accipimus.

Determinatio sup̄posita.

ergo suscepit humanū. Nec poterat cōfor-
tari virtus dei: nec crescere de: nec altitu-
do sapientie dei impleri. Que ḡ implebat
non erat dei: sed nostra sapientia. Nā quō
implebat. qui vt omnia impletet descendit.
Per quem aut sensum dixit Esa. q̄ patres
nesciebat puer aut matrem. Scriptum est
eius: Prius ḡ sciat puer patrē aut matrem:
accipiet spolia samarie. Sapientia em̄ dei
futura et occulta non fallunt. Expers autē
agnitiōis infantia. p̄ humanaz vtiq; ipru-
dentiaz quod adhuc non didicit ignorat.
Sed verendū est inq̄ ne si duos principa-
les sensus aut geminaz sapientiam xp̄o tri-
buimus: xp̄m diuidamus. Nunqd̄ cum et
diuinitatem eius et carnē adoramus: xp̄m
diuidimus? Nunqd̄ cum in eo imaginem
dei crucēq; veneramus: diuidimus eum?
Apl̄s certe q̄ de eo dixit. Qm̄ et si crucifixus
est ex infirmitate n̄ra: viuit t̄m ex virtute dei
Ipe dixit q̄ nō diuisus est xp̄s. Nūquid
etiam cum dicim⁹: q̄ aiām rōnalē et intel-
lectus nostri suscepit capacem: diuidimus
eū. Nō em̄ ipe deus verbū paia rationali
et intellectus capaci in carne sua fuit: s̄ ani-
mā rationalē et intellectus capacē: et ipam
humanā et eiusdē substantie: cuius nostre
sunt anime et carnē nostre similes eiusdēq;
cuius carō est nostre substantie suscipiēs p̄-
fectus etiā homo fuit.

De intelligentia premissorum ver-
borum.

Hec v̄ba Ambro-

siij pia diligentia inspicienda sunt q̄ ex par-
te hominis ignorantiam instruūt et illumi-
nant: ex parte errandi fomitem male intel-
lecta ministrant. Ibis etenim euidēter tradit
duos in xp̄o esse p̄ncipales sensus siue ge-
minā sapientā. Necq; ideo vnitas et singula-
ritas p̄sone diuidit. Sed iuxta duas natu-
ras duas habet sapientias: vnā nō creatā:
sed genitā: que ipe est: alterā nō genitā: sed
creatā: et p̄ gratiam ei collatā. Nā Esa. de
eo prestat. Requiescet sup̄ eum spūs sapi-
entie et intellectus r̄e. Spūs ergo sapientie
et intellectus. id est. sapientia et intelligētia
p̄ spūm sanctuz gratis data: xp̄s erat sapi-
ens fm̄ aiām. Scdm̄ deū vero sapiēs erat
sapientia eterna: que deus est. Et sicut in-
q̄sum de⁹ est: bonus est bonitate naturali
q̄ ipe est: et iustus iusticia naturali q̄ ipe est
ita sapiēs sapientia naturali q̄ ipe est. Aia

De gemina xp̄i
sapientia geni-
ta et errata.

vero ei⁹ sicut bona est et iusta bonitate vel
iusticia gratis data: que ipe vel ipa nō est
ita est sapiēs sapientia gratis data: que ipa
non est. Et licet gemina in xp̄o sit sapientia:
vna tamē eademq; p̄sona est: que inq̄sum
deus est: et inq̄sum natura diuina est: sapi-
ens est sapientia ingenita. s. sapientia eter-
na que est pater: et sapientia que non est in-
genita que communis est tribus personis
non t̄m gemina sapientia: q̄a non est alia et
alia sapientia sapientie ingenita: que tantū
filius est. et sapientia que cōmuniter pater
est et filius et spūs sanctus. Inq̄stū vero ea-
dem p̄sona est homo. i. fm̄ hoim acceptū
vel inq̄sum est subsistēs ex anima et carne
sapiens est sapientia gratuita. Sapiens er-
go est humano sensu et diuino.

Quō intelligendū sit illud sensus
p̄ficiēbat humanus.

Sed ex qua causa

illius dicti intelligentia. s. sensus p̄ficiēbat
humanus: assumenda est. Ap̄te em̄ videt
Ambro. innuere q̄ fm̄ humanum sensum
christus p̄fecerit: et q̄ infantia eius expers
cognitionis fuerit: et patrē et matrem igno-
rauerit quod nec ecclesia recipit nec p̄mis-
se autoritates patiunt sic intelligi. Sed ita
sane potest accipi vt q̄sum ad visuz homi-
num et sui sensus ostensionē xp̄us p̄fecisse
dicat. p̄ficiēbat ergo humanus sensus
in eo fm̄ ostensionē et aliorū hoim opinio-
nem. Ita etiam patrē et matrē dicit igno-
rasse in infantia: quia ita se habebat et gere-
bat ac si agnitionis expers esset.

Ista est distinctio tredecia huius
tertij libri. In qua magister postq̄ egit de conditio-
nibus consequentibus ex actu vnionis. Incipit tra-
ctare de donis nature assumpte in ip̄o actu vnionis
collatis. Et tria facit. Nam p̄mo ostendit plenitudi-
nem p̄fectionis xp̄i q̄sum ad gratiā affectus et scien-
tiam intellectus. Secdo obijcit in contrariū p̄ autori-
tatē canonis et soluit. Tertio replicat p̄ autoritates
sanctorū quas exponit. Primū vsq; ibi. Huic autē
sententię. Scdm̄ vsq; ibi. Alibi t̄m scriptuz. Tertium
vsq; ad finem distinctōis. In sp̄cāli sententia magi-
strat in trib⁹ p̄positōib⁹ q̄rū p̄ma ē hec. Ab hora siue
p̄ceptōis fuit in xp̄o gr̄e et sc̄ie plenitudo. Nāc maḡ
inimans. p̄ponit q̄ xp̄o fuit datus spūs nō ad mē-
suram. vt dicit Johan. iij. Et apostolus ad Coll. ij.
dicit plenitudinem diuinitatis temporaliter habitas-
se in xp̄o. Et subdit q̄ spūs alij sancti dicatur etiam
fuisse pleni gr̄a seu p̄fecti in sc̄ia. secus t̄m in xp̄o et de
eis. Qd̄ ostendit p̄ s̄c̄e. Nam sicut in capite humani
corpis sunt oēs sensus. In ceteris aut mēbris ē solū

OLXIII b

rit sapien-
tiam
sciat q̄ de-
parem cū
de q̄ null
ga illa crea-
tū ergo nec
equilē cū deo
deus. q̄m si
deo sapien-
tiam
no miam
tura. p̄dici
p̄diciū. Et
minis assump-
tia maerit.
ponat. Calli

sentus tactus: sic in xpo est plenitudo gfe sicut in oim capite. In alijs vero sanctis est gfa sicut sensus tactus in membris sub capite: qz de plenitudine christi omnes quod habet receperunt: nō tñ illam gratiā essentialiter que in xpo est: sed quodāmodo p̄similē. Secūda p̄positio est hec. Christus p̄fecisse sapiētia non dicit nisi solū q̄tum ad exteriorē effectus sapiētie ostensionē. Nam maḡ ponens objicit contra p̄re dicta sic dicens. Si xps ab initio sue cōceptionis tantam habuit donozū plenitudinē scientie et gfe: quomodo tunc verū est q̄ p̄ficebat sciētia: etate et gratia. vt dicit scriptura: Et r̄ndet q̄ xps ab initio sue cōceptionis tātā habuit donozū plenitudinē q̄ amplē recipe capax nō fuit. Scriptura tñ que ip̄m sapiētia etate et gratia p̄fecisse asserit: non vult dicere q̄ sapiētia et gratia fm̄ xpi p̄fectum sunt aucte i xpo sed dicere intendit q̄ sicut xps ip̄aliter in etate p̄oficiebat: ita dicta dona in initio sue cōceptionis sibi collata ad salutē hominum ostendebat. vnde patet q̄ p̄ficebat alijs et non sibi: sicut rector ecclesiasticus dicit. p̄ficere in cura sibi tradita alijs. p̄ficiētibz p̄ ip̄m. Tertia p̄positio est hec. Scdm̄ duplicē quam xps habuit sciētiā nō p̄fecit nisi solū fm̄ hominum op̄inonē seu exteriorē apparentiā. Nam maḡ in suans objicit contra p̄dicta cuiusmodi fuit q̄ xps in b̄mōi donis nō p̄fecit: et p̄ autoritatem Amb. di. in xpo fuisse duplicē sensum seu sapiētiā. s. creatam et increatā: et q̄ xps sapia creata seu sensu hominis p̄fecit sicut etatis incrementū sumpsit: hoc p̄bat etiam p̄ hoc q̄ in Esa. dicit. Et puer anteq̄ nosceret p̄rem vel matrem accepit spolia samarie. Sed magister respondēdo dicit q̄ autoritas b. Amb. qua dixit christum p̄fecisse sensu hominis nō est aliter intelligenda q̄ q̄ p̄fecerit fm̄ op̄inonē: et q̄ dicitur patrem et matrem ignorasse. dicit non aliter esse intelligendū nisi q̄ similitudinariē ad m. dū ignorantis se habuit et sic nō p̄fecit nisi fm̄ exteriorē apparentiā. Et tñ in speciali.

Si anima xpi habuerit sapiētiā parem cū deo. et si omnia scit que deus.

Queropus

est cum anima xpi esset sapiens sapiētia gratuita: vtrū habuerit sapiētiā equalē deo siue oim reruz sciētiā habuerit vel habeat. i. vtrū oia sciat q̄ deus scit: Quibusdam placet q̄ nec parem cū deo habeat sciam: nec oia sciat q̄ deus: qz i nullo creatura equalē creatori: Lū ḡaia illa creatura sit. in nullo equalē creatori: ergo nec in sapiētia. Nō ergo habet equalē cū deo sapiētiā: nec scit omnia que deus. Item si anima illa equalē habet cū deo sapiētiā: non ergo deus in omni bono maiorē habet sufficiētiā q̄ eius creatura. Inducit etiam autoritates ad idem p̄bandū. At em̄ p̄pheta ex persona hominis assumpti. Admirabilis facta est sciētia tua ex me. et non potero ad eam. Ad exponens Cassiodorus ait: Veritas huma-

ne conditionis ostendit: qz assumptus homo diuine substantie nō pōt equari vel in sciētia vel in alio. Ap̄lus etiam ait: Nemo nouit que sunt dei nisi spiritus dei: q̄ solus scrutat oia etiam p̄funda dei. Ihs alijsq̄ pluribus rationibus et autoritatibus nititur qui animam xpi asserunt nec parē cū deo habere sciētiā: nec omnia scire q̄ deus scit. Quia si oia scit que deus. Scit ḡ creare mundū: scit etiam creare seip̄am.

Responsio questionis diffinitiuā continens sententiā.

Quibus respōden

tes dicimus etiam xpi p̄ sapiētiā gratis datam in verbo dei cui vnita est: qd̄ etiam p̄fecte intelligit omnia scire que deus scit: sed nō omnia posse que potest deus: nec ita clare et p̄spicue oia capit vt deus: et id̄ non equalē creatori suo in sciētia. Et si oia sciat q̄ et ip̄e: nec est eius sapiētia equalis sapiētie dei: qz si illa multo ē dignior: digniusq̄ et p̄fectius oia capit q̄ illius anime sapiētiā: ergo et in sciētia maiorē h̄z sufficiētiā deus q̄ anima illa q̄ dignior est omni creatura. Illud vero apostoli qd̄ inducunt. Nemo nouit que dei sunt: nisi spiritus dei qui solus scrutat omnia p̄ nobis facit. Ad hoc em̄ addidit ap̄ls: Nos autē spirituz dei habemus: vt p̄ sp̄m̄ dei quē habebat p̄funda se scire ostenderet. Sed anima illa p̄ omnibus sp̄m̄ dei habuit cui sp̄s non est datus ad mensuram: vt ait Jobes euāgelista: Dona ergo sp̄s sancti sine mensura habuit. ergo et sapiētiā. Omnia ergo sciuit anima illa. Si enim quedam sciuit: q̄dam nō: non sine mensura sciētiā habuit. Sed sine mensura sciētiā habuit. Scit ergo omnia. Fulgentius etiam in sermone quodam multa inducit quibus asserit animam illā rerū omnīū sciētiā habere vtēs autoritate apostoli dicentis: In quo sunt omnes thesauri sapiētie et sciētie absconditi. Ad etiam ratione pōt p̄bari sic. Nichil scit aliquis quod eius anima ignorat. Sed xps fm̄ oim cōcessionem omnia scit. ḡaia eius oia scit. Ad id vero qd̄ dicunt si omnia scit. ergo scit creare mundū vel se ip̄am. Respondemus q̄ sciētiā h̄z mūdum creandi: sed non potentia et creandi animam: et scit quomodo deus seip̄m̄ creauit. habet ergo sciētiā sui create: sed nō

Fulgentius.

DI. XIII

Opinio quorundam. Responsiones inducunt. Cassiod.

ne vel... de ipa... scia: istum... sapi... eter... in... onis... et... tantū... pater... ero est... accepit... a carne... opione... scius... c... ufa... p̄ficebat... vnde... in sensum... us expers... trem igno... nec p̄m... Sed ita... hūz homi... is p̄fice... us sensus... im op̄inot... dicit igno... debeat et q̄re... ct.

sui creande: qz nō est creanda sed creata.

**Quare deus non dedit ei potētā
omniū vt sciētā.**

Si vero queritur

quare deus non dederit ei potētā faciē-
di oīa vt sciam? Responderi potest: qz na-
turaliter capax est sciētē: 7 ideo id 2grue
ei datū est sine mensura: cuius ip̄a natura/
liter capax est. Non est autē ei datum posse
omnia facere que deus facit: ne oīpotens
7 p hoc deus p̄taret. Verumtamē forte
nec potētā faciēdi oīa ei deus p̄tare po-
tuit: 7 si potētā faciēdi aliqua que nō fa-
cere potest. Scit ergo anima xp̄i omnia q̄
deus scit in verbo dei: quod liquidius 7 p̄-
sentius omni creatura p̄templat vt ei vni-
ta: in quo etiā angeli 7 que dei sunt 7 que
futura sunt cognoscunt.

**Quō intelligenda sint quedā ver-
ba Ambrosij sup Lucam.**

Sed nulla aīa non

habet tantā potētiam: quantam et deus
nec homo assumptus tantam potētā q̄-
tas 7 deus: quomō ergo intelligatur illud
Ambrosij super Lucā vbi angelus dēna/
scituro filio virginis ait: Hic erit magnus
7 filius altissimi vocabitur. Non ideo in-
quit erit magnus: q̄ ante partum virginis
magnus non fuerit: sed qz potētā quam
dei fili⁹ naturaliter habet homo erat ex tē-
pore accepturus: vt vna sit persona hō et
de⁹. Ecce apte dicit q̄ homo erat acceptu-
rus ex tempore potētiam: quāz dei filius
habuit naturaliter. Sed si homo acceptu-
rus erat illam potētiam. ergo vel p̄sona
vel natura hominis. Sed p̄sona nō: qz sp̄
habuit 7 habz: ergo natura. Si natura: er-
go anima. Nam de carne constat q̄ accipe
nō posset. Ad quod dicimus illud esse ac-
cipiendum de p̄sona: sed non inq̄tum est
dei: imo inq̄tus est p̄sona homis. Una est
enī p̄sona dei 7 homis: et filij dei et filij ho-
minis. Huc inq̄tum dei p̄sona est: semp et
naturaliter oīpotētā habuit: s̄ inq̄tū
est homis: non semp fuit. Illa ergo p̄sona
que semp fuerat dei: futura erat hoīs per-
sona: 7 fm hoc q̄ futura erat hominis per-
sona: acceptura erat ex tpe potētā quam

naturaliter et semp habuerat inq̄tum dei
p̄sona. Scdm hanc distinctionē illud 7 si-
milis sane possit accipi. Que distinctio in
pluribus questionum articulis est necessa-
ria aduersus quorūdam pplexam verbosi-
tatem. Sed cū de rebus constat: in verbis
frustra habet controuersia.

Ista est distinctio decimaquarta
huius tertij libri. In qua mgr postq̄ egit de plenitu-
dine p̄fectionis xp̄i quantum ad gratiam 7 sciētā:
compar p̄fectionem inq̄tum est hominis ad diuinā.
Et tria facit. Nam p̄mo inquit an christi aīa sciat
omnia que scit deus. Secundo quare anima christi
non habeat oīpotētiam sicut habet omniū sciēt-
iam. Tertio excludit quandam obiectionem in con-
trariū factam. P̄mū facit vsq̄ ibi. Si vero querit
Secundū vsq̄ ibi. Sed si anima illa. Tertium vsq̄
ad finē distinctionis. In speciali sententia magistri
stat in tribus p̄positionibus quarum p̄ma est hec.
Licet pater dedit xp̄o fm aīam oēm sciētā: eisdem
tamen cōmunicare non potuit oīpotētā. Hanc
magister ponens querit. Utrum anima christi habe-
at sciētiam seu potētā equalem deo: 7 vtrum aīa
xp̄i scit omnia que scit deus? Et respondendo dicit:
q̄ fm quorūdā opinionē anima xp̄i nō habet equa-
lem sapientiam cum deo: nec scit omnia que scit de⁹:
eo q̄ aīa xp̄i sit creatura: 7 nulla creatura sit equa-
lis deo: vel possit equari deo. Et confirmat hoc au-
toritate Cassiodori qua dicit: q̄ si aīa christi sciret
omnia que scit deus: sequerē q̄ sciret seipam: imo
totum mundū creare. cum hoc sciat deus: s̄ hoc est
absurdum: ergo ex quo sequitur. Postea ponit ma-
gister opinionem p̄p̄iam dicens animam xp̄i p̄ sapi-
entiam sibi gratio collatā in verbo cui vnita est scire
omnia que scit verbū. i. deus. Et subdit q̄ Quis sci-
at omnia que deus scit: non tamē potest omnia que
deus potest. Ex ista tñ omniū sciētia anima christi
non equat scire dei: qz anima christi nō ita clare scit
oīa sicut deus. Et etiā licet equal scie dei quo ad nu-
merū scitoz: non tñ equal sibi in modo sciendi. Ad
aut aplūs dicit: Nemo nouit que sunt dei: nisi sp̄s
dei. Istis dicitis non obstat: imo arguit p̄positum:
qz intelligit de sp̄i qui datus est xp̄o non ad mensu-
rā. Etiā magister p̄bat p̄positum suū tali ratione.
Nullus aliquid scit qd anima e⁹ ignorat: sed christ⁹
fm omnes doctores scit oīa. igit eius anima scit om-
nia. Ad argumentū oppositū oppositiōis quo dicit
q̄ si aīa xp̄i sciret oīa: sciret creare mundū 7 seipam.
Respondet etē q̄ aīa xp̄i habet sciētā creandi: s̄
non potētā: qz scit quō mūdus est creatus 7 se esse
creatā 7 nō creandā. Secda p̄positio est hec. Conce-
dimus catholice xp̄i animā non habuisse oīpotē-
tiam. Hec p̄positio est scda p̄. p̄positionis p̄missa
quā magister insinuas querit: Cur aīa xp̄i nō hz po-
tētā oīa faciendi sicut potētā oīa cognoscēdi? Et
rūdet q̄ hō ē id: qz fuit naturalitē capax oīs sciē: non
tñ oīs potētē. Tertia p̄positio est hec. Mgr p̄cedit
q̄ dei fili⁹ fm q̄ hō oīpotētā q̄s accepit. Hanc
mgr insinuat autoritate Ambrosij dicentis super il-
lo verbo Lu. j. Hic erit magn⁹ 7 fili⁹ altissimi voca-
bitur: dicit magnus erit: qz potētā quā fili⁹ dei na-
turalitē hz: hō erat ex tpe acceptur⁹. Ex ista autori-
tate arguit sic. Si hō erat illam potētā acceptur⁹:
vel igit p̄sona vel natura: nō p̄sona: quia illa habet
7 semper habuit sapientiam illā: igitur natura: 7 p̄
consequens anima: cum caro talis potētē nō sit ca-

par. Et rñdet q ly hō in autoritate illa supponit p psona xpi nō in q̄tum est psona dei: sed hoīs: que tñ vna ⁊ eadē est: sed sicut dicit psona filij dei que semper fuit hō: psona in tempore esse cepit. Sic psona filij in q̄tū erat futura a psona hoīs: erat potentia illam de tempore acceptura: tñ naturaliter semp habuit ⁊ psona chulsi omnipotentia quodāmodo accepit. Et tñ in speciali.

De hoīs defectib⁹ quos assumpsit xps in humana natura. a

Illud quoqz

ptermittendū non est q̄ dei filius naturā hominis accepit passibile: animam passibilem carnem passibile ⁊ mortalem. Et enim p/baref verum corpus habere: suscepit defectus corpis: famē: sitim: ⁊ hmōi. Et vt veram aiām pbaref habere: suscepit defect⁹ anime. s. tristitiā: timorē: dolorē ⁊ hmōi. Omnis autē sensus anime est. Nō eñ caro sentit: sed anima vtens corpe velut instrumento. Unde Aug⁹. sup. Gen. in lib. xij. Nō corpus sentit: sed anima p corp⁹ quo velut nuncio vtit ad cōfirmandū in seipā quod extrinsecus nunciat. Sicut ergo anima qd foris est p corpus tanq̄ p instrumentum vidit ⁊ audit: ita etiam p corpus que dam sentit mala que sine corpe nō sentiret: vt famem: ⁊ sitim ⁊ hmōi. Unde nō imerito defectus corporis dicunt. Quedam autē nō p corp⁹ imo etiaz sine corpe sentit: vt est timor ⁊ hmōi. Sentit ḡ anima dolores sed quosdam p instrumentū corpis: quosdā vero nō. Suscepit autē xps sicut veram naturā hoīs ita ⁊ veros defect⁹ hominis: sed nō omnes. Assumpsit eñ defectus pene: sed non culpe. Nec tñ omnes defectus pene: sed eos omnes quos hōi euz assume re expediebat ⁊ sue dignitati nō derogabat. Sicut eñ ppter hoīem hō fac⁹ est: ita ppter eū hoīs defect⁹ suscepit. Suscepit. n. denfo: vt de suo nob tribueret vt nrm tollereret defectū. Suscepit eñ nostrā vetustate. vt suā nobis infunderet nouitate. Sim plam ille accepit vetustatem. i. pene: vt nostrā duplā psumeret. i. pene ⁊ culpe.

Qualiter accipiendū sit illud qd ait Leo papa. b

Tradit autoritas

q̄ dñs noster in se suscepit oīa infirmitatis nre: pter peccatū. qd nisi accipiat de illis

tñ q̄ eū sumere p nobis oportuit: nec dedecuit: fallum esse pbabit. Non eñ assumpsit ignorantia aliquā: cum sit ignorantia qdā que defectus est nec pctm est. s. ignorantia inuincibilis. Nā vincibilis peccatū est. Si tñ de his est que nobis expedit scire. Sūt eñ qdam quorū scientia nō affert vel ignorantia nō impedit salutē: ⁊ forte taliū rerū ignorantia defectus nō est. Cōstat autē nobis esse ignorantia atqz difficultatē volēdi vel faciēdi bonū: que ad miserā nostram ptinet. Vñ Aug. in li. iij. de libe. arbitrio. Approbare inq̄t falsa p veris: vt erret iustus ⁊ resistente atqz torquēte dolore carnalis vinculi nō posse a libidinosi optib⁹ tēperare: nō est natura instituti hoīs: s. pena damnati. Ex qua miserā peccatib⁹ iustissimi inflicta liberat dei gratia: qz sponte homo libero arbitrio cadere potuit: non etiā surgere. Ad quaz miserā ptinet ignorantia ⁊ difficultas quā patit oīs hō ab exordio natiuitat sue: nec ab isto malo q̄sqz nisi grā dei liberat. Ecce euidēter dicit hic Aug⁹. Ignorantia q̄ q̄sqz inuitus falsa p veris approbat: ⁊ difficultatē qua nō pot se tpare a malo: ad miserā nram ptinere: ⁊ penā esse hominis. Hec autē xps nō habuit. Non ḡ accepit omnes defect⁹ nostre infirmitatis preter peccatū.

Q̄ ignorantia talis et difficultas non sit peccatū. c

Bed forte aliquis

dicit illa esse peccatū. Cui obutat illud qd Aug⁹. tradere videt h. s. deū inculpabilē an pctm in exordio pditōis hōi potuisse idere vt essent ei naturalia. ita in li. retract. inquiring. Ignorantia ⁊ difficultas etiā si essent hoīs pmozdia naturalia. nec sic esset culpandus deus: sed laudādus. Sed si hoc hō in pmozdio naturalr habuisset: nū qd essent in eo defectus ⁊ pene? Si defect⁹ vel pena ei indita fuisset an pctm: iuste cū eo agi videret si an culpam sentiret penaz. Ob hoc sane dicimus illa nō fuisse defect⁹ vel penas si naturalit hōi infuissent: sicut nō fuit hōi an pctm nōdum grām adepto defectus siue pena non posse pficere. Sed postqz grām recepit p quaz pficere potuit ⁊ ad rps pfecit: eamqz culpa sua post amī sit: simulqz pficēdi facultatē pdidit: defectus fuit ei ⁊ pena nō posse pficere. s. malū declinare ⁊ bonum facere. Omnes ḡ defectus nostros suscepit xps pter pctm quos

Augusti.

Augusti.

DI.XV

Aug. in li. de trini. de hoīs defectib⁹ quos assumpsit xps in būana natura.

ei cōueniebat suscipere: et nobis expediebat
Sunt enim plura egritudinum genera et corporum
vitia: a quibus omnino immunis extitit.
Quos enim defectus habuit: vel ad ostensio-
nem vere humanitatis ut timorem et tristitiam,
vel ad impletionem operis ad quod venerat: ut
passibilitatem et mortalitatem: vel ab immortalitatis
desperatione spes nostram erigendam ut mor-
tem suscepit. Hos autem defectus non conditionis
sue necessitate: sed miserationis voluntate sus-
cepit. Quos quidem habuit defectus sicut et
nos: sed non eadem causa. Nos enim ex peccato origi-
nali hos defectus trahimus: sicut apostolus insinu-
at dicens. Corpus quidem propter peccatum mortuum
est. id est necessitatem moriendi habet in se. Chri-
stus autem non ex peccato homini habuit defectus.
quod sine peccato est conceptus et natus et in terris
conuersatus. Sed ex sola miserationis volun-
tate de nostro in se transfudit veram infirmi-
tatem sicut accepit veram carnem quam sine
omni infirmitate assumere potuit: sic absque
culpa eandem suscepit.

Aut orationibus probat christum secundum homi-
ninem vere dolores sensisse et timu-
isse contra quosdam hoc negantes. O

Sed quod nonnulli de

sensu in passione humanitatis christi male sensisse
se inveniunt: afferentes similitudines atque
imaginem passionis et doloris christum homi-
nem pertulisse: sed nullum omnino dolorem vel passi-
onem sensisse. Autoritatum testimonium eos con-
vincentes indubitabile faciamus quod supra di-
ximus. Prophetam Esaiam dicit. Vere lingua
res nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse por-
tauit. Et veritas ipsa in euangelio ait: Tri-
stis est anima mea usque ad mortem: ubi etiam le-
gitur: Cepit Iesus pauere et tedere. Pro-
pheta etiam ex persona christi ait: Repleta est ma-
lis anima mea. Ad exponendum Augustinus inquit: Non
vitiis et peccatis: sed humanis malis. id est. dolo-
ribus repleta fuit anima christi quibus ipsa com-
paratur carni. Non enim dolor corporis potest esse sine
anima. Dolere autem anima etiam non dolere corpore
potest. Hos autem humane infirmitatis affectus
sicut ipsam carnem ac mortem non conditionis ne-
cessitate: sed miserationis voluntate suscepit.
Ambrosius etiam in libro. iij. de tri. ait: Scriptum est.
Pater si possibile est transeat a me calix iste
Timet ergo christus: et dum Petrus non timet chris-
tus timet. Petrus dixit: Aniam meam ponam
pro te. Christus dicit: Anima mea turbatur
Utrumque verum est et rationis plenum quod et ille qui

Ambro.

est inferior non timet: et ille qui superior est gerit
timoris affectum. Idem in eodem. At homo
turbatur: ut homo flet: ut homo crucifigitur: pro
naturam hominis et tediauit et resurrexit. Non
turbatur eius virtus. Non turbatur eius diuini-
tatis: sed turbatur anima: secundum humane fra-
gilitatis assumptionem. Nam qui suscepit
animam: suscepit etiam anime passionem. Non
enim eo quod deus erat aut turbatur aut mori pos-
set. Idem in eodem. Suscepit tristitiam meam.
Confidenter tristitiam nomine quam crucem predico
Et homo habuit tristitiam quam in eo suscepit
affectu: mihi compatitur: mihi tristis est: mi-
hi dolet. Ergo pro me et in me doluit: quod pro se
nihil habuit quod doleret. Dolet igitur do-
mine Iesu vulnera mea non tua: quod tu non
pro te: sed pro me doles. Hieronymus in
explanatione fidei ait: Nos ita dicimus ho-
minem passibilem a dei filio susceptum: ut
deitas impassibilis permaneret. Passus est
enim filius dei non putatiue: sed vere omnia
que scriptura testatur: secundum illud quod patitur
poterat. id est secundum substantiam assumptam. Licet
ergo persona filii suscepit passibilem hominem:
ita tamen eius habitatione secundum substantiam
sua nihil passa est: ut tota trinitas quam impassibilis
necesse est confiteri. His aliisque autori-
tatum perspicuum fit christum vere passibilem affir-
misse hominem: atque in eo defectus et affectus
nostre infirmitatis suscepisse: sed voluntate
non necessitate conditionis.

Hic ponit que predictis aduersari
videntur.

Quedam tamen re-

periunt in sanctorum tractatibus que promissis
aduersari videntur. Nam super illum locum
psalmi. Clamaui et non exaudies Augustinus. tra-
dere videtur christum nec vere timuisse: nec vere
tristatus esse dicens sic. Quomodo hoc dicit
Qui peccatum non fecit: nec inuentus est
dolus in ore eius: sed de nobis corpe suo hoc
dicit. Corporis enim sui. id est. ecclesie gere-
bat personam: sicut et alibi cum dixit: Transe-
at a me calix iste: pro nobis loquitur: nisi forte
putetur timuisse mori: sed non vere time-
bat dominus pati tertia die resurrecturus
cum arderet Iudaeus dissolui et esse cum chris-
to. Non enim fortior est miles quam imperator.
Adhuc enim coronandus gaudet mori:
et dominus coronaturus timet mortem.
Sed infirmitatem nostram representans pro suis
infirmis qui timent mori hec dixit. Hoc

Hiero.

Augusti

Quia sola vo-
luntate hos de-
fectus suscepit
non necessitate
conditionis.

Hiero. super
euangelium.

Illorum erat. Hiero. etiā ait: Erubescant q̄
putant saluatore timuisse morte ⁊ passiois
pauore dixisse: transeat a me calix iste.

Determinatio auctoritatū. f

De aut in sacris li-

teris aliqua aduersa diuersitas esse pute-
barū auctoritatū verba in hunc modū acci-
pienda dicimus: vt nō veritatē timoris et
tristicie vel ppassionē sed timoris ⁊ tristi-
cie necessitatem et passionē a christo remo-
uuisse intelligant. Habuit em̄ xp̄us verum
timorē ⁊ tristiciam in natura hominis: sed
non sicut nos qui sumus mēbra ei⁹. Nos
em̄ causa peccati nostri his defectibus ne-
cessario subiaccm⁹: ⁊ in nobis sunt isti de-
fectus fm̄ ppassionē ⁊ passionē sed in chri-
sto nō nisi fm̄ ppassionē. Sicut em̄ in pec-
catis gradus quidā notant ppassio ⁊ pas-
sio: ita ⁊ in his penalibus affectibus. Affi-
citur em̄ q̄s interdū timore vel tristicia ita vt
mentis intellectus nō inde moueatur a recti-
tudine vel dei cōtemplatione: ⁊ tunc pro-
passio est: aliquādo vero mouetur ⁊ turbatur
tunc passio est. Christus vō nō fuit ita tur-
batus in anima timore vel tristicia vt a re-
ctitudine vel dei cōtemplatione aliquate-
nus declinaret: fm̄ quē modū intelligitur
cum dicitur non timuisse vel tristis fuisse.

De passioe et
ppassionē et
moris ⁊ tristi-
cie.

Hiero. super
Matth.

Unde Hiero. sup̄ Matth. vbi legitur. Le-
pit tristari ⁊ mestus esse. Ut veritatē inq̄t
p̄baret assumpti hominis vere tristatus
est sed nō passio ei⁹ dominatur animo: ve-
rū ppassio est. Unde ait: Lepit cōtristari:
aliud est em̄ tristari: aliud incipere tristari.
Quod est: aliter tristari quis per pro-
passionem: aliter p passionem. Ideoq̄ fm̄
hanc distinctionem aliqui dicunt xp̄us non
vere timuisse: aliqui vere timuisse: q̄ verū
timorem habuit ⁊ tristiciā: sed nō fm̄ pas-
sionem: neq̄ ex necessitate cōditionis. Uñ

Aug. sup
Iohannē

Aug. ex his causis volēs assumi dictorū
intelligentiā: dicit xp̄m nō vere timuisse: vt
tristatū esse ⁊ incōtinenti verā tristiciā ha-
buisse. In his verbis infirmos in se p̄signās
dñs ait: p̄deter si fieri potest transeat a me
calix iste. Non enī vere timebat dñs pati
tertia die resurrecturus: cū arderet p̄deter
dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Iste gaudet coronā
dus: ⁊ tristis est dñs coronatur⁹. Ecce hic
videtur tristiciā ⁊ timorem a xp̄o remouere.
Cōtinuo autē subiūxit: sed tristiciā sic assū-
psit quō carnem. Fuit em̄ tristis sicut euā-

gelium dicit. Si em̄ tristis nō fuit cū euā-
gelista dicit: Tristis est anima mea ⁊c. er-
go ⁊ quando dicit: dormiuit Iesus. Non
dormiuit: vel quādo dicit manducasse: nō
manducauit: ⁊ ita nihil sanuz relinquitur
vt dicatur etiam q̄ corpus non erat verum.
Quicquid ergo de illo scriptum est: verum
est ⁊ factum est. Ergo ⁊ tristis fuit: sed vo-
luntate tristiciam suscepit veram: quomō-
volūtate carnē verā. Aperte noscitur eūde-
sibi in his verbis cōtradicere nisi varias
dictorū discerneret causas. Ex quib⁹ intel-
ligentia verborū assumenda est. Si em̄ dis-
cernatur intelligentie causa p̄dictorū verbo-
rū nihil occurrit cōtradictionis.

**De quibusdā hylarij captul' val-
de obscuris que vident cōi sentē-
tie obuiare.** S

Verūtamenē magis

mouent ac difficilioz afferunt questionem
verba hylarij q̄bus videtur tradere ict⁹ et
vulnera ⁊ hmoi: sic in xp̄m incidisse: vt pas-
sionis dolore nō incuteretur: sicut telum tra-
ctum p̄ aquam vel ignem vel aera ea facit
q̄ ⁊ cū trahitur p̄ corpa animata: q̄ p̄forat ⁊
compungit: non tñ dolore ingerit: q̄a non
sunt ille res doloris capaces. Ita et corp⁹
xp̄i sine sensu pene vim pene excepisse dicit:
q̄ sicut corpus nostrū nō habet talē natu-
rā: vt valeat calcare yndas. ita corp⁹ xp̄i
dicit non habuisse naturam nostri doloris
quia non habuit naturam ad dolendum.
Sic enim sic in. x. libro de tri. Unigenitus
deus hominem verum fm̄ similitudinem
nostri hoīs non deficiens a se deo sumpsit.
In quo quib⁹ aut ictus incideret aut vul-
nus descenderet: aut nodi p̄currerent: aut
suspensio eleuaret. afferent quidē hec impe-
tū passionis: nō tamē passionis dolore in-
ferrent vt telum aliquod aquam perforās
vel ignem compungēs. vel aera vulnerās
omnes q̄dem has passiones nature sue in-
fert vt p̄forat: vt compungat: vt vulneret:
sed naturam suam in hoc passio illata nō re-
tinet: dū in natura non est vel aquam fora-
ri vel pungi: ignem vel aera vulnerari: q̄-
uis natura teli sit ⁊ vulnerare ⁊ compunge-
re ⁊ forare. Passus quidem xp̄s est dū ce-
ditur: dū suspenditur: dū moritur. sed in corp⁹
irruens passio: necnō fuit passio: nō tamē
naturam passionis exercuit: dum ⁊ penali

Hylarius.

mysterio pena defuit: et virtus corporis sine sensu pene vim pene in se deficiente excedit. Habuit sane illud dicitur corpus doloris nostri naturam. Si corpus nostrum id naturam re habet. ut calcet vndas et fluctus desuper: nec clausa domus obstaculis arceatur. At si dominici corporis solam ista natura sit ut ferat in humidis et sistat in liquidis et structa transcurrat: quid pro naturam humanam corporis carnem ex spiritu sancto conceptam iudicamus? Caro illa de celis est: et homo ille de deo est: habens ad patiendum corpus et passus est. Sed naturam non habens ad dolendum. Idem in eodem. Videamus an ille passionis ordo infirmitatem in domino doloris permittat intelligi: dilatis enim causis ex quibus metus domino heresis ascribit: res ipsas ut geste sunt conferamus. Nec enim fieri potest ut timor eius significet in vobis cuius fiducia continuatur in factis. Timuisse ergo: heretice passionem videtur. Sed ob ignorantie huius errorem Petrus et Sathanas et scandalum est. An ne timuit mori: quod armatis obuius prodijt: et in corpore eius infirmitas fuit. Ad cuius occursum perstrata persequentium agmina supinatis corporibus conciderunt. Quas ergo infirmitatem dominicam huius corporis credis: cuius tantam habuit natura virtutem? Sed forte dolorem vulnerum timuit. Quem rogo o tu dominice infirmitatis assertor: penetrantis carnis clauis habuit terrorem: qui excisam aurem solo restituit tactu. Producing hec aurem manus clauum dolet: et sentit vulnus quod alteri dolorem vulneris non reliquit. Hungere carnis metum tristis est cuius tactu caro postcedem sanatur. Item collatis ergo dictionibus gestorumque virtutibus demonstrari non est ambiguum in natura corporis eius infirmitatem corporee nature non fuisse: et passionem illam licet corpori illata sit: non tamen naturam dolendi corpori intulisse: quod licet forma corporis nostri esset in domino: non tamen vitiose infirmitatis nostre forma erat in corpore quod ex conceptu spiritus sancti homo progenit. Audisti lector verba Hieronymi quibus dolorem excludere videtur. Sed si excussa sensus et impietatis hebetudine permisisse diligenter intendas: atque ipsi scriptura circumstantiam inspicias dictionum rationem atque virtutem percipere utcumque poteris et intelligentiam arguere non attemptabis. Intelligentur enim ea ratione dixisse dolorem passionis in christum non incidisse: et virtutem corporis christi sibi excepisse vim pene sine sensu pene: quod doloris causam et meritum in se non habuit: quod videtur

detur notasse vbi ait. Non habens naturam ad dolendum: et ideo non iudicanda est caro illius secundum naturam nostri corporis: nec in eodem dominum habuit passio. Ita etiam non habuit naturam ad timendum vel tristandum quod non habuit talem naturam in qua esset causa timoris vel tristicie. Itaque necessitas timendi non fuit in eo sicut est in nobis. Nec natura doloris fuit in eo sicut est in nobis. Tristitiam tamen in eo fuisse sequenter asserit: si causam eius extitisse: non suam mortem: sed defectum Petri et aliorum apostolorum. Dicit enim christum non propter mortem: sed usque ad mortem triste fuisse. His verbis. Interrogo quid sit christum triste esse usque ad mortem: et tristem esse propter mortem. Non enim eiusdem significationis est triste esse propter mortem: et usque ad mortem. Quia vbi propter mortem tristitia est: illic mors causa tristicie est. Vbi vero tristitia usque ad mortem est. Mors non tristicie causa est sed finis. A deo autem non propter mortem suscepta est tristitia: ut sit destituta pro mortem. Non ergo sibi tristis est: sed illis qui in scandalo pro infirmitate carnis erant futuri: quos monet orare ne inducantur in temptationem: quod autem polliceri erant se non scandalizari.

Ista est distinctio. xv. huius tertij libri et secundus tractatus huius libri. In quo quidem tractatu postquam magister egit de eterni verbi incarnatione. Agit de eiusdem verbi incarnatione passione. Et tria facit in presenti distinctio: in qua agit de defectibus a christo assumptis. Nam primo ostendit quos defectus verbis cum humana natura assumpsit. Secundo rationem huius assumptionis reddit. Tertio circa hoc quod dicitur errorem repellit. Primum facit usque ibi. Nos autem defectus. Secundo usque ibi. Sed quod nonnulli. Tertium usque ad finem distinctio. In speciali sententia magister stat in tribus propositionibus: quarum prima est hec. filius dei carnem passibilem et animam pro nobis assumpsit: et omnes defectus quos sue dignitati et nostre salutis congruere nouit. Hanc magister insinuat. Pponit primo quod filius dei naturam humanam passibilem tam quo ad corpus quam quo ad animam assumpsit: et ut probaretur habere verum corpus et veram animam: assumpsit cum natura ipsius defectus nature: ut famem: sitim: tristitiam: timorem et huiusmodi: quorum quidam dicuntur defectus anime: ut tristitia et timor. Alij corporis: ut fames sitis: et huiusmodi. An vltimus concludit quod verbis assumpsit defectus pene: sed tamen illos quos ipse pro redemptione generis humani congruebat assumere: et sua dignitate decebat. Et subdit quod si scriptura inuenitur quod filius dei omnes nostras infirmitates assumpsit propter peccatum: hoc intelligendum est de defectibus que sue dignitati non derogant: non enim assumpsit ignorantiam que quicquid solum est pena seu defectus et non culpa. neque assumpsit difficultatem ad bene operandum quod tamen spectat ad nostram miseriam et defectum. et propter quod non assumpsit omnes penales defectus anime. Similiter etiam non assumpsit omnes defectus corporis quod non assumpsit plures egritudines et vitia corporis. Unde tandem concludit quod omnes defectus assumpsit quos cum decebat et nobis pertinebat ipsum accipere

De tristitia christi et eius causa secundum eundem.

Hylarius in li. de synodis. Cum hec passionum genera infirmitatem carnis afficiant: de tamen huius caro facta non potuit ad se demutari esse patiendo: huius enim qui caro facta est huius se passioi subdidit non tamen demutari est passibilitate patendi. Nam pati potuit et passibilis esse non potuit: quod passibilitas nature infirme significationis est: passio autem corporis est que sit illata passio.

In p. di. 2. moralis.

(117)

infirmitas est autem passio non moriendi. Et autem moriendi. De appetitu ambigui non quod sit in eo illa illa in nobis non esse sed necessitatem etiam moriendi. Et autem moriendi non propter appetitum sed propter naturam. Et autem moriendi non propter naturam sed propter naturam.

quos quidem accepit: vel ad ostensionē vere huma-
 nitatis: vt timorem vel tristitiam: vel adimpletionē
 opis ad quod venit. s. humane redemptōis: ppter
 qd assumpsit passibilitatem corpis vel ad erectionē
 nostre spei in gloriam immortalitatis: vt mortē cor-
 poris. Secūda ppositio est hec. Christus n̄ as in-
 firmitates non accepit coacta necessitate: sed sue mi-
 serationis spontanea voluntate. Hanc magister infi-
 nuans dicit xpm h̄mōi defectus non assumpsisse si-
 cut talibus necessitate subiaceret: sed ex miseratiōe
 sue voluntatis sponte eos assumpsit. Nā nos ex pec-
 cato originali eos contrahimus: imo vitare nō pos-
 sumus. Christus autem peccatum h̄mōi non contra-
 xit nec actuale cōmisit: ideo ex debito seu necessitate
 sue conditionis ip̄os habere non debuit. Tertia
 ppositio est hec. Et heretici humanā naturā in xpo
 passibilitati fore subiectam negant: sic ip̄m christum
 fm carnem impassibilem fore asserunt. Quod magi-
 ster ostendit esse falsum diuersis sacri canonis et san-
 ctorum autoritatibus que patēt in textu. Et subdit
 postea quosdam autoritatū declarationē. s. Augu-
 stini et Hiero. que vidēt dicere qd xpus non timuit:
 nec tristat⁹ extitit. i. nec tristatus fuit: dicens eos vel-
 le dicere qd xpus nō timuit nec tristatus fuit coacta
 necessitate sicut nos q̄m timem⁹ vel tristamur: sed
 spontanea et libera volūtate. Et voluit dicere xpm
 nō timuisse vel tristatū fuisse fm passionē sicut nos
 qd vicijs p̄ h̄mōi passiones a sua rectitudine mens de-
 scendit et in dei p̄replatiōe impedit: sed qd timuit et tri-
 stabat solū fm p̄passionē que est q̄m sic tristitia quis
 mouet qd nō a sua rectitudine minime descendit et nec
 mens a cōtemplatione diuina declinet. Nā xps fuit
 immunis a peccō: ideo nō habuit causam h̄mōi susti-
 nendū nisi sponte vellet. Et tm̄ in sp̄ali.

An in xpo fuerit necessitas patien-
 di et moriendi que est defectus ge-
 neralis.

Icoriturque

stio ex predictis ducens origi-
 nez. Dicitur est em̄ supra qd xps
 in se n̄ os defectus suscepit: ppter peccatū.
 Est autē hois q̄dam generalis defect⁹: qui
 pctm̄ non est. s. necessitas patien-
 di et moriendi. An corpus n̄m non tm̄ mortale: s̄
 etiam mortuū dicit⁹: qd nō tm̄ aptitudinez
 moriendi: sed etiā necessitatē h̄z. Jō queri-
 tur vtrū necessitas tal̄ in xpi carne fuerit?
 De aptitudine em̄ moriendi qd in eo fuerit
 ambigū nō est: qd etiā an pctm̄ in hoie fuit
 q̄m aliq̄s in eo nō fuit defect⁹: nec ḡ morta-
 litas illa tūc in eo fuit defect⁹: qd nature ei
 erat. An etiam q̄dam talē mortalitatem in
 nobis non esse defectū nō improbe tradūt
 sed necessitatem moriendi vel patien-
 di: que etiam mortalitas dicit⁹ vel passibilitas. Di-
 citur em̄ hō nunc passibilis vel mortalis: nō
 mō ppter aptitudinem: s̄ etiā ppter neces-
 sitatem. Sed nunqd̄ hic defect⁹ fuit i chri-
 sti carne? Anima q̄ eius cū passibilis exti-

DI. XVI

Quo mortalitas
 an pctm̄ nō fu-
 it in hoie defe-
 ctus.

An illo modo
 sit in nobis.

An anima xpi
 habuit necessi-
 tatē patien-
 di.

Aug. sup Jo-
 han. euageli.

terit an mortem: nunqd̄ necessitatem pati-
 endi habuit? Si em̄ necessitas patien-
 di moriendi fuit in xpo: non videt sola volū-
 tate miseracionis defectus n̄ os accepisse.
 Ad qd dicit pot: xpm voluntate nō necessi-
 tate sue nature hos defectus sicut alios su-
 scipisse. s. necessitatem patien-
 di moriendi in anima: si-
 mul autē patien-
 di moriendi in carne. Ve-
 rum hanc necessitatem nō habuit ex neces-
 sitate sue p̄ditionis: qz a peccato immunis
 sed ex sola voluntate accepit: de n̄ra infirmi-
 tate ponens tabernaculū suū in sole. s. sub
 temporali mutabilitate et labore. Tū sup
 epistolam ad Hebr̄eos autoritas dicit: qd
 sicut homib⁹ alijs et iure et lege nature sta-
 tutus est semel mori: ita et xps eadē necessi-
 tate et iure nature semel oblat⁹ est et nō se-
 pe. Nec ideo dicit iure nature qd ex natura
 sue p̄ditōis hunc defectū traxerit: q̄ etiam
 nō puenit nobis ex natura fm qd p̄us est
 instituta: sed ex ea peccato vitata: et iō di-
 citur hic effect⁹ naturalis: qz quasi p natu-
 ra inoleuit in omnibus diffusus.

De statu hois et quid de singulis
 xps accepit.

Et est hic notandū

xpm de omni statu hois aliqd̄ accepisse: qd
 oēs venit saluare. Sunt em̄ q̄tuor status
 hois. Prim⁹ an pctm̄. Sec⁹ p pctm̄ et an
 gr̄am. Tert⁹ sub gr̄a. Quart⁹ in gl̄ia. De
 pmo statu accepit immunitatē pcti. Unde
 Aug⁹. illud Joh̄is euangeliste exponens
 Qui desursū venit sup oēs est. Dicit chri-
 stum venisse desursum. i. de altitudine hu-
 mane nature an peccatū: qz de illa altitudi-
 ne sumpsit verbum dei humanam naturā
 dū non assumpsit ip̄am culpam cui⁹ assump-
 sit penā. Sed penā assumpsit de statu se-
 cūdo et alios defectus. De tertio vero gr̄e
 plenitudinē. De quarto nō posse peccare
 et dei p̄fectam p̄templationē. Habuit eniz
 simul bona vie quedā et bona patrie. sicut
 et quedā mala vie.

Ista est distinctio. xvj. hui⁹ tertij
 libri. In qua maḡ postq̄ egit de christi patiens pas-
 sibilitate. Agit de patien-
 di necessitate. Et tria circa
 hoc facit. Nam pmo questionem quandam pponit
 Secundo eam soluit. Tertio solutionis cōfirmatio-
 nem adiungit. Primum vsq̄ ibi. Ad qd dicit potest.
 Sec⁹ m vsq̄ ibi. Et est hic notandū. Tertij vsq̄ ad
 finem distinctionis. In sp̄ali et c. quarum p̄ma est
 hec. Christus omēs defectus n̄ os assumpsit q̄ nulla
 tenus culpam vel peccatū includunt. Nec ppositio
 supra pbata est: igit suppono eam veram: cū igitur

necessitas moriendi sit defectus quidam et non culpa dubitari potest non immerito an christus etiam tale defectum assumpsit. scilicet necessitatem moriendi. De aptitudine moriendi non est dubium: quia illa etiam in homine a natura fuit ante peccatum quoniam nullus defectus in eo fuit: quia illa fuit in homine ante a naturam ante peccatum. Et respondendo ponit sententiam sancti Augustini propositio. Secunda propositio est haec. Christus qui immunis fuit a peccato suscepit necessitatem moriendi sola spontanea voluntate: et nulla coacta necessitate. Ratio huius est quia ut supradictum est christus assumpsit naturam talem quale homo habuisset in statu innocentie in quo statu non fuisset necessitas moriendi. Nam necessitas moriendi non competebat homini ex natura sue conditionis secundum quod natura primitiva fuit instituta: sed solum secundum quod postea fuit per peccatum vitata: sed tale naturam christus non assumpsit: ergo licet necessitatem moriendi non assumpsit. sponte tamen moriebatur. Tertia propositio est haec. Christus qui dicitur naturam humanam redemisse de quolibet statu hominis dimisit aliquid assumpsisse. Hanc magister ponens dicit quadruplicem esse statum hominis: quorum primus fuit ante peccatum secundum statum innocentie. Secundus fuit post peccatum ante gratiam. scilicet ante mortem christi. Tertius fuit post peccatum et sub gratia qui iam currit. Quartus erit in gloria expectans omnem misericordiam. De primo statu accepit christus peccati immunitatem. De secundo penales defectus. De tertio gratie plenitudinem. De quarto non posse peccare et deus perfecte pretemplari. Cum igitur Iesus venit in hunc mundum tanquam universalis redemptor omnium saluatorum naturam humanam assumens de quolibet horum quatuor statuum aliquid assumpsit: et ita confirmat magister auctoritate beati Augustini. Et tamen in speciali.

Si omnis christi oratio vel voluntas expleta sit. a

DI. XVII

Est predicta

considerari oportet: utrum christus aliquid voluerit vel orauerit quod factum non sit: hoc enim est

mari potest per hoc quod ipse ait: Pater si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen non quod ego volo sed quod tu vis. hic namque voluntatem suam a patris voluntate discernere videtur.

De voluntatibus christi secundum duas naturas. b

Quo circa ambigere

dum non est: diuersas in christo fuisse voluntates iuxta duas naturas: diuinam. scilicet voluntatem et humanam. humana voluntas est affectus rationis vel affectus sensualitatis: et alius est affectus anime secundum rationem alius secundum sensualitatem: uterque tamen dicitur humana voluntas. Affectu autem rationis id volebat quod voluntate diuina. scilicet pati et mori. sed affectu sensualitatis non volebat: imo refugiebat: nec tamen in eo caro contra spiritum vel deum concupiscebat. Quia ut ait Augustinus. non nullum est vitium cum caro concupiscit ad

uersus spiritum. Caro autem dicta est concupiscere quia hoc secundum ipsam agit anima sicut anima per aurem audit et per oculum videt. Caro. non. nihil nisi per animam concupiscit. Sed concupiscere dicitur cum anima carnali concupiscencia spiritui reluctat habens carnalem delectationem de carne et a carne aduersus delectationem quam spiritus habet. Ipsi autem carnalis concupiscencia causa non est in anima sola: nec in carne sola. Ex utroque enim fit: quia sine utroque delectatio talis non sentitur. Talis ergo rixa talisque perturbatio in anima christi nullatenus esse potuit: quia carnalis concupiscencia ibi esse nequiuir. Dei etiam voluntas erat et rationi placebat ut illud secundum carnem vellet: quatenus veritas humanitatis in eo probaretur. Nam qui hominis naturam suscepit: que ipsius sunt subire debuit. Ideoque sicut in nobis duplex est affectus. mentis. scilicet et sensualitatis: ita et in eo debuit esse geminus affectus: ut mentis affectu vellet mori: et sensualitatis affectu nollet: sicut in viris sanctis fit. Petro enim ipsa veritas dicit. Cum senueris extends manus tuas: et alius percinet te: et ducet te: quo tu non vis. scilicet ad mortem. Quod exponens Augustinus. dicit quod Petrus ad illam molestiam nolens est ductus: nolens ad eam venit: sed volens eam vicit: et reliquit affectum infirmitatis quo nemo vult mori: quod adeo est naturalis ut eum Petro nec senectus abstulerit. Unde etiam dominus ait: Transeat a me calix iste: sed vicit eum vis amoris. Ergo et in christo secundum humanitatem et in membris eius geminus est affectus: vni ratio nis charitate informatus: quo propter deum quis mori vult: alter sensualitatis carnis infirmitati propinquus et ei coniunctus quo mors refugitur. Et enim Augustinus ait: Paulus mentis ratione cupit dissolui et esse cum christo: sensu autem carnis refugit et recusat: hoc habet humanus affectus: quoniam qui diligit vitam odit mortem. Secundum istum affectum christus mori noluit: nec obtinuit quod secundum istum affectum petijt.

Autozitatibus probat diuersas in christo voluntates. c

Ex affectu ergo hu-

mano quem de virgine traxit volebat non mori et calicem transire orabat. Unde Beda Beda orat transire calicem: quia homo erat dicens: Pater transeat a me calix iste. Ecce habes voluntatem humanam expressam. Vide iam rectum

cor. Sed nō qđ ego volo: s̄ qđ tu vis. **Uñ**
Non veni facere voluntatē meā: quaz scz
temporaliter sumpsi ex virgine: sed voluntatē
eius qui misit me: quam scz eternus
habui cum patre. **Hic** aperte dicit duas in
christo fuisse voluntates: s̄m quas diuer-
sa voluit. **Hiero.** quoq; sup illū locū. **Spi-**
ritus promptus est: caro aut infirma: dās
intelligi hic duas voluntates exprimi: ita
ait. **Hoc** cōtra euticianos qui dicit in chri-
sto vnam tm̄ voluntatem. **Hic** autē osten-
dit humanam que ppter infirmitatem car-
nis recusat passionem: et diuinā que pmp-
ta est p̄ficere dispensationē. **Aug.** etiā du-
as in x̄po asserit voluntates dicens. **Quā-**
tum distat deus ab homine: tm̄ voluntas
dei a volūtate hominis. **Unde** hominem
christus gerens ostendit priuatā voluntatē
quandā hominis: in quibz et suā et nostrā cō-
figurauit: qui caput nostrū est: et ad eum si-
cut mēbra p̄tinemus. **Pater** inquit si fieri
pōt transeat a me calix iste. **Hec** hūana vo-
luntas erat p̄priū aliquid et tanq; priuatū
volens. Sed qz rectū vult esse hominē: et
ad dñm dirigi: subdit: **Nō** quod ego volo
sed qđ tu vis. **Ac** si diceret: **Vide** te in me
qz potes aliquid p̄priū velle: vt deus ali-
ud velit. **Concedit** hoc humane fragilitati.
Idez alibi: **Christus** in passione duas ex-
pressit voluntates in se s̄m duas naturas.
Alit em̄: **Pater** si fieri pōt transeat a me ca-
lix iste. **Ecce** habes hoīs voluntatē quam
ad diuinā cōtinuo dirigēs ait: **Verūtm̄** nō
sicut ego volo sed sicut tu. **Amb.** etiā in li.
iiij. de tri. **Scriptum** est: **Pater** si fieri pōt
transfer a me calicē hunc. **Verba** x̄pi sunt:
sed quō et in qua forma dicantur aduerte.
Hoīs substantiā gerit hoīs assumpsit affe-
ctū. **Nō** ergo quasi deus: sed quasi hō loqui-
tur. **Suscipit** quidē volūtātē meā. **Quia**
est voluntas quam suā dixit cū ait: **Nō** si-
cut ego volo: sed sicut tu vis. **Lum** autē di-
xit: **Omnia** que habet pater mea sunt: qđ
nihil excipit: sine dubio quā pater habet:
eandē et filius habet voluntatē. **Eadez** est
christi volūtās que paterna. **Una** ḡ volū-
tas est patris et filij. **Sed** alia volūtās hoī-
minis: alia dei: vt scias vitā in voluntate
esse hoīs: passionē autē christi in volūtate
diuina: vt patere p̄ nobis. **His** testimo-
nijs euidenter docet in x̄po duas fuisse vo-
lūtates: quod quia negauit **Abacharius**
archieps in **Lōst** i tinopolitana sinodo cō-
demnat⁹ est. **Et** ex affectu humano sensua-
litatis quidem non rationis illud voluit et

petijt quod non impetrauit. **Nec** ideo pe-
tijt vt impetraret: quia sciebat deum nō es-
se facturū illud. **Nec** illud fieri volebat af-
fectu rationis vel voluntate diuinitatis.
Ad quid ergo petijt: **At** membris formaz
preberet imminente turbatione clamandū
ad dominum: et subiiciēdi voluntatē suam
diuine volūtati: vt si pulsante molestia tri-
stentur: pro eiusdem ammonitōe orent. **Sed**
si nequeunt vitare dicant quod ipse x̄pus
Non ergo ad insipientiam fuit q; christus
clamans non auditur ad salutem corpora-
lem. **Bonum** quidem petijt. s. vt non more-
retur: sed melius erat vt moreret: quod et
factum est.

De eo qđ **Ambrosius** dicit x̄pm du-
bitasse affectu humano.

Leterū nō parum

nos mouent verba **Ambrosij** quibz signifi-
care videtur christum s̄m humanum affe-
ctum de patris potētia dubitasse: sic dicit
in li. iij. de tri. **De** quo dubitat: de se an de
patre: **De** eo vtiq; cui dicit transfer dubi-
tat hominis affectu. **Nā** deus de patre nō
dubitatur: nec de morte formidat. **Propheta**
etiā nō dubitat qui nihil deo esse impos-
sibile asserit. **Naz** infra homines q̄stitues
deum: p̄pheta non dubitat: et filiū dubita-
re tu credis. **At** homo ergo dubitat vt hō
locut⁹ est: **His** verbis innui videt q; chri-
stus non inq̄tum deus est vel dei fili⁹: sed
inq̄tum homo dubitauerit affectu hūano
Quod ea ratione dictū accipi pōt: non qđ
ipse dubitauerit: s̄ qz modū gessit dubitan-
tis: et hoibus dubitare videbat.

Verba **Ihyarij** lōge diuersam ex-
primētia sententiā a p̄missa.

Illud etiāz ignorā

dum non est qđ **Ihyarius** asserere videt
x̄pm non sibi sed suis orasse: cū dixit trans-
fer a me calicē hūc: sic nec sibi s̄ suis timuit
Nec cū voluisse vt sibi nō esset passio: s̄ vt
a suis trāsfret calix passiois ita in dēns. **Si**
passio honorificatura eū erat: sic iuda exē-
te ait: **Nūc** honorificat⁹ est fili⁹ hoīs: quō
tristem eū inet⁹ passiois effecerat. **Nisi** for-
te tā irrationabilis fuerit vt pati mortē ti-
muerit q̄ patientē se glorificatura esset. **Sz**

Hiero.

Aug. super
ps. xxxj.

Ambrosius?

Hyla. in .x. li.
de trini.

forte timuisse vsq; eo estimabatur vt trans-
ferri a se calicē dep̄catus sit dicens. Pater
transfer calicem hunc a me. Quomō enim
p̄ patiendū metum trāsserri dep̄care a se.
qđ p̄ dispensationis studiū festinaret imple-
re. Non enim cōuenit vt pati nolit: qui pa-
ti venit: et cum pati eum velle cognosceres
religiosus fuerat hoc cōfiteri: qđ ad id im-
pie stulticie prumpere: vt euz assereres ne
pateret orasse: quē pati velle cognosceres
Non ergo sibi tristis: neq; sibi orat transfe-
re calicē: sed discipulis ne in eos calix pas-
sionis incūbat: quem a se transire orat: ne
in his. s. maneat. Non enī rogat ne secū sit
s̄ vt a se trāseat. Deinde ait: Nō sicut ego
volo: s̄ sicut tu vis. Hūane in se sollicitudi-
nis significans consortium: sed non discer-
nens sententiam sibi cōmunis cū patre vo-
luntatis. Pro hominib; q̄ vult transire ca-
licem p̄ quem omnes discipuli erāt tēptan-
di: et ideo p̄ Petro rogatur: ne deficiat: si-
des eius. Sciens q̄ hec omnia post mortē
suā defitura: vsq; ad mortē tristis est: et scit
hunc calicē non posse transire nisi biberit.
Ideo ait: Pater mi si non potest trāssere ca-
lix iste nisi bibam illum: fiat voluntas tua.
Sciēs in se cōsummata passione metū cali-
cis transitū: qui nisi eū bibisset trāssere nō
posse: nec finis terroris nisi p̄summata pas-
sione terrori succederet: q; post mortē eius
p̄ virtutū gloriā aplice infirmitatis scan-
dalū pelleret. Intēdelector his vobis pia
diligentia ne sint tibi vasa mortis.

Ista est distinctio decimaseptima
huius tertij libri. In qua magister postq̄ egit de pa-
tientiā xp̄i necessitate: agit de patientis voluntate. Et
circa hoc tria facit. Nam p̄mo questionē circa hoc p̄-
ponit et soluit. Secdo solutiōis p̄firmationē adiungit
Tertio dubitatiōes quas dā circa hoc excludit. Pri-
mum vsq; ibi. Ex affectu aut. Secundū vsq; ibi. Ce-
teris nō pay. Tertū vsq; ad finē distin. In specialit
sentētia magistri fiat et. Nō quodlibet qđ xp̄s oran-
do a p̄re petijt obtinuit. Hanc mgr̄ ponens p̄ponit
talem questionē. Utrū xp̄s aliqd̄ orauerit vel pete-
rit qđ factum non fuit: qđ quidem videt̄ verū p̄ hoc
qđ petebat a se transferri calicem passionis qđ tamē
factū nō fuit: in oratiōe etiā videbat̄ a p̄ris voluntate
discordare. Pro cuius q̄stionis solutiōe dicit qđ xp̄s
s̄m duplicē naturā quā habuit. s. diuinā et hūanam
etiā duplicē habuit voluntatem. s. diuinā et huma-
nam: que humana etiam duplex fuit. s. sensualitatis
et rationis: voluntate diuina pati et mori voluit: et idē
volebat ratiōis affectu: et tñ affectu sensualitatis pa-
ti volebat seu pati refugiebat: p̄pter hoc tñ dicit qđ
nō fuit rebellio carnis ad sp̄m: quia talis nō est nisi
in illis in quibus est carnis concupiscentia: que in
xp̄o non fuit: fuit ramen in eo sensualitatis affectus:
vt humanitatis veritas probaretur: vnde concludit
qđ sicut in mēbris xp̄i. ad est. in nobis: ita et in ch̄rito

fuit geminus affectus humanitatis. s. mentis quo mo-
ri volebat et sensualitatis quo mori recusabat. Se-
cunda p̄positio est hec. Scdm̄ doctores xp̄s dupli-
cem voluntatem habuit s̄m quarum vnam pati vo-
luit: et s̄m aliam noluit. Hanc magister ponens dicit
hoc esse contra hereticos in concilio Metropolitano
cōdemnatos qui ponebant in xp̄o tñ vñā volun-
tatē. vbi addit qđ xp̄us aliquid petijt qđ nō impetra-
uit puta translationem calicis a se: imo sciebat deuz
patrem hoc nō facturū: non tñ inuaniū orauit: sed
ad hoc orauit vt suis mēbris immittēte p̄turbatōe
orandi et clamandi ad deum et voluntatem suā volū-
tati diuine subdendi exemplum daret. Tertia p̄po-
sitiō est hec. Christus in orō de patris p̄tate nō du-
bitauit: sed ad modum dubitantis se habuit. Hanc
magister ponens dicit quoddā dubiū fuisse exortū ex
dictis beati Ambro. qui videt̄ dicere qđ xp̄s s̄m hu-
manam naturā de patris potētia dubitauit: qđ sic
dicit esse intelligendū nō qđ xp̄s dubitauerat in xp̄o
deus et dei filius: neq; etiā in xp̄o hō: sed qđ dica-
tur dubitasse: q; modū gessit dubitantis et hominib;
dubitare videbat̄. Ultimo mgr̄ inducit quedā verba
Hylarij quib; videt̄ dicere qđ xp̄s non sup se timuit
nec s̄m se tristatus fuit: nec p̄ se orauit: sed pro suis
que dicit magister a lectore pia diligentia esse intelli-
genda. Et tñ in specialit.

Si xp̄s meruit sibi et nobis et qđ
sibi et quid nobis.

Emerito etiā DI. XVIII.

Christi pretermittendū non est
de quo quidam dicere solēt qđ
nō sibi sed mēbris tñ meruerit. Meruit
quidem mēbris redemptionem a diabo-
lo: a peccato: a pena: et regni reuerationē vt
amota ignea romphea libere pateret intro-
itus: sed et sibi meruit impassibilitatis et im-
mortalitatis gloriā: sicut ait apls. Chri-
stus factus est pro nobis obediēs vsq; ad
mortem: mortē autem crucis: p̄pter qđ et
deus exaltauit illum et dedit illi nomen qđ
est super omne nomen. Aperte dicit apls
xp̄m p̄pterea exaltatū p̄ impassibilitatis
gloriā. quia est hūiliatus p̄ passionis obe-
dientiam. Humilitas ergo passionis meri-
tum fuit exaltationis: et exaltatio premiū
humilitatis. Unde Aug. exponēs p̄mis-
sum capitulū ait. Et christus resurrectiōe
clarificaretur: prius humiliat̄ est passioe
humilitas claritatis est meritum: claritas
humilitatis est premium. Sed hoc totum
factum est in forma serui. In forma enī dei
semper fuit et erit claritas. Idem Ambro. Ambrosi.
idem capitulū tractans ait. Quid et q̄tum
humilitas mereat̄ hic ostendit. In his testi-
monijs euidens fit: qđ christus p̄ humilita-
tem et obedientiaz passionis meruit clarifi-
cationē corporis: nec id solū: sed etiā impassibi-

bi
er
le
le
est
to d
mo
pali
q̄ ca
Q
bo
F
rui
it: f
fact
virt
min
marr
sp̄ali
ficer
na fieri
nis eccl
Et en
pra an
memb
ficat. Mo
bulum q̄
tutum. p̄
tum ad vi
numerū m
ta in pass
vntus n
fuerant q
nō mō gl
tatis cog
p̄der qđ
fecta qua
rem cum p
p̄tate et bo
it dō. Itaba
post mortē q
et vel melior
rit: non san
Nec enim hoc
in quo p̄p̄t
tñ dicit in hoc
seria immu
p̄liciter q̄ de
De eo qđ se
nōmē qđ est

Si xpus sine omni merito illa habere potuit.

Si vero queritur

utrum xpus illam immortalitatis et impassibilitatis gloriam et nominis dei manifestationem sine omni merito habere potuerit? Sane dici potest quia humanam naturam ita gloriose suscipere potuit: sicut in resurrectione extitit. Nomenque suum et alii hominibus manifestare potuit. Sed homo passibilis esse non potuit sicut fuit: et ad illam gloriam sine merito pervenire. Potuit quidem pervenire ad illam sine merito passionis: quia potuit consumpta mortalitate immortalitatis gloria vestiri: sed non sine merito iusticie et charitatis aliarumque virtutum. Non enim xpus homo esse potuit: in quo plenus virtutum et gratie non fuit. Nec virtutes ei inesse potuerunt cilio mortalitatis induto quin per eas mereretur. Habens ergo has virtutes secundum hominem passibilem ac mortalem non potuit non mereri gloriam immortalitatis. Non ergo potuit factus immortalis sine merito gloriæ impassibilitatis et immortalitatis ac manifestationem dei nominis consequi. Potuit tamen hoc assequi sine merito passionis: quia per passionem nihil sibi meruit: quod non ante per virtutes meruerit.

De causa mortis et passionis christi.

Ad quid ergo voluit

pati et mori si ei virtutes ad merendum ille sufficiebant? Pro te: non pro se. Quod pro me? Et ipsi passio et mors tibi esset forma et causa. Forma virtutis et humilitatis causa glorie et libertatis. Forma deo usque ad mortem obediendi: et causa tue liberationis ac beatitudinis. Meruit enim nobis per mortis ac passionis tolerantiam: quod pro prece dentia non meruerat. Scilicet aditus paradisi et redemptionem a peccato: a pena: a diabolo si per mortem eius hic non adepti sumus sed redemptionem et filiorum glorie adoptionem. Ipse enim moriendo factus est hostia nostre liberationis. Sed quomodo per mortem nos a diabolo et a peccato redemit: et aditum glorie aperuit? Decreuerat deus in ministerio ut ait Ambrosius: propter primum peccatum non intramitti hominem in paradysum. id est. ad dei contemplationem non

Qualiter per mortem redemit nos et aditus regni aperuit.

admitti: nisi in uno homine tanta existeret humilitas que omnibus suis proficere posset: sicut in primo homine tanta fuit superbia que omnibus suis nocuit. Non est autem inuentus inter homines aliquis quod posset impleri: nisi Leo de tribu iuda qui aperuit librum: et soluit signacula implendo in se omnem iusticiam. id est. consummatissimam humilitatem qua maior esse non potest. Nam alij homines debitores erant et vix viciumque sua virtus sufficiebat et humilitas. Nullus ergo eorum hostiam poterat offerre sufficientem reconciliationi nostre. Sed christus homo sufficiens et perfecta fuit hostia: qui multo amplius est humilitatis amaritudinem mortis gustando quam ille Adam superbuit per esum ligni vetiti noxia delectatione perfruendo. Si ergo illius superbia omnium extitit ruina: ipsum de paradiso mittens foras: alijque accludens ianuam: multo magis christi humilitas quam per mortem gustavit: ingressum regni celestis omnibus suis impleto dei decreto aperire valuit atque decreti de lere cyrographum. Et enim ait Ambrosius: Tantum fuit peccatum nostrum: ut saluari non possemus: nisi unigenitus dei filius pro nobis moreretur debitoribus mortis: sed sic dignos nos fecit testamenti et promissæ hereditatis. Quod non ita est intelligendum: quasi non alio modo saluare nos potuerit: quam per mortem suam: sed quia per aliam hostiam non potuit nobis aperiri regni aditus et fieri salus: nisi per mortem unigeniti: cuius tanta fuit ut dictum est humilitas et patientia: ut eius merito pareret creditibus in eum aditus regni. Quia ergo in morte unigeniti prestita sunt nobis ut liceat nobis redire in patriam: sicut olim in morte summi pontificis: his qui ad civitatem refugij confugerant secure ad propria remeare. Ecce aliquatenus ostensum est: qualiter per christi mortem aditus regni sit nobis paratus.

Ista est distinctio decimo octava huius tertij libri. In qua magister postquam egit de voluntate christi patientis: agit de merito eiusdem. Et tria facit. Primum tractat de merito christi perfectione. Secundo de eius ipse et adeptio. Tertio de ipsius necessitate. Primum usque ibi. Nec solus etc. Secundum usque ibi. Si vero quis. Tertium usque ad finem distinet. In speciali sententia etc. que prima est hec. Christus sua benedicta passione sibi et nobis meruit. Hanc magister insinuat. proponit primo quorundam opinionem de merito christi dicentem quod christus tamen nobis et non sibi meruit. Quam opinionem magister corrigens dicit quod et nobis meruit et sibi quod probat. Nam nobis meruit aditum regni celorum et redemptionem a diabolo a peccato et a pena. pro ipso debita sibi autem meruit corporis immortalitatem claritatem et impassibilitatem etc: et hoc pro obedientia et hu-

Ambrosius ad Roma.

militatem sue passionis. An mortem enim ipsius corpus erat mortale et aia eius passibilis. Sed in hoc tamen dicit adhuc esse unum dubium de quo adhuc non sumus certificati per aliquam autoritatem. scilicet an anima christi sit facta sit tunc primo impassibilis quoniam corpus factum fuit immortale. scilicet in principio sue resurrectionis: ut quod dicitur. vel facta sit impassibilis statim post separationem a corpore in morte crucis: ut alij asserunt. quod a modernis doctoribus communius tenetur et probabilius apparet. Secunda propositio est hec. Christus in principio sue conceptionis tantum gradum meriti sibi acquisiuit et ad ulteriores gradus meriti proficere non potuit. Sententia huius propositio magister ponens dicit christum ista scilicet predicta meruisse non solum per suam passionem sed ipsa meruerit ab initio sue conceptionis. Et hoc propter plenitudinem gratie et virtutum in quibus proficere non potuit. Unde infertur et post initium conceptionis solum proficitur primum ad numerum meritorum: quod multipliciter idem meruit quod ante meruerat: sed non proficitur tum ad efficaciam seu virtutem merendi. Infertur etiam ex dictis quod licet anima christi aliquid habuit post mortem corporis: quod ante non habuit puta impassibilitatem et similia. Non tamen potest dici simpliciter et absolute beatorum post mortem corporis quod ante: sed solum quod ad aliquid. scilicet in quantum post mortem immunitis ab omni miseria exiit. Et subdit quod christus non tamen sibi sui meruit corporis immortalitate et sue anime impassibilitate sed etiam hanc honouificentiam. scilicet quod vocetur deus quod nomen etiam ante mortem habuit. In quantum quidem est deus habuit ipsum ab eterno per naturam. in quantum qui dem est factus homo habuit ex tempore per gratiam unionis. Tamen quod apostolus dicit ipsum esse donatum propter obedientiam passionis: quod per illam meruit non nominis donationem: sed ipsius nominis manifestationem. Unde verba apostoli quibus dicit sibi illud nomen datum propter passionis obedientiam intelligenda sunt secundum quandam intelligendi modum communiter in scriptura visitatum: ut scilicet res tunc dicat fieri quoniam innotescit. non obstante quod prius existerit. sic nomen illud quod christus ante passionem habuit per passionem dicitur recepisse. quia per passionem innotuit quod ipse habuit. Postea magister soluit quandam controuersiam: que videtur esse inter sanctos. scilicet Augustinus et Ambrosius. de ista nominis donatione. Nam beatus Ambrosius dicit illud nomen esse donatum deo. Beatus Augustinus dicit illud esse donatum homini. Quod magister discutens dicit: quod beatus Ambrosius intelligit de donatione naturali: non habendo respectum ad humanam naturam. Beatus autem Augustinus intelligit de donatione gratuita que respicit naturam humanam: et sic reliquit eos sibi mutuo non esse contrarios. Tertia propositio est hec. Christus existens passibilis gloria tantum anime quam corporis sine omni merito habere non potuit. Hanc magister ponens asserit. Utrum christus sine aliquo merito potuisset habuisse predictam nominis manifestationem: anime impassibilitatem et corporis immortalitatem. Et respondet quod potuisset talem naturam assumpsisse qualis post resurrectionem fuit: potuit etiam nomen suum aliter manifestari: non tamen potuit esse homo passibilis et ad illam gloriam sine omni merito peruenire: quod quis potuisset peruenire ad illam sine merito passionis: non tamen sine gratia et virtutibus ad meritum sufficientibus. Ultimo subdit quod non obstante quod gratia et virtutes christi sufficienter ad merendum sibi predicta: pati tamen voluit ut nobis esset exemplum et glorie causa: et ut nos redimeret a peccatis: a diabolo: a pena: regni celestis aditum aperiret. Quod autem per mortem suam regnum illud aperuit ostendit per autoritatem Ambrosii dicentis quod sic deus decreuit ex ordine sue sapientie et iusticie ut homo ad paradysum non rediret: nisi per christum

qui amplius humiliatus est passionem gustando quam primus homo transgressus fuit supbiendo et quis deus aliter redimisse potuit. Iste tamen redemptionis modus videtur congruentior pre ceteris. Et tamen in speciali.

Hic qualiter a diabolo et a peccato nos redemit per mortem. a

Incergo que DI. XIX

Incergo que ramus: quomodo per mortem ipsius a diabolo et a peccato et a pena redempti sumus. A diabolo ergo et a peccato per christi mortem liberati sumus: quod ut ait apostolus: In sanguine ipsius iustificati sumus: et in eo quod sumus iustificati. id est a peccatis soluti: a diabolo sumus liberati qui nos vinculis peccatorum tenebat. Sed quod a peccatis per eius mortem soluti sumus? Quia per eius mortem (ut ait apostolus) commendatur nobis charitas dei. id est apparet eximia et commendabilis charitas dei erga nos in hoc quod filium suum tradidit in mortem pro nobis peccatoribus. Exhibita autem tante erga nos dilectionis arra: et nos mouemur accedere quod ad diligendum deum qui pro nobis tantum fecit et pro hoc iustificamur. id est soluti a peccatis iustificati efficiamur. Adors ergo christi nos iustificat: dum per eam charitas excita in cordibus nostris. Dicimur quoque et aliter per mortem christi iustificari: quod per fidem mortis eius a peccatis mudamur. Unde apostolus: Iusticia dei est per fidem Iesu christi. Et item. Que deus propositus pro peccatorum per fidem in sanguine ipsius id est per fidem passionis: ut olim aspicientes in serpentem eneam in ligno erectum a morsibus serpentum sanabant. Si ergo recte fidei intuitu illum respicimus quod pro nobis pepedit in ligno: a vinculis diaboli soluiamur. id est a peccatis: et ita a diabolo liberamur: ut nec post hanc vitam in nobis inueniat quod puniat. Adorte qui per sua vno verissimo sacrificio quicquid culparum erat unum nos diabolo ad luenda supplicia detinebat: christus extraxit: ut in hac vita temptado nobis non preualeat. Licet enim nos temptet post christi mortem: quibus modis ante temptabat: non tamen vincere potest. sicut ante vincebat. Nam Petrus: qui ante christi mortem voce ancille territus negauit. post mortem ante reges et presides ductus non cessit. Quare quia fortior. id est christus veniens in domum fortis. id est in corda nostra ubi diabolus habitabat: alligauit fortem. id est a seductioe compescuit

Aug⁹. in li. 3
agone christi
ano.

Augusti.

fideliū: vt temptatiōne que ei adhuc pmit-
titur nō sequat seductio. Ita i xp̄i sangui-
ne qui soluit que non rapuit: redempti su-
mus a peccato: ⁊ p hoc a diabolo. Naz vt
ait Aug⁹. in ip̄o vincunt inimice nobis in-
uisibiles potestates ybi vincunt inuisibi-
les cupiditates. Fuso enī sanguine sine cul-
pa omniū culparū cyrographa deleta sūt
quib⁹ debitores q̄ in euz credūt a diabolo
ante tenebant. Unde. Qui p multis effū-
detur. p̄ illū q̄ redēpti sum⁹: in quo p̄n-
ceps mundi nihil inuenit. Vñ Aug⁹. cau-
sam ⁊ modū nostre redēptionis insinuās
ait: Nihil inuenit diabolus in xp̄o vt mo-
rere: sed p voluntate patris mozi xp̄s vo-
luit: non habens mortis causam de pecca-
to: sed de obedientia ⁊ iusticia mortem gu-
stauit: p quam nos redemit a fuitute dia-
boli. Incideramus enī in p̄ncipem hui⁹ se-
culi: qui seduxit Adam ⁊ seruū fecit: cepit
q̄ nos q̄si vernaculos possidere: sed venit
redemptor: ⁊ victus est deceptor: ⁊ qd̄ fec̄
redemptor captiuatorī nostro? Tetēdit ei
muscipulā crucē suā: posuit ibi quasi escā
in sanguinem suū. Ille autē sanguinē fudit
non debitoris p qd̄ recessit a debitoribus.
Ille quiq̄ e ad hoc sanguinē suuz fudit: vt
peccata nostra deleteret. Unde q̄ nos diabo-
lus tenebat: deletū est sanguine redempto-
ris. Non enī tenebat nos: nisi vinculis pec-
catoꝝ nostroꝝ: iste erant catene captiuo-
rū. Venit ille alligauit fortē vinculis pas-
sionis sue: intravit in domū ei⁹. i. in corda
eozū ybi ip̄e habitabat: ⁊ vasa eius. s. nos
eripuit: q̄ ille impleuerat amaritudine sua
Deus autē n̄r vasa eius eripiens ⁊ sua faci-
ens: fudit amaritudinē. ⁊ impleuit dulce-
dine p mortē suā a pctis redimēs ⁊ adopl-
tionē glorie filioꝝ largiens.

Cur deus homo ⁊ mortuus. b

Factus ē ergo ho-
mo mortalis: vt moriēdo diabolū viceret
Nisi enī homo esset q̄ diabolū vinceret: nō
fuisse sed violenter homo ei tolli videretur
q̄ se illi sp̄ore subiecit. Sed si cum hō vicit
iure manifesto hominē p̄dit: ⁊ vt hō vin-
cat necesse est vt deus in eo sit q̄ eum a pec-
catis immunem faciat. Si enī p se hō esset:
vel angelus in homine: facile peccaret: cū
ytrāq̄ naturam p se cōstet cecidisse. Ideo
dei filius hominē passibilē sumpsit: in quo
⁊ moꝝ gustauit: quo celū nobis aperuit

⁊ a fuitute diaboli. i. a pctō (seruit⁹ enī de
aboli peccatū est) ⁊ a pena redemit.

Quō ⁊ a qua pena xp̄us nos rede-
mit p mortem. c

A qua pena tēpo-
rali ⁊ eterna. Ab eterna qd̄ relaxando de-
bitū. A tēporali vero penitus nos libera-
bit i futuro qm̄ nouissima mors inimica de-
struet. Adhuc enī expectamus redēptōez
corpis. Pm̄ animas vero iā redēpti sumus
ex pte: nō ex toto: a culpa: nō a pena. Nec
omnino a culpa. Non enī ab ea sic redēpti
sumus vt nō sit: s̄ vt nō dominet.

Quō penā n̄r amportauit. d

Peccata quoq̄z no-
stra. i. penā peccatoꝝ nostroz dicit in cor-
pore suo sup lignū portasse: q̄ p ip̄ius pe-
nā quā in cruce tulit. ois pena ip̄alis que
p peccato pueris debet: i baptismo peni-
tus relaxat vt nulla a baptizato exigatur:
⁊ in penitētia minorat. Nō enī sufficeret il-
la pena: qua penitentes ligat ecclia: nisi pe-
na xp̄i cooperaret qui p nobis soluit. Vñ
peccata iustozū qui fuerunt añ aduentum
in sustentatione dei fuisse vsq̄ ad xp̄i mor-
tem dicit apl̄us ad ostensionē iusticie eius
in hoc tempe. Ecce apte expositū est quō
⁊ quid christus per mortē nobis meruit ⁊
impetrauit.

Si solus xp̄s debet dici redēptor
vt solus dicit mediator. e

Unde ip̄e vere di-
citur redemptor mundi: ⁊ dei hominūq̄ me-
diator. Sed mediator in scriptura dicit so-
lus fili⁹. Redemptor nō aliq̄n etiaz pater
vel sp̄s sanctus. Sed hoc ppter vsum po-
testatis nō ppter exhibitionē humilitatis
⁊ obedientie. Nam p̄m pt̄atis simul ⁊ obe-
dientie vsum filius p̄prie dicit redemptor
q̄ ⁊ in se expleuit p que iustificati sumus.
⁊ ip̄am iustificationem e st opatus poten-
tia deitatis cum patre ⁊ sp̄s sancto. Est er-
go redemptor in q̄tuz est deus potestatis
vsu: in q̄tum homo hūilitatis effectū. Et
sepius dicitur redemptor p̄m humanita-
tem: quia p̄m eam ⁊ in ea suscepit ⁊ imple-
uit illa sacramēta que sunt causa nostre re-

Hic magister p̄tendēs p̄ponit. q̄ p̄ mortē x̄pi libera-
ti sumus p̄ncipaliter. ⁊ a p̄tate dyaboli secundario
seu consequenter. Et p̄bat per triplicem modū quo
x̄ps nos per suā mortē iustificauit. Primo cū iustifi-
cauit nos in charitate i morte sua oīēsa nos ad cha-
ritatē. puocādo per quā iustificamur a peccato libe-
ramur. ⁊ p̄ p̄sequēs a dyabolo eripimur qui p̄pter
p̄ctm̄ victos nos tenebat. Secūdo iustificauit nos p̄
mortē suā in q̄tuz p̄ fidē mortis sue a peccatis mūda-
mur. Nam sicut olim aspicientes serpentem erēū in
patibulo erectū a serpentis mortu saluabant. sic si re-
cto fidei intuitu. x̄pm̄ aspexerim⁹ q̄ p̄ nobis i ligno
p̄pedit. a peccatis saluati a dyabolo liberabimur.
Tertio iustificauit nos sua morte. q̄ mortem se offe-
rens verum sacrificiū omium nostrū culpam destruxit
⁊ dyaboli potentia q̄ ligatos nos tenuit intantū
debilitauit q̄ licet p̄ p̄ctm̄ temptari possumus nō m̄-
nisi sp̄tē supari possumus. Quod patet in beato pe-
tro qui ante mortē x̄pi ad vocem ancille ipsum nega-
uit. Postea aut ante reges ⁊ principes deduct⁹ non
timuit ip̄m p̄fiteri. Et p̄firmat ista pluribus autozita-
tibz sanctorū ⁊ signatē p̄ p̄bolas euāgelicas de
forti armato. Et postea specialiter ostendit quōd x̄ps
sua morte nos a dyabolo liberauit dicens deū factū
esse hoīem vt p̄ mortē suā dyabolū vinceret q̄ antea
hoīem supauerat. vt sic eū nō violens sed iuste vin-
ceret in natura illa quā ipse p̄ius supauit. Et subdit
q̄ x̄ps etiā nos a pena liberauit. nā ad penā eternā
nō astringimur nisi p̄ culpā. cū ergo x̄pus sua morte
destruxit culpā patet q̄ etiā destruxit penā eternam.
Temporalis aut pena licet adhuc nob̄ inheret ab
ip̄a tñ p̄fecte liberabimur in futuro in signum s̄torū
tota pena que debet p̄ peccato relaxari nobis in ba-
ptismo. pena tñ p̄ penitentia imposita non totaliter
collit sed minus virtute passionis x̄pi. Secūda p̄posi-
tio ē hec. Tota trinitas p̄t̄ dici nos redemisse a pec-
catis p̄pter cōmūnem vsū potestatis. Hāc magi-
ster ponēs dicit q̄ p̄pter predictā liberationē a pec-
cato ⁊ a dyabolo x̄pus p̄t̄ dici vere mundi redem-
ptor ⁊ hoc in q̄tum est deus ⁊ in q̄tum est homo. In-
q̄tum deus. p̄pter vsū p̄tatis remissionis peccato-
rum qui sibi cū patre ⁊ spiritus sancto communis est
p̄pter etiā cōmunitatē p̄tatis tota trinitas redem-
ptor dicit ⁊ etiā pater ⁊ spiritus sanctus. In q̄tum au-
tem hō dicit x̄ps redemptor. p̄pter exhibitionē obedi-
entie ⁊ humilitatis. etiā q̄ in hūanitate assumpta i-
pleuit illa sacramēta que p̄cipue sunt n̄re redemptio-
nis cā. Tertia p̄positio ē hec. Christus humani ge-
neris redemptor est vnus solus dei ⁊ hoīum mediator.
Hanc magister ponēs dicit q̄ solus x̄ps dicit̄ media-
tor dei ⁊ hoīum in q̄tum nos deo reconciliauit delin-
do peccata quibus deus offendit ⁊ hō inimicus dei
cōstituit. Querit postea cū tota trinitas peccata deleat
quare solus h̄lius dicit̄ mediator ⁊ non tota tri-
nitas potius. Et r̄ndet q̄ q̄uis tota trinitas peccata
deleat vsu potestatis ⁊ sic ex p̄sequēti recōciliat nos
sibi. Solus tñ filius dicit̄ mediator q̄ medius ē in ē
deū ⁊ hoīem. ⁊ s̄m hūanitatez in se illa sacra. i. opa
sacra quorum fide ⁊ imitatio deo recōciliatur. vñ
tandē cōcludit q̄ x̄ps dicit̄ mediator nō s̄m diuinaz
naturā s̄ s̄m hūanā. in qua illa suscepit quibus nos
toti trinitati recōciliat. vt passionē mortem ⁊ h̄mōi
s̄m hāc naturā etiā aliqd̄ habuit deo s̄m. scz iusticiā
innocentiā ⁊ cōsimilitā. ⁊ aliqd̄ s̄m nobis scz mortali-
tatē q̄d̄ mediatoris officio cōgruit. cū mediū sapiat
p̄prietatē vtriusq̄ extremorū. Et q̄bus etiā dicit̄
cōfutat̄ error dicentiū in x̄po tñ vnā esse naturā. q̄
s̄m eos possit nos aliqd̄ haberi in x̄po quo esset me-
dius inter deum ⁊ hoīem q̄d̄ tñ requirit̄ si inter eos
debet verus mediator esse. Et tñ. ⁊c.

Quāto modo potuit liberare ho-
minem ⁊ quare potius isto.

Ivero que-
rit vtrū alio mō posset de-
hoīem liberare q̄ p̄ mortē
x̄pi. Dicim⁹ ⁊ aliū modū

OL. XX

fuisse possibilē deo cuius p̄tati cūcta subia-
cent s̄ nostre miserie sanande cōueniētiore
modum alium non fuisse. nec esse oportuis-
se. Quid enim mentes nostras tantū erigit
⁊ ab immortalitatis desperatiōe liberat q̄
q̄ tanti nos fecit deus vt dei filius imuta-
biliter bonus: in se manens quod erat. ⁊ a
nobis accipiens quod non erat. dignatus
nostrū inire cōsortiū. mala nostra morien-
do p̄ferret. Est ⁊ alia ratio quare isto poti-
us: inō q̄ alio liberare voluit. q̄: sic ⁊ iusti-
cia supatur diabolus. nō potētia. Et quō-
id factū sit. explicabo vt potero. Quadam
iusticia dei in potestatez dyaboli traditum
genus humanuz. peccato primi hominis
in omnes originaliter transeunte. et illi de-
bito oēs obligatē. Tñ oēs homines ab origi-
ne sunt sub principe dyabolo. Tñd̄ ap̄lus.
Eramus natura filij ire. natura scz vt ē de
p̄uata peccato. non vt est recta creata ab
initio. Adhuc autē ille quo traditus est
homo in dyaboli potestate. nō ita debet in-
telligi tanq̄ deus hoc fecerit aut fieri iusse-
rit. sed q̄ tantuz p̄miserit. iuste tñ. Illō cū
deserente peccantē: peccati auctor illico i-
uasit. nec tñ deus continuit in ira sua mife-
rationes suas. nec hoīez a lege sue potesta-
tis amisit euz in dyaboli potestate esse p̄mi-
sit. q̄ nec dyabolus a potestate dei est alie-
nus sicut nec a bonitate. Nā qualicūq̄ vi-
ta. dyabolus vel hō non subsisteret nisi per
eum qui viuificat omnia. Nō ergo de ho-
minem deseruit vt non se illi exhiberet deū
sed inter mala penalā etiā malis multa p̄-
stitit bona. et tandem hoīem quez cōmissio
peccatoz dyabolo subdidit remissio pecca-
torum per sanguinem x̄pi data: a dyabolo
eruit. vt sic iusticia vsu ceret̄ dyabolus. nō
potentia. S̄z q̄ iusticia: Jesu x̄pi: Et quo-
modo victus est ea: Quia i eo nihil dignū
morte inueniens. occidit euz tñ. ⁊ vtiq̄ iu-
stū est vt debitoz quos tenebat liberi di-
mittantur in eum credentes. quem sine vl-
lo debito occidit. Ideo autem potentia vs-
cere noluit. quia dyabolus vitio peruersi-
tatis sue amator: est potentie. ⁊ desertor: op-
pugnator: q̄ iusticie. in quo homines ma-

Augusti.

Allo quare isto modo.

Q dyabolus nō est alienus a p̄tate dei.

Qua iusticia fit victus dyabolus.

gē
fa
ad
tur
mo
cū
nos
re
qu
na
pō
q̄
m
me
De
et
B
cū
bol
nō
pū
vū
er
cū
ut
De
bol
cep
sed
me
sed
ram
pot
sion
rare
Se
milit
tali
m
et
ita
pot
pecc
Betrad
tre ⁊ filio
Dicit
cerdes
con
bolo
qu
cū
nata

gis eū imitantur qui neglecta vltiā pero
 fa iusticia: potentie magis studēt eiusq; vlt
 adeptione letantē. vel cupiditate inflāmā
 tur. Ideoq; placuit deo. vt non potētia s
 iusticia vincens hoīem erueret. in quo ho
 mo eū imitari disceret. Post hō in resurre
 ctione secuta est potentia. q; reuirit mortu
 us nunq; postea moriturus. Sed nōne iu
 re equissimo vinceret diabolus. si poten
 tia tñ xps cū illo agerē voluisset: vtiq; sed
 postposuit xps qd potuit vt prius ageret
 qd oportuit. Iusticia ergo humilitatis ho
 minem liberauit quē sola potentia equissi
 me liberare potuit.

**De causa inter deum et hominem
 et diabolum.** b

Sienim tres illi in
 causam venit. s. deus. dyabolus et hō: dia
 bolus et hō quid aduersus deum dicerent
 nō haberent. Diabolus enī de iniuria dei
 quincere. q; seruū eius. s. hominē et frau
 dulēter abduxit. et violēter tenuit. Homo
 etiā iniurius deo conuincere. q; pcep
 a eius contempsit. et se alieno dno mancipa
 uit. De hoīe etiā iniuria conuincere dia
 bolus. q; et illū prius fallaci pmissione de
 cepit. et post mala inferendo lesit. In iuste
 ergo diabolus qstū ad se tenebat hominē
 sed homo iuste tenebat. q; diabolus nūq;
 meruit potestatem habere super hominē
 sed homo meruit p culpaz pati diaboli ty
 rannidem. Si ergo deus qui vtriq; perat
 potentia hominem liberare vellet. sola ius
 tionis virtute hoīem potuit rectissime libe
 rare. Sed ob causam pmissam iusticia hu
 militatis vti voluit. Qui dū in carne mor
 tali crucifixus est iustificati sumus. i. p re
 missionē peccatorū eruti de pte dyaboli.
 et ita a xpo iusticia diabolus victus est nō
 potentia. Quō aut in eius sanguine nobis
 peccata sunt dimissa supra expositum est.

**De traditiōe xpi que facta ē a pa
 tre et a filio. a iuda et a iudeis.** c

**Chriſtus ergo ē sa
 cerdos idemq; hostia. et preciaz nostre
 conciliationis. qui se in ara crucis nō dia
 bolo. sed deo trinitati obtulit pro omnib; ut
 quantum ad precij sufficientiam sed pro cle
 ctis tñ quātum ad efficaciaz quia predesti
 natis tñ salutem effecit. De quo et legitur**

q; sit traditus a patre. et q; seipsuz tradidit
 et q; iudas eū tradidit et iudei. Ipse se tra
 didit q; spōte ad passionē accessit Et pater
 eū tradidit. q; volūrate patris imo toti tri
 nitatis passus est. Judas tradidit pdēdo
 et iudei instigando. et fuit actus iude et iu
 deorum malus. et actus christi vel patris
 bonus. Opus xpi et patris bonū q; bona
 patris et filij voluntas. malū fuit opus iu
 de et iudeoz q; mala fuit intentio. Diuer
 sa fuerūt ibi facta. siue opera. i. diuersi act
 et vna res siue factū. s. passio ipsa. Ideoq;
 doctores aliqui vniunt in facto illo patres
 filiū. iudā. iudeū aliqñ disingunt. Respi
 cientes enī ad passionē vnum opus illozū
 dicunt. Attendentes intentiones et actus
 facta diuersa discernūt. **Uñ Aug.** Facta
 est inquit traditio a patre. facta est traditō
 a filio. facta est traditio a iuda. vna res fa
 cta ē. Quid ergo discernit inf eos? Quia b
 fecit filius et pater in charitate. Judas ve
 ro in pditione. Videtis quia non quid fa
 ciat homo. sed qua voluntate consideran
 dum est. In eodem facto inuenimus deuz
 quo iudam. deum benedicimus. iudam de
 testamur. quia deus cogitauit salutem no
 stram. Judas cogitauit p̄ciuz quo vendi
 dit dominum. filius preciaz quod dedit p
 nobis Diuersa ergo intentio diuersa facta
 facit. cum tamē sit vna res ex diuersis. Ec
 ce vnaz rem dicit ibi fuisse. et diuersa facta
 q; vna ibi fuit passio sed diuersi actus. Et
 actus quidez iude ac iudeoz mali quibus
 operati sunt christi passionem que bonum
 est et opus dei est.

**Quō christi passio ē opus dei et iu
 deorum et quomodo.** d

**Passio ergo xpi et
 opus dicitur iudeorum q; ex acibus eoz
 puenit. et opus dei. q; eo auctore. i. eo vo
 lente fuit. Uñ Aug.** Nemo aufert animā
 christi ab eo qui potestatem habet ponēdi et
 sumēdi. ecce habes auctorem operis. Po
 net animā. Ecce hēs op^o auctoris. Et vt
 generaliter pcludā. q̄tēs in carne xpi ali
 qd patit op^o auctoris ē. q; enī sua volūta
 te nō alio cogēte ppetit. ipse auctor ē operi
 Cū aut passio xpi op^o dei sit. et iō bonū. eā
 q; e pati sunt iudas et iudei. r̄f an pceden
 dū sit eos opatos ibi esse bonū: h̄ic distin
 guendū est. Potest enī dici. q; opati sunt
 bonū. q; ex acibus eozū bonū puenit. i.

Augusti.

Aug^o. in ex
 positōe fidel
 carbolice con
 tra felicianū.

Si iudei sunt
 ibi opati bo
 num.

passio xpi. et ite q opati non sunt bonu sed malu. qz actio eoz no fuit bona sed mala.

Ista est distinctio .xx. huius tertij libri. In qua magister post q egit de passione xpi in quantum est maloru nostroru remotius. Agit singulater de eius cogruentia. et tria facit. Primo assignat causam passiois qgruentē Sedo cam ipsi efficientē Tertio renouet dubitacionē incidentē. Primum vsqz ibi. Xpus ergo est sacerdos. Scdm vsqz ibi. Cū igit passio xpi. Tertiu vsqz ad finē distinctiois. In spali inia magistri stat in tribus ppositioibz qru prima est. Quāuis deus alio mō potuisset hoīem qz p xpi morte redemisse. s. p oipotentiā: modus tñ hēdi p morte xpi maiorē habuit cogruentiā. Hāc magister ponēs querit vtrū deus per altuz modum potuerat genus humanū redemisse qz per mortē xpi. rñdet q sic. sed iste modus quo liberauit ipm fuit cogruētiō. quod oñdit ex duobus. Primo ex nra volūtate. Nā p hoc qz nos redemit p mortē filij sui mens nostra in deuz magis dirigit et ad ipsius amorē magis incitat. Se cūdo oñdit idē ex dei iusticia. Nā deo iuste pmissit hoīem a dyabolo possideri. cū igit nō videat cogruētiā: qz deus p potentiā hoc infringeret qz iusticia mediā te pmissit cōueniētus apparet qz dyabolū in assumpta hūanitate sūparet qz q alio mō. videlicet p potētiā de ipsius manu liberaret. Qualiter autē p iusticiā hoīem de ipsius manu liberauit. hoc declarat dicēs qz dyabolus xpm occidit i quo nulla cā mortis repta fuit ideo iustu fuit vt dyabolus pderet suā ptatē sup oēs in christū credentes. Et subdit qz si deus p potentiā et nō iusticiā vt pmissit humanū genus de manu dyaboli abstulisset. nulli in hoc iniuria illata fuisset qz ex quo tā hō liberāduz qz dyabolū ipm tenēs sub dei ptate erant cōstituti Deus sine cuiuscūqz iniuria solo pcepto hoīem potuisset de māu dyaboli liberasse. potius tñ voluit liberare ipm p iusticiā ppter causas postas. Secūda ppositio est hec. Passiois xpi opus tā xpi qz iudeorū existēs est nre redēptiois cā efficiēs. Hanc magister ponēs dicit qz xpus qui se obtulit hostiā et pciū redēptiois nre. fuit cā efficiēs: et auctor: nre recōciliatōis. et hoc qz ad oēs quo ad sufficientiā. sed solū qz ad electos quo ad efficacitā qz non omēs sed tñ electi finalem passiois xpi fructum recipiūt. Et subdit qz xps quadrupl'r traditus fuit. s. a seipso. a patre. a iuda. a iudeis. Diuersimode tñ. a seipso et a patre ex charitate. Judas autē et iudei tradiderūt ipm ex malicia et iniquitate. Cū infert qz passio xpi fuit opus dei et iudeorū. dei qdem qz a deo volente et ipso eius auctore facta est. Iudeorū vō qz ex iporū actibus psecuta ē. qd vltorius cōfirmat auctoritate. b. Augu. Tertia ppositio ē hec. Quāuis iudei xpm occidēdo. qz ad opus opatū bonū fecerunt. tñ qz ad opus opans pessimē egerūt. Hāc magister ponēs mouet dubiū tale. Cum passio xpi vt dictū est sit opus dei. et p cōsequēs bonū. Atrum ex hoc opus iude et iudeorū q eandē passionē opati sunt. etiā debeat dici bonū. Et rñdet qz habito respectu ad opus opatū. s. ad ipam passionem opati sunt bonū. Sz habito respectu ad opus opans. s. intētiō nē q hoc fecerūt. opati sunt malū. Et tñ in speciall.

Si in christo diuisio in morte fuit anime vel carnis a verbo.

Est predicta

considerandū est vtrū in morte a verbo sit sepata anima vel

DI. XXI

p

caro? Quidam putauerunt carnē sicut ab anima ita a diuinitate in morte fuisse diuisam. Si eni inquisit aia media diuinitas si bi carnē vniuit. sic superius ptaxatū est qz qn diuisa est caro ab anima. diuisa est etiā a diuinitate. qz nō potuit ab aia seiungi p quam verbo erat vnita. quin a verbo diuideretur. Fuit autē diuisa ab anima in morte. alioquin vera mors ibi nō fuisset. Quia vt ait Aug. Mors quā timent hoies se: paratio est anime a carne. Mors autē quā nō timent sepatio est aie a deo. Utraqz vō dyaboli suasi hōi ppinata ē. Si qz in xpo hoie vā mors fuit. diuisa est ibi aia a carne ac p hoc diuinitas a carne. Huius sue pabilitati addūt auctoritatē testimoniū Amb. em tractās d xpi derelictioē qz i cruce voce magna clamās dixit. Deus meus vt qd me derelicti ait. Clamat hō sepatioē diuinitatis moritur. Nā cū diuinitas mori libera sit. vtiqz mors ibi esse nō poterat. nisi vita descēderet qz vita diuinitas est. Hic videt tradit qz diuinitas sepata sit i morte ab hoie a nisi discessisset hō ille mori nō posset. Ad illi ad carnē referūt quā dicit a deo se paratā. Quibz rñdem illā sepatioē sic esse accipiēdā. sic intelligit derelictio qz ill' vobis significat. vt qd me derelicti. Quōd qz xps derelict' erat a patre. cū i cruce derelictū se clamabat. Nō recesserat deus ab homiē qz esset soluta vnio dei et hois. Alioquin fuit quoddā tps qn xps adhuc viu' hō erat et nō de'. qz adhuc viuus se derelictū clamabat nō derelinquēdū. Si qz illa derelictio vnionis intelligat solutio añ facta fuit solutio dei et hois qz xps mortu' esset. Sz qz hoc dicat: Fateamur qz deū quodā mō illū hoīem in morte de seruisse. qz potestati psequētū eū exposuit ad tps. non suā potentia exercēdo illū defendit vt nō moreretur. Sepauit se diuinitas qz subtraxit ptectionē s nō soluit vnionē. s nō intus defuit ad vnionē. Si nō ibi cohibuisset potentiam s exercuisset. non moreretur xpus. Morsuus est xps diuinitate recedēte. id est affectum potentie defendēdo non exhibente. Hic est hyrcus apompeius qz altero hyrco immolato in solitudine mittebat vt legitur in leuitico. Duo eni hyrci humanitas et diuinitas xpi intelligunt. Hūanitate ergo immolata diuinitas xpi in solitudine abiit. i. in celū. Cū Esicius in solitudine id ē i celū tpe passiois diuinitas abiisse dicitur. nō locū mutās sed qdammodo

Opinio quorundā asserētium carnem a deitate diuisam.

Aug. super psal. xvij.

Auto: itatem inducunt am bzo. in expositione ps

Respōsio.

Esicius super leuiti cum.

vi
ma
bu
br
m
m
poc

Ella

SU
vati
ter

Abana. B
vati
ber

Qualiter de
hoc autotem
e argumen
rudo puce
non.
Respōsio. ab
in his
quēst
boiem.
in reu
sed rō
gohom
n3. Sec
man a v
teatur q
eis factu
optim. S
ulle pta
tpe negab
et qui sol
illā malē
demo aff
demo co
demo co
boiem vi
te sepa
at tps mo
a verbo de
Autoritat
nem in mor
Dicit
Solem docet
Esopono sū
mō tollēt a
potētiā hō
cam hōc aīam
est a seipso nō d

virtutē cohibens. vt possent impij cōsum-
mare passionē. Absit ergo. i. virtutez cohi-
buit et portauit iniquitates nostras. nō vt
h̄ret sed vt consumeret. deus enim ignis
consumēs est. Ex his satis ostenditur pre-
missa verba Ambrosij sic esse accipiēda vt
prediximus.

Aliam inducunt autoritatem. b

Alij quoqz autori

tati inniunt qui asserunt diuinitatē i mor-
te recessisse ab homine s̄m carnē. At enim
Athana. Athana. Maledictus q̄ totuz hoiem quē
assumpsit dei filius denuo assumptū v̄lli /
beratū. tertia die a mortuis resurrexisse nō
p̄fitetur. fiat fiat Si inquit denuo assum-
ptus est hō in resurrectione quem assumpse-
rat in incarnatione. deposuit ergo eum in
morte. sepata ergo fuit diuinitas in morte
ab humanitate. Quibus r̄ndemus q̄ si
in his verbis assumptio talis intelligatur
questi s̄m vnionē non carnē tantū sed totū
hoiem. i. animā et carnē denuo sibi vniuit
in resurrectione. qz nō simpliciter homines
sed totū hominē assumptuz dicit. Totū er-
go hominē in morte deposuit. i. aiaz et car-
nez. Sed q̄s nisi hostis veritatis dicat ani-
mam a verbo depositam: Et tū nisi hoc fa-
teantur q̄ totus homo sit assumptus. nō pro-
eis facit illa autoritas que totū dicit assum-
ptum. Sciendū est ergo athanasij id di-
xisse p̄tra illoz p̄fidiam qui resurrectionez
x̄pi negabant. putantes in morte detineri
eū qui solus inter mortuos liber est. Ideo
illū maledicit. qui non consistē totū hoiem
denuo assumptuz resurrexisse. i. x̄pm aiaz
denuo corpi coniunxisse. et in illis duobus
denuo coniunctis in resurrectione vere s̄m
hoiem vixisse sicut ante mortē. Nā in mor-
te sepata ē anima a carne. Unde vere di-
cit x̄ps mortuus. sed neutrū separatuz est
a verbo dei.

Autoritatibus astruit a verbo car-

nem in morte non esse diuisam. c

Sicut Aug' super

Johem docet. tractans illud dñi verbum
Ego pono aiā meā vt iterū sumā eā. Ne-
mo tollit eā a me s̄ ego pono eam. a me ipso
potestate habeo ponēdi eā et iterū sumēdi
eam. Hic aiā dicit emissā. A quo emissā
est: a seipsa nō est emissā qz seipsa nō posu-

it. nec verbū animā posuit vel carnem. Ca-
ro ergo animā posuit. sed potestate i se ma-
nentis deitatis. Potentia q̄ deitat anima
diuisa est a carne. s̄ neutrū a x̄bo dei. Uñ
Aug'. Verbū ex quo suscepit hoiez. i. car-
nē et animā nunq̄ deposuit animā vt esset
aiā verbo sepata. sed caro posuit animam
quā expirauit. qua redeūte surrexit. Mors
ergo ad temp' carnē. et aiā sepauit. s̄ neu-
trū a x̄bo dei. Caro ergo ponit et sumit ani-
mam: nō ptate sua sed ptate inhabitantis
carnē deitatis. Hic euident' tradit' nec ani-
mam nec carnē a verbo dei in morte esse di-
uisam. vt aliquo modo soluta fuerit vnio.
Uñ Aug'. contra felicianū. Absit vt x̄ps
sic senserit mortē vt q̄tuz in se est vita vitā
pdiderit. si enī hoc ita esset: vite fons aruis-
set. Sensit ergo mortē p̄ticipatione huma-
ni affectus quē sp̄tē susceperat. nō nature
sue pdidit potentia p̄ quā cūcta viuificat.
Sic in sepulcro x̄ps carnē suā cōmoriēdo
nō deseruit. sicut in vtero virginis p̄nascē-
do formauit. Mors tuus est ergo nō desce-
dente vita. sicut passus est nō p̄unte potē-
tia. nemo tollit animā ei' ab eo qz ptate h̄z
ponendi et sumēdi. Ecce et hic habes x̄pm
nō deseruisse carnē in morte. et vitā nō dis-
cessisse a mortuo. et qz sponte tradidit sp̄m
non alius extorsit. Uñ. Amb. Emisit x̄ps
spiritum. et tamen quasi arbiter eruendi su-
spendendiqz corpis Emisit spiritū nō ami-
sit. pendebat in cruce et omnia cōmonebat
Sed vnde emisit: ex carne. quo emisit: ad
patrem.

Qua ratione christ' dicitur mor-

tuus et passus. d

Recedente vō ani-

ma. mortua est x̄pi caro. et qz caro mortua
est: mortuus est x̄ps. Sicut enī mortu' di-
citur deus. quā mortuus est homo. ita mor-
tuus homo dicitur quā mortua est caro Se-
paratio anime mors carnis fuit. p̄dopter
carnē ergo vnitā verbo que mortua est di-
citur deus mortuus. et p̄pter carnē et ani-
mam que vtraqz dolore sensit dicitur deus pas-
sus cū diuinitas omnis doloris exors exte-
steret. Uñ Aug'. Verbū caro faciū est. vt
p̄ carnem panis celestis ad infantes transi-
ret. et s̄m hoc ip̄m verbum crucifixū est. s̄
non est mutatu in hominē. hō in illo muta-
tus est. vt melior fieret q̄ erat. p̄er illud
ergo q̄ homo erat mortuus est deus et re
illud q̄ deus erat homo excitatus est et re

Athana.

Qualiter de
hac autorita-
te argumen-
tando proce-
dunt.

Resposio.

De termina-
tio autorita-
tis.

Aug'. sup
Johannē.

Amb. in lib.
ij. de sp̄itib.

Aug'. super
psal. cxlix.

surrexit. Quicquid passus est hō. non pōt dici non passus est deus. qm̄ deus erat hō Quō nō potes dicere te nō passuz iniuriā si vestis tua ꝑcidat. Quis vestis tua non sis? Multo magis ergo quicquid patif caro vnita verbo: debet dici deus pati. licet vobū nec mori. nec corrūpi. nec mutari potuerit Sed quicquid horū passus est. i carne passus ē De hoc etiā Amb. in li. t̄tio d̄ spū sancto ait. Quod verbi caro patiebat. manēs in carne verbū. in se pro corpis assumptione referebat. vt pati diceret. qz caro patiebatur sicut scriptū est. Christus in carne passus. h̄ic docef qua rōne deus vel dei filius passus vel mortu⁹ dicitur. nō qz mortem passerit inquantū deus est. sed qz caro ei vnita mortua est. Scdm quā ratiōne dicit. Aug⁹. Si quis dixerit atqz crediderit: filium dei deū passum anathema sit. Cui⁹ dicitur causam ex qua intelligentia sumenda sit aperiēs. in eodem subdit. Si quis dixerit qz in passione dolorem sentiebat filius dei deus et non caro tantū cū anima quā si bi acceperat anathema sit. Sane ergo dici potest qz mortuus est deus et non mortuus passus est dei filius et nō passus. Passa est tertia persona et nō passa. crucifixū est verbū et nō crucifixum. sed fm̄ alterā naturā passus est. fm̄ alterā impassibilis. Vñ ambrosius Generalis ista est fides. qz xps est dei filius. et natus ex virgine. quē quasi gigantē ppheta describit. eo qz biformis gemineqz nature vnus sit. sors diuinitatis et corpis. Idem ergo patiebat et nō patiebatur. moriebat et nō moriebat. sepeliebatur et nō sepeliebatur. resurgebat et non resurgebat. Resurgebat fm̄ carnē que mortua erat. non fm̄ verbum. quod apud deū semper manebat.

Ambrosi⁹.

Aug⁹. in sermone de fide

Ambros. in libro de spiritu sancto.

Ista est distinctio. xxi. huius tertij libri. In qua magister postq̄ egit de passiois merito. Agit de ei⁹ fine siue termino. Et tria facit. Pri mo em̄ inq̄rit an in morte xpi caro fuit a verbo separata. Secdo ostendit fm̄ qd mors christi fuit cōsummata Tertio subiūgit fm̄ qd veritas quarūdā ppositionū in hac materia sit accipiēda. Primū vsqz ibi Recedente vero anima. Scdm vsqz ibi. Sane igit dicitur potest. Tertiu vsqz ad finē distinctiois. In speciall snia magistri stat in tribus ppositionibus quarum prima est hec. Humanitas xpi non fuit in passione a deitate soluta. sed solū p subtractionē. ptectionis et defensionis foris destituta Hāc magister ponēs querit. Utrū in morte xpi fuit diuinitas a carne vel anima separata. Et r̄ndet quorundam opinionem fuisse qz sicut anima in morte a carne sepabat ita in morte deitas. tā a corpe qz ab aīa sepabat. Di suaz opinionem pbant sic. qm̄ aliqua vnianē per medium. recedente medio. recedit vnio. sed caro xpi vnita fuit di

uinitati mediate aīa. cū ergo in morte xpi aīa fuerit sepata a carne. sequitur et ipsam deitate a carne fuisse separatam. Et confirmat hoc p autoritatē Ambrosii. sup̄ illo vbo psal. Deus de⁹ meus respice in me quare me dereliquisti etc. dicentē. Clamat hō sepatione diuinitatis mortuus. Vñ apparet qz xps nō potuisset mori nisi fuisset deitas a carne separata. Ad istā respondens magister dicit qz si ista derelictio quam deus in cruce deplāxit intelligit facta per sepationē diuinitatis qm̄ facta sit vnionis solutio. vt ista opinio dicit sequeretur qz xps adhuc viuens quandoqz fuisset hō et nō deus. patet quia adhuc viuēs in cruce clamabat se derelictus. sed cōsequēs est falsum. igit opinio ex q̄ sequit. Vñ sensus autoritatis. b. Ambrosij qua pbant p se stat in hoc qz deus pater xpm̄ hoīem d̄ dereliquisse: qz ad tps exposuit eū pat̄i et dñio eoz ipm̄ psequentiū. ita qz deitas d̄ ab hūanitate sepata per subtractionē. ptectionis et defensionis foris ad defensionē. sed intus nō desijt ad vnionem Et hoc cōfirmat magister per figuram veteris testamenti de duobus hircis quoz vno immolato alter i desertum mittebatur. per quos intelliguntur due nature in xpo. quaz vna tpe passionis scz hūanitas immolata fuit. altera. s. deitas celū abiit. nō loci mutatione nec vniois solutioē. sed defensionis subtractione vt sic xpi passio ab ipsis psummaref. Postea magister soluit autoritatem Ambrosii. cui p̄dictā opinio nem fouentes immitunt. quia anathasius dicit qz ille homo mortu⁹ in cruce fuit denuo assumpt⁹ in resurrectione. qd verū nō esset nisi fuisset in morte depositus seu a diuinitate sepatus vt ipsi dicūt. Et r̄ndēs mgr̄ dicit qz Anathasius dixit autoritatē illam ptra quosdā hereticos qui negabant xpm̄ resurrexisse et aīam denuo corpi vnita fuisse. Et etiā dei filiū totū hoīem in resurrectione resumpsisse. qz totū deposuerat in morte: qz quis deitas nō fuit sepata nec a carne nec ab aīa in triduo mortis. fuit tñ sepata a toto hoīe. i. a cōiunctione corpis et aīe. vt postea patebit in sequenti disti. Et sic mgr̄ tandē pcludit qz in morte xpi nec aīa nec caro fuit a verbo derelicta. qd concludit multis sanctorum autoritatib⁹. Secda ppositio est hec. Per hoc xps vere moriebat qz anima ei⁹ a corpe sepabat Hanc magister ponēs dicit qz christus d̄ mortuus seu passus ppter communicationē ppteritaz vnus nature cū aīa ex vnione in psona vnde hō d̄ mortuus qz caro est mortua. et dicit pati carne vel aīa patiente. Sed xpus d̄ mortu⁹ p separationē aīe a carne sc̄tē tñ hypostatica vnione. Et d̄ passus ppter carnis et aīe passionē quaz vtrazqz dolorem sensit h̄ diuinitas cui vnita fuerat oīs doloris experis fuerit. vñ pcludit qz filius dei mortuus et passus fuit nō qz dolozē vel mortē sensit in q̄tum de⁹. s. qz caro sibi vnita mortua fuit. Et hoc mgr̄ pfirmat autoritatibus scōz. Terna ppositio est hec. Respectu diuersoz deū mortuū fore apte ꝑcedit et negat Hāc mgr̄ ponēs dicit qz sane dici pōt mortu⁹ est de⁹ et de⁹ nō est mortuus. et passus ē dei filius. et dei filius nō est passus. Nā h̄mōi expositioēs negatiue sūt de fm̄ diuinā naturā. affirmatiue de fm̄ hūanā naturā. Et pfirmat autoritate. b. Ambrosii. Et tñ ispat̄i.

Si christ⁹ in morte fuit homo. a

Ic queritur
vtrū i illo triduo mort⁹ xps fuerit hō: Ad n̄ videf qbusdam. qz mortuus erat. et hō

DI. XXII

mostr⁹ nō
homo: ve
talis nō. q
post resur
licet hō bō
hō nec mo
nū vere era
creaturis se
sophis arg
bohis. Eū
In ipis qm̄
at p̄ficanō
amus ergo
minē. et m̄
talē nec im
ni sciunt
hō deus. s
deus et ec
id est ne r
scipio illa
deū. Cū qz
rit. s. deus
vere et tūc
vnitas erat
erat. qz anim
separationē a
vniois. sem
sic erat hō
substituta. E
mo et ipse se
erat hō et post
vero hō mo
scam vnioē.
la duo vniois
Et p̄p̄ in m
si vobūm
Hic
in morte alie
fit. Ad qd d̄
erat. nec mō
et fm̄ deitate
qz homin vnio
in homo est. L
fm̄ deū. et in
ferre fm̄ immar
In sc̄pico ergo
tati vnioē
et in inferno
tus. sed non
in inferno anim
vnitas erat. qz

Quod christus vbiqz totus est. sz non totuz. vbiqz totus est homo vel deus sed non totum.

Et vtiqz totus eo

de tpe erat in inferno. totus in celo. totus vbiqz Persona eni illa eterna n̄ maior erat vbi carnē et aiam s̄l vnitā sibi habebat q̄ vbi alterū tm̄ nec maior erat vbi vtrūq; s̄l v̄l alterū tm̄ vnitū habebat q̄ vbi erat neu trū hīs vnitū. Tot⁹ ḡ x̄ps et p̄fect⁹ vbiqz erat. Unde Aug⁹. Nō dimisit patrē x̄ps cū venit in ȳginem. vbiqz tot⁹. vbiqz p̄fectus. Uno ḡ eodēq; tpe totus erat in inferno totus in celo. Erat apud inferos resur- rectio mortuoz. erat sup celos vita viuētū um vere mortu⁹. vere viuus in quo et mor tē susceptio mortalitatē excepit et vitā diuinitas nō pdidit. Mortē ergo dei filius. et in aia nō ptulit. et in maiestate nō sensit. s̄ tm̄ p̄ticipatiōe infirmitatē rex glorie crucifi xus est. Ex his apparet q; x̄ps eodē tpe to tus erat in sepulcro totus in inferno. totus vbiqz sicut et mō tot⁹ est vbiqz q; ē. s̄ nō to tū. Nec in sepulcro nec in inferno totū erat et si tot⁹. sic x̄ps totus est de⁹. totus hō. s̄ nō totū. q; nō solū est de⁹ vel hō. sed et de⁹ et hō. Totū eni. ad naturā referē. totus aut ad hypostasim. sicut aliud et aliqd ad natu rā alius x̄o et aliqs ad psonā referūt. Un̄ Jo. dam. Totus x̄ps est de⁹ p̄fectus. nō aut totū deus est. Nō eni solū deus est sed et hō et totus hō p̄fectus. Nō aut totū hō. nō solū eni hō. sed et deus Totū eni na ture est rēp̄sentatiuū. Totus aut hyposta seos. sicut aliud quidē est nature. alius au tem hypostaseos. sic et hmōi.

Aug⁹. cōtra felicianum in expositione fi dei.

Jo. dam.

Si ea que dicuntur de deo vel desi lio dei possunt dici de homine illo vel de filio hominis.

Solet etiā queri si

congruenter dici possit fili⁹ hois v̄l ille hō de scendisse de celo vel vbiqz esse. sicut dicitur fili⁹ dei vel de⁹ de celo venisse et vbiqz esse. Ad qd dicim⁹ si ad vnitatē p̄sone referat dicti intelligentia. sane dici pōt. Si vero ad di- stinctionē naturarū. nullaten⁹ p̄cedēdū est Un̄. Aug⁹. Una p̄sone est x̄ps deus et hō Ideo dicitur. Nemo ascendit in celū nisi q; de ce lo descendit et c. Si ḡ attendas distinctionē substantiarū filius dei descendit. et fili⁹ hois crucifixus est. Si x̄o vnitatē p̄sone. et fili⁹

Aug⁹. in lib. de trinitate.

hois descendit. et fili⁹ dei ē crucifixus. p̄o pter hanc vnitatē p̄sone nō solū filiū hois descendisse de celo. s̄ etiam dixit esse in celo cū loqueret in terra. p̄pter hanc eandē dicit deus glorie crucifixus. q; tm̄ ex forma scrui tm̄ crucifixus est. Nō tm̄ fm̄ hoc q; de⁹ glo rie ē. et fm̄ q; glorificat suos. et tm̄ dicitur de glo rie crucifixus. Recte quidē nō ex virtute diuinitatis. s̄ ex infirmitate carnis. Quid ḡ p̄pter qd. et qd fm̄ qd dicat. prudens et diligēs et pius lector intelligat. Hec de cor rigia calciamentū dñici dicta sufficiant. Ne ossa regis idumee cōsummantur vsq; in ci nerem.

Ista est distinctio. xxiij. huius ter

tij libri. In q; m̄gr postq; egit de morte x̄pi tanq; pas sionis sue termino. Agit de quibusdā q; sequunt ex ipsa. Et tria facit. Nā primo inq̄rit. Utrū x̄ps in tri duo mortis sue fuerit hō. Secdo supposito q; sic an fuerit hō in inferno et in sepulcro. Tertio utrū ille hō sit vbiqz et venerit de celo. Primū vsq; ibi. Dic q; it si x̄ps. Secdū vsq; ibi. Solet etiā q̄ri Tertū vsq; ad fi nē distinctionis. In sp̄ali sn̄ia m̄gr stat i trib⁹ p̄posi tionib⁹ q̄rū prima est hec. Et si x̄ps in morte sua fuit hō rōnalis. nō tm̄ mortuus vel imortalis. Hāc m̄gr ponens inq̄rit Utrū x̄ps in triduo sue mortis fuerit hō mortu⁹. Et r̄ndendo ponit primo op̄inonē quo rundā dicentū q; nō. quozū vna rō fuit q; x̄ps in illo triduo mortuus fuit cū iḡt mortuus hō sequit x̄pm̄ in illo triduo n̄ fuisse hoem Alia rō eozū erat Si x̄ps in illo triduo fuisse hō. v̄l fuisse mortuus vel imor talis. nō mortuus q; tā fuerit mortu⁹. nō imortal. q; p̄ resurr̄ctionē primo fuit imortal effectus et p̄ co sequēs nō fuit hō in illo triduo Ista op̄inonē m̄gr re futat quā tm̄ moderni tenēt. Un̄ subdit m̄gr op̄mo nē p̄p̄riā. in q; nō tm̄ tenet. et dicit q; x̄ps in illo triduo mortis sue fuit ver⁹ hō nō ob̄stare q; fuit x̄e mortu⁹. p̄ cur rōne assignat ip̄am sep̄abile v̄nionē diuinita tis ad aiam et carnē. q; p̄ mortē nō fuit soluta p̄o cu tus vltiori declaratiōe dicit q; alia rōne dicitur hō q; petr⁹ v̄l iohānes: q; d̄s v̄l dei fili⁹ dicit hō. p̄p̄t assump tionē aie et corpus tm̄ Cū iḡt illa assūptō i morte so luta nō fuit iḡt etiā i morte de⁹ fuit hō petr⁹ aut v̄l iohēs ē hō. p̄p̄t p̄iunctionē aie et carnis. Sz ex quo cōiunctio illa i morte soluit. iḡt petrus vel iohānes i morte nō dicit hō. sz hō mortu⁹. Et subdit q; duplex fu it v̄nio i x̄po. vna deitatis cū carne et aia. et dicitur dicit de⁹ hō. et q; illa nūq; defecit. id rōne illi⁹ i morte dicit hō. Alia ē v̄nio deitatis cū p̄iunctiōe ex aia et carne rōne cui⁹ dicitur v̄l hō et q; illa in morte x̄pi defecit de⁹ dicebat mortu⁹ hō. v̄l r̄ndēs ad rōnes alterius op̄inonis. Ad primā dicit negādo p̄sequētā q; fuit x̄ps fuit vere mortu⁹. iḡt nō fuit hō. q; v̄l p̄t̄ ex di ctus. ascendēs ē verū et p̄ns ē falsū. Nā nō ob̄stante q; in x̄po fuit facta diuisio corpis et aie. rōne cuius di cebat mortuus. nō tm̄ fuit facta solutio v̄nionis diuinitatis cū co:pe et aia. rōne cuius dicit de⁹ hō. Ad secūdā dicit. q; nec fuit mortuus. nec imortalis. Et subdit q; argumētatiōes lz locū habent in creaturis deficiūt tm̄ circa fidei sacra. q; b. Amb. vbi fides q̄ri tur argumēta dimitteda sūt Secūda p̄posito ē hec Quāuis iste hō et tot⁹ x̄ps sit in oī loco nō tm̄ fm̄ totū nec est vbiqz hō. Hanc maḡster ponēs querit Utrū in illo triduo christus fuit hō vbiqz fuit. Et respō det q; nō. uno nec inō vbiqz est homo est. Nā fm̄

et deus est fm̄ q; v̄l seque... ferno fuit... cro quod... quod h̄c r... carnis tm̄... verue bon... sed ex quo... rā a se leg... me fuit... subdit q;... ferno. et... cas fuit. I... bilis. nō... anime con... ut h̄c r... cro totus... fuit dicit... est. q; n̄... fer ad nat... quā impo... x̄po dupl... imma dicre... trus est... sz x̄ps rōne... se v̄l p̄... enter poss... hōis est r̄... sp̄uatur ad... tere. n̄... r̄p̄at ad nat... q; x̄ps fm̄... et v̄l... em̄ infer... x̄ps cū ad... p̄t̄ eandē... etiam. q;... natur. i... bec i f̄m̄... f̄m̄ctam...

Si christus v̄l charis... p̄... g... um... nō videt... Et autem... plicari. De... postreda... surā cuius... per.

q̄ deus ē vbiq̄ ē. nō autē ē vbiq̄ fm q̄ hō. q̄ nullibi est fm q̄ hō. nisi vbi vnitas ē hōi. Cū igit̄ non vbiq̄ vnitas est hōi. sequit̄ ipsum nō esse vbiq̄ fm q̄ hō. vñ sequit̄ correlarie q̄ x̄ps ī sepulcro fuit hō z in inferno fuit homo. q̄ vtrōbiq̄ fuit fm hōiem. in sepulcro quidē fm carnē. in inferno autē fm aīam. Circa istud postea remouet dubiū quoddā. Nam verbum tñ vnitū fuit anīme in inferno in sepulcro tñ carni. quō hīc z ibi posset dici hō. eo q̄ hō constat ex aīa z carne. Et rīdet q̄ licet illa essent separata. tñ q̄ eadē diuinitas vtrōbiq̄ erat. non vtrōbiq̄ dicebatur homo. Sed contra istud arguit sic. Si verbum assumptū fuit aīam tantū. vel carnē tātum nō fuisset homo cū igit̄ in inferno habuit aīam tñ. in sepulcro hō carnē tñ nō fuisset vtrōbiq̄ homo. Et rīdet q̄ x̄ps verus homo nō fuisset. nisi carnē z aīam assumpsisset sed ex quo post vtriusq̄ assumptionem neutrum illo rā a se sepauit. vbiq̄q̄ fm vnū illozū fuit humanitas fuit. z p̄ hō in inferno z in sepulcro fuit hō. Et subdit q̄ in illo triduo mortis x̄pi totus x̄ps fuit in inferno. z totus x̄ps fuit in sepulcro. z vbiq̄q̄ fuit totus fuit. Nam p̄sona x̄pi cum esset terrena z indiuisibilis. nō erat maior vel minor qm̄ erat vnita carnī z anime conūctis. q̄ cū erat vnita carnī z anime diuisis: z p̄ consequens fuit in inferno totus z in sepulcro totus. sed tñ nō erat vtrōbiq̄ totū. Sic licet cristus dicat̄ totus deus nō tñ dicit̄ totū deus cuius rō est. q̄ neutrū genus. p̄pter adūfionē quā īportat referē ad naturā. sed masculinū p̄pter distinctionem quā īportat siue denotat referē ad p̄sonā. vnde cū x̄pō duplex sit natura quarū tñ vna sit deus nō possumus dicere. x̄ps totū est deus sed hū dicimus x̄ps totus est deus. Tertia. p̄posito est hec. Ille homo sc̄z x̄ps rōne diuine p̄sone f̄t dici de celo venisse z esse vbiq̄. Dāc magister ponens querit̄. Utrū cōuenienter possit dici. q̄ iste homo x̄pō denotato. v̄t filius hōis est vbiq̄ vel descendit de celo. Et rīdet q̄ si in spīcitur ad vnitatē p̄sone in qua sunt vnite due nature. tunc tales p̄positiones sunt cōcedende. si hō respiciat̄ ad naturas distinctas sic nō sunt cōcedēde q̄ x̄ps fm humanā naturā. nec descendit de celo: nec est vbiq̄. Et hoc p̄bat autoritate b. Aug. Ex quo etiā infert̄ correlarie q̄ p̄pter vnitatē illā p̄sone x̄pi x̄ps cū adhuc esset in terris dicebat se esse in celo q̄ p̄ter eandē vnitatē p̄sone. etiā dicit̄ deus glorie crucifixus. Quis non fuerit crucifixus nisi fm humanam naturā. z sic breuiter ep̄plogat̄ p̄determinata. d. q̄ hec sufficiat̄ de misterijs x̄pi incarnati z passi. Et sic tūc terminat̄ istū sc̄dm tractatū zē. Et tñ in sp̄ali.

Si christus habuerit fidez z spem vt charitatem. a

DI. XXIII

Um vero su

pra phibitū sit x̄pm plenum gratia fuisse. nō est sup̄uacuum in q̄rere vtrū fidē et spem

De tribus h tractandū est z primū d̄ fide

sicut charitatē habuerit Si enī hīs caruit. Et autem hec questio valeat apertius explicari. De his singulis aliqua in mediuz porferenda sunt. z primū de fide. fm mensurā cuius precepit apostolus vnicuiq̄ sapere.

Quid sit fides. b

Fides ē virtus qua

credunt̄ que nō videntur. Quod tamē nō de omnibus que nō videntur accipiendū est sed de his tñ que credere vt ait Aug. ad religionē p̄tinent. Multa enī sunt q̄ si christianus ignoret nihil metuendū est q̄ non ideo a religione deuiat.

August. i. in enclb.

Quot modis dicitur fides. c

Accipitur autē si

des tribus modis. s. p̄ eo quo credit̄ et est virtus z p̄ eo quod credit̄ z nō est virtus z p̄ eo quod creditur quod aliud est ab eo quo credit̄. Vñ Aug. inquit. Aliud sūt ea que credunt̄. aliud fides qua credunt̄. Illa enī in rebus sunt q̄ v̄t esse vel fuisse v̄tūtura esse dicunt̄. hec autē in aīo credentis est: ei tñ cōspicua cuius est. z tñ nomine si dei censet̄ vtrūq̄. z illud. s. qd̄ credit̄ et id quo creditur. Id qd̄ credit̄ d̄z fides sic ibi hec est fides catholica quā nisi q̄sq̄ fideliter firmiterq̄ crediderit salu' esse nō poterit. Fides autē qua credit̄ si cū charitate sit virtus est. q̄ charitas vt ait. Amb. Q̄dā est omniū virtutū que ōs in format siue q̄ nulla vera virtus est. Fides ergo operans p̄ dilectionē virtus est. q̄ nō visa credunt̄ hec ē fundamētū qd̄ mutari nō pōt vt ait ap̄ls. que posita in fundamento neminem perire sinit. Vñ Aug. Fundamētū ē x̄ps iesus. i. x̄pi fides. s. que p̄ dilectionē op̄at̄ p̄ quā x̄ps habitat in cordibus. q̄ neminem perire sinit. Alia hō nō est fundamentum. Fides enī sine dilectionē inanis est. Fides cū dilectione x̄piani est. Alia demonis est. Nam z demones credunt et cōtremiscunt. Sed multū interest. vtrū quis credat x̄pm vel x̄pō vel in christū. Nam ip̄m esse christum demones crediderunt nec tñ in christum crediderunt.

Aug. in ill. li. de trinitate.

Ambro. in eplam ad romanos.

Aug. de fide ad petram.

Quid sit credere deo. vel deū vel in deum. d

Aliud ē enī crede

re in deum. aliud credere deo. aliud credere deum. Credere deo est credere vera esse que loquit̄. quod z mali faciūt. z nos credimus homini. sed non in hōiem. Credere deum est credere q̄ ipse sit deus. quod etiam mali faciūt. Credere in deū est creden-

do amare. credendo in euzire. credendo ei adherere et ei⁹ membris incorporari. Per hanc fidē iustificat impius. vt deinde ipsa fides incipiat p dilectionē opari. Ea ei sola bona opa dicēda sunt. q̄ fiunt p dilectionē dei. Ipsa enī dilectio opus fidei dicit̄. Fides ḡ quā demones ⁊ falsi xpiani hnt̄ qualitas mentis est. sed in formis: quia sine charitate est. Nam ⁊ malos fidem hnt̄ cū tñ charitate careāt aplūs oñdit dicens. Si habuero oēm fidē. charitatē aut̄ nō habuero ⁊c: Que fides etiā donū dei dici p̄t q̄ ⁊ in malis quedā dei dona sunt.

An illa informis qualitas mentis que in malo christiano est. fiat virtus cum sit bonus.

Si vero queritur vtrum illa informis qualitas. qua malus christianus vniuersa credit que bon⁹ christianus. accedente charitate. remaneat ⁊ fiat virtus. an ipsa eluminet̄ ⁊ alia qualitas succedat: que virt⁹ sit? Utrūlibet sine p̄culo dici potest. Nihil tñ videt̄ q̄ illa qualitas q̄ prius erat remaneat ⁊ accessu charitatis virtus fiat.

Ex quo sensu dicat̄ vna fides. f

Quoq̄ diuersismo

dis dicat̄ fides. fatendū est tñ vnam esse fidem. vt ait apls. vnus dñs. vna fides Siue enī fides accipiat̄ p eo qd̄ credit̄ siue p eo quo credit̄. recte d̄ fides vna si p eo qd̄ credit̄ accipiat̄. Ex hac itelligētia dicitur vna fides qua idē iubemur credere. et vnū idemq̄ est qd̄ credit̄ a cūctis fidelib⁹ An fides catholica d̄. i. vniuersalis. Si vero accipiat̄ fides p eo quo credit̄ ea ratione vna dicitur esse fides. Nō quia sit vna numero in omnibus. sed genere. id est similitudine. An Aug⁹. in lib. xij. de trinitate. Fides quā qui habent fideles vocātur ⁊ qui nō habent infideles. cōmunis est omnibus fidelibus. si ut plurib⁹ hominibus facies communis esse dicitur. cū tamē singuli suas habeant. Non enim fides numero est vna sed genere. Que cum sit in vno est ⁊ in alijs: non ipsa. sed similis. et ppter similitudinem magis vnā dicimus esse q̄ multas. Sicut idem volētium dicit̄ vna voluntas. cum tamen cuiq̄ sit sua voluntas. ⁊ duorum simili modo dicitur facies vna.

August.

Quod fides est de his que non videntur proprie que tamen videntur ab eo in quo est.

Notandum quoq̄

est. q̄ fides pprie de non apparentibus tñ est. Unde Greg⁹. Apparentia nō habēt fidem sed agnitionem. Idem cum Paulus dicat. Fides est substantia rerum sperandarum argumentū non apparentium. hoc veraciter dicitur credi. qd̄ non valet videri. Nam credi iam non potest. quod videri potest. Thomas aliud vidit. ⁊ aliud credidit. hominem vidit ⁊ deum cōfessus est dicens. Deus meus ⁊ dominus meus. De hoc etiam. Augustinus ait. Fidem ipsam videt quisq̄ in corde suo esse si credit. vel non esse si non credit. Non sicut corpora q̄ videmus oculis corporis ⁊ per ipsorū imagines quas memoria tenemus etiā absentia cogitamus. nec sicut ea q̄ nō videmus. et ex his que vidimus cogitatione vt cum q̄ formamus ⁊ memorie commendamus nec sicut hominem cuius animam ⁊ si non videmus ex nostra conijcimus ⁊ ex motibus corporis hominem sicut vidēdo didicimus intuemur etiam cogitando. Nō sic videt̄ fides in corde in quo est ab eo cuius est sed eam tenet certissima scientia. Cum ergo ideo credere iubeamur quia id quod credere iubemur videre non possumus. ipsam tamen fidem quādo est in nobis videmus in nobis. quia ⁊ rerum absentium p̄sens est fides. ⁊ rerum que foris sunt intus est fides. ⁊ rerum que non videntur videntur fides. Et ipsa temporaliter fit in cordibus hominum. et si ex fidelibus infideles fiant perit ab eis. His verbis euidenter traditur fidē ipsam in corde hominis ab ipso homine videri. non corporaliter. non imaginarie sed intellectualiter. ⁊ ipsam tamen absentium ⁊ eorum que non videntur esse. Ut enim Augustinus alibi ait Credimus vt cognoscimus. non cognoscimus vt credamus. Quid enim est fides nisi credere quod nō vides. Fides ergo est quod non vides credere. veritas quod credidisti videre. Unde recte fides dicitur argumentū vel cōtūctio reruz non apparentiū. Quia si fides est ex eo cōuincitur ⁊ probatur aliqua esse non apparentia cum fides non sit nisi de non apparentibus.

Grego.

Aug⁹. in lib. xij. de trinit.

Aug⁹. 1^o p̄ iohannem.

Descriptio fidei

*Vol. q. habitus informis
et charitatis est habitus
natus in corde ad reprobationem*

Uit enī apostolus

fides est substantia rerū sperandarū argu-
mentū vel cōiunctio nō apparētū. Quia p
fidem subsistunt in nobis etiam modo spe-
randa. et subsistent in futuro per experien-
tiā et ipsa est probatio et coniunctio nō ap-
parentiū. Quia si quis de his dubitet. per
fidez probant. vt adhuc pbatur futura re-
surrectio. quia ita crediderunt patriarche.
et alij sancti. Vel probatio est et certitudo
q̄ sint aliqua nō apparentia vt supra dictū
est. Proprie autēz fides dicit̄ substantia re-
rum sperandarum. quia sperandis substā
Et q̄ fundamentū est bonorum qd̄ nemo
mutare potest.

Si illa descriptio spei cōueniat. i

Si vero queritur

an hec descriptio spei cōueniat: sane pcedi
potest vtrumlibet. Si autē dicatur puenire
sunt et alia plura quib⁹ differūt fides et spes
sed non improbe dici pōt soli fidei puenire
nō spei. q̄ fides sola fundamētū dicit̄. Nō
q̄ fides virtus possit esse sine spe et charita-
te. Unde Aug⁹. Fides operās p dilectiōz
vtiqz sine spe esse nō potest. Nec amor sine
spe. nec sine amore spes. nec vtrūqz sine fi-
de. et fides sine amore nihil pdest. Potest
tū credi aliquid qd̄ non sperat̄. nihil autēz
pōt sperari qd̄ non credit̄. Ideo q̄ credere
qd̄ est actus fidei. naturaliter pcedit spera-
re qd̄ est actus spei. q̄ nisi aliqd̄ credat̄ nō
potest sperari. Credit̄ autēz qd̄ non spera-
tur. Unde est qd̄ in scriptura plerūqz repe-
ritur q̄ fides pcedit spez et spes sequit̄ fi-
dem. non q̄ virtus fidei pcedat virtutez
spei tpe vt causa. sed q̄ actus fidei natura-
liter pcedit actum spei. qd̄ etiā quidā cō-
cedunt de ipsa virtute fidei vt naturaliter p-
cedat spem nō tempe. Cū et recte ea sola di-
citur fundamentū oīm virtutū et bonorū
operū. Nō autē fundamentū ē charitatis
q̄ non ipsa charitatis. sed charitas ipsius
virtutis fidei causa est. Charitas ei causa
est et mater oīm virtutū. Que si desit.
frustra habent̄ cetera. Si autē assit habent̄
omnia. Charitas enī spiritus sanctus ē vt
in superioribus pretaxatum est. Ipsa ē ergo
causa oīm virtutū. non ipsius aliqua
virtutum causa est quia omnia munera ex-
cellit. Unde Aug⁹. Respice ad munera ec-
clesie. et vniuersis excellentius charitatis

munus cognosces. que vt oleum nō potest
premi in imo sed superexilit. Non ergo ei⁹
causa vel fundamentum fides est. Grego. Grego.
tamen super ezechielem dicit. q̄ nisi prius
fides teneatur nullaten⁹ ad spirituale amo-
rem attingitur. Non enim charitas fidem
sed fides charitatem pcedit. quia nem opo-
test amare quod nō crediderit sicut nec spe-
rare. Sed hoc accipi potest dictum de fi-
de. que virtus nō est. Ipsa enim spem et
charitatem frequēter pcedit. vel de actu
fidei q̄ forte naturaliter actuz charitatis p-
cedit sicut actum spei. Quod verba pmissa
sa diligenter notata inuūit et ea etiā que ad-
dit dicens. Nisi ea inq̄t que audis credide-
ris. ad amanduz ea que audis non inflam-
maberis. Que tm̄ de non visis est: vt ante
diximus. Cū Chri⁹. Fides in anima nra
facit subsistere ea que non vident̄. De qui-
bus pprie fides est. De visis enim non est
fides sed agnitio.

Grego.

Chri⁹.

Ista est distinctio. xxiij. hui⁹ ter-

tijs libri. In qua magister postq̄ egit de xpi incarna-
tiōe. et de eius passione in duob⁹ tractatibus pcedē-
tibus huius tertij libri. Agit hic cōsequenter de vo-
nis medijs quibus reperitur completiue et for-
maliter repati xpi passione effectiue et causaliter. Et
tria circa hoc facit in p̄senti distinctōe in qua agit de
fide. Nam primo ostēdit qd̄ sit fides formaliter. Se-
cūdo de quibus sit fides materialiter. Tertio deter-
minat quādam op̄tionē ibi. Si vero querit. Tertio
um incidentaliter. Primi vsqz ibi. Notandū vero ē
Secundum vsqz ad finē distinctiōis. In speciali sen-
tentia magistri stat in tribus ppositionibus quarū
prima est hec. fides est virtus qua credunt̄ q̄ ad salu-
tem prinē et non videntur. Hanc magister ponens
querit. An xps habuit fidē et spem sicut habuit cha-
ritatem et dicit q̄ sic. quia dato opposito. videt̄ sequi
q̄ christus nō habuisset plenitudinē gratiarū quod
est contra supradicta. Pro ipsius questionis euiden-
tia ponit magister primo fidei distinctiōē dicens. q̄
est virtus qua credunt̄ que nō vident̄. supple. ad reli-
gionem christianā p̄mentia. Cōsequenter declarat
mēbra predictę distinctiōis. Et primo illud q̄ fides
est virtus. Unde dicit q̄ fides tripliciter potest acci-
pi. Primo p habitu charitate informato cui⁹ mod⁹
est habitus fidei in virtus iustis et bonis. Secūdo mō
pro habitu nō informato charitate quomodo est ha-
bitus fidei in malis et iniustis hominibus. Tertio ve-
ro pro ipso credibili scilicet pro articulo fidei. Unde
dicit in simbolo. Nec est fides catholica etc. Ex his
intendit inferre q̄ fides que est credibile nō est virt⁹
de qua loquit̄ in p̄dicta distinctiōe. eo q̄ illa nō sit vir-
tus mentis sed magis consistit in ipsis rebus que cre-
dūt̄. neqz fides informis est virtus quia quā illa
sit habitus in mente subiectis tū q̄ est mortua ideo
non est virtus de qua non loquit̄. Sed tātū fides
formata que est habitus per dilectionem operās est
virtus de qua intendit. Et q̄ illa habitat in nobis.
Postea declarat aliud membrum distinctiōis scilicet
qua creduntur que non vident̄ dicens. aliud est cre-
dere deum. et aliud est credere deo. et aliud est cre-

Augusti.
in encl.

Amare dicit
sola fides fun-
damentū.

Augu. super
Iobannem.

de re in deū. Nā credere deo est credere ea esse vera que deus dicit. credere deū est credere ipū esse deū. Sed credere in deū est credendo in deū p bona opera ire. vel credere in deū est ei p amorē inherere. Primis duobus modis credunt mali & demones s; tertio modo solū sancti & boni homines. q; isto tertio modo credere est fidē formatā habere. Sed duo pmi modi credēdi sunt fides informis que est malorū hominū & demonū. & tamen est donū dei & qualitas mentis. quia mali etiā quedā dona dei hnt. Istis pmissis magister remouet quasdā dubitatōes. quarū prima est hec. Signef aliquis q̄ habet fidē informē incipiat habere charitatē. dubitari pōt an fides q̄ prius fuit informis maneat in eo & efficiat virtus an illa depulsa succedat alia que est fides & v̄ris formatā. Et r̄spondens dicit. q; Quis vtrūq; possit dici. tamē videtur dicendū q; illa que prius fuit informis remaneat. & p charitatis aduentū formatā fiat. Scda dubitatio est. Nam ex quo fidem supius distinxit tripliciter. dubitari posset an esset tantum vna fides tenēda vel plures. Et respondet q; tū vna fides est s; m apostolū cōfiteāda siue fides capiat pro illa credibill siue p habitu. Nam fides capta p ipso credibill vna est. Nam vnum & idē omnes credere p̄cipimur. Sūpta autē p habitu quo creditur iterū vna est in omnibus credētib; nō numero sed specie. seu similitudine sicut plurium hominū idem volentium dicit vna esse voluntas. Scda ppositio est hec. Licet fides sit materialiter de his que non apparēt. i. que excedit cognitionē naturālē tū q; ipsa sit in nobis possumus videre p noticiam intellectualē. Hanc magister ponens ostendit de quo est fides materialiter. Et dicit fidē materialiter esse de nō apparentibus. qd̄ pbat autoritate bea. Augu. dicit q; licet videre non possumus que credimus. ipm tū fide qua credimus in nobis videmus nō visionē corporali v̄l imaginaria aut similitudinaria s; intellectualiter cognoscēdo ipam esse eorum que non vident. Postea confirmat intantum suū scilicet q; fides sit de non apparentibus per autoritatem apostoli diffinientis fidem. q; sit substantia rerum sperandarū argumentū non apparentiū. Quā diffinitionē declarans dicit. q; fides est substantia rerum sperandarū. quia res sperande percipiuntur in nobis per experientiam in futuro. Nō aut subsistunt sub fide. Et dicit argumentū nō apparentium. i. pbatō & certitudo ipsozū. Potest etiā dici si des est substantia rerū sperandarū eo q; fides sit immutabile omnīū bonozum fundamentū. Tertia ppositio est hec. Quāuis inter fidez & spem sit aliqua conuenientia. inter eas tū ē maior differentia. Hāc magister ponēs querit. Vtrū ista diffinitio fidei quā ponit apostolus conueniat etiam spei. Et r̄spondendo dicit q; sane intelligendo vtriusq; ipsozū cōuenire potest. Nō tū ppter hoc fides & spes sunt vnum. q; licet cōueniāt quo ad illud. sunt tū multa alia in quibus differunt. Et etiā dicit q; pōt. pbabiliter dici. q; conueniat soli fidei & non spei. eo q; sola fides sit fundamentū omnīū v̄ritū & bonozū. quod pbat autoritate bea. Augu. quā postea declarās dicit. q; quāuis fides dicat fundamentū omīū v̄ritū & bonozum operū nō tū charitatis. eo q; nō fides charitatis sed charitas fidei sit causa cū sit omīū v̄ritū mater & summa. imo est ipse spiritus sanctus v̄t in primo libro dicitur. Et si obijceret cōtra illud dicendo q; fides sit cā charitatis que ipam p̄cedit. cū nullus possit amare qd̄ nō credit. Videri pōt q; fides informis q; videlicet non est virtus charitatem p̄cedit. vel q; actus fidei p̄cedit actū charitatis. & si non tpe tū cā vel naturaliter. Quod cōfirmat autoritate. b. Augu. Et tū in speciali de sententia huius distinctionis.

Quō intelligitur qd̄ scriptū est euz factum fuerit credatis.

Ic queritur

si fides tantuz de nō visis est quū v̄ritas ap̄lis ait. Nūc dico vobis priusq; fiat vt cū factum fuerit credatis. vbi unui videt. q; si des illis fuerit de factis & visis. Sup quo Aug. mouet questionem & absoluit ita in quibus. Quid sibi vult. vt cū factū fuerit credatis. Hec est laus fidei. si quod credif non videtur. Nam & thomas cui dictū est quia vidisti me credidisti. nō hoc credidit qd̄ vidit. Credebat enī & tangebatur carnem viuētē quā viderat moientē. & credebat deum in carne ipsa latentē. Credebat ergo mēte qd̄ nō videbat. p hoc quod sensibus corporis apparebat. Si v̄o dicunt credif vident sic dicit vnusq; oculis suis credidisse non ipsa est que in nobis edificat fides sed ex rebus que vident agif in nobis vt ea credant que non vident. Ex his ap̄te intelligitur. q; pprie fides nō apparentiū est. Hec illa est fides qua in christo edificatur qua dicimus v̄sitata locutiōe nos ea credere que videm. Alibi tamē dicit Augustinus fidem esse de rebus p̄sentibus qd̄ erit in futuro. cum per speciem deū presentem contemplabimur. que tamen non pprie dicitur fides s; veritas. Et inquit fides qua creduntur ea que nō videntur. Sed tamen est etiam fides rerum. quādo nō v̄bis sed reb' ipsis p̄sentib' credif. Quod erit cū per speciem manifestam se cōtemplandā sanctis p̄bebit dei sapiētia. Sed nō pprie hec dicitur fides imo fidei merces ad quā credendo puenitur. vt ex fide v̄boz transcat iustus in fidem rerum.

DI. XX III

Aug. sup Johanne.

Aug. etiā dicit de rebus p̄sentib' dicit fides: sed improprie

Aug. in lib. q̄stionum cū scilicet.

Si petrus habuit fidez passionis quādo vidit hoīem illū pati.

Si vero queritur

vtrū petrus fidem passionis habuerit. cū homines xpm oculis pati credebat. Viciamus eum fidem passionis habuisse non in eo q; credebat hominē pati quia hoc videbat. sed in eo q; credebat deum esse qui patiebatur. Nō enim virtus fidei erat q; credebatur homo pati & mori qd̄ iudeus cernens credebat. sed q; credebatur deus esse q; patiebatur. Unde Aug. sup illum psalmi locū Augusti.

Augusti.

Responde
est nō q; p
& paganus
ficantur
mouit
fuit p̄v̄o
qd̄ oculis
qui mouebat
meritū q; cre
num quod
dimit bonū
Si alibi
Post
let cū fides
fides v̄ritū
qd̄ de mō
tantū que
visio alia
des de hōie
men de hōie
p̄sentib' q;
p̄sentib' q;
& si nō v̄ritū
quā fides sit
sed interior
nino ignoram
non p̄sentib'
auditu fides
sunt corpis
non est somn
quod codicē
ergo fidei
ratiōne. Qu
guntur. V̄
indiget. Qu
V̄ritū inq;
credimus. Na
legimus. Pen
nū aliquid
tu p̄sentib'
Leta fides
Cognitio v̄ro
hāc v̄ritū. Al
fratim cognitio
cedit. Et his
v̄ritū inq;
Quidam v̄ro
credimus. Hec
do v̄ritū inq;
fidem qua
telligitur. Qu
ne nō mandā
Aug. Quid d
conspicere. Qu

Respondite i via virtutis sue. Laus fidei est nō qz credit hominē illū mortuū quod z paganus credit: sed quia credit eū glori- ficatum z verū deū. Credit ergo fides deū mortuū z hominē glorificatum. Nō ergo sicut Petro fides credere hominē illū mori qd oculis cernebat. Sed credere deū esse qui moriebatur. Nec nobis etiā fides in hoc meretur qz credimus hominem illum mor- tuum quod z iudeus credit: sed quia cre- dimus hominē deū mortuū esse.

Si aliq sciunt q credunt.

Post hoc queri so-

let cū fides sit de non apparentibus z nō vi- sis. vtrū etiam sit de incognitis tantū? Si enī de incognitis tñ est. De his videt esse tantū que ignorant. Sed sciendū est qz cū visio alia est interior: alia exterior: nō est fi- des de subiectis exteriori visioni. Est ta- men de his que visu interiori vtrūqz ca- piunt. Et quedā sic capiunt vt intelligant z si nō vt in futuro: quedam autem nō. qz cum fides sit ex auditu nō modo exteriori sed interiori: nō potest esse de eo quod om- nino ignoratur que ipsa ad sensum corpis non p̄tinet. vt ait Aug^o dicens: Quāuis ex auditu fides in nobis sit: nō tñ ad eum sen- sum corpis pertinet qui dicitur auditus: qz non est sonus: nec ad vllū sensum corpis: quī cordis est res ista: nō corpis. Quedaz ergo fide creduntur que intelligūtur natu- rali ratione. Quedaz vero que non intelli- guntur. Vñ p̄pheta: Nisi credideris non intelliges. Quod Aug^o apte distinguit. Alia sunt inquit que nisi intelligamus nō credimus: alia que nisi credamus nō intel- ligemus. Nemo tñ potest credere in deū nisi aliquid intelligat cum fides sit ex audi- tu p̄dicationis. Idem in libro de trinitate. Certa fides vbiqzqz inchoat cognitionez. Cognitio vero certa non pficitur nisi post hāc vitā. Ambro. quozqz ait: vbi fides: nō statim cognitio. vbi cognitio est fides p̄ce- dit. Ex his apparet aliqua credi que nō intelliguntur vel sciunt nisi p̄us credant. Quedam vero intelligi aliqñ etiaz anteqz credantur. Nec tamen sic intelligūtur mo- do vt in futuro sciantur: et nunc etiam per fidem qua mundantur corda amplius in- telligūtur: quia nisi per fidem diligatur de- us: nō mundat cor ad sciendum eum. Vñ Aug^o. Quid est deum scire nisi eum mēte conspiciere: firmiterqz percipere. Sed z prius

qz valeamus perspicere: z percipere deū sicut percipitur a mundis cordibus nisi p̄ fidem diligatur: non poterit cor mundari quo. i. vt ad eū videndū sit aptū. Ecce hic aperte habes quia nō potest sciri deus ni- si prius credendo diligatur. Supra autem dictum est: qz nemo potest credere in deū nisi aliquid intelligatur. Unde colligitur non posse sciri z intelligi credenda quedaz nisi prius credant: z quedam non credi ni- si prius intelligantur: z ipsa per fidem am- plius intelligi. Nec ea que prius credunt qz intelligantur penitus ignorantur: cum fides sit ex auditu. Ignorantur tamen ex parte quia non sciuntur. Creditur ergo qd ignoratur sed non penitus sicut etiaz ama- tur quod ignoratur. Unde Augul. Sciri aliquid z nō diligi potest. Diligi vero qd nescitur quero vtrum possit: Si nō potest nemo diligit deum anteqz sciat. Vbi autē sunt illa tria: fides: spes: charitas: nisi i ani- mo credente quod nonduz scit: z sperante z amante quod creditur. Amatuz ergo et qd ignorat: sed tñ creditur.

Ista ē distinctio. xxxiiij. hui^o ter- tij libri. In qua magister postq̄ egit de fide fm se. Agit de ipsa in comparatione ad ea que creduntur. Et tria facit. Nam primo inquit an fides possit eē de p̄teritis visis. Secūdo an possit esse de pluribus visis. Tertio an possit esse de cognitis. Primum vi- detur ibi. Si vero querit. Scdm vsqz ibi. Post hec so- let queri. Tertius vsqz ad finē distin. In specialt sen- tentia magistri stat in tribus p̄positionib^o quarum prima est hec. fides virtus theologica est de non vi- sis absentibus. Hanc magister ponens querit quo- modo fides est de non visis: cum ipsa veritas ch̄ist^o in euāgelio dicat: Nunc discovobis pat̄s q̄ fiet: vt cū factum fuerit credatis: p̄ quod haberi videtur qz fi- des sit de visis seu de factis p̄teritis. Et respondet qz quis sit p̄p̄ie non de visis: tñ qñqz large nos cre- dere dicimus etiam ea que videmus seu vidim^o fm quē modū loquit̄ x̄ps in euāgelio: sed illa fides qua credunt que videntur nō est fides de qua hic agitur que p̄p̄ie est de nō apparētibus. Et si obijciat auto- ritas bea. Augu. qua dicit: qz fides est de reb^o p̄se- sentibus. s. qñ in patria videmus deū seu videbim^o ipm: Dico qz fides non accipit̄ ibi ab Aug. p̄ fide q̄ est habitus qua credit: sed magis p̄ mercede fidei quā in patria habebimus. Secūda p̄positio est hec fides virtus theologica nō est de visis p̄sentibus. Hanc magister insinuans querit. Utrū Petrus ha- buit vel habere potuit fidē passionis ch̄isti quam vi- dit p̄sentē. Et respondet qz Petrus habuit vel habe- re potuit fidem passionis x̄pi non quidem ex hoc qz credebat hominē illum pati quē pati videbat. sed in hoc z ex hoc qz hominē illū quē pati videbat deū esse credebat sicut z nos fide illa non meremur qua credimus hominē crucifixū esse mortuū: qz hoc vi- demus z paganus credit: s. ex hoc meremur qz cre- dimus hominē crucifixū esse deum. Tertia p̄posi- tio est hec. Quāuis vera fides non admittit exte- riorē visionē: non tamen omnino excludit interiorē

Qz credunt et amantur que ignorantur.

Augusti.

Qz fides nō capif sensu.

Aug^o. in. xiiij. h. de trini.

Aug. sup oc- tonariū. r.

Ambrosi^o.

Aug^o. in. viij. h. de trini.

E

cognitionē. Hanc magis ponens dicit. An sicut fides est de non visis: possit etiam esse de non cognitis. Et arguit quod non: quia dato quod sic: tunc fides posset esse de ignorantis: eo quod incognita ignoraretur. Et rursus dicitur distinctio: visionē in visionē interiorē et in visionē exteriorē. Et dicit quod quis fides non possit esse de his que sunt visioni exteriori: non potest esse tamen nisi de his que aliquo modo capiunt visionē interiori: tunc sequitur quod fides non potest esse de omnino incognitis: quod vult confirmari auctoritate beati Augustini. Pro isto rursus maiori intelligentia ex dictis elicit quādam diuisionē credibilitū. Dicens quedam esse intelligibilia que per nos intelliguntur naturali ratione et creduntur. Ista tamen non ita intelliguntur in via sicut cognoscunt in patria: ubi per fidem que corda emundat talia melius cognoscuntur et hic sunt cognita: unde non sunt penitus ignorantia licet ignorant ex parte: quedam vero prius creduntur et intelliguntur: de quibus dicitur. Non intelligetis nisi credideritis: et tamen omnia illa non sunt totaliter ignota: sed ex parte et aliquo modo: unde concludit fides esse de his que aliquo modo sunt cognita: et aliquo modo non. Et tamen in speciali de sententia huius distinctionis.

De fide antiquorum.

DLXXV

Redictis ad

sciendum est de sufficientia fidei ad salutem. Illis enim qui precesserunt aduentum christi et qui sequuntur: videlicet profecisse sunt temporis processum: sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione et articuloz quantitate vel constantia et deuotione. Est autem quedam fidei mensura sine qua nunquam potuit esse salus. Unde apostolus: oportet accedentes credere: quia deus est: et qui remunerator est sperantium in se. Sed queritur: ytrum hoc credere ante aduentum et ante legem ad salutem sufficeret? Nam tempore gratie constat certissime hoc non sufficere. Oportet enim vniuersa credi que in symbolis continentur. Sed nec ante aduentum: nec ante legem videtur hoc suffecisse: quia sine fide mediatoris nullus hominem vel ante vel post fuisse saluum sanctorum auctoritates constantur. Unde Augustinus ad optatum. Illa fides sana est qua credimus nullus hominem siue maioris siue parue etatis liberari a contagione mortis et obligatione peccati quod prima natiuitate contraxit nisi per vnum mediatorem dei et hominum Iesum christum. Cuius hominis eiusdemque dei saluberrima fide etiam illi iusti facti sunt qui priusquam veniret in carnem: crediderunt in carnem venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra.

Proinde cum omnes iusti siue ante incarnationem siue post: nec vixerint nec uiuant: nisi ex fide incarnationis christi. Pro-

De sine fide mediatoris nunquam fuerit salus.

Augusti.

fecto quod scriptum est non esse aliud nomen sub celo in quo oporteat saluari nos: ex illo tempore valet ad saluandum genus humanum ex quo in Adam viciatum est. Idem. Nemo liberatur a damnatione que per Adam facta est nisi per fidem Iesu christi. Idem. Eadem fides mediatoris que nos saluat: saluos iustos faciebat antiquos pueros filiosque magnis: quia sicut credimus christum in carne venisse. ita illi venturum. Et sicut nos mortuum: ita illi mortuum: et sicut nos resurreximus: ita illi resurrecturum et nos et illi ad iudicium uiuorum et mortuorum venturum. Grego. super Ezechielē et qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes: Osanna filio Dauid etc. quia omnes electi qui in iudea esse potuerunt: siue qui nunc in ecclesia sunt: in mediatoribus dei et hominum crediderunt et credunt. His aliisque pluribus testimoniis perspicue docetur: nulli unquam salutem esse factam nisi per fidem mediatoris. Oportet ergo accedentem credere que supra dixit apostolus: sed non sufficit.

Aug. in li. 8 correctione et gratia. Aug. in li. 8 nuptijs et de concupiscentia.

Grego. sup Ezechielē

De fide simplicium.

Quid ergo dicetur

de illis simplicibus: quibus non erat reuelatum mysterium incarnationis qui pie credebant quod eis traditum fuit. Dicitur potest nullum fuisse iustum vel saluum cui non esset facta reuelatio vel distincta vel velata in apto: vel in mysterio. Distincta ut Abrahę et Moysi: aliisque maioribus qui distinctam onem articuloz fidei habebant. Velata ut simplicibus quibus reuelatum erat ea esse credenda: que credebant illi maioribus et docebant: sed eorum distinctionem apertam non habebant. Sicut in ecclesia aliqui minus capaces sunt: qui articulos symboli distinguere et assignare non valent. Omnia tamen credunt que in symbolo continentur. Credunt enim que ignorant habentes fidem velatam in mysterio. Ita et tunc minus capaces ex reuelatione sibi facta maioribus credendo inherabant: quibus fidem suam quasi committebant. vnde Job: boues arabant et asine pascebantur iuxta eos. Simples et minores sunt asine pascentes iuxta boues: quia humilitate maioribus adherendo in mysterio credebant que et illi in mysterio docebant: qualis forte fuit vidua sareptana.

Job

Que...
 core...
 De...
 ne...
 l...
 illos...
 n...
 fecer...
 tatem...
 ad...
 gustum...
 d...
 de...
 dei...
 ne...
 sta...
 morte...
 g...
 Grego...
 ho...
 ctamus...
 ad...
 fur...
 bitale...
 dubitare...
 pietatis...
 humilitat...
 De...
 Bolet...
 de...
 b...
 sunt...
 nes...
 habebat...
 erat...
 erat...
 omis...
 p...
 tate...
 latione...
 nos...
 im...
 num...
 ergo...
 futu...
 nit...
 in...
 ad...
 opera...
 eius...
 acenit...

Que ante aduentū xp̄i de media-
toze credere sufficiebant. c

Sed querit cum si

ne fide mediatoris antiquis non fuerit sa-
lus sicut nec modernis: vtrum oportuerit
illos credere omnia illa de mediatore que
nunc credimus: Quibusdam videt q̄ sus-
fecerit illis quattuor tñ creda: e: scz natiui-
tatem: mortem: resurrectionez: aduentum
ad iudiciū: quod ex p̄missis verbis Au-
gustini colligunt vbi ista quattuor: posuit.
Alijs aut videtur habita fide trinitatis id
de mysterio incarnatiōis fidei suffecisse vt
dei filius crederetur nasciturus de homi-
ne ⁊ iudicaturus. Qui de Johanne bap-
tista documentū huius rei assumūt: qui de
morte christi ⁊ descensu ad inferos in euā-
gelio dubitasse videtur: p̄m expositionem
Grego. quando interrogauit per discipu-
los: Tu es qui venturus es an alius expe-
ctamus: Quasi es tu p̄ teipm descensurus
ad infernum: an aliū ad hec sacramēta mis-
surus es. Quidam tamē dicunt cuz nō du-
bitasse de ignorantia: sed de pietate. id est.
dubitare se ostendisse. nō quia ignorauit s̄
pietatis affectu cōpassum esse christo et ei⁹
humilitatē ammirādo insinuasle.

De fide cornelij.

Solet etiam queri

de cornelio: vtruz fidem incarnationis ha-
buerit cū dictum est ei p̄ angelum: accepte
sunt elemosyne tue: ⁊ exaudite sunt oratio-
nes tue: Si enim fidem incarnationis non
habebat tunc. ergo sine fide incarnationis
erat ei iusticia: qz de illo scriptū est: q̄ iust⁹
erat ⁊ timēs deū. Si vero fidem incarnati-
onis habebat: ad qd ergo missus est ad eū
p̄dicit⁹: Sane dici pōt eum sicut fidem vni-
tatis: ita ⁊ incarnatiōis habuisse dei reue-
latione: sed incarnatū iam esse dei filiu⁹ ig-
norasse: ⁊ ideo missus est ad eū p̄dicit⁹ vt
iam natū dei filiu⁹ ei annūciaret: ⁊ sacramē-
tum regenerationis ei conferret. Habebat
ergo fidem incarnationis: sed an facta vel
futura esset: nō nouerat. Et ita per fidē ve-
nit ad opera ⁊ p̄ opera ampli⁹ solidat⁹ est
in fide. p̄dicit⁹ enim vt ait Greg⁹. venit
ad opera Cornelij etiam p̄ fidem venit ad
opera. Deū enim vnū credebat: sed filium
eius nesciebat incarnatuz. p̄dicit⁹ enim pla-
cuerūt deo opera eius. Sine fide enim im-

possibile est aliquem placere deo. August. Augusti.
vero dicit Cornelio dictū esse per angelū.
Accepte sunt elemosyne tue ⁊ oratōes tue
anteq̄ in christuz crederet: nec tamen sine
aliqua fide donabat ⁊ orabat. Nam quo-
modo inuocabat in quē non credebat. S3
si posset sine fide christi esse salus: nō ad eū
mitteretur architectus ecclesie p̄dicit⁹. At-
tende qd ait sine fide christi non posse esse
salutem: ⁊ tamē Cornelij exauditum ante
q̄ crederet in christuz. Qd ita potest intel-
ligi scz anteq̄ sciret christū incarnatum in
quē credebat in mysterio.

De qualitate fidei. spei. charitatis
⁊ opis que scdm aliquid sūt equa-
lia. e

Illud etiam nō est

pretermittendum q̄ fides spes charitas et
operatio p̄m aliquid equalia sunt in p̄sen-
ti. Unde Greg⁹. Fidem: spem: charitatez
atqz operationem duz in hac vita viuim⁹
equales sibi esse apud nos inuenim⁹: quia
q̄tum credimus tñ amamus. Et quātum
amamus tñ de spe p̄sumimus. Quisqz em̄
fidelis tantuz credit q̄tum sperat ⁊ amat.
⁊ tantū operatur quātum credit ⁊ amat et
sperat. Sed tamen maior spe et fide chari-
tas dicitur: quia cū ad dei speciem puenit
spes ⁊ fides transit: sed charitas permanet
Et qz charitas mater est omniū virtutum
que nō ideo post fidē ⁊ spem ponitur qz ex
eis oriat⁹: sed qz post illa remanebit aucta.
Charitas em̄ nunqz excidit. p̄missa au-
tem equalitas proprie p̄m interiorū actū
intentionem consideranda est. huic vero
qd hic ⁊ superius dictum est. s. qz charitas
non est ex fide ⁊ spe: sed ecōuerso: videtur
obuiare qd ait apostolus Finis p̄cepti est
charitas de corde puro et conscientia bo-
na: ⁊ fide nō ficta. Quod exponens Aug⁹
Cor accipit p̄ intellectu ⁊ conscientiaz pro
spe. Qualis inquit charitas est finis p̄ce-
pti p̄cedens de corde puro. id est. de puro
intellectu vt nihil nisi de⁹ diligat⁹: ⁊ consci-
entia. id est. de spe bona: ⁊ fide non ficta. s.
simulata. Non ergo charitas fidem ⁊ spem
sed fides et spes charitatem p̄cedere vi-
dentur. Hoc ergo ea ratione traditū intel-
ligenon qz fides et spes causa vel tempore
charitatem omniū bonorum matrem p̄ce-
cedant: s̄ quia charitas sine illis in aliquo
esse non potest: sed illa sine charitate pos-
E 2

Greg⁹ sup
Ezech.

vnū ptinens ad dilectionē dei: qđ est ma-
ximū in lege mandatū: ⁊ aliter ptinens ad
diligēdū primū illi sile. p̄ximū ē: diliges
deū ex toto corde: ex tota mente. ⁊ ex tota
aia. Qđ scriptū est in Deut. Scđm est dili-
ges primū tuū sicut teipm. In his duob⁹
mādaris tota lex p̄det ⁊ prophete. Finis
em̄ p̄cepti ē dilectio: ⁊ ea ē gemina. id est.
dei ⁊ p̄ximi.

Si eadem charitate diligitur de⁹
⁊ proximus.

Hic querit si ex ea

ipsa dilectioe diligit de⁹ q̄ diligit primus
An alia sit dilectio dei: ⁊ alia p̄ximi. Eadē
sane dilectio est: qua diligit de⁹ ⁊ primus
que spūscūs est vt supra dictū est: qz de⁹
charitas est. Vñ Aug⁹. Jobes ait Nō p̄t
deū diligere quē nō videt. q̄ fratrē quē vi-
det nō diligit. S; si cū quē videt humano
visu spūali charitate diligeret: videret de-
um q̄ ē ipsa charitas visu interiori quo vi-
deri p̄t. Qui q̄ fratrē quē videt nō diligit
deū q̄ est dilectio q̄ caret: q̄ fratrē nō diligit
quō p̄t diligere? Ex vna em̄ eadēq; cha-
ritate deū primūq; diligit: sed deū pp̄
deū: nos vero ⁊ primū p̄pter deū. Si vō
vna eadēq; charitas est dei ⁊ p̄ximi: qua-
re d̄ gemina: p̄p̄t duo dilecti. i. deū ⁊ p̄-
ximū. Et si vna sit charitas: duo tñ diuer-
sa ea diligunt. i. de⁹ ⁊ hō: vel angel⁹. p̄pro
quo etiā duo sūt mādata: qz cū eadē chari-
tas vtroq; cōmendat: diuersa tñ diligi p̄-
cipiunt. Vñ Aug. Arbitror ideo spūsan-
cū bis datū: semel i terra: ⁊ iteruz de ce⁹ or:
vt cōmendarent nob̄ duo p̄cepta charita-
tis. i. dei ⁊ p̄ximi. Vna est charitas ⁊ duo
p̄cepta vnus spūs ⁊ duo data: qz alia cha-
ritas nō diligit primū nisi i la que diligit
deū. Qua ergo charitate primū diligit
eadē deū diligit. S; qz aliud ē de⁹ aliud
est p̄ximus: ⁊ si vna charitate diligunt: iō
forte duo p̄cepta dicunt ⁊ alterū maius et
alterū minus: vel p̄pter duos mot⁹ qui in
mēte gerunt: dū de⁹ diligit ⁊ p̄xim⁹. Vñ
uef em̄ mens ad diligēdum deū: mouet et
ad diligēdū primū: ⁊ multo magis erga
deū q̄ erga primū.

De modo diligendi.

**Consequenter mo-
dū vtriusq; dilectiois aduertam.**

Aug⁹. in lib.
vij. de trini.

Quare dicit
charitas ge-
mina.

Aug. i smōe
de ascensioe.

gula vt ait Aug⁹. dilectionis diuinit⁹ con-
stituta est vt deuz p̄pter se ex toto corde et
primū diligas sicut teipm. i. ad qđ ⁊ pp̄
qđ teipm diligere debes. In bono q̄ et p̄-
pter deum teipm diligere debes. In bono
q̄ diligēdus est. prim⁹ nō in malo ⁊ p̄pter
deū. p̄proximū vō oēm hoīem optet intel-
ligi: qz nemo est cum quo sit opandū male
Qui q̄ amat hoies vel qz iusti sunt: vel vt
iusti sunt amare d;: hoc est in deo vel p̄pter
deū. Sic em̄ ⁊ seipm amare d;: i. in deo v̄
p̄pter deū. i. qz iustus est vel vt iustus sit.
Qui enim aliter se diligit: iniuste se diligit
qz ad h̄ se diligit vt sit iniustus. Ad h̄ ergo
vt sit malus: non ergo iā se diligit. Qui em̄
diligit iniq̄ratem odit aiām suā. Modus
ergo diligēdi p̄cipiendus est hōi. i. quō se
diligit vt p̄t sibi. Quin autē se diligit: et
p̄desse sibi vclit: dubitare demētis ē. Vñ
dus autē p̄cipit cū ait: sic teipm vt primū
diligas ad qđ teipm. Si ergo te nō p̄pter
te diligere debes: s; p̄pter illū vbi dilectio
nis tue rectissim⁹ finis est: nō succēseat ali-
us aliq; hō: si ⁊ ipm pp̄ deū diligis. Hau-
sus dilectiois modū veritas insinuat dicēs
Mādatū nouū do vobis vt diligatis in
uicē sicut dilexi vos. i. ad qđ dilexi vos. i.
vt filij sitis ⁊ vitā habeatis.

De modo diligendi deum.

Dilectiois autē dei

modus insinuat cū dicit: ex toto corde. i.
ex toto intellectu: ex tota aia. i. ex tota volū-
tate: ex tota mēte. i. memoria. Ut oēs cogi-
tationes ⁊ oēm vitā ⁊ oēm intellectū in illuz
p̄feras a quo habes ea q̄ p̄fers. Hec dicēs
nullaz p̄tē vite n̄re reliq̄t q̄ vacare debeat:
s; q̄cqd venerit in animū: illuc rapiat quo
dilectionis impetus currit: et diligere de-
um p̄pter se modus est diligendi deum: et
sunt isti duo modi diligendi deum vt qui-
busdam placet.

De impletione illius mādati.

Illud autē p̄ceptuz

nō penit⁹ implet ab hoīe in hac mortali vi-
ta: sed ex p̄tē nō ex toto: qz ex p̄tē diligit
sicut ex p̄tē cognoscim⁹. In futuro autē im-
plebit ex toto. Vñ Aug. Cū adhuc est ali-
quid carnalis p̄cupie: nō oī mō ex tota aia
diligit de⁹. Caro autē nō d; p̄cupiscere nisi
qz aia carnalit⁹ p̄cupiscit. Cū autē venerit

Aug. in li. de
doctri. xpi.

Aug. de p̄s-
ta iusticia.

qđ p̄fect
iā nō ex
ref sū a
p̄tē illū
Diligē
Tunc erit
reputatū
ta aia: tota
num p̄cept
Que dicit
Sed
hōiū q̄
beat: Qui
est nōcū
p̄tē oīde
p̄tē est qđ
cur in ex p̄
p̄fectio car
mandatū v
diligēti
Ad alterū
Cum
p̄cepta chari-
tat. nec immen-
nec primus sit
omne mādatū
tini⁹ ⁊ ip̄tē in
tū sicut ipm. E
clatus cōmemo-
do vō vt diligit
vt illud maius
dē p̄ximū
venerit in singul
plēne que de
primū: qđ in o
lectio ab omni
Quā distingo
Quid em̄ nisi d
habebam⁹ s; vt
egrotos ⁊ qđ in e
cipit reuocare: n
lre. Sic ⁊ nos in
p̄ximis inuicē ad
um ex dilectione ar
Que charitate
Sed que
ctioe diligēti
oia vt ait Aug. d; v
s; ea sola ⁊ reuocā

sed non q̄tum deum debemus diligere: q̄ in quātum est homo: minor est deo.

Quibus modis d̄r. p̄xim^o.

Hic notandum est proximū dici diuersis modis. s. cō ditione prime natiuitatis: spe cōuersionis: propinquitate cognationis: ratione beneficij exhibitionis.

Ista est distinctio. xxviii. hui^o ter t̄ij libri. In qua magister postq̄ egit d̄ charitate s̄m se. Agit de numero diligendoz. Et tria facit. Nam primo inquit an totus homo. s. interior & exterior in p̄cepto dilectōis. p̄ximū cōtineat. Secūdo an idē p̄ceptū vsq̄ ad angeloz dilectōnē extendat. Tertio subinfert q̄ hoc nomē. p̄ximū diuersimō de accipiat. p̄ximū vsq̄ ibi. Dicit autē. Secūdo vsq̄ ibi. hic notandū. Tertiu vsq̄ ad finē d̄r. In sp̄ali s̄nta m̄grī stat in tribus. p̄positionib^o quarū prima est bec. De dilectōe corpis & aīe. p̄ximū nō s̄nt disticte data duo specialia m̄adata. Hāc magister ponēs querit. Atq̄ in m̄dato dilectōis. p̄ximū totū. p̄ximū. i. animaz & corpus ipsius diligere p̄cipiamur. Et r̄ndet q̄ sic. q̄ in p̄dictis duobus m̄datīs. s. dilectōis dei & p̄ximū omne genus rerū diligendarū cōtinet. Nam ex charitate quattuor sunt diligēda s̄m be. Aug. s. deus proximus aīa & corpus. Sed de dilectōe aīe et corpis non oportebat aliqua p̄cepta dari sicut de dilectōe dei & proximi: eo q̄ q̄libet hōim dilectio sui ipsius & etiam aīe & corporis sit. naturaliter inserta. Nec obstat q̄ martyres se morti exponendo vident carnē suā odisse: q̄ nō oderūt se vel carnē suā s̄z corporis pondus & vitia. Secūda p̄positio est bec. P̄ceptū dilectōis proximoz etiā extēdit se ad dilectōnem angeloz. Hāc m̄gr̄ ponēs querit. An etiam dilectio angeloz sub dilectōe proximi p̄tineat. Pro cuius respōsione p̄mittit q̄ p̄ nomē proximi quilibet hō intelligit: cui adhibēdū est op^o misericōdie si indiget sicut patet in parabola semitui p̄ samaritanū in stābulū adducti. Nomē etiā. p̄ximū ad aliqd̄ est: q̄ nullus pōt esse. p̄ximus nisi proximo: ita q̄. p̄ximū ipsi est. p̄ximus. Unde sequit̄ q̄ nō solū ille cui p̄bendū est opus misericōrdie sed etiā ille a quo beneficiū ali qd̄ recipit proximus dicit̄. Cūz igitur multa misericordie bñficiā nobis impendāt: sequit̄ ipsos nostros fore proximos: & p̄ p̄sequēs eoz dilectōnē cōtineri sub mandato dilectōis dei & proximi. Et subdit. p̄ exclusionē cuiusd̄ dubitationis q̄ quis p̄ximus dicitur a quo minime bñficiū recipim^o: dilectio t̄m dei a quo oīa habem^o sub m̄dato dilectōis. p̄ximū nō p̄tinetur: sed speciale p̄ceptū h̄z: eo q̄ debemus deū plusq̄ nosmetipsos diligere: proximi aut̄ sicut nos. At tamē dilectio c̄r̄uī in q̄tūm hō sub m̄dato dilectōis. p̄ximū est seu cōtinet: quez h̄z debeamus plusq̄ nos diligere: minus t̄m q̄ deū. q̄ in q̄tū homo minor est deo. Tertia p̄positio est bec. Proxim^o dicit̄ quattuor modis. s. natiuitatis p̄ditione. p̄uersionis spe: bñficij exhibitione: & propinquitate cognationis. Hāc m̄gr̄ ponēs dicit q̄ q̄tuor modis aliqui possūt dici proximi. s. Uno modo ratione p̄me natiuitatis & sic oēs hoīes sunt proximi. Alio mō spe conuersionis: sicut oēs fideles q̄ sunt vel qui futuri sunt. Tertio mō propinquitate cognationis sicut parētes & cōsanguinei. Quarto mō rōe bñficij exhibitionis: & sic angeli sunt. p̄ximū nostri. Et t̄m in speciali.

De ordine diligēdi quid prius qd̄ posterius.

Est predicta DI. XXIX

de ordine charitatis agendū est: q̄ dicit sp̄ōsa Introdūxit me rex in cellā vinariā: & ordinauit in me charitatē. Videam^o q̄ ordinez qd̄ p̄us quid̄ poster^o esse debeat. p̄ccat em̄ q̄ p̄postere agit. Nam scire qd̄ facias & nescire ordinē faciēdi: nō est p̄fecte cognitio. Ordinis nā q̄ ignorantia conturbat meritōz formā. Ordinem autē diligēdi Aug^o insinuat dicens. Ip̄e est q̄ ordinatā habet dilectōnē: ne aut̄ diligat qd̄ non est diligendū: aut nō diligat qd̄ diligendū est aut eque diligat qd̄ minus vel amplius diligendū est: aut minus vel amplius qd̄ eque diligendū est. Dis p̄ctō: in q̄tūm p̄ctō: ē: nō est diligēdus: & oīs homo in quātūz est hō diligēdus est p̄pter deū. Deus vero p̄pter seipsum: & deus p̄pter se omni hōi amplius diligēdus est: & ampli^o quisq̄ debet deū diligere q̄ seipm. Itēz amplius alius hō diligēdus est q̄ corpus nostrū: q̄ p̄p̄ deū oīa ista diligenda sunt: & pōt nobiscuz deo hō p̄frui: qd̄ nō pōt corpus. q̄ corp^o planimaz uiuit qua fruimur deo. Audisti aliqua de ordine charitatis vbi exp̄ssū est nos ampli^o debere diligere deū q̄ oēs homines vel nos ipsos: & ampli^o aīam alicui^o hoīs q̄ corpus n̄m. In enumerationē etiā quattuor diligendoz sup̄ius posita: p̄ximū ponit qd̄ supra nos ē. Secūdo qd̄ nos sum^o Tertio qd̄ iuxta nos est. Quarto qd̄ infra nos est: vbi ordo diligēdi insinuari videtur ex rōne enumerationis. Nō est aut̄ apertū virū oēs hoīes pariter diligere debeamus & r̄tū quātum nos vel minus.

An omnes hoīes pariter diligēdi sint.

Unde etiaz super

h̄ sepe mouet q̄stio quā p̄plexā faciūt sc̄d̄ r̄ū x̄ba varie plata. Quidā em̄ tradere vidēt q̄ pari affectu oēs diligēdi sunt: s̄ in effectū. i. in exhibitionē obsequij distinctio obseruāda sit. Vñ Aug. oēs hoīes eque diligēdi sunt. S̄z cū oib^o p̄desse nō possis his potissimū p̄suldū ē: q̄ p̄locoz & t̄pm vel q̄r̄libet rez oportunitatib^o cōstricti^o vel q̄si qdā sorte iungunt. p̄do sorte em̄ habēdū est: q̄ q̄sq̄ tibi t̄p̄aliter colligati^o adhiberet ex quo legis pot^o illi dandū esse. Idez

Aug. in li. de doc. xpi.

Nota ordinēz charitatis.

Aug. in li. de doct. xp̄iana. Autoritates ponit q̄ vidēt dicere oēs pariter diligēdos ē: s̄ i effectū differētiā esse.

cos: et alibi precipit odire parentes: cum ista videant sibi contraria. Ad quod respondet quod natura in omnibus diligenda est. Et etiam dolens si mali sunt diligendi sunt ut conuertant ad bonum: sed contra vitium est in omnibus odium etiam in parentibus et propinquis: unde dominus precipit naturam diligendam in inimico: vitium vero odium in parentibus. et per dominum ibi nulla est contradictio. Tertia propositio. Ex dictis beatus Augustinus elicit evidenter satis quatuor: forte gradus ipsius charitatis. Hanc magister insinuans ponit ordinem dilectionis secundum diversos gradus charitatis: quos distinguens dicit esse charitates incipientem proficiente perfectam et perfectissimam. quod declarat per autoritates beatus Augustinus. quod patet in textu. Et tamen in speciali.

Si melius est diligere amicos quam inimicos vel e converso.

DI. XXX

Ita solet queri

quid potius sit plurimum meriti diligere amicos an diligere inimicos: Sed hec comparatio

implicita est. Si enim proferat dilectio amicum tamen dilectioni amicorum et etiam inimicorum: prospicua est absolutio. Sed si in aliquo uno homine qui diligit simul amicum et inimicum quid horum potius sit queratur: obscura est ratio: quod de motu mentis agit: de quo non est nobis facile iudicium. An unum et idem motus sit erga amicum et inimicum: si erga amicum intensior: an duo unum erga inimicum: quod dicitur difficilius: aliter erga amicum qui videtur ferventior. Nec incongrue putatur melior qui est ferventior: vel si unum idemque est idem potius ubi est ardentior: non improbe existimatur. Augustinus tamen sentire videtur magis esse diligere inimicum quam amicum qui perfectior esse dicit diligere inimicos et benefacere eis: neque hoc a tanta multitudinem impleri quanta exaudiri in oratione et sicca cum dicitur: Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Illa enim sponsione dicit a multis impleri quod nondum diligit inimicos. Sit enim sic. Quod magnum est ergo eum qui tibi nihil mali fecerit esse benivolus et beneficium. Illud multo magnum et magnificentissime bonitatis est: ut tuum inimicum diligas: et ei qui tibi malum vult et si potest facit: tu speres bonum velis faciasque quod possis: audies dicere Iesu: Diligite inimicos vestros et benefacite his qui odium vobis: et orate pro persecutoribus et calumniatoribus vobis. Sed quoniam perfectior filiorum dei est istud quo quod deus omnes fidelis extendere: et humanum animum ad hunc affectum orationis deum secumque agendo lactandoque producere: tamen quod habet tanta magnum bonum tante multitudinis non est quanta credimus exaudiri cum dicimus in oratione: Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Proculdubio verba sponsonis huius impletur si homo qui nondum ita proficit ut etiam diligit

Augusti. in encl.

inimicum: tamen quoniam rogatur ab homine qui peccavit tibi eum ut ei dimittat: dimittit ex corde: quod etiam sibi roganti vult dimitti: cum orat et dicit: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Qui cumque vero rogatur hominem in quem peccavit si peccatum suo movetur ut roget: non est adhuc deputandus inimicus: ut eum diligere sit difficile: sicut erat quoniam inimicitias exercebat. Quisquis vero rogatus et penitenti non dimittit: non est etiam a domino sua peccata dimitti: quoniam metiri veritas non potest. Que cum docuisset orationem hanc in ea positam finem comedavit dicens. Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis propter vestrum. Si vero non dimiseritis: nec propter vestrum dimittet vobis peccata vestra. Ecce hinc habetis videtur quod et preceperat magister. scilicet maioris virtutis esse diligere inimicum et benefacere ei quam illi qui nihil mali fecit nobis vel amicum. Ad hoc si quis procedere simpliciter noluerit dicens intensus diligere amicum quam inimicum. et idem illud potius isto determinet ista secundum premissa intelligenda dicens: ubi comparatione facta inter dilectionem qui diligit tamen amicum: et illam qui amicum et inimicum diligit. Illud vero quod sequitur magis nos movet quod dicitur non esse tate multitudinis diligere inimicos: quanta exaudiri cum dicitur. Dimitte nobis debita nostra etc. ubi datur intelligi quod alicui a deo dimittatur peccata non diligenti inimicum: si tamen fratri rogati qui in se peccavit dimittit. Sed cum peccata non dimittantur alicui a deo nisi charitatem habeat: sequitur ut charitatem habeat qui non diligit inimicum. Quod ergo noie proximi omnis homo intelligit in illo mandato. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Si enim omnis homo proximus est tunc inimicus: precipimur ergo et inimicos diligere. Et quod illud preceptum generale est: omnibus precipitur omnes homines diligere etiam inimicos. Quidam quod habet dicitur simpliciter tenere volentes illud preceptum determinant dicentes: illic perfectis dari in preceptum diligere omnes homines etiam inimicum. Ad hoc vero in consilio. In preceptum vero eos diligere qui nihil mali fecerit eis et inimicos non odire. Sed melius est ut intelligatur quod omnibus illo mandato precipi cunctos diligere etiam inimicos: cui sensui attestant superius posite autoritates et alie multe. Illud vero Augustinus novissime positum de perfecta charitate dicitur intelligitur qui tamen est perfectior: qui non solum amicos sed etiam inimicos perfecte diligit eisque benefacit. Que perfectio dilectionis non est tate multitudinis: quanta exaudiri in oratione divina: et hoc crevera grande est et eximie bonitatis. scilicet perfecte diligere inimicum. Ita et cum dicitur impletur verba illi sponsonis ab homine: qui non ita proficit ut diligit inimicum: de dilectione perfecta accipiendum est.

Si charitas se...

Ista est distinctio. xxx. huius ter-
 tijs libri. In qua magister postquam egit de ordine cha-
 ritatis secundum quantitatem motus. Agit de ea secundum quantita-
 tem meriti. Et tria facit. Nam primo circa propositum
 mouet quandam dubitationem. Secundo replicat
 contra ipsius determinationem. Tertio remouet qua-
 dam incidentem dubitationem. Primum versus ibi. Aug.
 tamen sentire. Secundum versus ibi. Illud vero quod sequi-
 tur. Tertium versus ad finem dicit. In speciali sententia ma-
 gister stat in tribus propositionibus quarum prima est.
 Magis meritoria est dilectio qua amicus diligitur
 quam qua inimicus diligitur. Istam magister intendens
 querit: utrum scilicet diligere amicum sit maioris meriti quam
 diligere inimicum. Et soluendo questionem dicit. quod si
 fiat comparatio dilectionis amici pro se ex vna parte ad di-
 lectionem amici et inimici sit ex alia parte tunc plana est que-
 stionis solutio: cum non sit dubium quin diligere ami-
 cum et inimicum simul sit maioris meriti quam diligere ami-
 cum tantum. Sed si fiat comparatio dilectionis amici ex
 vna parte ad dilectionem inimici ex alia parte: tunc eius
 sententia responsionis ad questionem est magis obscura
 quia non potest faciliter videri an sit idem motus di-
 lectionis qua diligitur amicus et inimicus: vel sit al-
 tus et altus. Sed siue sit vnus siue duo: non videtur
 inconuenienter posse dici quod dilectio amici sit magis
 meritoria eo quod sit maioris feruoris. Tertia propositio
 est hec Augustini. videtur dicere secundum quorundam opi-
 nionem dilectionem qua inimicus diligitur quam qua ami-
 cus meliorem. Hanc magister ponit obijciendo auto-
 ritatem beati Augustini. contra predictam immediate qua
 videtur asserere quod diligere inimicum sit magis meri-
 torium quam diligere amicum: quia dicit esse intelligendam
 secundum primam partem distinctionis premissae. scilicet beati Aug.
 loquitur secundum comparationem dilectionis amici et inimici simul
 sumptis ad dilectionem amici pro se parte accepta. Ter-
 tia propositio est hec. A magistro non negatur quod ali-
 cui sine perfecta dilectione inimicorum peccatum dimittatur.
 Istam magister ponens mouet quoddam dubium
 ex verbis beati Augustini qui dicit quod diligere inimicum
 eos non implet in tanta multitudine quanta in oratio-
 ne dominica exauditur. Et quouidetur quod alicui non
 diligenti inimicum dimittatur peccatum a deo et vltimum
 cum peccata non dimittantur alicui adulto nisi chari-
 tatem habeat: sequitur quod aliquis non diligens inimicum
 habeat charitatem: quod non videtur esse verum: quia cum
 precipitur dilectio primi intelligitur nomine primi om-
 nis homo siue amicus siue inimicus. Ad istud dubium
 magister respondendo dicit quorundam opinionem
 fore aliquos habere charitatem et tamen non diligere
 inimicos: dicunt enim preceptum de dilectione intimi-
 corum solum perfectionis esse preceptum. Imperfectis
 autem seu minoribus tantum esse consilium ita quod nihil plus
 sit eis preceptum nisi non odire inimicos: sed ista opi-
 nio et solutio magistro non placet: ideo aliter respon-
 dendo dicit quod preceptum illud de dilectione inimico-
 rum sit datum omnibus quasi preceptum. Et ad beatum
 Augustinum dicentem quod diligere inimicos sit per-
 fectorum. Respondendo dicit ipsum velle dicere quod
 diligere inimicos charitate perfecta sit tantum perfectio-
 rum: per hoc tamen non excluditur quin alij non duz
 perfecti inimicos diligere tenentur. Similiter intel-
 ligendum est dictum suum: quod scilicet in oratione domini
 ca aliqui exaudiantur qui non diligunt inimicos. i.
 qui non diligunt eos charitate perfecta. Et tunc de sen-
 tentia huius distinctionis in speciali.

Si charitas semel habita amit-
 tatur.

Illud quoque

DI. XXXI.

non est pretereundum quod quidam as-
 serunt charitatem semel habitam
 ab aliquo non posse excidere: nul-
 lum quod dicitur hanc aliquando habere. Qui hanc tra-
 ditionem sub dicitur muniunt testimonijs apostolorum
 ait: Charitas nunquam excidit: Aug. etiam in-
 quit: Charitas que deseri potest: nunquam vera fu-
 it. Item charitas est fons proprius et singularis
 bonorum: cui non comunicat alieni: alieni sunt
 oes que audituri sunt: non noui vos. De hoc
 fonte scriptura ait: Fons aqua viuere tibi pro-
 prius: et nemo alienus coicet tibi. Si autem
 alieni sunt que audituri sunt illorum vocem: non habu-
 ic fontem coicet dicitur dicitur. Item Aug. super epistolam
 Johannis. Radicata est charitas: securus esto
 nihil mali preedere potest. Item Greg. in mora-
 libus. Valida est virtus dilectio: virtuti
 enim mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem
 quam semel cepit: a dilectione mundi funditus
 occidit. Item Aug. super epistolam Johannis. An-
 ctio inuisibilis charitas est: que quicumque fuerit
 radix illi erit: que ardeat sole arefcere non potest
 nutrit calore solis non arefcit. Item Beda su-
 per Iohannem. Querendum est quod spiritus sanctus dei
 agnoscendi signum fuerit quod super eum descende-
 rit et manserit spiritus. Quid magni est filio
 dei qui in ipso manere spiritus astruatur. No-
 tandum quod quod semper in domino manserit spiritus.
 In sanctis vero quod diu mortale corpus gesta
 uerint primum spiritus maneat: primum reditur sece-
 dat. Manet autem apud eos ut bonis insi-
 stant actibus. Recedit vero ad ipsum ne spiritus
 infirmos curandi mortuos suscitandi demo-
 nes eijcendi: vel etiam prophetizandi habe-
 ant facultatem. Manet ergo spiritus ut possint
 habere virtutes ut mirabiliter ipsi viuunt. Ve-
 nit ad tempus ut etiam alijs per miraculorum si-
 gna quales sint intus effulgeant. Item Grego.
 In sanctorum cordibus secundum quasdam virtutes
 spiritus manet spiritus: secundum quasdam recessurus
 venit et venturus recedit. In his virtuti-
 bus sine quibus ad vitam non puenitur in
 electorum suorum cordibus permanet. In his
 vero per quas sanctitatis virtus ostendi-
 tur ut in exhibitione miraculorum aliquan-
 do adest: aliquando se subtrahit. Item Am-
 brosius: Ficta charitas est que in aduersi-
 tate deserit. Nec innuere videntur quod cha-
 ritas semel habita non amittat. Ideo qui
 dam in preteritis perfructibus audacia dicen-
 tes charitatem a damnandis non haberi:
 nec a quocumque habitata posse amitti quos ra-
 tio vincit et autoritas. Quidam enim ad tem-

Aug. ad iulianum comite.

Augustini.

Grego. super psal. ciiij.

Beda

Grego. sup Ezechielz

Ambrosio.

Ambro. sup
epistolam ad
Roma.

pus sunt boni: qui postea fiunt mali: et eod
uerso. Unde quorundam nomina Christus
dicit scripta in libro vite. qui tamē postea
abierunt retro. Sed scripta dicit nō s̄m p̄
scientiā: sed s̄m presentem iusticiā. cui de
seruebāt: quia digni erant tunc illo bono
quod habituri sunt prescripti s̄m prescien
tiam. Unde Ambrosius. Quibusdam gra
tia data est in vsum vt Sauli et Iude: et il
lis discipulis quibus dominus dixit: Ec
ce nomina vestra scripta sunt in celis: et p̄
abierunt retro. Sed hoc dixit ppter iusti
ciam cui deseruebant qz boni erant. Fre
quēter em̄ ante sunt mali qui futuri sūt bo
ni: et aliquotiens prius sunt boni: qui futu
ri sunt et pmanfuri mali: ppter quod dicū
tur scribi in libro vite et deleri.

**Beterminatio auzitatatum predi
ctarum.**

Quod vō aposto

lus ait: charitas nunq̄ excidit: nullatenus
pro illis facit. Signitatez enim charitatis
ostendens dicit eaz non excidere quia hic
et in futuro erit. S̄z fides et spes euacuabū
tur et sciētia. Item quod dicitur charitas
nunq̄ fuisse vera que deseri potest. Nō ad
essentiam charitatis refertur: sed ad effici
entiam: quia non efficit charitas que dese
ritur: hominem vere beatum: non perdu
cit ad vcrum bonū. Huic etiā fonti: alieni
id est. damnādi non communicant scz in fi
ne quia non p̄suerant. P̄doteft tamen hoc
et cetera que de charitate dicta sunt: de per
fecta intelligi: quaz soli p̄fecti habent: que
semel habita non amittitur. Exordia vero
charitatis aliquando crescunt: aliquando
deficiunt. Sunt enim virtutis exordia et p̄
fectus et p̄fectio: quos gradus ille discer
nit qui parabolam illā intelligit. Sic est re
gnum dei quemadmodū si iacet homo se
men in terra. et dormiat: et exurgat semen
et germinet et crescat et cetera. Si ergo perfecta
charitas sic radicata est vt amitti neque
at: incipiens tamen et p̄ouecta amitti po
test et sepe amittitur. Sed duz habetur nō
sinit habentē criminaliter peccare. Quod
Augustinus ostendit inquiens: quia ra
dix omnium malorum est cupiditas: et ra
dix omnium bonorum est charitas. Simul
ambe esse non possunt: nisi vna radicitus
euulsa fuerit. alia plantari non potest. Si
ne causa conatur aliquis ramos incidere:

Augu. super
epistolam Jobā.

si radicem non contendit euellere.

Quare fides et spes et scientia di
cunt euacuari et nō charitas. cuz
et ea ex parte sit.

Aduertendū etiaz

est quomodo fides: spes: et scientia dican
tur euacuari: qz ex parte sunt et non chari
tas cum et ipsa ex parte sit. Ex parte enim
id est. imp̄fecte diligim⁹ sicut ex parte sci
mus vt ait Esaius sup Leuiticum. Cum
ergo omne quod ex parte est euacuet: cur
charitas excipitur que dicitur nunq̄ exci
dere: Charitas quidem etiam ex parte est
vt sepe sancti docent: qz ex parte diligim⁹
nunc: et ideo ipsa euacuabitur in quātuor ex
parte est: quia tolletur imperfectio et adde
tur perfectio. Remanebitqz ipsa aucta et
actus eius et modus diligendi: vt diligas
deum propter se ex toto corde: et proximi
tuum sicut teipsum. Sed imperfectionis mo
dus eliminabitur. Fides vero et spes peni
tus euacuabunt. Scientia vero s̄m actuz
et modum suū qui nunc est: nō s̄m sui essen
tiā tolletur. Ipsa em̄ virtus scientie rema
nebit: sed aliū tenebit vsum et modū.

Esaius super
Leuiticum

Si christus ordinem charitatis p̄
scriptum habuerit.

Nūc iam superest

inuestigare. Si christus s̄m qz homo ordi
nem diligēdi p̄scriptum seruauerit: Quod
si est omnem hominem sicut seipsum dile
xit. Omnibus ergo vitam optauit: oēs qz
saluos fieri voluit. Sed non omnes salui
sunt: et ita nō est factum quod optauit. S̄z
non est ignorandum in eo fuisse charitatez
iuxta modum patrie: non vie: eūqz ordinē
diligēdi implese qui seruatur in patria: nō
in via. Qui enim in patria sunt. id est. iā be
atificati sunt: adeo iusticie dei additi sūt vt
nihil eis placeat: nisi qd deo placet. Et p̄
hoc illoz tantū salutem diligunt et volūt
quos deus saluari vult: eosqz solos sicut se
diligūt. Ita et xp̄us electos tm̄ sicut se dile
xit eozūqz salutē optauit.

Ista est distinctio. xxxi. huius
tertij libri. In qua magister postq̄ egit de ordine
charitatis. agit de ipsius duratione. Et tria facit.
Nāz primo inuestigat de permanentia charitatis in
statu viatorum. Secundo facit idem quo ad statum
cōprehensorū. Tertio ar̄ p̄dicit̄ ordo charitatis fuit

De charitate

De

De

De

De

De

De

De

De

De

in christi anima saluatoris. Primum vsq; ibi. Aduer-
tendum tamen est. Scdm vsq; ibi. Nunc iam. Tertium
vsq; ad finē distinctionis. In speciali snia magi-
stri stat in tribus. ppositiōib⁹ quarū prima est. Cha-
ritasque amitti pot in via fide ⁊ spe euacuatis ma-
net in patria. Hanc magister p̄tendēs pponit quos
dā dicere q̄ charitas semel habita nō possit amitti:
⁊ q̄ nullus damnāndus possit charitatē habere. Ad
probationem allegat illud apostoli Charitas nunq̄
excidet ⁊ alias plures autoritates sanctorū que pa-
tent in textu. Sed hanc opinionem magister repro-
bat per hoc: q̄ dā ad tps sunt boni: qui postea effi-
ciunt mali: ⁊ ecōuerso sicut patet p autoritatē euan-
gelij de quibusdā quorū noīa deus dixit esse scripta
in li. vite. qui tñ postea abierunt retrorsus. ⁊ dicebā-
tur scripti in li. vite. sed nō fm p̄sentia dei: sed solū
fm p̄sentē iusticiā seu gratiā: quā tñc habebant. Et
hoc cōfirmat autoritate bea. Ambro. Postea soluit
diuersas autoritates quas alij p se allegant: ⁊ dicit
eas fore intelligēdas de p̄fecta caritate: q̄ semel ha-
bita amitti nō potest: ⁊ nō de charitate incipiente et
p̄ficiēte. Ad autoritates apli dicit: ip̄am debere in-
telligi fm finali effectū charitatis. Scda. ppositio ē
hec. Imp̄fectio charitatis in via tollit a beatis i pa-
tria. Hanc magister ponens querit: cū fides ⁊ spes
euacuent in patria: eo q̄ sint explicite: quare etiam
charitas nō dicit excidere: cū etiam ipsa sit explicita
id ē. imp̄fecta. s. hic i via. Et r̄ndet q̄ charitas nūq̄
in q̄tū est explicita ⁊ imp̄fecta euacuabitur in patria
q̄ tunc oīs imp̄fectio tollit ab ea ⁊ ip̄a manebit q̄tū
ad habitū ⁊ q̄tū ad actū. fides autē ⁊ spes tolluntur
tam fm habitū q̄ fm actū sed sc̄ia dicit euacuari et
destrui in patria: q̄ lz maneat fm essentia: destruit
tñ fm actū ⁊ modū quē nūc habet. s. discursum rōci-
nandis. Tertia ppositio est hec. Christus fm q̄ hō
degens in via ordinē charitatis talē seruauit qualē
habēt beati in patria. Hanc mgr ponēs querit: vtz
xps fm q̄ hō seruauerit supradictū ordinē charita-
tis. Et arguit q̄ nō: q̄ dato q̄ sicut omnes hoīes
sicut sc̄ipm dilexisset: ⁊ sic omnes saluos fieri voluit
ser: cū igit nō oēs salui facti sunt: videt sequi q̄ xps
aliquid p̄rauit qd̄ tñ factū nō est: qd̄ videt inconue-
niens. Unde patet q̄ nō seruauerit supradictū ordi-
nē charitatis. Et respōdet magister q̄ xps fm q̄ ho-
mo seruauit emp ordinē charitatis qui seruauit i pa-
tria. ⁊ nō illa qui seruauit in via: vñ confirmat solutio-
nem argumenti. Nam beati in patria ita sunt volun-
tate diuine conformes q̄ nihil eis placet nisi qd̄ deo
placet ⁊ p eōs quēs illos tñ diligūt sic seipos quos
vult de⁹ effectiue saluos fieri. Ex quo liquet q̄ chri-
stus tñ electos sicut se dilexit ⁊ salutē eorū optauit:
exhibendo eis plura diuinā voluntatem ad
uertere possent.

De charitate dei.

a

Remissis ad

ijciendū est de dilectione dei
qua ipse diligit nos que non
alia est q̄ illa qua diligimus
eū. Dilectio autē dei diuina v̄sa est: eadē
q̄ dilectiōe pater ⁊ filius et spiritus sanct⁹
se diligūt ⁊ nos: vt supra disseruim⁹. Cūq;
eius dilectio sit immutabilis ⁊ eterna: aliū
tamen magis alium minus diligit. Unde

¶ Alia magis
alta min⁹ dili-
gere debem⁹.

Augustinus: Incomprehensibilis est di-
lectio dei atq; imutabilis qua deus in vno
quoq; nostrū amat quod fecit: sicut ⁊ odit
quod fecimus. Adhuc ergo ⁊ diuino mo-
do etiam quando odit diligit nos. Et hoc
quidē in omnibus intelligi potest. Quis
ergo digne potest eloqui: quantum di-
ligat membra vnigeniti sui: ⁊ quanto am-
plius vnigenitum ipsum. De ipso etiaz di-
ctum est: nihil odisti eorum que fecisti. Ex
his percipitur q̄ deus omnes creaturas
suas diligit: quia scriptū est: Nihil odisti
eorum que fecisti. Et item: Vidit de⁹ cum/
era que fecerat: ⁊ erant valde bona. Si om-
nia que fecit bona sunt: ⁊ omne bonum di-
ligit: omnia ergo diligit que fecit: ⁊ itera
magis diligit rationales creaturas: ⁊ de il-
lis eas amplius que sunt mēbra vnigeniti
sui. Et multo magis ip̄m vnigenitū.

Aug. sup
Iohannē.

Ex q̄ intelligentiā dicit magis vel
minus diligere hec vel illa. b

Cum autē dilectio

dei immutabilis sit. ⁊ ideo non intenditur
vel remittitur: si queritur que sit ratio di-
cti cum dicitur magis vel minus diligere
hoc q̄ illud: ⁊ cum dicitur deus omnia di-
ligere: Dicimus dilectionem dei sicut pa-
cem exuperare omnem sensum humanū:
vt ad tante altitudinis intelligentiam vix
aliquaten⁹ asp̄iret human⁹ sensus. Ido-
tēst tamen sane intelligi ea ratione dici om-
nia diligi a deo que fecit: quia omnia pla-
cent ei: omnia approbat in quantum opera
eius sunt: nec tunc vel prius vel amplius
placuerunt ei cum facta sunt: sc̄lz ante q̄ fi-
erent: imo ab eterno omnia placuerunt ei
non minus q̄ post q̄ esse ceperunt. Ve-
ro rationales creaturas. id est. homines
vel angelos: alios magis alios minus dili-
gere dicitur: non mutabilitate charitatis
eius significat: sed q̄ alios ad maiora bo-
na: alios ad minora dilexit. Alios ad meli-
ores vsus: alios ad minus bonos. Omnia
enim bona nostra ex eius dilectione nobis
proueniunt. Electorum ergo alios magis
alios minus dilexit ab eterno ⁊ diligit eti-
am nunc: quia alijs maiora: alijsq; mino-
ra ex dilectione sua preparauit bona: ali-
isq; maiora ⁊ alijs minora bona confert in
tempore. Unde magis vel minus dicitur
hos vel illos diligere.

Et quo sensu
oia q̄ fecit de⁹
diligere dicat

Quomōdō
magis ali-
os minus dili-
gere dicitur.

DI. XXXII

¶ huius
egen de ordine
re. Et tria facta
nia charitatis n
n quo ad hanc
do charitatis

Aug. 11 lib. 20
viii. Strini.

tur differendum est que sunt: iusticia: forti-
tudo: prudentia: tpantia. De quib' Aug' ait. Iusticia est in subueniēdo miseris. pru-
dentia in p̄cauēdis insidijs. fortitudo in p̄ferendis molestijs. tpantia in coercēdis delectationib' prauis. De his dicit in li. sa-
pientie. Sobrietatē et prudentiā docet iusticiam et veritatē. Sobrietatē vocat temperantiam. et veritatē vocat fortitudinē. Iste virtutes cardinales dicunt' vt ait hieronymus q̄bus i hac mortalitate bene viuatur. et post ad eternam vitam puenitur. Que in xp̄o plenissime fuerūt et sunt. de cuius plenitudine nos accepimus. In q̄ habuerunt vsus eosdē quos in patria habēt: et quosdam etiā vic. Verūtamē an he virtutes cum et ipse in animo esse incipiāt q̄ cū sine illis prius esset. tū anim' erat desinat esse cū ad eterna p̄duxerint. nonnulla questio est. Quibusdam visum est eas esse desituras. et de tribus quidē prudentia. s. fortitudine et temperantia cum hoc dicitur non nihil dici videtur. Iusticia em̄ immortalis est. et magis tūc p̄ficiet in nobis q̄ esse cessabit. Cū beate viuemus cōtemplatiōe nature diuine q̄ creauit oēs ceterasq̄ instituit naturas. qua nihil melius et amabilius est. Cui regenti subditū esse iusticie est. Et ideo immortalis est oino iusticia. nec in illa beatitudine esse desinet: sed talis ac tanta erit. vt p̄fectior et maior esse nō possit. Fortalis et alie tres virtutes prudentia sine vllō iā piculo errori. fortitudo sine molestia tolerandoz maloz. tpantia sine repugnatōe libidinū erūt in illa felicitate vt prudētie ibi sit nullū bonū deo p̄ponere vel eāre fortitudinis ei firmissime coherere tpantie nullo defectu noxio delectari. Ad hō nūc agit iusticia in subueniēdo miseris qd̄ prudentia in p̄cauēdis insidijs. qd̄ fortitudo in p̄ferēdis molestijs. qd̄ tpantia i coercēdis delectatiōib' prauis. non erit ibi oino vbi nihil mali erit. Ista q̄ virtutū opa huic mortali vite necessaria sic fides ad quā referenda sūt i p̄teritis habebūt. Ecce apte h̄ dicit Aug. q̄ p̄dicte virtutes i futuro erūt: s. alios vsus tūc habebūt q̄ mō. Cui Beda assentit super exodū dicens. Colūne autē q̄s expāsum ē velum. ptātes celi sūt q̄ttuor eximjs virtutib' p̄clare. id ē fortitudine. prudentia tpantia: iusticia: q̄ aliter in celis suant ab angelis et aiab' sanctis q̄ h̄ a fidelibus. Et p̄sequēter assignat Beda vsus illarū virtutum s̄m p̄sentem statum et futuz imitans. Au. in p̄missis assignationibus.

Ad he virtutes in xp̄o fuerunt.

De vsib' eaz in futuro.

Beda.

Ista est distinctio .xxxiij. huius tertij libri. In qua magister postq̄ egit de virtutibus theologis. Agit de virtutibus cardinalibus. Et tria facit. Nā primo eaz quidditatē inquirat. et quare cardinales n̄scupent. Secdo an xp̄us eas habuerit: sicut hic in via habent. Tertio an in patria maneant vel euacuent. Primū vsq̄ ibi. Que in xp̄o plenissime. Secdm vsq̄ ibi. Verūtamē an he. Tertius vsq̄ ad finē dicit. In sp̄ali snia magistri stat in ista cōclusione. Quattuor sunt virtutes cardinales quas habuit xp̄us et habebunt in patria omnes imortales. Hāc magister insinuans dicit q̄ttuor esse virtutes cardinales quas enumerat et ponit eaz descripiōnes s̄m be. Aug. quē patent in lra. vbi em̄ dicit. Iusticia est virtus in subueniēdo miseris. Prudentia in p̄cauēdis insidijs. Fortitudo in p̄ferendis molestijs. Temperantia in coercēdis prauis delectatiōib'. Postea dicit q̄ ideo dicunt' cardinales quia p̄ ipas deo vni-mur et ad vitā eternā puenimus. Postea dicit q̄ ille virtutes fuerūt in xp̄o et habuerūt eosdē act' et vsus quos in patria habebūt. et etiā quosdā quos h̄nt in via. Ultimo querit. vtrū ille virtutes euacuent in patria. Et respōdet primo s̄m quosdam q̄ tres istarū nō remanebunt in patria. sed solum iusticia que i patria nō cessabit. sed potius p̄ficiet. Sed ipse subiungit q̄ etiā alie tres remanebunt sed alios actus tūc habebunt in patria q̄ mō habent in via. et hoc p̄firmat autoritate Bede. Et tū in speciali.

De septem donis spūs sancti.

Hinc d̄ septē

donis spūs sancti agendū est vbi prius considerandū est. an hec dona virtutes sint. Se

DI. XXX III

cūdo an in futuro desitura sint vel oia vll' hoz aliqua. Deinde an in xp̄o fuerint cūcta hec dona. Hec dona virtutes esse nec in futuro detaura. Amb. osidit ea septē fore virtutes dicens et in angelis abundantissime esse sic. Ciuitas dei illa hirelm celestis non meatu alicui' fluuij terrestis abluif. s. ex vite fonte p̄cedēs spūs sancti cui' nos breui satiamur hauustu in illis celestib' spiritibus redundantius videt' effluere. pleno seprem virtutum spiritaliū seruens meatu. Si em̄ fluuius ripaz crepidinibus editis sup̄flusus exundat q̄tomagis spūs omnez supeminens creaturā cū nostre mentis archana tanq̄ inferiora p̄stringat celestem illam angelozū naturā effusione quadaz sanctificationū vbertate letificat. Deinde sanctificationē exponens subdit. Ihs autē sanctificationibus significat plenitudō septēz spiritaliū virtutū quas enumerat. Et sicut as dicens. Spiritus sapientie et intellectus spiritus p̄silij et fortitudinis. spūs scientie et pietatis. et spiritus timoris dñi. Unum est ergo flumen spiritaliū sancti. sed multi spiritaliū donoz mear'. Quāuis ergo mul-

Amb. Osidit ea septē fore virtutes.

f

capit. 2
Dedicta
virtutibus q̄m
cardinales vocat'

si dicant spūs. vt spiritus sapiētie ⁊ intel-
lectus ⁊c. vnus tñ est dei spiritus siue liber-
tatis arbiter omnia p̄ auctoritate volunta-
tis diuidens singulis. Hic exp̄sse tradituz
ē septē dona ⁊ virtutes esse sanctificatiōes
q̄z fideliū mentium ⁊ in futuro non desitu-
ra cum sint ⁊ in angelis.

**Q̄ in christo fuerunt illa septem
dona.**

In christo etiā hec
eadē fuisse Esaias ostendit dicens. Egre-
dieſ virga de radice iesse. ⁊ flos de radice
eius ascendet: ⁊ requiescet sup̄ eū spiritus
dñi. spiritus sapiētie ⁊ intellectus spiritus
consilij ⁊ fortitudinis. spūs scie ⁊ pietatis
⁊ replebit eū spūs timoris domini.

Q̄d videt̄ obuiare premissis.

His aut̄ videt̄ ob

uiare. quod Beda de timore dñi dicit sup̄
parabolas sc̄z q̄ ois timor in futuro cessat
bit. At̄ em̄ sic supra illum locū. Timor do-
mini principij sapiētie. Duo sunt timores
dñi. seruilis qui principium sapiētie est. et
amicalis qui p̄fectionem sapientie comita-
tur. Seruilis p̄ncipium sapie est q̄z q̄ post
errata sape incipit. primo timore corripit̄
diuino ne puniatur. sed hunc p̄fecta chari-
tas foras mittit. Succedit huic timor do-
mini sanctus p̄manēs in seculū seculi. quē
nō excludit charitas sed auget. quo timet
filius ne v̄l in modico oculos amantissimi
patris offendat. vterq̄ in futuro cessabit.
charitas v̄o nūq̄ recidet. Augusti. v̄o su-
per illū locū psalmi. Adorabo ad templuz
sanctū tuū in timore tuo. timorē dei desitu-
rū dicit sic. Timor dñi est magnū p̄sidium
p̄ficientibus ad salutes. sed p̄uenientibus
foras mittitur. Non enim timent iā amicū
cū. s. ad id quod repromissuz est p̄ducti fue-
rint. Ex his auctoritatib⁹ significatur q̄ ti-
mor nō erit in futuro. Si aut̄ timor nō erit
in futuro. ergo nec septem dona erunt nec
modo sunt in angelis siue in animabus san-
ctis. Ad quod dicimus auctoritatum pre-
missarum que videt̄ repugnātiā dirimen-
tes. q̄ septē illa dona ⁊ in angelis mō sunt
⁊ in animabus sanctis feliciter viuētibus
⁊ in nobis erunt in futuro. sed non habe-
būt omnia hos vsus siue hec officia q̄ nūc
habēt. vt verbī gratia. Timor filialis mō

Beda.

Augusti.

Solutio.

fac̄ timere ne offendamus quē diligim⁹ et
ne separemur ab eo: facit etiā nos reuereri
eundez. In futuro vero faciet nos reuere-
ri quando non timebimus separari vel of-
fendere. Non ergo metus separationis v̄l
offensionis nūc est in angelis vel in anima/
bus sanctis. nec in nobis erit in futuro. sed
reuerentia que est mixta cū subiectione dil-
lectionis. que etiā in christo fuit sicut apo-
stolus dicit in epistola ad hebreos loquēs
de christo. Qui exauditus est p̄ sua reue-
rētia. Quidā tñ fm̄ effectū timorē in xp̄o
⁊ in angelis tñ esse contendunt.

Plena timorum distinctio.

Et quia de timore

tractandi nobis occurrit locus. Sciendū
est quattuor esse timores. s. mundanū siue
humanū. seruilē initialem. castum vel fi-
lialē siue amicalē humanus timor est:
vt ait Cassiodorus. quādo timemus pati
pericula carnis. vel perdere bona mundi
p̄pter quod delinquimus. Hic timor ma-
lus est q̄ in primo gradu cū mūdo deserit:
quē dominus p̄hibet in euangelio dicēs.
Nolite timere eos qui occidūt corpus ⁊c.
Timor aut̄ seruilis est. vt ait Augusti. cuz
p̄ timorē gehenne continet se homo a pec-
cato quo p̄sentiam iudicis ⁊ penas metu-
it. ⁊ timore facit quicquid boni facit. non
timore amittēdi eternū bonū qd̄ non amat
sed timore patiendi maluz quod formidat.
Non timet ne perdat amplexus pulcherrī
mi spon̄si. sed timet ne mittatur in gehē-
nam. H onus est iste timor ⁊ vtilis. licet in-
sufficiens p̄ quē fit paulatim ⁊ suctudo iu-
sticie. et succedit initialis timor qm̄ incipit
qd̄ durū erat amari. ⁊ sic icipit excludi ser-
uilis timor a charitate. et succedit deinde
timor castus siue amicalis. quo timemus
ne sponsus tardet. ne discedat. ne offenda-
mus. ne eo careamus. Timor iste de amo-
re venit. Ille quidez seruilis est vtilis. sed
nō p̄manens in eternū vt iste. Timor diui-
nus comes est p̄ omnes gradus.

Collectio predictorum.

Et attēde qd̄ quat

tuor h̄ distinguunt timores cū supra. Be-
da duos dixerit esse. Sed Beda humanū
timorē p̄termisit. et nomine seruilis duos
quos hic distingimus complexus fuit: sc̄z

seru-
stam
castra
stole
v̄o
in tim-
locum
antur
sc̄z tim-
te. s. ser-
in deum
Demo-
et quō
Bec
gene
D
v̄o non ep̄
bala log 30
banon.
ribus
pit ali-
dere ce-
nōdam
dū est in
ete in illo
fecta eni
ciam et nō
beret quar
⁊ veniat re
charitate.
ate. In qu
charitas fo
at timor. qui
mini. Timor
ritan. Cuz au
re p̄lit timo
tum cū illa ce
illa inferiori
charitas mi
fo timor. S
quo inter d
tam introdu
us intrat et n
Sic timor p̄
tem ibi reman
v̄introducere
Quod vide
lan.
Estantē
ria que videtur
habere cum intel
psal. Timor domini
quom locū. Eam

seruilem et initialem. Amicalem vero castum dicit. Augustinus quoque seruile etiam castum timorem aperte discernit. dum epistole ad Romanos illum locum exponit. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei: ita dicens. Duo timores insinuantur hic. vnus qui est in perfecta charitate scilicet timor castus. alter qui non est in charitate. scilicet seruilis. in quo quis deo credatur. non in deum. et si bonum fiat non tamen bene. Nemo enim inuitus benefacit etiam si bonum est quod facit.

De casto et seruilis plenius agit tangens interdum de initiali.

De his eisdem timoribus

latus disputat Augusti. dicens Lepit aliquis credere diez iudicij. si cepit credere. cepit et timere. Sed quod adhuc timet. nondum habet fiduciam in die iudicij. nondum est in illo perfecta charitas. sed si perfecta in illo esset charitas. non timeret. Perfecta enim charitas faceret perfectam iusticiam et non haberet unde timeret. imo haberet quare desideraret ut transferat iniquitas et veniat regnum dei. ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate? non inchoata? In qua ergo. in perfecta? perfecta ergo charitas foras mittit timorem. ergo incipit at timor. quia initium sapientie timor domini. Timor enim quasi locum preparat charitati. Cum autem ceperit charitas habitare pellit timor qui ei preparauit locum. Quantum enim illa crescit: ille decrescit. et quantum illa fit interior. timor pellitur foras. maior charitas. minor timor. minor charitas maior timor. Si autem nullus est timor: non est quo intret charitas. sicut videmus per se tam introduci linum quam aliquid suum. seta prius intrat et nisi exeat non succedit linum. Sic timor primo occupat mentem non autem ibi remanet timor quia ideo intrauit: ut introduceret charitatem.

Quod videtur predictis aduersari.

Est autem alia sententia

que videtur huic esse contraria: si non habet pium intellectorem Dicitur enim in psal. Timor domini castus permanet in seculum seculi. Eternum quedam timorem

nobis ostendit. scilicet castum. Quod si ostendit ille nobis eternum timorem. numquid contra dicit illi ista epistola que dicit. Timor non est in charitate. et perfecta charitas foras mittit timorem. Hoc enim dictum est per Johannem. illud dictum est per Dauid. Sed nolite putare alium esse spiritum. Si enim vnus flatus inflat duas tibias. non potest vnus spiritus implere duo corda et agitare duas linguas? Si spiritu vno. id est vno flatu implete: due tibie consonant. implete due lingue spiritu dei dissonare possunt. imo est ibi quedam consonantia. est quedam concordia. sed auditorem desiderat studiosum non ociosum Ecce mouit duas linguas spiritus dei. et audiuius ex vna timor non est in charitate. audiuius ex alia timor domini castus permanet in seculo seculi. Quid est hoc? Dissonat. Non? Excute aures intendite melodiam. non sine causa hic addidit castus. illic non addidit. quia est timor aliquis qui dicitur castus. est alius timor qui non dicitur castus. Discernamus istos duos timores et intelligamus consonantiam tibiarum. Quomodo discernimus? Attendat charitas vestra. Sunt homines qui propterea timent deum ne mittantur in gehennam ne forte ardeant cum diabolo in igne eterno. ipse est timor qui introducit charitatem et sic venit ut exeat. Si enim propter penas timent deum. nondum amas quem sic times. non bona desideras. et mala cauens. Sed ex eo quia mala cauens corrigis te et incipis bona desiderare. qui cum desiderare cepis erit in te timor castus. Quid est timor castus? Timere ne amittas ipsa bona timere deum ne recedat a te. Cum autem times deum ne te deserat presentia eius: amplecteris eum. ipso frui desideras.

Quomodo dissent duo timores. per similitudinem duarum mulierum ostendit.

Non potes melius

explanare quid intersit inter duos istos timores quam si ponas duas mulieres maritatas. quarum vnam constituas volentem facere adulterium sed timet ne damnetur a marito. Timet maritum quia adhuc amat nequiciam. huic non grata est sed onerosa mariti presentia. et si forte viuat nequiter: timet maritum ne veniat. Tales sunt qui timet diem iudicij. Fac alteram amare virum debere illic castos amplexus. nulla se

In nona epistola supra Joannem bannem.

Hic tangit de initiali timore.

Similitudo seruilis timoris inducitur.

Augusti.

f

adulterina imundicia maculare velle. Ista optat presentiam viri. Illa timet. et ista timet. Nam si interrogent quare timeant. Illa dicit Timeo virum ne veniat. illa dicit. timeo virum ne discedat. illa dicit. timeo virum ne damnet. illa dicit. timeo virum ne deserat. Pone hec in animo et inuenis timorem quem foras mittit charitas. et alium timorem castum permanentem in seculum seculi. Illum timorem perfecta charitas foras mittit. quod ille timor tormentum habet. torquetur conscientia peccatorum nondum facta est iustificatio. Est ibi quod titillat mentes. quod pungat: quod stimulat. Stimulat ille timor: sed intrat charitas que sanat quod vulnerat timor: timor castus facit securitatem in animo. Audiuius duas tibias. scilicet Iohannem et David consonantes. illa de timore dei dicit quo timet anima ne damnetur illa de timore quo timet anima ne deseratur. Ille est timor quem charitas excludit. ille est timor qui permanet in seculum seculi. Ecce in his verbis predictis aperte ostendit Augustinus. quis sit timor castus et quis seruilis. et qualiter differant. In quibus etiam initialem timorem significauit qui nec ex toto est seruilis. nec ex toto castus. sed tanquam mediis aliquid de seruilis. et aliquid de casto timore habet. facit enim seruire partim timore pene. partim amore iusticie. pro quem timemus ut puniri et timeamus offendere. Iste timor est inchoata charitate non in perfecta. et quantum crescit charitas tantum decrescit iste timor: quantum ad metum pene sed est. quantum ad id quod facit timere penam et quantum ad tormentum conscientie. Nam quam tomam diligimus tantum minus timeamus. Iste timor notatur in illis verbis Augustini. ubi non negat timorem esse in charitate inchoata sed perfecta. Quod non posset dici de seruilis. quia ut ipse supra dixit seruilis timor non remanet veniente charitate. nec intrat charitas nisi prius ille timor exeat. nec in illo timore aliquis credit in deum. et si credat deo: nec benefacit. etiam si bonum est quod facit. Non est ergo timor ille in charitate etiam inchoata quia omnis qui charitatem habet: licet non perfectam. et in deum credit. et bona opera facit. quare seruilis non est timor ille quem in charitate inchoata fore concessit. et quem crescente charitate decrescere dixit Sed ille est timor initialis quem non negat esse in charitate nisi perfecta sit.

Quod timor seruilis et initialis dicitur initium sapientie sed differenter.

Sciendum tamen

est quod uterque timor scilicet seruilis et initialis. in scripture diuersis locis dicitur initium sapientie. et ita fore comperies si diligenter annotaueris loca scripture: in quibus de timore domini fit mentio. ex alia tamen ratione et causa diuersa dicitur seruilis timor initium sapientie et ex alia initialis. Seruilis enim ideo dicitur initium sapientie. quod preparat locum sapientie et ducit ad sapientiam: sed tamen non remanet cum ea imo foras erit. Initialis vero dicitur initium sapientie. quia est in inchoata sapientia que cum quis habere incipit. sapientiam et charitatem habere incipit. Inde etiam est quod uterque timor dicitur initialis. quod inuenire poteris per diuersa scripture loca Uterque etiam timor interdum dicitur seruilis. quod et ipse initialis qui est in charitate inchoata aliquid habet de seruilis. scilicet angorem pene. sicut et aliquid habet de casto. scilicet quod timet offendere ac separari.

De hoc quod Augustinus dicit castum timorem esse eternum.

Illud quoque diligenter

est notandum quod in superioribus Augustinus dicit castum timorem esse eternum per quod confirmatur premissa sententia. scilicet quod spiritus timoris erit in futuro sicut et alia dona spiritus sancti. sed non habebit omnem illum usum quem modo habet. Facit enim tunc nos reuereri deum: non timere separari vel carere. Fuit ergo et in christo timor ille. sed iuxta usum illum quem habebit in futuro in sanctis. Non enim timuit christus separari vel offendere deum sed deum pro omnibus reueritus est.

An timor pene qui fuit in christo fuerit seruilis vel initialis vel alius.

Cum autem fuerit

in christo timor pene. querit an iste timor fuerit mundanus. vel seruilis vel initialis. Ad quod dicimus nullum eorum fuisse in christo. quod timor mundanus malus est ut supra dictum est. et

In pmo gradu cum modo deserit Seruilis vero vel initialis pfecta charitate non est Nullus g timor istoru fuit in xpo. Quis g fuit timor iste quo penaz timnit? Potest timor ille dici naturalis vel humanus: qui oibus hoib inest: quo horretur mors ac formidatur pena. Et d: timor iste natural no quia accesserit homini ex natura fm q prius fuit instituta. quia no fuit iste timor cōcretus homini nec de bonis naturalib sed quia ex corrupta natura p peccatū omnibus aduenit. cui correptio inoleuit: tāq esset naturalis. et est iste timor effectus peccati vt predictum est.

Ista est distinctio. xxxiiij. huius terij libri. In qua magister postq̄ egit de virtutib⁹ agit de donis. Et tria facit. Nam primo agit de donis in cōmuni. Secundo de timore in speciali. Tertio infert quedam ex determinatis. Primus vsq̄ ibi Et q: de timore. Secūm vsq̄ ibi. Illud quoq̄ diligēter. Tertium vsq̄ ad finem di. In speciali sententia magistri stat in tribus ppositionib⁹ quaz prima est hec. Septē dona spiritus sancti. que a virtutibus non differūt nec in patria cessabunt fuerunt in xpo. Hanc magister ponens querit tres questiones quarū prima est. An dona spī sancti manent in beatis. Secunda est. an in patria manent in beatis. Tercia est. an fuerunt in xpo. Ad duas primas questiones simul respōdet autoritate be. Ambro. q̄ dona sunt idem q̄ virtutes. et q̄ remaneant in patria. q̄ in angelis et in beatis sunt abundantias. q̄ in nobis. Ad terciā respōdet affirmatiue q̄ ista dona fuerunt in xpo. quod patet p illud. Esai. xj. et reſect super eum spiritus domini. spūs sapientie et intellectus. cōsiliij et fortitudinis spiritus sciētie et pietatis. et replebit eum spiritu timoris dñi. In qua q̄des autem reperit plures repetit spiritus qd no ideo fit q̄ spiritus sancti sunt plures in natura diuina. sed ad designandū multiplicem fore effectum vnius spiritus sancti. Sed q̄ in respōsione ad secundā questionē q̄ dona cui non cessant in patria pponit in mediū quasdam autoritates que vidētur dicere timorē in patria non manere. et p cōsequens nec alia dona. quia quare ratione non remanebit donū timoris. part rōne nec alia dona. Pro quarū autoritatū euidētia m̄ḡ dicit. q̄ dona spiritus sancti erunt in futuro. s. in patria sed no habebunt ibi illos vsus quos hic habēt in via qd declarat specialiter in dono timoris. Nā timor filialis vt dicit magister in pñti vita tria in nobis facit facit em̄ pmo timere ne offendamus deum quem diligimus. Secūdo facit timere ne separemur ab eo. Tertio facit nos ipm reuereri. Quantū igit ad duo prima no manebit donū timoris in patria. et hoc volunt dicere autoritates in oppositū allegate. Sz q̄ tū ad ternū manebit ibi. q̄ ibi puarie vsus reuerētie que est dilectio cū subiectōe erit qualiter etia reuerētia in xpo erit Et subdit quosdā scripsisse q̄ in christo et in angelis esset donū timoris solū fm effectum s̄ no fm habitū. sed cōmuniter a modernis hoc no tenet nec magister illud approbat. Scda. ppositio ē hec Timor qui multipliciter no qualitercūq̄ sumptus a charitatis consortio excludit. Hanc m̄ḡ ex quē dicit quattuor esse timores. quoz p̄m̄ ē timor mūdānus siue human⁹ quo timeamus picula carnis et bonoz mundanoz amissionē. Et q̄ h timor: mal⁹

est et eum mundo mūdi ptempozib⁹ relinquēdas. no p̄hibet tāq̄ no habēdas. Scda ē timor filialis. quo q̄s timet penas et ex hoc a pctō fe cohibēns bonum opatur Et h̄ iste timor est bon⁹. no tū est sufficiens ad vitā eternā obtinēdā. Tertio est timor initialis scz quo quis iam amare incipit eternū bonum. s. q̄ amissionē ei⁹ timens incipit bñ agere. et isto timore adueniente. fil aduenit charitas et timor filialis incipit p charitatē excludi. Quartus est timor castus et filialis seu amicalis. qui puenit ex amore scz quo timeamus ne deū offendam⁹. et ab eo separemur. Hic hō timor succedit initiali et pmanet in eternaz seruilis aut no pmanebit s̄z deficiet. Sed subdit q̄ vt patet ex dictis in prima pte istius distinctōis. Beda no distinguit nūi duplicē timorem. s. seruilem et amicalē q̄ sub seruilis initialē intellexit. Beat⁹ Augu. etiā nūi duos timores distinguit ap̄te. s. castū q̄ ē charitate pfecta. et filialē q̄ no est in charitate. q̄ h̄ ipm bonū fiat no tū bñ. q̄ nemo inuit⁹ bñ facit. etiā si bonū sit de suo genere qd facit Istis pmissis m̄ḡ ponit autoritates timoris filialis di. q̄ h̄ timor filialis in charitate no sit. tū pparat locū charitati. q̄ nūi timor prius occuparet mentē no esset vñ intraret charitas. quā tū adueniente timor expellit et foras mittit. qd exemplificat de seta et filo sibi annexo. filum em̄ no intrat nisi seta exeat. sic ē de timore filiali et charitate. post ea remouet quoddam dubiū Nā in canonica Johis dicit q̄ timor non est in charitate. sed pfecta charitas foras mittit timorē. Dubitat ergo quōd vix sit qd in psal. dicit. timor dñi castus manet in seculum seculi. Nā cū in eterna beatitudine. d qua psal. loquit sit pfectissima charitas videt dictus psalmiste dicto apli p̄trariū Ad qd r̄dēns dicit q̄ ex quo Jobes in sua canonica. et dauid in psal. vno spū repleti locuti sunt discordare no pnt si vtriusq̄ dictū recte intelligatur Nā duplex est timor. scz castus et seruilis. Filialis non stat vt dictū est cū charitate. et de illo loquitur apls Castus autē manet in patria. et de illo loq̄ p̄pheta. Istud patet ex his que dicta sunt. Nā dictū est q̄ timor filialis est quo quis ppter penā timet deū. s̄ ex quo ille q̄ ppter penā timet deū. no amat ipm. tō timor ille no stat cū charitate. timor aut castus ē quo q̄s timet deū ne ipm offendat. Sed ex quo sic timere sit amare. ideo timor ille manet cū charitate s̄z. Sed postea exemplificat m̄ḡ de duabus mulierib⁹ martatis quaz vna timet cōmittere adulteriū ne a viro dephendat. alia hō ne a viro deserat. Et applicat simile ad ppositū vt patet in littera. Postea aut cōparat magister timorem initialem ad castū et ad seruilem dicens. q̄ initialis est medius inter eos habens aliquid de vtroq̄. q̄ prim facit fuire deo timore pena et p̄tim amore iusticie. qui etiam pōt esse in charitate inchoata. h̄ no possit esse in charitate pfecta et subdit Quis initialis timor possit stare cū charitate imperfecta et seruilis non. tū vterq̄ ipsoz in scriptura dicit inītiū sapientie. Nam seruilis timor sapientie et charitati locum pparat. Sed ipsa adueniente foras mittitur Nam inītiū sapientie dicitur tanq̄ disponens ad ipam. Timor aut initialis dicitur p̄ncipiū sapientie. q̄ cū inchoata sapia sit incipit timor et quodāmodo inchoata charitas sine sapia. Ita omnia roborat m̄ḡ autoritatib⁹ sanctorū. Tertio. ppositio est. Donum timoris exiit in xpo fm vsū patrie cū timore quodam alio. Hanc magister inīnuans infert ex determinatis et cōcludit primo. q̄ donū timoris manebit in patria sicut alia dona. sed no habebit ibi omnem vsū quē hic habet. vt patuit in p̄ma ppositio ne huius distinctōis. Scdo etiā ex his concludit. q̄ timor ille fuit in xpo fm illuz vsū quē h̄ in sanctis fm actū. s. reuerētie. vt etiā ibidē dicebat. Cū que

rit etiam incidetaliter. cu timor pene fuitis xpo. vtru fuit timor mundanus vel serullis vel initialis. Et re spondet q nullus eoz fuit. Na timor mundanus cu mudo describ. fuitis. No nec est in charitate inchoa ta nec pfecta. Initialis No non pot esse in charitate pfecta. Cu igit xps mudo deseruit. et charitate no inchoata s pfecta habuit. sequit q timor pene que xps habuit nullus illozu timor fuit sed fuit quidam naturalis pueniens ex natura p pctm corrupta. no tanq aliqd bonu naturale. sed tanq eff. ctus quida et sequela peccati. Et tm in speciali.

Quomodo differant sapientia et scientia.

Est premissa

D. XXXV

Aug. in. xliij li. de trinita. Diffinitio sapientie fm phi losophos.

Distinctio sapientie et scie tm theologol

Augu. in. xij l. de trinita.

p diligenter considerandū est in quo differat sapiētia a sciētia De hoc Aug. ita ait. Phi losophi disputantes de sapientia diffinie runt eam dicentes. Sapientia est rerū hu manarūq; diuinarūq; scientia. Ego quoq; vtrarūq; rez cognitionē. i. diuinā et hu manarū et sapiētiā et sciētiā dici posse nō nego. Verū iuxta distinctionem apli qua dixit. aliū datur sermo sapiētie. aliū sermo sciētie. illa diffinitio diuidenda est. vt re rū diuinarū cognitio sapiētie puenit cupetur. Humanarū No rerū cognitio p prie sciētie nomen obtineat. Neq; vō qd quid sciri ab homie potest in rebus huma nis. vbi plurimū supuacue vanitatis et no xie curiositatis est. huic sciētie tribuo. sed illud tantū quo fides saluberrima que ad verā bestitudinem ducit gignitur. nutrit defenditur: roboratur qua sciētia non pol lent fideles plurimi. Quis polleant ipsa fi de plurimum. Aliud est enim scire tantū modo quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam. aliud est sci re quomodo hoc ipm et pjs opitulef vel contra impios defendaf. que pp:io voca bulo appellat scientia. De his quoq; dua bus virtutibus idem Aug. differentiā in ter eas assignans sup psal. ait. Distat sapi entia a scientia. testante scō Job q quoda modo singula diffiniēs ait. Sapientia est pieras. scientia No abstinere a malis Pie tate No hoc loco posuit dei cultū. que gre ce dicitur theosebia. que est in cognitiōe et dilectione eius quod semp est et incōmuta biliter manet quod deus est Abstinere xp a malis est in medio prauē nationis prudē ter puerfari. Idē q; inter hec duo aperte distinguēs ait i li. xij. de tri. Distat ab eter norū cōtemplatione actio qua bñ vrimur temporalibus rebus. et illa sapiētie. hec sci

entia deputat Quis et illa que sapia est pos sit nūcupari scientia. vt apls asserit vbi di cit. Nunc scio ex pte. quā sciam pfecto cō templationis dei vult intelligi. In hoc ergo differētia est. qz ad contemplationē sa pientia. ad actionem vero scientia ptingit. Ecce aperte demonstratum est in quo disse rant spiritus sapiētie et spiritus sciētie. scz vt sapiētia diuinis scientia humanis attri buta sit rebus. et vt docet Augus. vtrūq; agnoscimus in christo. s. et rem diuinam et rem humanam. et ideo de ipō habemus sa pientiam et scientiam. Cum enim legif ver bum caro factum est. in verbo intelligitur verus dei filius. i. carne agnoscitur verus hominis filius. Item cum dicif. vidimus plenum gratie et veritatis. gratiā referam ad scientiam. et veritatē ad sapiētiā. quia in christo sapiētia et scientia fuit plenarie et nos scientiā et sapiētiā de eo habemus qui est deus et homo.

In quo differat sapientia ab in tellectu.

Estesa differentia

inter scientiam et sapiam. qd distet inter sa pientiam et intellectū videamus: In hoc differunt illa duo. quia sapiētia pprie est de eternis que veritati eterne contemplan de intendit. Intelligentia No nō modo de eternis est. sed etiaz de rebus inuisibilibus et spiritalibus temporaliter exortis. Per eam em et natura summa que fecit omnes naturas. id est diuina consideratur. et que post ipam sūt spiritalis et inuisibiles na ture. vt angeli et omēs anime bone affectio nes conspiciuntur. In hoc ergo differen tia est. quia sapiētia creator tantū conspi citur. intellectu No et creator et creatura qd dam. Itē intellectu intelligibilia capimus tantū sapiētia No non modo capimus su periora: sed etiam incognitis delectamur.

Sic ergo distingui potest inter illa tria scz intellectu scientiam et sapiētiā. Sci entia valet ad rerū temporalū rectam am ministracionem et ad bonā inter malos cō uersationē. Intelligentia No ad creatoris et creaturarū inuisibiliū speculationē. Sa pientia No ad solius eterne veritatis con templationem et delectationem.

Quo intellectus et scientia de qui bus hic agif non sunt illa que na turaliter habet homo.

Quo differit scia intelligen tia. et sapia.

Et lectus suffic... que na... em v... tur an... illa ver... hio crea... dem virtu... sancti illa... uantur... ralis per... dam q... tie robo... Ita et... ritus sa... ratio ad... etate v...

Quo sap... la que d...

Illu... est q sapi... est illa sapie... deus est sed... que fm deu... tus eius est... dem am... esse partici... sua luce sed... ne sapiens... etiam dei... sapiens est... dei. Ecce etia... la qua ip... homini am...

Ista est d... eray libri. In q... folore. Ergo se... altera pmo vram... sapiam et intelligen... piam nōq; vbi. Et... tati. Tertio nōq; a... haturā p... haturā p... et fieri tiam. Terc... piam istam inter sap... rualiam. piam q... vici reū haturā... piam sapia et... buntam. Sed et... scia appoia. In... lectioe vbi et piam...

Et notādū qđ itel

lectus et scientia que dicuntur dona spiri-
tus sancti. alia sunt ab intellectu et scientia
que naturaliter sunt in anima hominis. hec
enim virtutes sunt que p gratiam infundun-
tur animis fidelium. vt p eas recte viuāt
Illa vero naturaliter habet homo ex bene-
ficio creationis a deo tamen. pper has au-
tem virtutes que dicuntur dona spiritus
sancti illa naturalia reformantur atq; adiu-
uantur. vt verbi gratia. Intellectus natu-
ralis peccato obtenebrat: p virtutē quan-
dam r format atq; adiuuat ad intelligendū
Ira et per illam virtutem que dicitur spi-
ritus sapientie iuuat atq; erigitur mentis
ratio ad contemplationem r delectationes
eternę veritatis.

Qđ sapientia ista dei est nec est il-
la que deus est.

Illud etiā sciendū

est qđ sapientia de qua nunc differim: non
est illa sapientia dei. vt ait Augustin⁹ que
deus est sed hominis sapientia. vera tamē
que s̄m deum est. ac verus r precipue cul-
tus eius est. Si ergo colat mens hominis
deum cuius ab eo capax facta est et cuius
esse particeps potest sapiens ipsa fit. et non
sua luce sed summe illi⁹ lucis participatio-
ne sapiens fit Ista ergo hominis sapientia
etiam dei est. verum non ita dei est. vt ea
sapiens sit deus. Nō enī participatōne sui
sapiens est deus. sicut mens participatōe
dei. Sic etiam dicit iusticia dei non solū il-
la qua ipse iustus est. sed etiam illa qua dat
homini cum iustificat impium.

Ista est distinctio. xxxv. huius
tertij libri. In qua magister postq̄ egit de donis ab-
solute. agit de ipsis respectiue seu cōparatiue. Naz
asserit pmo dīam inter sapiam r sciam Scđo inter
sapiam r intellectū. Tertio inter sciam r intellectū
Prīmū vsq; ibi. Q̄ntēsa dīa. Scđm vsq; ibi. Et no-
tandū. Tertū vsq; ad finē dis. In speciali sciam mgrī
stat in trib⁹ ppositiōib⁹ quaz prima est hec. Con-
stat inter sapiam r sciam. put sunt dona spiritus san-
cti fore dīam. Hanc magister insinuans ponit tri-
plicem dīam inter sapiam r sciam. put sūt dona spi-
ritus sancti. Prima ē qđ quis tam sapia qđ scia. possit
dici rerū hūanarū diuinarūq; cognitio tū. ppe acci-
piendo sapia est cognitio rerū diuinarū. scia vō rerū
humanarū. Scđa est qđ sapia est pietas qđ grece theo-
sebia appellat. i. dei cultus qđ videlicet cultus in di-
lectione dei r cognitiōe s̄dit. Scientia vō est ab-

stinere a malis. r in medio nationis p̄raue prudēter
cōuersari. Tertia est qđ sapia p̄tinet ad cōtemplatio-
nē sup̄noz seu eternoz. scientia vō ad actiones qua-
bñ vltimur sp̄alibus rebus. Ista magister reprobat
autoitate de. Aug. Et subdit qđ ex quo in xp̄o fuit
et res diuina r res humana. de ip̄o habemus sapiē-
tiam que rebus diuinis. r sciētā. que rebus huma-
nis attribuit. Scđa. ppositio est hec. Et declaratio-
ne presentis textus patet dīa inter donū sapientie
r intellectus. Hanc ponens. pponit duplicē dīam
inter sapiam r intellectum quaz prima est hec. qđ sa-
pientia est de rebus eternis vt de deo. intellect⁹ vō
de rebus aliquibus ex tpe ortis. vt de creaturis Se-
cunda dīa est hec. qđ intellectū cognoscimus intel-
ligibilia sine delectatione. sed p sapiam etiā de reb⁹
cognitis delectamur. r sic ex omnib⁹ p̄dictis recollit
git istaz triū scz sapie scie r intellectus dīam stare
in hoc qđ scientia valet ad rerū temporalū debitam
administrationē r bonā inter malos puer sationem
Intellectus vō ad creaturis vicz et creaturaz inui-
sibile speculationē. Sapientia autē ad solius eterne
veritatis cōtemplationē r dilectionē. Tertia. pposi-
tio est hec. Intellect⁹ r scientia. put sunt spiritus san-
cti dona differūt ab intellectu r scia. p̄q; insunt a na-
tura. Hanc mgrī ponens dicit. qđ put sunt dona spi-
ritus sancti infundunt p grām vt hō p eā recte viuat
put vō sunt dona naturalia insunt homi ex benefi-
cio creatōis. Et subdit qđ p dona spiritus sancti re-
formēt in hoīe illa que naturaliter insunt. qđ intel-
lectus hoīs p pctm obtenebratus p spiritū intelligē-
tie. i. donū intellectus adiuuat r a pctō eripit Per
donū vō sapie ad cōrēplationē r delectationē etne
veritatis erigit. Addit etiā qđ sapia que est donum
dei de qua hic fit sermo. nō ē illa sapientia que deus
est. sed ē hominis sapientia qua homo sapit que tñ
potest dici dei sapientia. non qđ deus ea sapiens sit.
sed quia a domino deo datur. sicut dicit iusticia dei
quam deus homini dat. cū impium iustificat. Et tñ
in specialī.

De connexionione virtutum que
non sperantur.

¶ Let etiam

¶ q̄ri vt r virtutes ita sunt sibi cō-
iuncte vt sepatim nō possint
possideri ab aliquo. s̄ qđ vnaz
habet omnes habeat. De hoc etiaz h̄ero.
ait. Omnes virtutes sibi herent vt qđ vna
caruerit oib⁹ careat. Qui ergo vnaz habet
omnes habet. Qđ qđdem p̄babile est. Lū
enī charitas mater sit omnīū virtutum. in
quocunq; mater ipsa est. i. charitas. et cum
cti filij eius. i. vtutes recte fore esse credūt
Vñ Aug⁹. Vbi charitas est: quid ē quod
possit deesse Vbi aut nō est: quid est quod
possit pdesse Cur ergo non dicim⁹ qđ hanc
virtutē habet omnes hz. cum plenitudo le-
gis sit charitas. que q̄tomagis est in hōīe
tantomagis ē vtute p̄ditus. Quāto vero
minus tantomin⁹ inest vtus. r quāto mi-
nus inest virt⁹ tanto magis inest vicium.

DI. XXXI
V

h̄ero. sup
Esaia.

facies tibi sculptileneq; omnem similitudi-
nem etc. Hec Origenes dicit esse duo man-
data. sed Augusti. vnum. hoc enim ipsum
qđ dixerat nō habebis deos alienos perfe-
ctius explicat cū phibet coli signēta. s. ido-
lum vel similitudinē alicui rei. Que duo
Origenes ita dicit distare: vt idolū sit qđ
nihil habet sūe sui. similitudo vō qđ habz
speciem alicuius rei. vt verbigrā. Si quis
in auro vel in ligno vel alia re faciat speci-
em serpentis vel autis vel alicui rei. Et sta-
tuat ad adorandum. non idolum sed simili-
tudinē fecit. Qui vero facit speciem quam
non vidit oculus sed animus sibi finxit. vt
si quis humanis membris caput canis vel
arietis formet. vel in vno habitu hominis
duas facies non similitudinē sed idolū fa-
cit. qz facit qđ nō habet aliquid simile sūe.
Ideo dicit apls qz idolū nihil est in mun-
do. Nō em̄ aliqua ex reb' constantib' assu-
mitur species sed qđ mens ociosa et curio-
sa seperit. Similitudo vō est cum aliqd ex
his q̄ sūt v' in celo vel in terra vel in aquis
formaf. Aug' vero ita exponit illud. Idolū
nihil ē in mūdo. i. inter creaturas mūdi
nō est forma idoli. materiam em̄ formavit
de'. sed stulticia hoim formaz dedit. Que-
cunq; facta sunt naturaliter facta sunt per
verbū. sed forma hominis in idolo non est
facta p verbū. sicut peccatum nō est factū
p verbū sed est nihil. et nihil sunt homies
cuz peccant. Sed querit quomodo hic di-
catur forma idoli non esse facta p verbum
cum alibi legaf. Omnis forma. omnis cō-
pago. omnis concordia ptium facta est p
verbum. Hoc autē a diuersis varie soluit
Quidam enim dicunt omnem formam: et
quicquid est a deo esse inquantū est. et for-
mam idoli inquantū est vel inquantū for-
ma est a deo esse. s. non inq̄tum idoli est. i.
posita ad adorādū. In hoc em̄ nō est crea-
tura sed puerio creature. Sicut illud qđ
peccatum est inq̄tum peccatū est nihil est
et homines cum peccant nihil fiunt. qz ab
illo qui vere est seperant. Unde Hierony.
Quod ex deo nō est. qui solus vere est. nō
esse dicif. Ideoq; pctm qđ nos a vero esse
abducit nihil esse vel nō esse dicif. Alij vō
dicāt omnē formā que. s. naturaliter est. et
omē quod naturaliter est esse a deo. sed for-
ma idoli non est naturaliter. quia nature
iusticie nō seruit. Id enim naturaliter esse
dicitur quod simplici nature iusticie que
deus est militat. non resultat. et naturam
creatam non yciat. Secundum prece/

Quod idolum
nihil esse dicitur in
mundo.

Questio I ex
positioe bozi
verbozuzo ia
p ipsum facta

Diero. super
Ezech.

De scdo pre-
cepto.

ptum est. Non assumes nomen dei tui in-
uanum. Quod est dicere s'm litteraz. Non
iurabis p nihilo nomē dei. Allegorice vō
precipitur vt nō putes creaturaz esse xpm
dei filium. qz omnis creatura vanitati sub-
iecta est: sed equalem patri. Tertiu vō
pceptū. Memento vt diē sabbati scifices
vbi s'm litteram p̄cipitur sabbati obserua-
tia. Allegorice vō vt requiem et hic a vic-
tis. et in futuro in dei cōtemplatione expe-
ctes ex spiritus sancto. id est. ex charitate et
dono dei. non qz spiritus sanctus sine patre
et filio hoc operet. Accepit vtiq; ecclesia
hoc donū vt in spiritus sancto fiat remissio
peccatoruz. quam remissionem cū trinitas
faciat. pprie tamen ad spiritū sanctum di-
citur ptinere. quia ipse est spiritus adoptio-
nis filiozū. Ipse est patris et filij amor et cō-
nexio vel communitas. Ideoq; iustifica-
tio nostra et requies ei attribuitur sepius.
Hec sunt tria mandata prime tabule ad
deum ptinentia. Et primū quidē quod est
de vno deo colēdo ptinet ad patrē in quo
est vnitas vel autoitas. Secm ad filiū in
quo est equalitas Tertiu ad spu itū sanctū
in quo est vtriusq; cōmunitas.
De mandatis scde tabule.
In secūda vero ta
bula septem erant mandata ad dilectionez
primi pertinētia quozum primum ad pa-
trem carnalem referē sicut primū prime ta-
bule ad patrem celestem. Quod est hono-
ra patrem tuuz et matrē tuam vt sis longe-
uus super terraz scz viuentium. Parētes
vero sic sunt honorandi vt eis debita reue-
rētia exhibeatur. et necessaria ministrētur.
Secundum est non occides. vbi s'm lit-
teram actus homicidij prohibetur. scdm
spiritum vero etiam voluntas occidendi.
Unde huic mandato s'm litterā fit sup ad-
ditio in euāgelio. quia littera euangelij ex-
primitur. quod legis littera non exprime-
batur. Euangelij littera exprimit intelligē-
tiam spiritualem. id est quā spirituales ha-
bent. et s'm quā spiritualiter viuunt. Lit-
tera legis sensum carnalē. id est. quē carna-
les habent. et s'm quem carnaliter viuunt
cui facta est superadditio. Tertium est
non mechaberis. i. ne quilibet miscearis ex-
cepto federe matrimonij. A pte enim totū
intelligitur. Nomine ḡ mechie omnis ꝑcu-
bitus illicitus. illoz quoq; membroz non
legittimus vlyus phibitus debet intelligi.

De tertio pce
pro.

Quare in spl
ritus sancto de
pprie fieri re
missio peccatū

Scdy pceptū

De tertio pce
cepto.
Jsi. Angul.
sup Exodū.

De q̄to p̄c̄o
pio.

Quartum est nō furtum facies vbi sacri
legiū r rapina ois phibet. Nō est rapinā
pmisit qui furtū phibuit. sed furti nomine
bene intelligi voluit oem illicitā vsurpatio
nem rei aliene. Sacriligiuz tribus modis
cōmittit. q̄n. s. vel sacrum de sacro vel non
sacrū de sacro. vel sacrum de non sacro au-
ferit. Sacrum x̄o dicit quicquid mācipa-
tum est cultus diuino vt ecclesia vel res ec-
clesie. Hoc etiā vsura phibetur que sub ra-
pina continetur. Unde Hierony. vsuras
querere vel fraudare. aut rapere nihil iter/
est. Comoda fratri tuo et accipe quod de-
disti r nihil supfluum queras quia super/
abundantia in vsura computat. Est enim
vsura vrait Aug. Cū quis plus exigit in
iniuria vel qualibet re q̄ acceperit. Item
Hierony. Putant aliqui vsurā tñ esse in
pecunia. sed intelligant vsuram vocari su-
perabundantiā. s. quicquid est si ab eo qd
dederit plus est. vt si in hyme demus de-
cem modios. et in messe. xv. recipiamus.

Diero. i q̄das
ep̄la.

Dierony. sup
Ezechie.

Si furtū fece-
rūt filij israel
q̄ exspoliave-
rūt egyptios
Aug. super
psalmistam.

Si vero querit de filiis israel qui domi-
no iubente ab egyptiis mutauerūt vasa
aurea r argentea r vestes p̄ciosas et aspor-
tauerunt. vtrū furtū cōmiserint. Dicimus
eos q̄ vt parerent deo iubēte illud fecerunt
non fecisse furtū. nec omnino peccasse. Cū
Aug. Israelitenō furtū fecerunt. sed deo
iubente ministeriū pbuerunt. hoc em̄ de/
iussit qui lege dedit sicut minister iudicis
sine peccato occidit quez lex p̄cipit occidi
Sed si id sponte faciat homicida est. etiam
si cum occidat que scit a iudice occidendū
Infirmi autē q̄ ex cupiditate egyptios de-
ceperūt magis p̄missi sunt hoc facere illis
q̄ iure talia passi sunt. q̄ iussi. Hoc opponi-
tur q̄ etiam boni in isto opere peccauerūt:
q̄ naturalem legem cui concordat euange-
liū r lex moralis p̄ceptionis trāsgressi sunt
Que est. Quod tibi non vis aliū nefeceris
Quā veritas scripsit in corde hominis. et
q̄ non legebat in corde. iteravit in tabulis
vt voce forinsecus admota: rediret ad cor.
r ibi inueniret quod extra legeret. Hāc er/
go illi p̄uaricari vidēt in illo facto alijs fa-
cientes qd̄ nolebant sibi fieri. Sed ibi sub-
intelligendū est iniuste vt non aliū scz iniu-
ste facias quod tibi nō vis fieri. Alioquin
huius p̄uaricato: est iudex duz punit re-
um nolens aliquid tale sibi fieri. Ita etiam
r illud domini verbum. Omnia quecunq̄
vultis vt faciant vobis homines. rē. De
bonis accipiendū est que nobis iniucē ex/
hibere debemus. Quintū p̄ceptum est

De q̄to p̄c̄o
cepto.

Aug. super
Exodus sc̄si
oē mēdacium
ibi phibetur

Non loqueris cōtra p̄ximū tuum falsum
testimoniū. vbi crimen mendatiū r pertu-
rū phibetur. Solet autem queri. vtrūz p̄-
hibitū sit omne mendacium: Quidam di-
cunt illud tñ phiberi quod obest r nō p̄-
dest ei cui dicit Tale em̄ non est aduersus
p̄ximū. vt ideo videat hoc addidisse scri-
ptura Sed de mēdatio magna questio est
que nec cito explicari potest.

Ista est distinctio. xxxvij. huius
tertij libri. In qua magister postq̄ egit de habitū
virtutū r bonoz Incipit agere d̄ his q̄ p̄sūt i acti-
bus p̄ceptoz. Et tria facit. Nam p̄mo p̄mittit q̄das
de p̄ceptis generalia. Secdo determinat quedā de p̄-
ceptis que sunt ad deū specialiter ordināria. Tertio
exemplificat p̄cepta q̄ sunt specialiter ad p̄ximū so-
nantia. P̄ximū vsq̄ ibi p̄ximū in prima. Secm̄ vsq̄
ibi. In sc̄da x̄o tabula. Tertū vsq̄ ad finē dist. In
sp̄ali sn̄tia magister stat in tribus p̄positionib⁹. qua-
rum p̄ma est hec. Decē sunt decalogi nobis mādata
a deo p̄ moysen in duabus tabulis tradita vel dona-
ta. Hanc magister insinuans dicit p̄siderādū esse de
mandatis decalogi que in duobus mandatis scz d̄
lectione dei r p̄ximū cōplent. Nā decalogus s̄m ma-
gistrū habet decē mandata siue p̄cepta q̄ decalog⁹
est illud decacoridū. i. decē cordatū psalteriū de quo
d̄ in psal. In psalterio decacordo psallā tibi. Et sūt
illa decē p̄cepta filijs israel p̄ moysen in duab⁹ tabu-
lis digito dei scriptis tradita. ita q̄ tria q̄ sunt i p̄ma
tabula ordināt hoīem ad deū. septē autē que sunt in
sc̄da tabula ordināt ad dilectionē p̄ximū. Sc̄da pro-
positio Et tria mādata p̄ime tabule ordināt hoīem
ad deū. ita septē p̄cepta tabule sc̄de ordināt ad p̄xi-
mū. Hāc m̄gr insinuās dicit. q̄ triū p̄ceptoz p̄me ta-
bule que ordināt ad deum. P̄ximū est Nō adōrabis
deos alienos: non facies sculptile siue idolū neq̄ om-
nem similitudinē. Istud p̄ceptū diuidit Origenes i
duo p̄cepta. distinguens inter idoloz r similitudinē
Nā cū aliquis facit imaginē rei aliēius existētis in
natura. vt hōis serpentis vel ouis dicit facere s̄lita-
dinē. Si x̄o facit imaginē alicui⁹ qd̄ nūq̄ vidit oca-
lus. sed tñ fingit hōis animus. eo q̄ natura s̄lita non
h̄z. dicit facere idolū. Cū ap̄s dicit. q̄ idolū nihil ē
in mūdo. Sed. b. Aug. dicit q̄ sit nisi vnū p̄ceptum
qd̄ exprimit̄ his v̄bis. nō habebis deos alienos. Illud
x̄o qd̄ addit. nō facies sculptile. nō est aliud p̄-
ceptū sed eiusdē p̄cepti p̄fectio: explicatio. Et sn̄tia
ista. b. Aug. apparet verior. Ad autē itatē aposto-
li quā Origenes allegat. p̄ se. s. idolū nihil ē in mun-
do illā exponit. b. Aug. dicens ap̄m velle dicere q̄
forma idoli nō est inter creaturas mundi computan-
da. q̄ h̄z materiā idoli deus creauit. formam tñ eius
hoīem pueritas edidit. r id idolū nihil est. q̄ ei⁹ for-
ma p̄ verbū dei facta nō est. vt etiā petriū nihil ē. q̄
p̄ verbū dei factū nō est. vt pater. Job. j. S̄z p̄tra il-
lud obicit magister r dicit. Cum bear. Aug. alibi
dicat q̄ ois forma r compago est facta per verbum
quō tñc pōt esse verū q̄ forma idoli non sit facta per
verbū. Ad quod responder dupliciter. Nā p̄mo s̄m
quosdam potest dici q̄ forma idoli in q̄tum est a deo
est. sic etiā peccatū. et quicquid est in quantum est a
deo est. Sed forma idoli non est a deo in quantum po-
sita est ad adorandū. quia sic nō est creatura sed ma-
gis pueritas creature. sicut etiā peccatum in q̄tum
peccatum nō est a deo nec creatura sed creature de-
fectus. Secdo rūderi potest s̄m alios q̄ hec. p̄po

Aug. super
Exodus

Aug. super
Exodus

Aug. super
Exodus

Aug. super
Exodus

Aug. super
Exodus

Aug. super
Exodus

fitio. Omnis forma a deo est intelligenda ē de forma que naturaliter habet esse. qualis nō est forma idoli eo q̄ vere iusticie que est deus non assimilaf. Secun dū p̄ceptū p̄me tabule est. Nō assumes nomē dei tui inuani. i. nō iurabis p̄ nibilo p̄ deū vel p̄ nomē dei. Et fm̄ sensum allegoricū. phibet hic r̄ps esse creatura: vt sit sensus mādati. Nō assumes. i. nō putes x̄pm̄ esse creaturā. Tertū p̄ceptū p̄ime tabule est. Memento vt diez sabbati sanctifices. p̄ qd̄ fm̄ l̄ram p̄cipitur sabbati obseruantiā. Sed allegorice māda tur nobis vt in p̄sentia a vicijis quiescam⁹. vt in futu ro dei cōtemplationē a sp̄ritu sancto expectemus. r̄ dicit a sp̄ritu sancto expectemus nō ideo qz sp̄s̄san ctus ista operetur sine patre r̄ sine filio. s̄ qz remis sio peccatorū approp̄iat sp̄ritu sancto. Ita tria p̄ cepta adaptat mgr̄ trib⁹ p̄sonis. Primū patri. scdm̄ filio. tertū sp̄ritu sancto. Tertia propositio est hec Scda tabula moysi data cōtinuit septem p̄cepta ad dilectionē p̄lim̄ ordinata. Doz p̄ceptoz magister in hac p̄sentia distinctione enumerat quinqz. alia duo reseruans ad aliā distinctionē. Primū est de honore parentū cōpaliū. Scdm̄ est de nō occidendo. vbi l̄z fm̄ l̄ram. i. fm̄ legē moysi. phibeat t̄m̄ actus occidē di. fm̄ sp̄m̄ t̄m̄. i. fm̄ legē euangelicā etiā volūtas oc cidendi. phibet. quod l̄ra euangelij plane exprimit Tertū est. Nō mechaberis. vbi fm̄ bea. Aug. noie mechie ois illicitus cōcubitus atqz ois membrorū il licit⁹ vsus. phibet. Quartū est. Nō furtū facies. vbi noie furti oem̄ illicitam vsurpationē rei aliene volu it d̄ns intelligit r̄ isto p̄cepto. phibetur vsura rapina r̄ sacrilegiū. qd̄ tripliciter cōmittit. i. dum vel sacrū s̄ sacro. vel nō sacrū de sacro. vel sacrū de nō sacro au fert. sacrū aut̄ dicit esse illud quod diuino cultui est sit mancipatū. Quintū est. Nō loqueris cōtra. p̄ri mū tuū falsum testimonium quo p̄cepto crimen mē dacij r̄ periurij. phibet. Et t̄m̄ in sp̄ali de sn̄ia hui⁹ distinctionis.

De triplici genere mendacij. a

DI. XXX VIII

Liēdū tamē

tria esse genera mendationū
Sunt em̄ mendacia quedam
p̄ salute v̄l comodo alicuius

Aug⁹. super psal. v.

non malicia sed benignitate dicta: qualiter obstetrices mēte sunt r̄ raab. Est r̄ aliud mendacij genus quod fit ioco quod nō fal lit. Scit em̄ cui d̄r causa ioci dici r̄ hec duo genera mendaciorū nō sunt sine culpa. sed non cum magna. Imperfectis x̄o nō puenit mentiri nec etiā p̄ temporalī vita alicuius ne p̄ corpore alterius animā suā occidant. Licet autē eis v̄z tacere sed nō falsum d̄ cere: vt si quis non vult hoīem ad mortem p̄dere verū taceat: s̄ nō falsum dicat. Ter tiū x̄o gen⁹ mendacij est quod ex maligni tate r̄ duplicitate p̄cedit cunctis: valde ca uendū. Hīs videt̄ innut̄ mēdacia illa que fiunt ioco vel p̄ salute alicuius: imperfectis esse venialia peccata. p̄fecti x̄o illud qd̄ p̄ commodo alterius dicitur esse damnabile qd̄ etiā de mendacio iocoso putari pōt p̄ ceipue si iteret. De mēdacio aut̄ obstetricū

r̄ raab qz fuerit veniale. Augusti. tradit di cens. For̄itau sicut obstetrices non remu nerate sunt qz mentite sunt. sed qz infantes liberauerūt. et p̄pter hanc misericordiam veniale fuit peccatū. nō t̄m̄ nulluz: sic raab liberata est p̄pter liberationē exploratorū p̄ qua fuit veniale peccatū. Sed ne putet quisqz in ceteris peccatis si propter libera tionē hoīem fiant ita posse concedi veniam. Multa em̄ mala detestanda talē sequun tur errorē. Possūm⁹ em̄ r̄ furando alicuf p̄desse. si paup̄ cui datur sentit cōmodum r̄ diues cui tollitur non sentit incōmodum. Ita r̄ adulterando possūm⁹ p̄desse si ali qua nisi ad hoc ei cōsentiat̄ appareat amā do moritura r̄ si vixerit penitendo purgā da. nec ideo p̄ctm̄ graue negabit̄ tale adul teriū. Sciendū est etiā octo esse genera mē dacij. vt Augus. in li. de mendacio tradit. Que diligenter notanda sunt vt appareat qd̄ mēdaciū sit veniale r̄ qd̄ dānabile. Pri mum capitale est mendaciū longeqz fugiē dū quod fit in doctrina religionis. Ad qd̄ nulla causa quisqz d̄z adduci. Scdm̄ qd̄ ta le est vt nulli p̄sit sed obsit alicui. Tertium qd̄ ita p̄dest alteri vt obsit alteri. Quartū sola mētiēdi fallēdiqz libidine qd̄ maximū mēdaciū est. Quintū quod fit placēdi cu piditate de suauī eloquio. Hīs omnib⁹ cui tatis sequitur sextuz gen⁹ quod r̄ nulli ob est r̄ p̄dest alicui. vt si quis pecuniā alicu ius iniuste esse tollendā sciens vbi sit nesci rese mētiat̄. Septimū quod r̄ nulli obest r̄ p̄dest alicui. vt si quis nolens hominem ad mortē questitū prodece mētiat̄. Octa uū quod nulli obest r̄ ad hoc p̄dest vt ab immundicia corpis aliquē tueat̄. In his aut̄ tantominus peccat quisqz cū mētiat̄ q̄tomagis a p̄ma recedit. Quisqz x̄o all quod genus esse mendacij qd̄ peccatū non sit putauerit: decipit seipm̄ turpiter cum honestum esse deceptorē aliorū arbitretur. Om̄e ergo genus mendacij sūm̄ opere fu ge. qz om̄e mendaciū non est a deo.

Ad mēdaciū obstetricū et raab fuit ve niale.

Aug. de. viij generib⁹ men dacij.

Quid sit mendacium. b

Hic videndum est

quid sit mendaciū. r̄ quid sit mentiri. De inde vtrū omne mendaciū sit p̄ctm̄ et qua re: Qd̄ m̄datum est. vt ait Augu. falsa si gnificacio vocis cum intentione fallēdi. vt ergo mēdaciū sit. necesse est vt falsum proferatur. r̄ cum intentione falēdi. Hoc em̄ malum est p̄p̄rium mentientis aliud

Augustin⁹ tra mēdaciū.

hōi
in li
D
qui p
verū
cum
sent
itur
aliq
cedo
mo
sum
li
ip
est
bet
verū
mū
rit
nec
loq
Dicit
Dicit
tamē
omne
at
Dicit
et
omn
catū
rit
Terba
hom
na
ergo
cum
aliqu
sum
adul
g
do
sum
datur
cum
accip

habere clausum in corde. aliud promptuz in lingua.

Quid sit mentiri.

Mentiri vero e lo

qui ptra hoc qd animo sentit qd siue illud veru sit siue no. Dis ergo q loquit meda- cium mentif. qz loquit cõtra hoc. qd anio sentit. i. volũtate fallẽdi. sed nõ ois q men- titur mendaciũ dicit. qz qd vez est loquit aliqn̄ mentie ndo. sicut ecõuerso falsum di- cendo aliqn̄ verax est. Un̄ ait Augu. Me- mo sane menties iudicandus est q̄ dicẽ fal- sum qd putat verũ. qz q̄tũ i ipso est nõ fal- lit ipse sed fallit. Nõ q̄ mendaciũ arguendũ est. qui falsa incaut̄ credit ac p veris ha- bet. Potiusqz ecõtrario ille mentif q̄ dicit verũ qd putat falsum. Quãtum em̄ ad an- nũ eius attinet nõ vez dicit. qz nõ qd sen- tit dicit. q̄uis verũ inueniat̄ esse qd dicit. nec ille liber est a mendatio qui ore nescies loquit verũ. sciens aut̄ voluntate mentif. Dic̄ queri solet si iudeus dicat xpm̄ esse de- um. cũ non ita sentiat animo vtruz loquat̄ mendaciũ: Nõ est medaciũ qd dicit. quia licet aliter teneat animo. verũ tamẽ est qd dicit. 7 ideo non est mendaciũ. Mentitur tamẽ illud quod verũ est dicens. Qd nõ omne mendaciũ sit peccatũ Augu. insinu- at. Mibi inquit videtur omne mendaciũ esse peccatũ. sed multũ interest quo animo et de quibus rebus quisqz mentiat̄. Non em̄ sic peccat qui cõsulendi et qui nocendi volũtate mentif. nec tñ nocet qui viatorẽ mentiẽdo in diuerso itinere mittit. q̄tum qui viã vite mentiẽdo deprauat. Porro omne medaciũ ideo dicendũ est esse pec- catũ qz hoc debet loqui hõ quod aimo ge- rit. siue illud verũ sit siue putetur. 7 non sit Verba em̄ ideo sunt instituta non vt pe- homies inuicem fallant. sed per ea in alteri- us noticiã suas cogitãtões ferãt. Verbis ergo vti ad fallatiã nõ ad quod sũt institu- ta: peccatũ est. Nec ideo etiã vllum meda- cium putandũ est nõ esse pctm̄ qz possum? alicui aliquando pdesse mentiẽdo. Pos- sumus enim vt predictum est et furando et adulterando prodesse. Mendaciũ quoqz non tunc tñ esse possum? dicere quan- do aliquis ledit. Cu em̄ a sciente dicit̄ fal- sum mendaciũ est. siue quis siue nemo le- datur Ecce ex his constat omne menda- cium esse peccatũ. nõ tñ de oim̄ mendatio accipiendum est illud. psal. p̄derdes oẽs

qui loquunt mendaciũ Nec illud. Os qd mentif occidit aiam Nec omne mendaciũ isto pcepto phiberi videt̄ nec premissa de- scriptione mendaciũ ioci includi.

Ubi cũ periculo errat vel non d

Illud etiã sciendũ

est q in quibusdã rebus magno malo in q̄- busdam paruo. in quibusdã nullo fallimur in quibus rebus nihil interest ad capeſcen- dum dei regnum: vtrum credantur an nõ: vel vtrũ vera putent̄ an falsa siue sint siue non. In his errare. i. aliud pro alio puta- re. nõ arbitrandũ est esse peccatũ. vel si est minimũ atqz leuissimũ. Et sunt vera que- dã q̄uis nõ videant̄. q̄ nisi credant̄: ad vi- tam eternam nõ põt pueniri. Et licet error maxima cura cauendus sit nõ modo in ma- ioribus sed etiam in minoribus rebus. nec nisi rerũ ignorantia possit errari. nõ est ta- men consequens vt p̄tinuo errat quisquis aliquid nescit: sed si quisquis se existimat scire quod nescit. Pro nõ em̄ approbat fal- sum quod est erroris pprium. Verũ tamẽ in qua re quisqz erret interest plurimum. Sunt em̄ que nescire sit meli? q̄ scire. Itẽ nonnullis errare profuit aliquãdo. sed in via pedũ non in via morum. Solet que- ri de iacob qui se dixit esse Esau. aliter ani- mo sentiẽs vtrũ mentif sit: De hoc Aug. ait. Jacob quod matre fecit auctore vt fal- leret patrem si diligenter attẽdat̄ videtur non esse mendaciũ sed misteriu. Intende- bat em̄ matrĩ obedire que p spũm nouerat misterium. 7 ideo ppter familiare consili- um spiritus sancti qd mater acceperat a mẽ- dacio excusatur Jacob.

Ista est distinctio. xxxviii. huius tertij libri. In qua m̄gr postq̄ egit de octo pceptis Incipit agere de peccatis q̄ isto octauo pcepto. phi- bent. Et tria circa hoc facit. Nam pmo plura gene- ra mendaciorũ p̄mittit. Secdo qd sit medaciũ subiun- git. Tertio qd oẽ mendaciũ sit pctm̄ cõcludit. Primũ vsqz ibi. Dic videndũ est. Secdm vsqz ibi. Qd nõ oẽ Tertiu vsqz ad finẽ distinctõis. In speciali sententia m̄grĩ stat in tribus ppositionibus quarũ pma e bec Octo sunt mendaciorũ genera. q̄ tanto sunt grauo- ra q̄to pmo mendatio fuerunt. primitoza. Hãc m̄gr̄ insinuans. Primo diuidit mendaciũ in tria genera. quoru p̄mum est officiosum q̄le est mendatum quod sit p cõmodo vel salute corpis. sicut fuit mendatiuz obstetricũ hebreoz in egypto. 7 raab meretricis ab- scondentis exploratores 7 illud nunq̄ põt fieri sine peccato. qz in viris pfectis est pctm̄ danabile. 7 i im- pfectis pctm̄ veniale. qz excusaf quodãmodo. ppter misericordiam 7 pietatẽ. sicut mendatiũ obstetricũ et ra- ab meretricis excusaf nõ tñ ppter hoc quis aliqua

Augu sti. in ench.

Questio 8 tu deo qui dicit xpm esse deũ

Ad omne mẽ daciũ sit pec- catum.

Quare omne mendaciũ sit peccatum.

Aug. in ench. q non iõ men- datum nõ est peccatum. qz prodest.

Dic solai- tur questio su- p̄posita.

De Jacob si mentus est.

6

peccata debet committere. ut p̄ misericordiam ⁊ pietatē ve-
lit excusari. ut nullus debeat furari diuini ut det pau-
peri. Scdm genus mendacij est mendacius iocofum
qd̄ fit causa solatij vel in loco. ⁊ istud fit in viris p̄fe-
ctis est damnable. ⁊ in viris imp̄fectis veniale Ter-
tium gen^o mendacij est p̄nciosus. qd̄. s. fit ex maligni-
tate seu qd̄ puenit ex animo nocēdi. ⁊ hoc omnibus
est fugiēdū. Postea mgr̄ enumerat octo genera mē-
dacioꝝ. que ponit. b. Aug^o. quoz̄ primū fit i doctrī-
na fidei. Scdm est qd̄ nulli prodest. sed alicui obest.
Tertius est quod alicui p̄dest ⁊ alicui obest Quartus
est quod fit ex sola libidine ⁊ delectatione mentiendi
Quintum est quod fit in pulcritudine vel cupiditate
placēdi Sextum est qd̄ nulli obest sed alicui prodest
Septimū scz̄ ad ablationē rei exterioris. Septimū est :
qd̄ nulli obest. sed alicui prodest q̄tum ad p̄seruatio-
nē a morte corporali. Octauū ē qd̄ nulli obest s; alicui
p̄dest q̄tum ad p̄seruationē ab inimicitia corpora-
li. Prima tria genera hoz̄ octo mendacioꝝ reducū-
tur ad mendaciū p̄nciosum. Et duo media ad men-
daciū iocofum Tria aut̄ vltima ad mendaciū officio-
sum. Unde concludit q̄ in omnibus p̄dictis menda-
cijs atēdi habet gradus q̄tum ad grauitatē fm̄ q̄
magis vel minus accedunt ad primi mendacij gen^o
Scda p̄positio est hec. Hoc p̄p̄te dicit mendaciū
cū quis intentione fallēdi dicit falsum. Hanc magi-
ster ponēs dicit. q̄ mendaciū est cū p̄fertur falsum in-
tentione fallēdi eo q̄ aliud dicit ore q̄ sentiat corde
Secūdo ostēdit qd̄ sit mentiri dicens. q̄ mētiri est loq̄-
ra illud qd̄ q̄s sentit aīo. siue illud sit verū siue fal-
sum. Ex quo p̄cludit q̄ oīs q̄ mendatiū loquit̄ men-
titur. sed nō econtra oīs q̄ mēntiē mendatiū loquit̄.
q̄ q̄s verū est qd̄ loquit̄ ille qui mēntiē. q̄ q̄ mēntiē
loquit̄ contra illud qd̄ aīo sentit. et sic nō dicit mēda-
tiū. q̄ nō loquit̄ falsum. Cū etiā patet q̄ etiāz̄ aliq̄s
falsuz̄ loquēdo p̄t esse verax. s. si nō loquit̄ p̄tra illud
qd̄ aīo sentit. Juxta qd̄ querit. Utrū iude^o mendaciū
loquat̄ dicens xpm̄ esse deū qd̄ tñ corde nō credit. Et
rñdet q̄ nō loquit̄ mēdatiū q̄ licet non credat corde
verū esse qd̄ loquit̄. tñ q̄ verū est qd̄ loquit̄ non dicit
mendatiū. q̄ mendatiū est cū p̄fert falsuz̄ intentione
fallēdi. sed bñ mēntiē cū dicat p̄tra mēntē. Tertia p̄-
positio est hec. Aniuersalit̄ oīe mendatiū ē ⁊ d̄ pec-
catū. Hāc mgr̄ ponēs dicit vniuersalit̄ oē mendatiū
esse peccatū. Licet tñ inter mendatia sunt grad^o graui-
tatis in peccando. qd̄ declarat auctoritate. b. Aug^o.
cui annectit q̄ mendatiū h̄z̄ rōnē peccatī. ex hoc q̄ fm̄
ordinē rōnis hō illud loq̄ d̄z̄ qd̄ in aīo sentit. et us op-
positū facit q̄ mendatiū loquit̄ ipse eīn vtr̄ v̄bis nō
ad id ad qd̄ sunt iūritura. s. ad cogitationū n̄az̄ no-
tificationē. s; ad fallaciā qd̄ peccatū ē. est etiā q̄s d̄ā-
nabile. i. mortale. Juxta illud psal. Perdes oēs qui
loquit̄ mendatiū. Et sapiens d̄s qd̄ mēntiē occidit
āīam Iste hō auctoritates nō sunt intelligēde de om-
ni mēdatio. s; tñ de d̄anabili. Cōsequēt̄ d̄terminat
de sequela peccatī q̄ est error: et dicit q̄ errare in fide v̄l
q̄tū ad vitā eternā magnū peccatū est ⁊ p̄cūlū. Sed er-
rare tñ in rebus q̄ ad curiositatē p̄tinent nō est pec-
catū. ⁊ si est peccatū tunc est leuissimum peccatū. Subdit
etiā q̄ h̄z̄ nō erret nisi p̄ ignorantiā rei alicui^o tñ nō se-
quit̄ q̄ errat quicūq; aliqd̄ ignorat. S; ille d̄: tñ p̄-
p̄te errare q̄ credit se scire qd̄ nescit. et sic falsum p̄-
vero approbat. et q̄uis illud generalit̄ sit requisituz̄
ad omnem erroꝝ. tñ multū refert in quibus errat.
Nā in aliquib^o errare ē p̄cūlosum. In alijs aut̄ ē me-
lius errare q̄ nō errare. q̄ errare in aliquib^o q̄nq;
p̄dest. Vltimo querit. vtrū Jacob dicendo ego sum
Esau mentitus fuit. Et rñdet mgr̄ fm̄. b. Aug^o. q̄
non q̄ nō intendebat fallere. Ite nō fuit mendatiū
s; mysteriū q̄ matri impanti p̄ sp̄m̄ctm̄ est reuelatū
Et tñ in speciali snia huius distinctionis.

Deperiurio.

a

Hinc de piur

rio videamus. Periuriū est
mendacium iuramento firma-
tum Hic querit vtrū sit per-
iuriū vbi nō est mendacium: Ad quibus-
dam videt̄ ex auctoritate Hieronymi dice-
tis Aduertendum est q̄ iusiurandum tres
habet comites. veritatē. iudiciū. ⁊ iusticiā
Si ista defuerit: nō erit iuramentū sed per-
iuriū. Vbi aut̄ falsum iuratur: veritas de-
est. Si ergo falsum iuret. ⁊ si nō sit ibi intē-
tio fallēdi: videt̄ esse piuriū q̄ deest veri-
tas Quibusdā placet nō esse piurium vbi
nō est mendatiū. ⁊ sicut dicit aliquādo fal-
sum sine mendatio. ita iurat̄ falsum sine p̄-
iurio. Falsum forte dixit ap̄ls cū se iure-
rū ad corinthios p̄misit. Rectū sic ei im-
ponebatur culpā mendatij cōtraxit. q̄ sic
animo sentiebat. etiā si iuramento illud fir-
masset nō piurium incurrisset. q̄ q̄tum in
ip̄o fuit verū dixit. ⁊ si iurationem addidit
set q̄tum in se foret verū iurasset. et si aliter
euenerit q̄ dixit. Ideo sicut quis non est
mendax nisi aliter sentiat animo q̄ dicit. si
ue ita sit siue non. ita videtur quibusdam
neminem piurium constitui. nisi aliter sen-
tiat animo q̄ loquitur. siue ita sit siue nō.

DI. XXXI IX

Hierony. sup Hieremy.

De triplici modo periurij.

b

Bed melius credi

tur et ille peierare qui falsum voluntate fal-
lendi iurat. et q̄ falsum putans qd̄ veruz̄ est
iurat. et qui verū putans qd̄ falsum est iu-
rat. Uñ Aug^o. Hōmines falsum iurat̄ vel
cum fallūt vel cū falluntur. Aut putat ho-
mo veruz̄ esse qd̄ falsum est ⁊ temere iurat
aut scit vel putat falsum esse. ⁊ tñ p̄ hō iu-
rat et nihilominus cū scelere iurat. Distāt
aut̄ illa duo piuria que cōmemorauī. Fac
illū iurare qui verum esse putat. Pro quo
iurat verū putat esse et tñ falsum est. Non
ex animo iste peierat sed fallitur. Hoc pro-
vero habet quod falsum est. non p̄ falsa re-
sciens iurationē interponit. Da alium qui
scit falsum esse ⁊ iurat tanq̄ verū sit quod
scit falsum esse. Videtis q̄ ista detestanda
sit belua. Fac aliū qui putat falsum esse et
iurat tanq̄ verū sit et forte verū est. Ver-
bi gr̄a vt̄ intelligatis. Pluit in illo loco. In
terrogas hoīem. et dicit pluuisse. ⁊ tūc plu-
it ibi. sed putat non pluuisse: pertur^o est. In

Aug^o. de ver- bis apli s̄mo ne. xxvij.

teret
rei in
ende
mo vt
iurat.
vel est
hoc est
si piuriū
deur re
mens cū
mens re
spicere
piuriū
mentū
rat. ⁊ o
sue nō
verū est
si piuriū
est. q̄ v
significat
q̄ vera est
deur esse.
tra mēntē
iurium. Qd̄
periuriū est
qd̄ falsum
loqui falsum
hic opor
rat tunc qui
termino aliqd̄ q̄
raut peierat
ita iuratum er
pōt. q̄ nō om
q̄o iurat q̄m
mus ē ec quo
tr̄ gradū. iur
Aniura
Si iura
vtrū iurare sit
esse. aliqd̄ nō. s;
iurare vel falsum
Et necessitate au-
tū innocentiā vel
to v̄l ad p̄cedē
v̄l. nā nō est q̄
Aug^o. Summo
rue cū piuriū hō
est v̄l. Iuratio
cū est necessaria. nō
na. nō tñ iuratio
saria. Non est q̄
S; ita intelligi v̄l

terest quēadmodum verbū pcedat ex aio reā linguā non facit nisi rea mens sit. His euidenter tradit q̄ tripliciter peierat ho / mo vt supra diximus. dū vel sciens falsum iurat. vel putans falsum qd̄ verū est iurat vel estimās vey qd̄ falsum est iurat. Sed hoc extremū nō videtur esse piuriū. etiam si piuriū nomine. eo q̄ falsuz iurat. nō videtur reus esse piuriū qui sic iurat. qz nō ē mens eius rea ⁊ ideo nec lingua. imo eius mens rea est dum iurare presumit quod p spicue verum non deprehēdit. Nō ḡ oīne piuriū mēdaciū est. nec omnis qui peierat mentitur. sed oīsis mentiendo iurans peierat. ⁊ omnis q̄ falsum iurat. siue mentiēns siue nō peierat.

Questio.

Lum vō quis iurat qd̄ verū est estimens esse falsum. querit qd̄ sit ibi piuriū. Ip̄a em̄ significatio vocis vera est. qz vey nescienter loquit̄. Nō ergo ip̄a significatio vel falsum vel mendatum est qz vera est. ⁊ quod verū est: piuriū nō videtur esse. Ad hoc dicimus loqui sic. s. cōtra mentē sub attestatiōe iuramenti esse p iurium. Mentiri ergo adhibita iuratiōe periuriū est. Periuriū ergo est. vel iurādo loq̄ falsum cū intentiōe fallēdi vel iurādo loqui falsum sine intētiōe fallēdi. vel iurando loqui verū cum intētiōe fallēdi.

Solutio.

Opositio.

Hic opponit̄. Si oīs q̄ falsum iurat peierat. tunc qui alicui p̄mittit dare sub certo termino aliqd̄ qd̄ tamē nō faciet. ex quo iuravit peierauit. qz falsum iuravit. Nō em̄ ita futurum erat vt iuravit. Ad hoc dicit̄ p̄t. qz nō omnis qui iurat qd̄ falsum ē. ex quo iurat piurus est. sicut iste de quo agimus s̄ ex quo p̄positū mutat vel terminū trāsgredit̄. iuratio talis sit piuriū reatu.

Determinatio.

An iuratio sit malum.

Si autē queritur vtrū iurare sit malū: Dicim⁹ aliqñ malum esse. aliqñ nō. Sponte em̄ ⁊ sine necessitate iurare vel falsum iurare pctñ grande est. Ex necessitate autē iurare. s. vel ad asserēdū innocentiā vel ad federa pacis p̄firmāda vel ad psuadēdū auditorib⁹ qd̄ est eis vtile. malū nō est. qz necessariū eis ē. Unde Aug⁹. Juramentū faciendū est in necessarijs cuz pigri sunt hoīes credere quod eis est vtile. Juratio nō est bona non tñ mala cū est necessaria. i. nō est appetēda sicut bona. nō tñ fugienda tanq̄ mala cū est necessaria. Non est em̄ p̄tra p̄ceptū dei iuratio. Sz ita intelligit̄ dñs phibuisse a iuramēto

Aug⁹. de sermone domini in monte.

Aug⁹. super iherosolim ad salath.

vt q̄tū in ipso est q̄s q̄ nō iuret. Qd̄ multi faciūt in ore habētes iuratiōē tanq̄ magnū atq; suauē aliquid. Ap̄s em̄ nouit p̄ceptū dñi et tamen iuravit. Id̄ prohibemur em̄ iurare cupiditate vel delectatiōe iurandi. Ergo x̄ps ait in euangelio. Ego dico vobis nō iurare omnino. ita intelligitur p̄cepisse ne q̄s sic bonū appetat iuramentū ⁊ assiduitate iurādi labatur in piuriū. Qd̄ vō addidit sit sermo vester est est. nō non. bonū ē ⁊ appetēdū. Quod autē ampli⁹ est a malo est. i. si iurare cogēris scias de necessitate venire infirmitatis eorū quibus aliq̄ quid suades. Que infirmitas vtiq; maluz est. Vñ nos quotidie liberari p̄camur dicentes: libera nos a malo. Ideoq; non dixit qd̄ amplius est malum est. Tu em̄ non facis malum qui bene vteris iuratiōe. s̄ a malo est illius qui aliter nō credit. i. ab infirmitate que aliqñ pena est. aliqñ pena et culpa. Ibi ergo dñs phibuit malū. suavit bonum: indulgit necessarium.

Aug⁹. de sermone dñi.

De iuramento quod per creaturas fit.

Querit̄ etiā vtrū

liceat iurare p̄ creaturam: Quod nō videtur cū in lege scriptum sit. Reddes autem dño iuramēta tua. Et x̄ps in euangelio precipit nō iurare omnino nec p̄ celū. nec per terrā. nec p̄ hierosolimam. nec p̄ caput tuum. Iudeis quasi puulis est cōcessum iurare p̄ creatorem et p̄ceptū. vt si iurare cōtingeret. nō nisi p̄ creatore iuraret non per creaturam. qz iurantes p̄ angelos ⁊ elemēta: creaturas venerabant̄ honore et meli⁹ erat hoc exhiberi deo q̄ creaturis. Infirmitis ergo illud phibuit. sanctis vō q̄ i creaturis creatorem venerabantur tñ: nō prohibuit. Unde Joseph p̄ salutē pharaonis iuravit: dei iudicium in eo veneratus quo positus erat in infimis. Christus vō ita p̄ creaturas iurare phibuit. ne vel aliqd̄ diuinum in eis crederetur p̄ quo reuerentia eis deberet̄ vel ne per ea iurātes falsuz homines se iuramēto teneri non putarent.

Hierony. sup marce.

Que iuratio magis teneatur an que fit per deū. an que fit per euāgelium. vel per creaturas.

Si autē queritur quis magis teneatur an qui p̄ deū. an qui

Si est periur⁹ qui non facit quod incaute iuravit.

Qui vero mutat

vrū piur⁹ debeat dici: solet queri: Beda supra tale iuramentū vocavit piuriū. Johannes etiā apocrifarius orientaliū sedii dixit. Sermo p̄ris nostri sophronij significat. q̄ melius est iurante peierare q̄ serua/re sacramentū in fractione sanctay imagi/num. Sed piuriū dicit iuramentū nō obseruatū. et peierare dicit qui nō implet qd̄ falsuz iurat. nō q̄ inde reus sit q̄ nō obseruat. sed q̄ iuravit iniustum. ex quo reus est. sicut ille qui peierat.

De eo qui verborum calliditate iurat.

Hoc etiā sciendum

fidorus in li. ij. iniarum

est q̄ quacunq; arte verborū q̄s iuret. de⁹ tñ qui p̄scie testis est. ita hoc accipit sic ille cui iurat intelligit. Duplicit̄ aut̄ reus fit q̄ et nomen dei inuanuz assumit. et primum in dolo capit.

De illo qui cogit aliq̄ue iurare.

Queritur etiā si

peccat q̄ hoīem iurare cogit: De hoc Aug ait. Qui exigit iuratonē multū interest si nescit illū iuraturū falsum an scit. Si enī nescit. et ideo dicit. iura mihi vt fides ei sit. n̄ est pctm̄. tñ humana tēptatio est. Si vero scit eū fecisse et cogit eum iurare: homicida est. Idē Qui puocat hoīem ad iuratonē et scit eū falsuz iurare vincit homicidā. qz homicida corpus occisur⁹ est. ille animam simo duas animas. et eius quē iurare puo cavit. et suam.

Ex concilio aurelianensi.

Sancta sinodus d̄

crevit nisi p̄ pace faciēda vt om̄s fideles ieiuni ad sacramenta accedant.

Ista est distinctio. xxxix. huius tertij libri. In qua mgr̄ postq̄ egit de mēdatio agit de piurio. Et tria facit. Nā p̄mo agit de p̄rio sp̄alr̄. Secdo de iuramēto generant. Tertio determinat qd̄ dā q̄stioēs incidentalit̄. Prīmū vsq; ibi. Si aut̄ q̄rit Secdū vsq; ibi. Querit etiā vrū. Tertij vsq; ad finē distm̄. In sp̄ali sn̄a mgr̄ stat in trib⁹ p̄positionib⁹ buk quarū p̄ma est bec. Quāuis oē mēdatū iura-

mēto p̄firmatū existat piuriū. Nō tñ oē piuriū ē mēdatū. Prīmā b⁹ p̄clusionis p̄tē mgr̄ p̄bat diffinitō ne piuriū dicit̄. qz piuriū est mēdatū iuramēto p̄firmatū. Secdā vō p̄tē eius dē. s. qz nō oē periuriū sit mēdatū. p̄bat mgr̄ tres ponēs modos piuriū quorū p̄m⁹ modus ē. cū aliq̄s sciēter aliq̄d falsum firmat iuramento qd̄ tñ putat esse falsum. Secd⁹ est cū aliq̄s firmat aliq̄d falsum iuramento qd̄ tñ putat esse verū. Et isti duo modi peierādi nūq̄ p̄nt esse sine mēdatio. Tertio mod⁹ est cū aliq̄s firmat aliq̄d verū iuramento qd̄ tñ putat esse falsum. et iste piurandi modus est sine mēdatio. eo qz nō iurat falsum. s. ad est intētio fallēdi. nō tñ est sine pctō. qz non fuit adhibita debita iurādi cautela que p̄sistit i hoc vt bñ dicit̄ t̄stas res sup̄ quā q̄s iurare p̄sumit. Sed cōtra dicta obijcit mgr̄ dupliciter. Nā videt̄ qz nō peierat q̄ verū quod falsum putat iuramento p̄firmat qz verū iurat et etiā nō abutit̄ v̄bis. qz iurat illud quod significat Ad qd̄ r̄ndens dicit qz nō tñ q̄ falsum iurat sed etiā q̄ verū iurat quod falsum esse putat peierat. Ad p̄tē ex hoc qz loq̄ p̄tra mēte cū attestatōe iuramēti piuriū est. sine illud sit verū qd̄ dicit̄ sine falsum. Secdo obijcit sic. Dicit̄ est qz q̄ falsuz iurat peierat igit̄ videt̄ qz ois iurās se aliq̄d certo tpe daturū alicui qd̄ tamē nō dabit statim iurādo piur⁹ fit vt p̄tē qz falsuz iurat Et r̄ndet mgr̄ qz taliter iurans nō incurrit periuriū nisi vel mutando. p̄positū. vel transgrediendo terminum. Secda p̄positio est bec. Iurare nō sp̄ est. licitū neq; illicitū. Hanc mgr̄ ponēs querit. vtrum iurare sit malū vel illicituz. Et r̄ndet qz sicut iurare falsum sit malū vel illicituz. Et r̄ndet qz sicut iurare falsum grande est pctm̄ sic iurare sine necessitate nō est sine pctō. Exemplū hui⁹ est. vt si q̄s p̄ iuramentū confirmaret qz deus nō esset creator om̄ rerū. talis falsuz iuraret et p̄sequens gr̄aue est pctm̄ s. iurare ex necessitate sup̄ aliquo licito. s. sup̄ innocentia alicui⁹ cōfirmanda. vel federa pacis p̄firmanda vel aliq̄d vtilē seruandum non est pctm̄. Tertia p̄positio est bec. Quāuis iurare p̄ creaturas ip̄fectis nō sit p̄missum p̄fectis tñ nō est illicitū seu p̄hibitū. Hanc enī p̄positionē mgr̄ p̄bans querit sex questionēs. Quarum questionū p̄ma est bec. Vtrum liceat iurare p̄ creaturas. Et qz nō licet arguit p̄ illud. nolite iurare neq; p̄ celū neq; etiā p̄ terrā. Confirmatur hoc nullus hō nec perfectus nec ip̄fectus p̄t per creaturas iurare. ergo dicit̄ mgr̄ est falsum. R̄ndēs p̄bat qz oē iuramentū est. ad p̄firmandū veritatē. p̄ponēdū sed solus d̄s est veritas q̄ de ip̄so dicit̄. Ego sum via veritas et vita. ergo nullū iuramentū habet nisi p̄ deuz rerū p̄ditōrē. Ad qd̄ r̄ndet qz ip̄fectis indictum fuit p̄ creatorē et nō p̄ creaturas iurare. Sed viris p̄fectis p̄ creaturas nō ē p̄hibitū iurare. eo qz in creaturis sc̄it creatorē venerari. Sicut patet de ioseph q̄ iuravit p̄ salutē pharaonis. Subdit qz xp̄us p̄buit iurare p̄ creaturas duplici de cā. Prīma est ne crederet̄ aliq̄d olutū esse in creaturis. p̄ quo eis reuerentia deberet̄. Secda ne iurans falsum p̄ creaturas crederet̄ se nō obligari ad iuramenti cōpletionem. Alia questio. Quis magis obliget̄. vrū qui iurat p̄ deum vel q̄ iurat p̄ creaturā Et r̄ndet qz magis obligatur qui iurat per deū. qz per deum oia facta sunt et nō ecooerso. Vbi subdit qd̄ sit iurare per deū dicit̄ qz iurare per deū ē deū adhibere testē illius rei q̄ iuratur Similit̄ iurare per creaturā est creatorē eius testem suum obligare. Unde fm̄. b. Aug⁹. qui p̄ lapidem iurat falsum periurus est. qz nō per lapidē iurat sed p̄ eius creatorē. Itē est aliud iuramentū creatōre vel per creationē. vt cū dicit̄. si feci illud hoc ventat mihi aut filijs meis. et hoc est grauissimum.

Tertia q̄stio est. Utrū infideles peccent iurando per falsos deos. Et r̄ndet s̄m be. Aug. q̄ si infidelis iuratur falsum p̄ falsos deos peccat dupliciter. Primo q̄a iuravit per quos nō debuit iurare. Sec̄do q̄ iuravit p̄tra fidem quā debuit seruare. Quarta questio est. Utrū omnī iuramentū sit implendū. Et r̄ndet q̄ iuramentū incautū. s. q̄b̄ vergit in peiorē exitū non sit implendū s̄ mutandū. et qui ip̄m nō mutaret peccat dupliciter. Primo q̄ iniuste iuravit. Sec̄do q̄ factū q̄d nō d̄z. Ubi subdit q̄ iuramentū sit illicitū tripliciter. aut q̄ iurat q̄d in se est viciosum vt adulteriumz vel homicidiū. et tale iuramentū nō est seruādū. Secundo cum q̄s iurat q̄d nō est in se viciosum. sed p̄ accidēs. vt si q̄s p̄ votū castitatis iurat aliquā accipere i vxorē. vel q̄ iurat aliqd̄ omittere q̄d in se ē bonū sc̄z nō dare elemosinā alicui indigenti. Quinta q̄stio est. Utrū iurās incaute debeat dici plurus. Et resp̄det q̄ sic. et hoc ideo q̄ nō seruat q̄d iuravit. q̄a tenetur illud mutare vt dictū est in p̄cedentibus. sed quia iuravit iniustū reus efficit. sicut ille q̄ p̄terat. Ubi subdit q̄ qualitercūq̄ iure iuramentū sp̄ refert ad intētionē recipientis et nō iurātis. Ubi qui fraudulēter iuramentū p̄stat dupl̄r peccat. Primo q̄ nomen dei inuanū assumit. Sec̄do q̄ primū dolose nitit̄ decipere. Sexta questio est. Utrū peccet ille q̄ cōpellit aliū iurare. Et r̄ndet q̄ si exigit iuramentū solū vt fides fiat de re sup̄ qua iuraf. nō est p̄ctm̄ sed humana temptatio. Si autē recipēs iuramentū sciēs aliū falsum iurare. tunc si cōpellit ip̄m iurare mortaliter peccat. Et subdit q̄ s̄m ordinationē sinodi aurelianēsis ad iuramentū d̄nt hoīes sc̄iunt accedere nisi esset p̄ pace firmāda. vel vniuersaliter in quibus moza p̄festa ret periculū. Et t̄m̄ in specialī.

De sexto et septimo precepto secū de tabule.

DI. XL

Extū p̄ceptū

est. Nō desiderabis vxorem primi tui. Septimū est. Nō cupisces domuz primi tui non fuū: nō ancillā zē. Sed videt̄ p̄ceptū de nō cupiscendis rebz primi vnū esse cū eo. quo d̄: nō furaberis. et p̄ceptū d̄ nō cupiscenda vxore vnū esse cū eo quo d̄. Nō mechaberis p̄ poterat eī p̄ceptū non furandi in illa generalitate intelligi. vbi de non cupiscenda re primi p̄cipit. et in eo q̄d dictū est nō mechaberis. poterat illud intelligi: Non cupisces vxorē primi tui. Sed in illis duobz p̄ceptis nō mechādī et nō furandi ip̄a opa notata sunt et prohibita. In his v̄o extremis ip̄a cōcupiscentia. multū ergo differūt illa ab istis. Unde illi p̄cepto non mechandi sit sup̄additū in euāgelio. vbi omnis cupiscentia mechādī prohibetur. Sed cū hic phibeat cōcupiscentia aliene vxoris et aliene rei. quare dicitur lex cōprimere manū et nō animū. euāgelī v̄o et manū et animū. Illud de lege dicit̄ s̄m̄ ceremonialia nō s̄m̄ moralia. Et

Aug. super Exodum.

Quas lex cōprimere dicitur nō animū sed manū.

q̄ in lege nō est generalis phibitio omnia mortificare p̄cupiscentie. vt in euangelio vel s̄m̄ eorum carnalem indulgentiam.

Quid sit littera occidens. b

Si vero queritur

quā dicat apl̄s litterā occidētē: Ea certe est decalogus qui nō dicit̄ littera occidēs eo q̄ mala sit lex. sed q̄ phibens p̄ctm̄ auget p̄cupiscentiā et addit p̄uaricationem nisi liberet gratia. Que gratia nō sic abundat in lege vt in euangelio. Lex ergo bona est et t̄m̄ occidit sine gratia cū sit virtus peccati que iubet q̄d sine gratia impleri nō p̄t. Gratia autē deerat. et ideo littera occidens erat. Distat autē euāgelij lr̄a a legis lr̄a: q̄ diuersa sunt p̄missa. ibi terrena. hic celestia p̄mittunt. Diuersa etiā sacramenta q̄ illa t̄m̄ significabant. hec p̄ferūt gratiā. p̄cepta etiā diuersa q̄tuz ad ceremonialia. Nā q̄tū ad moralia sunt eadē. sed plenius in euangelio cōtinentur. Audistis decem cordas psalterij vtriq̄ sexui impositas. que charitate tangēde sunt vt viciolum fere occidantur.

De legio: euangelij distantia.

Ista est diffictio. xl. et vltima huius tertij libri. In qua magister postq̄ egit de peccatis ad octauū p̄ceptū pertinentibz. p̄sequit̄ s̄m̄ tractatū de p̄ceptis. et agit de duobz p̄ceptis residuis. Et tria facit. Primo eīm̄ ponit sextū et septimū p̄ceptū sc̄de tabule. Sec̄do s̄m̄ouet quasdā dubitatōnes d̄ lege. Tertio asserit d̄iam legū. sc̄z moysayce et euāgelice. Primū vsq̄ ibi. Si v̄o querit̄. Secundū vsq̄ ibi. Distat euāgelij littera. Tertium vsq̄ ad finē d̄ fin. In sp̄ali sentētia magistri stat in tribz. p̄positiōibz quarū prima est hec. Sextū p̄ceptū sc̄de tabule phibet appetitum mechandi. et septimum volūtātē furandi. Hāc magister ponēs dicit q̄ sextū p̄ceptum sc̄de tabule est. Nō cupisces vxorē primi tui. Sed contra illud replicat dicens q̄ alicui possit videri. q̄ istud sextū p̄ceptū de nō cōcupiscendo vxorē primi sit idē cū tertio p̄cepto sc̄de tabule de mechando. et q̄ septimū sit idē cū quarto de non faciendo furtum. Et r̄ndet q̄ non sunt idem. sed in tertio et quarto phibent̄ actus exteriores t̄m̄. In istis autē duobz p̄ceptis. phibent̄ etiā act⁹ interiores. Sed p̄tra istud ad huc replicat d̄. Et ista solutione habet q̄ in lege veteri phibent̄ tam act⁹ exterior: q̄ etiā interior: quomodo ergo verū esse p̄t quod cōmuniter dicitur q̄ lex cōprimat manū nō animū. Et r̄ndet q̄ lex vetus et manū et animū cōprimūt q̄tum ad p̄cepta moralia. Sed dicit̄ t̄m̄ cōprimere manū q̄tum ad ceremonialia. vel p̄t dicit q̄ in lege veteri nō sic exprimitur generalis phibitio cuiuslibet cōcupiscentie sicut fit in euāgelio. id̄ dicit̄ lex manum cōprimēs. Euāgelium v̄o vtrūq̄. s. tā manum q̄ animū cōprimūt. Secunda p̄positio est hec. Littera legis d̄ occidēs nō q̄ insufficienter phibuit. sed q̄ non sicut euāgelij gratiam p̄buit. Hanc magister ponēs querit de qua littera intelligit̄ illud apl̄i. Littera occidit spiritus viuiticat. Et respondet q̄ intelligitur de lr̄a decalogi.

vel legis veteris . que dicitur occidere . nō ideo q̄ lex
mala sit . sed dicitur occidere occasionaliter q̄ ponē-
do mandata seu prohibendo peccata augebat concu-
piscentiā ⁊ addebat p̄uaricationē p̄cipiendo ea que
nō possunt impleri sine gratia que tpe legis veteris
sicut tpe euangelij non abundabat ⁊ s̄ littera . i . ipsa
lex moysi ea occasionalit̄ occidere dicebat . q̄ ille est
intellectus auctoritatis apli . Tertia p̄positio ē hec .
Lex moysayca multiplicat̄ differt ab euangelica . Hęc
magister in sinuās asserit triplicem differentiam le-
gis antique et noue . quarū prima est . q̄ in antiqua
lege tm̄ p̄mittebant̄ temporalia ⁊ terrena . In euan-
gelio autem terrena et celestia . Secunda est . q̄ sac-
ramenta veteris legis tm̄ significabāt gratiam . sacra-
menta hō noue legis et significant et iustificanc . sc̄z
conferendo gratiaz . Tertia est . q̄ in veteri lege fū-
erunt quedam ceremonialia et in nouo non sunt . licet
p̄cepta moralia sunt eadē vtrobiq̄ . ⁊ sic ip̄onit ma-
gister sine huius tertio libro .

**Explicit liber tertius . Sequitur
tituli seu rubricę libri Quarti**